

”Mä tunnen käsissä, mitä siellä chakrassa tapahtuu”

**Elämänhistoriallinen tapaustutkimus erään keskisuomalaisen henkiparantajan
roolista ja ammatillisesta maailmankuvasta**

Kirsi Helenius

**Folkloristiikan Pro Gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopiston
Etnologian laitoksessa**

1.11. 2001

Tiedelaitos	Laitos
HUMANISTINEN	ETNOLOGIAN
Tekijä	
KIRSI HELENIUS	
Työn nimi	
"Mä tunnen käsissä, mitä siellä chakrassa tapahtuu". Elämänhistoriallinen tapaustutkimus erään keskisuomalaisen henkiparantajan roolista ja ammatillisesta maailmankuvasta.	
Oppiaine	Työn laji
FOLKLORISTIIKKA	Pro Gradu -tutkielma
Aika	Sivumäärä
1.11.2001	129 s.
Tiivistelmä - Abstract	
<p>Tutkielmani on tapaustutkimus vuonna 1952 syntyneestä keskisuomalaisesta henkiparantajasta, Leenasta. Olen työssäni käsitellyt hänen parantajan roolinsa omaksumista rooliteorian (Sunden 1979) ja siirtymäriittiteorian (van Gennepe 1960) näkökulmasta, sekä analysoinut hänen ammatillista maailmankuvaansa, tarkemmin sairaus-, terveys- ja ihmiskäsitystään. Lisäksi olen hahmotellut parantamistapahtumaa kronologisen ja pragmaattisen etenemisen näkökulmasta suhteessa parantamisnäytelmän ihannekaavaan (Honko 1960), sekä siinä havaittavaa parantajan ja asiakkaan välistä vuorovaikutusta.</p> <p>Parantaja-Leena enkulturoitui lapsuuden perheessään kristillispohjaiseen kollektiivtraditioon, johon kuuluivat käsitykset jumalan ja yliluonnollisten olentojen kuten enkelien olemassaolosta. Lapsuudesta lähtien hänellä oli useita kokemuksia, joita hän myöhemmin tulkitsee yliluonnollisiksi. Eräs näistä oli kokemus rukouksella parantamisesta, jonka mallin hän oppi lapsuuden perheessään. Henkiparantajan roolin Leena omaksui vähitellen. Ensimmäiset ärsykkeet hän sai 20-vuotiaana yliluonnollisessa elämässään, jonka hän tulkitsee kehoitukseksi ryhtyä auttamaan ihmisiä. Rooliteorian kautta kokemus voidaan nähdä opetuslapsen roolinotoksi ja Jeesuksen roolin mukautumaksi (adaptaatio), roolimallit on sisäistetty kristillispohjaisen kollektiivtradition kautta. Samalla Leenalle syntyy suhde supranormaaliin, mikä on edellytys henkiparantajan roolissa toimimiselle. Siirtymäriittiteorian näkökulmasta kokemus merkitsee siirtymistä initioitun rooliin, vanha "minä" jää taakse ja Leena siirtyy odottamaan initiaatiota ja saamaan opetusta erilaisilta henkioppailta. Initiaatio tapahtuu 1980-luvun alussa julkisessa parantamistilanteessa, jolloin henkiparantajan rooliodotukset täyttyvät suhteessa asiakkaaseen ja yhteisöön. Parannustoiminta – sekä kauko- että kontaktiparantaminen – kohdistuu aluksi omaan perheeseen ja sukulaisiin, mutta asiakaskunta laajenee vähitellen. Osa-aikaisesta parantamisesta Leena siirtyy kokopäiväiseen 1990-luvun alussa, yksilöparantamisen ja kaukoparantamisen sijaan hän keskittyy kurssien järjestämiseen ja opettamiseen.</p> <p>Henkiparantajan ammatissa toimimisen kannalta keskeisiä maailmankuvan osa-alueita ovat supranormaaliin entiteettiin liittyvät käsitykset, sekä ihmiseen, sairauteen ja terveyteen liittyvät käsitykset, jotka aktualistuvat parantamistilanteessa. Käsitteet, jotka voidaan nähdä maailmankuvan keskeisinä rakenteina, Leena on omaksunut primaarisosialisaatiossa lapsuuden perheessä sekä sekundarisosialisaatiossa vertaisryhmissä, uskonnollis-filosofisesta kirjallisuudesta, erilaisilta kursseilta ja mediasta. Keskeisellä sijalla ovat parantajan omat yliluonnolliset elämykset, joiden avulla saa tietoa todellisuuden luonteesta. Maailmankuvallinen käsitteistö on synkretistinen. Supranormaalia koskeva käsitteistö on varsin kristillispohjainen. Se sisältää sellaisia käsitteitä kuin <i>Isä, Poika ja Pyhä Henki, Jumala, Luoja, tonttu</i>. Ihmisestä, sairaudesta ja terveydestä parantaja puhuu itämaisperäisin käsittein, joita ovat mm. <i>kehitys, karma, inkarnaatio, uudelleen syntyminen, chakrat eli energiakeskukset, energiakehot, praana ja meridiaanit</i>. Leenan maailmankuvan eräänlainen ydinlause on <i>kaikki on energiaa, joka värähtelee eri tasoilla</i>. Näkemys todellisuuden energistisestä luonteesta leikkaa koko hänen maailmankuvansa. Värähtelytasolla selitetään myös yliluonnolliset elämykset, joissa painovoima häviää ja ihminen siirtyy hetkellisesti korkeammille värähtelytasolle. <i>Energia (valo / voima)</i> on keskeinen käsite myös parantamisessa. Leena on omien sanojensa mukaan energiaparantaja, joka hajottaa huonoja energioita potilaidensa kehosta ja välittää tilalle parantavaa energiaa.</p> <p>Parantamistapahtuma, jossa toimii kognitiivisen (maailmankuvan tietorakenteet) dynamiikan lisäksi sosiaalinen dynamiikka (suhde potilaaseen ja supranormaaliin), toteuttaa erityisesti parantamisaktin ja epilogin osalta parantamisnäytelmän klassista kaavaa. Se muodostuu tervehtimisestä ja hoitopöydälle asettumisesta(1), jalkojen hieromisesta ja keskustelusta(2), energian ja elämänvoiman luovuttamisesta koskettamalla(3), energiakeskusten läpikäymisestä(4), patoutuneen energian purkamisesta(5) ja maksun suorittamisesta ja loppukeskustelusta(6). Näistä kohdat 1, 2 ja 4 liittyvät sairauden alkuperän tiedustelemiseen. Taudinselityksen, parantamisnäytelmän ideologisen kiteytymän, Leena antaa vaiheessa 4. Se liittyy tilaan, jossa energia ei liiku, se on pysähdyksissä tai puuttunut, staattinen. Energian sijaan Leena puhuu esimerkiksi <i>kivusta, krampista, plokista, massasta, möykystä, kivimäisestä, puutuneesta, raskaasta tms.</i>, jota hän tuntee tai näkee (väreinä) potilaan kehosta. Tämän vaivan hän poistaa aineettomalla menetelmällä (ilmenee fyysisinä käsiliikkeinä ja verbaalisina selityksinä) vaiheessa 5. Parantaja myös julistaa asiakkaansa terveeksi hoidon päätteeksi. Parantajan ja potilaan välinen vuorovaikutus on luonteeltaan fyysistä (jalkojen hierominen ja potilaan koskettaminen), verbaalista (keskustelu ja mielikuvat) ja aineetonta (energian purkaminen ja välittäminen).</p>	
Asiasanat	
henkiparantaminen, maailmankuva, elämänhistoria, tapaustutkimus.	
Säilytyspaikka	
Muita tietoja	

SISÄLLYSLUETTELO:

<u>1. JOHDANTO</u>	1
1.1. Etnomedisiinisen tutkimuksen lähtökohtia	2
1.2. Henkiparantaminen	6
1.3. Epävirallisen terveydenhoidon kenttä	9
1.4. Tutkimusongelma	13
1.5. Aineistonhankinta- ja tutkimusmenetelmät	15
1.6. Tutkimusaineiston ja kenttätöön lähdekritiikki	19
1.7. Yksilötutkimuksen etiikka	23
<u>2. PARANTAJA-LEENAN ELÄMÄNPROFILI</u>	29
2.1. Leenan elämäнкаari	29
2.1.1. Lapsuus	31
2.1.2. Nuoruus	32
2.1.3. Yliluonnolliset kokemukset Ranskassa	33
2.1.4. Opiskelijana Etelä-Suomessa ja aviopuolison kohtaaminen	35
2.1.5. Vammaisten hoitotyö ja lasten syntymä	35
2.1.6. Osa-aikainen ja päätoiminen parantaminen	36
2.2. Usko aiempiin elämiin	37
<u>3. PARANTAJAN ROOLIN OMAKSUMINEN</u>	40
3.1. Kehotus parantaa	45
3.2. Taitojen ja menetelmien vähittäinen kehittyminen	47
3.3. Initiaatio ja osa-aikainen parantaminen	50
3.4. Hengiltä saatu opastus	51
3.5. Päätoimiseksi parantajaksi ja opettajaksi	52

<u>4. PARANTAJAN AMMATILLINEN MAAILMANKUVA</u>	54
4.1. Leenan maailmankuva	64
4.2. Leenan ihmiskäsitys	69
4.3. Leenan sairaus- ja terveyskäsitteet	75
<u>5. PARANTAMISTAPAHTUMA</u>	80
5.1. Fyysinen ympäristö: Hoituhuone	84
5.2. Kronologinen ja pragmaattinen eteneminen	86
5.3. Vuorovaikutus	92
5.3.1. Fyysinen: jalkojen hieronta ja kosketus	92
5.3.2. Verbaalinen: keskustelu ja mielikuvat	93
5.3.3. Aineeton: energian purkaminen ja välittäminen	102
<u>6. TIIVISTELMÄ</u>	105
<u>7. EPILOGI: PARANTAJA-LEENA KOMMENTOI</u>	116
LÄHTEET	119
LITTEET: LIITE 1: Haastattelun teemalista	
LIITE 2: Ihmisen energiakehot	
LIITE 3: ”Kaarina” asiakkaana (H2)	
LIITE 4: ”Antero” asiakkaana (H3)	

1. JOHDANTO

Menen takaisin selälleni makaamaan. Parantaja-Leena alkaa liikkua hoitopöydän ympärillä. Hän liikuttaa käsiä ilmassa, ikään kuin näppäilisi harppua tai kerisi pitkää ilmassa leijailevaa lankaa. Välillä hän vain pitää käsiä ilmassa, liikuttaa vain vähän sormiaan. Hän kertoo henkisestä kehostani, kuvailee sitä muutamilla sanoilla. Leenan käsillä tekemä liike tuntuu kiusalliselta, ja se häiritsee rentoutumistani. Mietin pitäisikö minun sulkea silmäni vai ei, rohkaistun kysymään. Asialla ei ole väliä. Olemme hiljaa molemmat. Leena on välillä aivan lähellä, välillä hän häviää niin pitkälle jalkopäähäni, etten näe häntä. Olen vähän huvittunut, jopa hieman epäuskoinen hänen tekemistään liikkeistä.

Parantaja-Leena sanoo, että rinnan kohdalla on tukos, ja kysyy tunnenko jotakin. Mietin hetken, ei tunnu oikeastaan miltään. Sanon, että hetki sitten olin hieman kiukkuinen, mutta nyt ei tunnu miltään. Parantaja sanoo, että tunne viittaa rinnan alueelle, ja kysyy millainen äiti-suhde minulla on. Mietin hetken, ja sanon, ettei siinä minun mielestäni ole mitään ongelmaa. Kiukku viittaa naispuoliseen henkilöön. Mietin, ja mainitsen perheen sisällä tapahtuneesta sairaustapauksesta kun olin nuori. Leenan mukaan tukos viittaa todennäköisesti siihen. Olemme hetken hiljaa. Leena jatkaa hoitamista ja alkaa sitten kysellä tarkemmin tapahtumista, kerron aika niukasti, ja parantaja pohtii seurauksia minun kannaltani, myöntelen. Hän antaa yleisluontoisia elämänohjeita, neuvoo nauttimaan elämästä, ottamaan ilon ja onnen vastaan. Hän jatkaa sitten hoitamista. Mietin välillä, mistä ihmeestä tässä on kysymys, mikä on aihe, jota itse asiassa olen tutkimassa, miten ihmeessä olen päätenyt tällaiseen aiheeseen. Sitten kiroan miellesäni kykenemättömyyttäni heittäytyä tilanteeseen, olla siinä sataprosenttisesti läsnä. Päätän vakaasti heittää skeptisyyteni romukoppaan. (Kenttäpäiväkirja, 24-29.)

Näin kirjoitan kenttäpäiväkirjaani, kun palaan parantaja-Leenan hoidosta maanantaina 25. tammikuuta vuonna 1999. Olen ollut ensimmäistä kertaa henkiparantajan hoidettavana. Tämä tapaamani parantaja on Leena, keskisuomalainen nainen, joka on toiminut tehtävässään useita vuosia. Päätoimisesti hän on hoitanut ihmisiä kymmenisen vuotta. Olen haastatellut häntä, mutta tuona päivänä hän parantaa minua ensimmäistä kertaa. Olen hämmentynyt. Mistä tässä parantamisessa on kyse? Mitä tässä oikeastaan tapahtuu? Mitä parantaja nyt ajattelee ja mitä hän kokee? Miten hän on päätenyt tähän tehtävään, entä minä sitten, miksi olen ja pysyn tässä?

Tätä tutkielmaa tehdessä olen ollut useita kertoja hämmentynyt. Olen ratsastanut uskon ja epäuskon aallokossa, ollut enemmän ja vähemmän kriittinen, mutta yhtä kaikki: mielenkiintoni ei ole lopultakaan herpaantunut. Voisin kuunnella parantaja-Leenaa vielä pidempään, niin hyvin hän kertoo, niin elävästi ja kiinnostavaa. Voisin maata hänen hoitopöydällään, olla hiljaisuudessa ja rauhassa, antaa hänen parantaa. Ja kysellä! Kerro, kerro Leena! Kerro vielä lisää.

Tässä tutkielmassa olen matkustanut kulttuurintutkimuksen päähenkilöön - ihmiseen. Ja kohdannut yhden Ihmisen. Tai yhden puolen tästä ihmisestä. Hänellä on kertomus omasta elämästään, siitä kuinka hänestä tuli parantaja, kuinka hän oppi parantamisessa

tarvittavat taidot ja kuinka hän parantaa. Minä tapaan tämän ihmisen tänään, tässä vieressäni sohvalla istumassa ja puhumassa tai hoituhuoneessa työn äärellä, kaikkiaan kahden vuoden ajan. (Hän sanoo, että olemme tavanneet aikaisemminkin, Italiassa vuosisatoja sitten.) Minä näen Leenan hänen elämäntarinaansa vasten, osana parantajien pitkää ketjua ja parantamisen perinnettä. Hän seisoo syvällä terveydenhoidon kulttuurissa. Tutkielmani teon aikana saan vastauksia esittämiini kysymyksiin, mutta samalla syntyy uusia kysymyksiä, loputtomasti. Ja lopultakin olen vakuuttunut vain siitä, ettei maailma ole yksi. Maailma on monta. Kuten myös ihminen. Leenakin.

1.1. Etnomedisiinisen tutkimuksen lähtökohtia

Kulttuurin ja yhteiskunnan jäsenenä meillä kaikilla, sinulla, minulla ja parantaja-Leenalla on uskomuksia ja käsityksiä siitä, mitä sairaus on ja mistä se johtuu. Tiedämme, milloin ja millaista hoitoa haemme ja mitä siltä odotamme. Kykenemme myös arvioimaan hoidon vaikutuksia ja tuloksia. Olemme sisäistäneet normeja ja rooleja, jotka määrittävät esimerkiksi potilaan ja hoitajan välistä suhdetta ja vuorovaikutusta. Kulttuurissamme on joukko sairauteen ja terveyteen liittyviä vuorovaikutustapahtumia ja instituutioita.

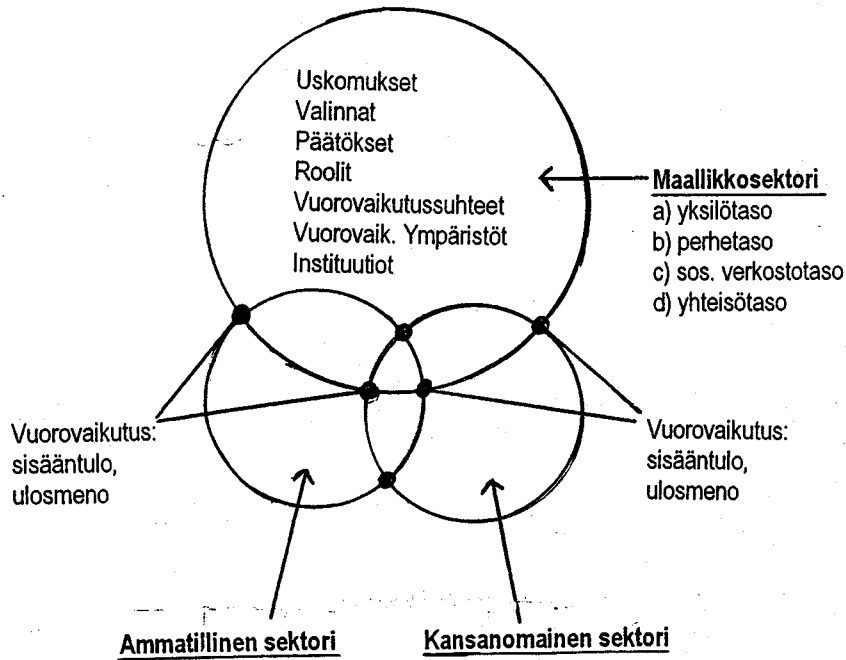
Terveydenhoitojärjestelmä (*health care system*)¹ voidaan nähdä - samoin kuin esimerkiksi kieli ja sukulaisuusjärjestelmä - kulttuurisena järjestelmänä. Se integroi ja määrittää sairauteen ja terveyteen yhteydessä olevia kulttuurin osa-alueita: uskomuksia, normeja, statuksia, rooleja, vuorovaikutus- ja valtasuhteita ja instituutioita. Antropologi ja psykiatri Arthur Kleinman (1980, 41-44) käyttää tästä järjestelmästä käsitettä kliininen todellisuus. Se on sosiaalinen ja symbolinen todellisuus, joka (re-)konstruoidaan vuorovaikutussuhteissa ja sisäistetään kielen ja merkitysjärjestelmien kautta sosialisatiiossa ja enkulturaatiiossa. Kliininen todellisuus, erityisesti sen merkityksillä ladatut symbolit, toimivat välittäjinä ihmisen psykobiologisen todellisuuden ja fyysisen todellisuuden välillä. Kleinman yhtyy Margared Meadin (1934) käsitykseen siitä, että symbolisen todellisuuden sisäistäminen vaikuttaa yksilön suhtautumiseen omaan sisäiseen maailmaansa ja perustavanlaatuisiin psykologisiin prosesseihin: huomiokykyyn, tietoi-

¹ Kyseessä on tutkijan luoma käsite, ei itsenäinen kulttuurinen kokonaisuus, Kleinman (1980, 24-27) korostaa.

suuden tasoon, havainnointiin, kognitioon, affektioon, muistiin ja motivaatioon. Ne mekanismit, joilla tämä tapahtuu, ovat kuitenkin epäselviä.

Terveydenhoitojärjestelmä - tarkemmin sanottuna parantajat, parantaminen, shamanismi ja sairauden ja yliluonnollisten voimien välinen suhde - on ollut mielenkiinnon kohteena kulttuurintutkimuksen piirissä jo aivan alkuaajoista lähtien (Rubel & Hass 1990, 115, 126). Tutkimuskohteen modernisoitumisen ja menetelmien ja teorioiden muuttuessa 1960-luvulla, on siirrytty kansanlääkinnäntutkimuksen sijaan puhumaan etnomedisiinasta ja medikaalisesta antropologiasta. Etnomedisiina tutkii terveystäytymistä eri kulttuureissa ja yhteisöissä. Sen kiinnostuksen kohteena ovat erilaiset sairauden kategoriat ja järjestelmät, sairauskäyttäytyminen ja erilaiset parantamiskäytännöt. Tutkimus on suuntautunut luonnonkansojen terveystäytymisestä ja kansanparantajien toiminnasta yhä enemmän viralliseen lääketieteeseen ja erilaisiin epävirallisiin järjestelmiin ja hoitokäytäntöihin länsimaissa (Honko 1980, 9-10). Etnomedisiinan ja medikaaliantropologian tutkimuskohteet ja lähestymistavat ovat paljolti samat (Jargon 1994, 96). Medikaaliantropologia tutkii parantamista (curing) sen kulttuurisessa kontekstissa. Se näkee parantamisen biologisena, ekologisena, kulttuurisena, symbolisena, persoonallisena ja sosiaalisena ilmiönä (Wintrop 1991, 66, 69).

Arthur Kleinman (1980, 49-60) näkee terveydenhuoltojärjestelmän muodostuvan kolmesta, usein päällekkäisestä sektorista eli osasta: (1) maallikkosektorista, (2) ammatillisesta sektorista ja (3) kansanomaisesta sektorista. Näiden klininen todellisuus poikkeaa toisistaan selkeällä tavalla. Jokaisella niistä on erilaisia terveyteen ja parantamiseen liittyviä uskomuksia, käsityksiä, arvoja ja roolimalleja. Lisäksi ne määrittelevät erilaisin säännöin, kuinka potilas saapuu ja kuinka hän poistuu sektorista. Yksilö joutuu siis kohtaamaan erilaisia medikaalisia kieliä ja todellisuksia liikkueensa osa-alueelta toiselle, ja "kääntämään" näitä omalle kielelleen. Tässä mielessä eri sektorit voidaan Kleinmanin mukaan nähdä erillisinä "kulttuureina". (Kleinman 1980, 49-53.) Osien välistä suhdetta voidaan selventää seuraavalla kaaviolla:

Suurin, aktiivisin ja laajimmin käytetty osa on Kleinmanin (1980, 50) mukaan maallikkosektori eli *popular sector*. Se on ei-ammattilaisten, ei-asiantuntijoiden, maallikkojen kulttuurinen kenttä, jossa sairaus ja terveydenhoito ensimmäiseksi määritellään. Siinä voidaan uskomusten ja toiminnan suhteen nähdä erilaisia tasoja: henkilökohtainen, perhe-, yhteiskunnallinen verkosto- ja yhteisötaso. Rutiininomaisen ja usein tiedostamattoman itseparannuksen lisäksi yksilö turvautuu muihin, varsinaisiin sairaudenhoitotoimenpiteisiin kuten erityisruokavalioihin, luontaistuotekauppojen tarjomiin tuotteisiin, kotikuntoutukseen ja perheparannukseen. Hän voi kysyä neuvoa työyhteisössään, ystäviltään ja naapureiltaan, pistäytyä apteekissa, jalkahoitajalla tai kosmetologilla. Tie kansanparantajien tai virallisen terveydenhuollon lääkäriin- ja lääkahoitoon, kuntoutukseen tai sairaalaan on usein varsin pitkä. (Honko 1983, 46-49.) Hakiessaan hoitoa kansanparantajilta tai virallisen lääketieteen edustajilta, yksilö tekee arvioita ja päätöksiä maallikkosektorin kognitiivisten eli tiedollisten ja arvosuuntausten perusteella. Hän kokee tietynlaisia oireita, määrittelee ja nimeää sairautta, omaksuu tietynlaisen potilaan roolin ja pohtii miten tulisi toimia ja keneltä pyytää apua. Avun hakemisen jälkeen hän arvioi omaa toimintaansa (itsehoito) ja muilta saamaansa hoitoa. Yksilö siis liikkuu kolmen sektorin välillä, ja luo siten vuorovaikutusta eri osa-alueiden välille.

Ammatillinen sektori (*professional sector*) käsittää organisoituneet parantamisen ammattilaiset, useissa länsimaissa vain modernin länsimaisen lääketieteen edustajat. Kansanomainen sektori (*folk sector*) muodostuu ei-ammattillisista, ei-byrokraattisista, itseoppineista kansanlääkinnän asiantuntijoista. Se on laaja-alainen, ja siinä voidaan nähdä yhteyksiä sekä maallikkosektoriin että ammatilliseen sektoriin. (Kleinman 1980, 49-60.) Lauri Honko (1983, 46) huomauttaa kuitenkin aiheellisesti, että selkeitä rajoja kolmen eri sektorin välille on vaikeaa vetää.

Medikaaliantropologinen ja etnografinen tutkimus on keskittynyt ammatilliseen ja kansanomaiseen eli itseoppineiden ammattilaisten sektoriin. Näin on ollut myös suomalaisessa etnomedisiinisessä tutkimuksessa sen "uuden nousun" myötä 1950-luvulta.² Tuolloin huomio siirtyi kansanomaisen lääkinnän ja tautiselitysten uskonnollismaagisesta analyysistä tutkimaan parantajia ja heidän näytelmällisiä parantamisrituaalejaan. (Naakka-Korhonen 1997, 71, 73.) Esimerkkinä tästä, ja samalla suomalaisen medikaaliantropologian uuden nousun rajapyykkinä voidaan pitää Lauri Hongon väitöskirjaa *Krankheitsprojekte. Untersuchung über eine urtümliche Krankheitserklärung* varhaiskantaistautiselityksistä vuonna 1959. Varsinaisten monikulttuuristen ja laajalle levinneiden sairauselitysten lisäksi se keskittyi nimenomaan parantajan, potilaan ja yhteisön väliseen parantamisriittiin ja sen ihannekaavan selvittämiseen. Laajemmin ottaen voidaan sanoa, että suomalaisessa tutkimuksessa huomio on kiinnittynyt nimenomaan parantajien menetelmiin ja sosiodraamaan, ei niinkään ammatillisen tiedon analyysiin tai parantajapersoonallisuuden kehittymisen kuvaamiseen (Honko 1983, 46). Tapio Kopposen (1976) teos *Parantajat* kuvaa kertomuksien kautta kansanparantajia ja heidän toimintaansa eri puolilla Suomea. Kopponen on kerännyt tietoa parantajien elämänhistoriasta, parannusmenetelmistä ja potilaista, mutta lyhyet esittelyt jättävät henkilökuvat varsin pinnallisiksi. Anna-Leena Siikala (1980, 53-80) on artikkelissaan Miina Huovisesta, vian karjalaisesta verbaaliekstaatikosta, kuvannut tämän tietäjän tointa, parannusaktia ja tautikäsitteitä, mutta ei syvällisemmin paneudu tämän lääkinnälliseen perinnerepertoariin tai parantajan roolin omaksumiseen. Raimo Harjulan (1981) etnomedisiininen yksilötutkimus pohjoistansanialaisesta kansanparantajasta Mi-

² Käsittelem tässä suomalaisen etnomedisiinisen tutkimuksen historiaa suppeasti, mainitsemalla tutkimuksista, jotka ovat tutkielmani kannalta merkityksellisiä. Nämä ajoittuvat lähinnä paradigman muutoksen jälkeiseen aikaan, 1950-luvulta eteenpäin. Etnomedisiinin juuret yltävät toki kauemmaksi, aina Elias Lönnrotin suomalaisten maagisia parannuskeinoja käsitteleviin tutkimuksiin 1830-luvulle. (Ks. laajemmin Naakka-Korhonen 1997, 68-74.)

rausta sen sijaan keskittyy juuri kuvaamaan tämän parantamisrepertoaaria, tautioppia ja lääkinnällisiä käsityksiä. Harjulan esimerkkinä on ollut Juha Pentikäisen (1971) uskontoantropologinen yksilötutkimus Marina Takalosta, jossa tämä hahmottaa varsin yksityiskohtaisesti informanttinsa perinnerepertoaaria ja maailmankuvaa. 1990-lukua lähestyttäessä huomio on kiinnittynyt myös perheparannukseen eli itsehoitoon. Tästä osituksena on Matti Kamppisen kognitiivisen antropologian väitöskirja *Cognitive Systems and Cultural Models of Illness* (1989), joka tutkii Amazonin yläjuoksun mestitsi-kylien asukkaiden käsityksiä sairaudesta ja sairausprosessista. Myös Mervi Naakka-Korhosen vuonna 1990 ilmestynyt väitöskirja *Vaivasta taudiksi*, jossa tekijä tarkastelee lapamatoon liittyvää perheparannusta erityisesti pohjoiskarjalalaisen aineiston valossa, kääntää katseen varsinaisten parantajapersoonallisuuksien ulkopuolelle.

1.2. Henkiparantaminen

Vaikka tutkimuksia kansanparantajista, heidän parannusrepertoaareistaan ja potilaistaan löytyy varsin runsaasti, henkiparantamista ja henkiparantajia on tutkittu tieteellisesti varsin vähän. Henkiparantamisella tarkoitetaan parantamista oletettujen, joko kosmisten, psyykkisten tai biologisten voimien ja energiavirtojen avulla (Räsänen & Tikka 1990, 112). Henkiparantamisessa ei käytetä apuna näkyviä apuvälineitä kuten lääkkeitä, hierontaa tai leikkauksia. Parantaja ei myöskään turvaudu sanakaavoihin, loitsuihin tai muuhun sanan voimaan. (Kivelä 1983, 164.) Parantaminen on luonteeltaan henkistä. Voimaa ja energiaa välitetään joko lähi- eli kontaktiparannuksessa, jossa potilas ja parantaja kohtaavat toisensa fyysisesti samassa tilassa, tai kaukoparannuksessa, jossa potilaan ja parantajan välisellä etäisyydellä ei katsota olevan merkitystä parantamisen tulokseen (Räsänen & Tikka 1990, 114). Parantajat voivat myös toimia ryhmässä, parannuspiirissä. Varsinaisen sairauksien parantamisen lisäksi he voivat antaa ennaltaehkäisevää hoitoa. (Räsänen 1992, 65.)

Käsitteenä henkiparantaminen viittaa henkeen tai henkiin, jotka ovat mukana hoidossa. Useimmat nykyisistä parantajista mainitsevatkin olevansa yhteistyössä parantavien henkiolentojen kanssa (Tuovinen 1984, 145). Tavallista on kuitenkin, että henkiparantajat puhuvat personifioitujen henkien sijaan energiasta tai voimasta, jolla he parantavat

(Ibid; Healing 2001, 4; Räsänen & Tikka 1990, 117). Henkiparantajien emistinen käsiteapparaatti voi kuitenkin olla varsin monimuotoinen. Myös informanttini Leena puhuu henkiparantamisen sijaan energiaparantamisesta. Energiaparantaminen muodostuu hänen käsityksensä mukaan erilaisista hoidon tasoista. Näitä ovat 1) energiahoito, 2) intuitiivinen parantaminen ja 3) henkiparantaminen. Hoidon tasot poikkeavat toisistaan hoidon tuloksen suhteen sekä siinä, kuinka tietoisesti parantaja on hoidossa mukana. Energiahoidossa hoitaja kanavoi potilaaseen energiaa. Hän ei varsinaisesti paranna tätä, vaan vahvistaa potilaan oman elimistön paranemisprosesseja, puhdistaa elimistön eri kerroksia, tasapainottaa ja rentouttaa. Intuitiivisessa parantamisessa hoitaja pyrkii tietoisesti intuitionsa avulla hahmottamaan potilaan ongelmien syitä, ja vaikuttamalla näihin parantamaan potilasta. Sekä energiahoitoa että intuitiivista parantamista on mahdollista kenen tahansa oppia. Sen sijaan henkiparantaminen on aina lahja. Se on parantajan tahdosta riippumatonta, eikä sitä siitä syystä voida harjoitella. Henkiparantaminen tapahtuu aina yhteistyössä henkisten parantajien (henkien) kanssa. Potilaan paraneminen on usein äkillistä ja nopeaa, ihmeparantumista. Henkiparantamisen käsitteen emistisessä analyysissä korostuu näin parantamisen taidon ja tulosten riippumattomuus parantajasta itsestään. Henkiparantamisen taito on lahja, jota kukaan ei voi itse opetella. Sen tulokset ovat usein äkillisiä ja nopeita ja parantajan tahdosta riippumattomia. Se on kuitenkin vain yksi energiaparantamisen tasoista. (Kurssi 2, 1-3.)

Kulttuurisena ilmiönä henkiparantaminen on vanha ja yleismaailmallinen. Egyptistä ja Kiinasta löydettyjen seinämaalauksien on tulkittu kuvaavan henkiparantajaa työssään. Myös Euroopan keskiaikaisten kuninkaiden ylikuonnollisesta parannustaidosta eli "kuninkaallisesta kosketuksesta" on kerrottu kertomuksia. (Räsänen & Tikka 1990, 112-113; Tuovinen 1984, 144; ks. myös Lukkarila 1988, 43.) Suomalaisen henkiparantamisen taustaa tunnetaan sen sijaan vähän. Yhteisiä piirteitä sillä on shamanismiin ja tietäjän toimintaan esimerkiksi rooliin initioitumisen, kahden maailman välittäjänä toimimiskyvyn ja todellisuuden tuntemattomien ulottuvuuksien kokemiskyvyn suhteen. Kaikkia rooleja leimaa toisaalta sosiaalisuus, toisaalta yksinäisyys ja yhteisöstä eroavaisuus; eroja on lähinnä toimintatavoissa ja -tekniikoissa. (Räsänen & Tikka 1990, 113.) Erona henkiparantamisen ja shamanismin välillä on muun muassa suhde henkiolentoihin: shamaanilla henkiolennot ovat käskynalaisia apulaisia, henkiparantaja taas ei voi pakottaa niitä toimimaan (Lukkarila 1988, 74).

Henkiparantaminen tai uskolla parantaminen liittyy myös kristilliseen traditioon (Heino 1980, 17; Miettinen 1990, 10-13). Katolinen kirkko on vuodesta 1858 virallisesti tunnustanut ihmeparantumistapauksia, sen sijaan ortodoksinen ja evankelisluterilainen kirkko ovat suhtautuneet parannustoimintaan kriittisemmin. Raamatussa Jeesus parantaa sairaita usein yliluonnollisella tavalla (esim. Lk. 5:12-16), hän myös antaa opetuslapsilleen kyvyn ja käskyn parantaa sairaita (esim. Lk 9:1-2). Myös apostolien parannustoiminnasta on Raamatussa useita esimerkkejä (esim. Apt 5:16, 8:7, 28:8). (Miettinen 1990, 13.) Raamatun parantamiskertomukset jäsentävät Torunn Selbergin mukaan (1990, 286) myös niiden ihmisten kokemuksia, jotka eivät pidä itseään aktiivisina kristittyinä, mutta joiden traditioon Raamatun kertomukset kuuluvat. Samalla ne voivat toimia malleina myös parantajille itselleen. Stein R. Mathisen (1989, 48) mainitsee tutkimuksessaan Pohjois-Norjan uskolla ja käsillä parantajista, että kristilliseen uskoon vahvasti sidoksissa oleva traditio välittyy lähinnä suullisena kertomuserinteenä ja valtion kirkkoa pienempien uskonnollisten ryhmien kautta. Esimerkiksi helluntaiherätykseen eli helluntailaisuuteen on kuulunut kiinteästi käsitys Pyhän Hengen erityisistä lahjoista eli "henkikasteista". Parantamisen armolahjaa pidetään näistä yhtenä. Liikkeen tulo Suomeen ja erityisesti liikkeestä vaikutteita saaneen Niilo Yli-Vainion parantamistoiminta 1970- ja 1980-lukujen taitteessa nostivat uskolla ja rukouksella parantamisen julkiseksi keskustelun aiheeksi Suomessa. (Heino 1980, 17-18; Heino 1997, 86.) Henkiparantamisen suosiota on Olavi Räsänen (1983, 68) mukaan lisännyt edelleen moderni media uutisointi.

Henkiparantajista on julkaistu joitakin omaelämäkerrallisia teoksia. Autobiografisen kirjallisuuden klassikkona (ks. esim. Räsänen 1992, 64; Heino 1997, 354) pidetään englantilaisen henkiparantajan Harry Edwardsin vuonna 1963 julkaisemaa teosta *The Power of Spiritual Healing* (suom. *Henkiparantaminen eli Healing*, 1974), jossa kirjoittaja selvittää henkiparantamisen luonnetta ja merkitystä sekä kertoo omista parantamiskokemuksistaan, potilaistaan ja heidän kärsimistään sairauksista. Suomessa vastaavan teoksen on kirjoittanut Tapio Kaitaharju (1972), joka käsittelee teoksessaan *Parantava voima. Kokemuksiani kaukana ja kaukaa* omaa kehitystään henkiparantajaksi, henkiparantamista, omia yliluonnollisia kokemuksiaan ja omaa maailmankuvaansa. (Ks. lisäksi mm. Aho 1990, Nyssönen 1986.) Oman ryhmänsä muodostavat myös parantajien itsensä kirjoittamat tieto- ja opaskirjat parantamisesta, joissa nämä hahmotta-

vat omaa maailmankuvaansa ja neuvovat parantamisen menetelmiä (esim. Norkola 1993; Palomäki 1989).

Tieteelliset tutkimukset henkiparantajista ovat lähinnä tapaustutkimuksia, jotka keskittyvät parantajiin ja näiden käyttämiin hoitomenetelmiin. Bente Gullveig Alver (1980) on etnomedisiinisessä profiilissaan tutkinut norjalaista henkiparantajaa Andreasta, hänen potilasvastaanottoaan ja hoitomenetelmiään. Olavi Räsänen (1983) tapaustutkimus Hannasta, länsisuomalaisesta henkiparantajasta on ainoa löytämäni suomalainen tutkimus, jossa henkiparantajan persoonallisuutta on tutkittu psykologisin testein. Räsänen kartoittaa myös informanttinsa maailmankuvaa ja varsin tarkasti tämän vastaanottoa, potilaiden sairauksia ja taustaa. Laajat vertailevat tutkimuksen henkiparantamisesta puuttuvat Suomesta. Räsänen on yhdessä Marja Tikan (1990) kanssa haastatellut pariakymmentä suomalaista henkiparantajaa siitä, miten parantajaksi tullaan, miten parantajat toimivat, millaisiin vaikeuksiin asiakkaat hakevat hoitoa ja saavatko he sitä. Tuloksien esittely jää kuitenkin valitettavan suppeaksi, sillä niitä esitellään henkiparantajan autobiografisen teoksen viimeisessä luvussa. Marketta Widegren (1998) on haastatellut tutkimustansa varten 15 suomalaista kansanparantajaa, tarkemmin henkiparantajaa. Tutkimus on varsin perusteellinen ja laaja, mutta aineiston käsittelyn systematiikka jää epäselväksi. Marjut Kivelä (1983) on lähestynyt aihetta autobiografisten teosten ja kolmen parantajan haastatteluaineiston pohjalta. Artikkelissaan *Parantava energia* hän käsittelee henkiparantamisen ilmenemismuotoja ja historiaa, parantajien käsityksiä maailmasta, ihmisestä, sairaudesta- ja terveydestä sekä parantamisperiaatteita. Elämänhistoriallista tutkimusotetta, jossa on pureuduttu syvällisemmin yhden parantajan rooliin, hänen ammatillisen maailmankuvansa piirteisiin ja tarkasteltu näiden vaikutusta parantamistapahtumaan, on käsittääkseni käytetty varsin vähän.

1. 3. Epävirallisen terveydenhoidon kenttä

Henkiparantaminen voidaan nähdä osana epävirallista terveydenhuollon kenttää, jota pidetään usein virallisen, länsimaisen lääketieteen vastakohtana. **Epävirallisella lääketieteellä** - josta käytetään myös nimityksiä **vaihtoehtoinen, paikallinen, perinteinen, kansanomainen, luonnonmukainen ja epäortodoksinen lääketiede** - ei ole yhteis-

kunnan myöntämää laillisuutta, sitä ei ylläpidetä julkisin varoin ja se toimii yksityisillä markkinoilla ³. Vastakkainasettelua tulee kuitenkin pitää vain teoreettisena, kyse on rinnakkaisista, samoja piirteitä sisältävistä hoitomuodoista. (Vaskilampi 1992, 64.) Suomessa - toisin kuin muissa Euroopan maissa - vaihtoehtolääkinnän sijaan voitaisiin puhua **täydentävistä hoitomuodoista**: vaihtoehtolääkintää pidetään nimenomaan virallista terveydenhuoltoa täydentävänä, ei vaihtoehtoisena, muita poissulkevana hoitomuotona (ibid 1991, 1061). Vaihtoehtoisen lääikinnän muodot ovat tavallisesti yhdistelmä uudesta ja vanhasta. Ne ovat usein ympäristössämme uusia ilmiöitä, mutta samanaikaisesti ne sisältävät piirteitä joko oman tai jonkin vieraan kulttuurin kansanomaisista lääikintämuodoista. Usein niihin sisältyy myös moderneja teknologioita apuvälineitä, kuten esimerkiksi koneita sähkö- tai magneettikenttien kuvaamiseen. (Hernesniemi 1992, 2-3.)

Lauri Honko (1983, 34) korostaa, että **kansanlääikintä** on käsitteenä erotettava vaihtoehtomedisiinasta (ks. myös Hernesniemi 1992, 1). Kansanlääikintä sisältää itseoppineiden parantajien hoitomuodot. Vaihtoehtolääikintä sen sijaan on käsitteenä laajalaisempi: kansanlääikinnän lisäksi se sulkee piiriinsä myös erilaiset virallisen lääiketieteen ulkopuolelle jäävät, mutta koulutusta edellyttävät hoitomuodot. (Ibid.) Antti Hernesniemi katsoo henkiparantajien olevan osa kansanlääikinnän kenttää laillisuuden ja järjestytyneisyyden perusteella. Myös Lauri Honko (1983, 47) asettaa henkiparantajat kansanparantajien joukkoon. Mikäli kansanmukaisuuden perusteena pidetään - Hongon jaottelun mukaisesti itseoppineisuutta - henkiparantaminen on kuitenkin yhä enemmän modernisoitumassa ja siirtymässä kansanlääikinnästä vaihtoehtomedisiinän kenttään. Tästä osoituksena ovat erilaiset parantamiskurssit, joita myös informanttini Leena itse järjestää (ks. myös Räsänen & Tikka 1990, 112, 115-116; Pohakka 1994, 4, 28).

Vaihtoehtolääikinnän kenttä on varsin kirjava. Yhteisinä piirteinä eri koulukuntien keskuudessa voidaan pitää *kokonaisvaltaisuuden eli holismin, tasapainon, vitaliteetin ja bioenergian* käsitteiden keskeisyyttä. *Holismin* käsite viittaa tavallisesti hoitomuotojen

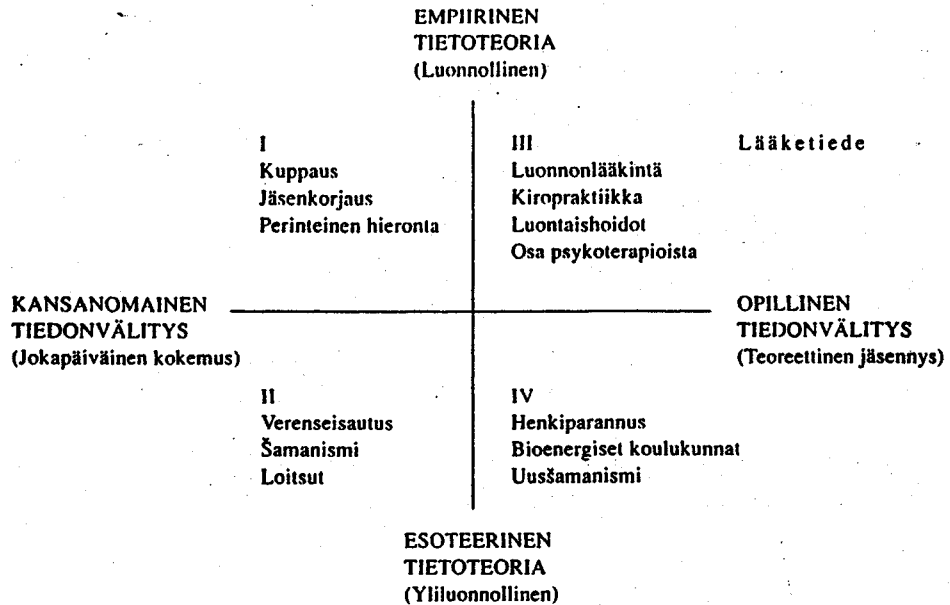
³ Virallisen lääiketieteen edustajat käyttävät vaihtoehtoisista hoitomuodoista usein käsitettä **uskomuslääikintä**. Ryyänen ja Mylykangas (2000, 185-197) rajaavat käsitteen tarkoittamaan kaikkia virallisen lääiketieteen ulkopuolisia hoitoja. Nämä hoidot kytkeytyvät heidän mukaansa yhä avoimemmin elämäntarkoituksellisiin tekijöihin, pääosin new age -uskontoon ja -uskomuksiin, rajatietoon ja uskoon yliluonnollisista voimista. Hoitojen lääiketieteellisestä tehosta ei ole näyttöä; tutkimuksissa on todettu vain lumevaikutusta. (Ibid.) Käsitteellä halutaan ilmaista vastakkainasettelua tieteellisen tiedon ja epätieteellisten uskomusten eli kvasitiedon välillä.

ihmiskäsitykseen. Ihminen nähdään fyysisenä, henkisenä ja psyykkisenä kokonaisuutena, jota tulee hoitaa nämä kaikki ulottuvuudet huomioon ottaen. Osassa hoitomuodoista ihminen nähdään laajemmin osana hänen fyysistä ja sosiaalista ympäristöään, suhteessa menneisyyteen ja tulevaisuuteen, näkyvään ja näkymättömään maailmaan. Tällöin parantamisen tavoitteena on palauttaa kokonaisuus ja kiinteä vuorovaikutus mikro- ja makrokosmoksen välille. Kokonaisvaltaisuuden vastinpariksi asettuu virallisen lääketieteen reduktionistisuus tai dualismi, jossa ihminen jaetaan osiin (sielu-ruumis) ja sairaus palautetaan biofysiologisiin ilmiöihin (Vaskilampi 1992, 62-64) (poikkeuksena psykiatria). *Tasapainoteorioiden* näkökulmasta terveys nähdään ihmisen eri osien tasapainona, sisäisen harmonian tilana tai laajemmin esimerkiksi ihmisen ja ympäristön, menneisyyden tai näkymättömän välisenä tasapainona. Hoitomuodoissa korostetaan myös ihmisen luontaista vastustuskykyä: elinvoima, elämänvoima on sairauden ja heikkouden vastakohta, usein se nähdään myös materiaalisen ja fyysisen vastakohtana. *Vitaliteettiteoriat* nivoutuvat laajaan joukkoon käsitteitä voiman, energian ja hengen ilmiöistä, joista vain osa on empiirisesti mitattavissa. Parantamisen tavoitteena on eri tavoin palauttaa ihmisen vitaalisuus, parantaa ihmisen omia parantavia voimia, ei vain poistaa sairautta kuten virallisessa lääketieteessä. Vaskilammen (1992, 62-64) mukaan kansanlääkinnän arvot korostavat yksilöllisyyttä: sairaus on yksilöllinen ilmiö, eikä yleisiä sairausluokituksia tavallisesti tehdä. Suurin osa hoitomuodoista keskittyy ihmisten yleisiin ongelmiin ja samalla käsitteistöllä käsitellään useita eri sairauksia. (Ibid.)⁴

Erilaiset vaihtoehdot hoitomuodot eroavat toisistaan ja virallisesta lääketieteestä esimerkiksi siinä, miten ja millä käsitteistöllä ne selittävät terveyden ja sairauden olemusta ja omien hoitojensa vaikutusmekanismeja (Vaskilampi & Pylkkänen 1991, 1062). Vaskilampi ja Pylkkänen (1991, 1064-1066) jakavat vaihtoehtolääkinnän tietopohjan perusteella nelikenttään, joka muodostuu dimensioille empiirinen eli luonnollinen tietoteoria - esoteerinen eli yliluonnollinen tietoteoria sekä opillinen tiedonväli-

⁴ Vaihtoehtoisten hoitomuotojen tai niitä harjoittavien parantajien määrästä ei ole olemassa maailmanlaajuisia tilastoja (Vaskilampi & Pylkkänen 1991, 1061-1062). Suomessa Vaihtoehtoisen lääketieteen keskusliitto on valmistelemassa rekisteriä koulutetuista ja ammatissa toimivista vaihtoehtoterapeuteista. Se sisältää tiedot noin 600 omatoimisesti rekisteriin ilmoittautuneesta terapeutista, jotka täyttävät Vaihtoehtoisen terveydenhoidon neuvottelukunnan asettamat koulutuskriteerit (peruslääketieteellinen koulutus, luontaislääketieteen yleisopetus, erikoistumiskoulutus, hoitoharjoittelu, psykologian ja psykiatrian opintoja, ensiapukoulutus). Rekisterin ulkopuolelle on kuitenkin jätetty esimerkiksi henkiparantajat, rukouksella parantajat ja reiki, koska ilmiöt ovat vaikeasti rajattavissa, eivätkä ne vaadi peruslääketieteellistä koulutusta toisin kuin esimerkiksi manuaaliset hoidot. (Kopponen 2000; Kopponen 1998, 122.) Vaihtoehtoisia hoitomuotoja käyttävien parantajien todellinen määrä lienee rekisterin lukuja huomattavasti suurempi.

tys/teoreettinen jäsenys - kansanomainen tiedonvälitys/jokapäiväinen kokemus seuraavasti:

Tässä nelikentässä henkiparannukselle, kuten myös uskolla parantamiselle, bioenergisille koulukunnille, uussamanismille ja itämaisille filosofioille (kenttä IV), on tyypillistä yliluonnollinen eli esoteerinen tietoteoria, joka on vieras länsimaiselle luonnontieteelliselle ajattelulle. Vaskilammen ja Pylkkäsen (ibid) mukaan tämä tietoteoria on usein käsittämätön myös hoitomuotojen käyttäjille. Tiedonvälitys on opillista ja jäsenyyteoreettisesti. Hoitomuodot sisältävät käsityksen yliluonnollisen tai selittämättömän olemassaolosta, joka ei alistu havainnoitavaksi ⁵. Pyrkimyksenä on kuitenkin ollut yhä enemmän selittää ilmiötä tieteellisen rationaalisesti, ⁶ (esim. kvanttifysiikkaan viittaaminen, Kirlian-diagnostiikan käyttäminen). (Ibid.; Räsänen 1983, 68.)

⁵ Sanna Saarinen (1998, 163-165) käyttää vaihtoehtoisista hoitomuodoista, joissa käytetään näkymätöntä yliaistillista voimaa tai voimia terveyden tai sairauden hoitamisessa, nimitystä henkinen parantaminen tai henkiset terapiat. Tällaisia henkisen parantamisen muotoja Suomessa ovat henkiparantamisen lisäksi bioenergiahoito tai energiahoito, rukouksella parantaminen, reiki, praanahoito eli pranic healing, shamanismi, terapeutinen kosketus sekä kiviterapia. Väljässä merkityksessä hoitomenetelmiin voidaan lukea myös muita ei-aineellisia hoitomenetelmiä kuten Silva-menetelmä, meditaatio, jälleensyntymisterapia ja visualisointiterapia. Nämä menetelmät toimivat ihmisen henkisellä eli ajattelun ja mielikuvien alueella. (Ibid.)

⁶ Esimerkkinä aiheen tieteellisestä tutkimuksesta on Kuopion Yliopiston Lääketieteellisen Tiedekunnan Fysiologian laitoksella vuonna 1999 käynnistynyt, EU:n ja Suomen akatemian rahoittama tutkimus henkiparantajista. Professori Osmo Hännisen alaisuudessa tapahtuneen tutkimuksen tarkoituksena on selvittää tieteellisesti, miten parantajien erilaiset ominaisuudet poikkeavat niistä ihmisistä, jotka eivät kykene parantamaan. Tutkittavina oli noin 30 ihmistä, jotka itse ilmoittutuivat parantajiksi. Apuna käytettiin mm. niisanottua Kirlian-laitetta, jolla mitattiin ja kuvattiin parantajien energiakenttää ja parantamiskykyä. Vastaavia tutkimuksia ihmisen sähkömagneettisesta kentästä, salatuista voimista ja kyvyistä vaikuttaa toiseen ihmiseen tai esineisiin on tehty useita entisessä Neuvostoliitossa ja USA:ssa lähinnä sotateollisuuden palvelukseen. (Lindberg 1999; Akuutti 2000.)

1. 4 Tutkimusongelma

Työni on elämänhistoriallinen tapaustutkimus erään keskisuomalaisen henkivarantajan roolin kehityksestä ja ammatillisesta maailmankuvasta. Norman Denzin (1989, 34) määrittää tapaustutkimuksen tietyn tapauksen tai tietyn prosessin eri puolien tutkimiseksi, sellaisena kuin tämä ilmenee yhteisön, ryhmän tai yksilön elämäkokemuksissa. Tapaus voidaan nähdä spesifinä, ainutlaatuisena ja rajallisena toiminnallisena ilmiönä (Stake 1994, 237). Koska tapauksenani on yksi henkilö ja hänen parantajan roolinsa, voidaan tutkielmani pitää samalla yksilötutkimuksena.

Elämänhistorialla (life history) tai persoonallisella historialla (personal history) tarkoitetaan kirjallista kuvausta tai selvitystä henkilön elämästä, joka perustuu haastatteluihin ja keskusteluihin (Titon 1980, 283). Kertomalla omasta elämästään yksilö jäsentää ja antaa tapahtumille merkityksiä, luo omaa minäänsä. Autobiografia voidaan nähdä sisäisen ja ulkoisen elämän kohtaamisena. Sitä voidaan verrata fiktion, fiktion tavoin se kuvaa totuutta ja todellisuutta vain tietyssä määrin, ei koskaan sellaisenaan. Autobiografia on samanaikaisesti sekä persoonallinen että kollektiivinen luomus. Kerrontaa persoonallisista kokemuksista (joka sinällään sisältää tulkintaa) ohjaavat kollektiiviset konventiot siitä, kuinka elämästä puhutaan ja kirjoitetaan. (Denzin 1989; 14, 17, 24-25, 28.)

Tutkielmani aihe - kuten tutkimusaiheet yleensä - on muotoutunut omien mielenkiinnonkohteideni pohjalta. Olen nuoresta asti ollut kiinnostunut vaihtoehtoisesta lääketieteestä, vaikkakin lapsuudenperheessäni enkulturoiduin varsin vahvasti länsimaisen lääketieteen sairaus-, terveys- ja ihmiskäsityksiin. Ensimmäisen kosketuksen "erilaiseen" parantamiseen sain vuonna 1994. Shiatsu-hoito ja asiakaskäynti homeopaatilla johtivat "ahaa-elämykseen" siitä, kuinka eri tavalla potilasta voidaan lähestyä. Mieleeni jäi kytämään joukko kysymyksiä hoitojen muodoista, perusteista ja näkemyksistä. Toinen mielenkiinnonkohde, josta en kulttuurintutkijana, enkä myöskään ihmisenä ole vielä kukaan päässyt eroon - enkä edes halua! - on ihminen itse. Vaikka ammatinvalinnsani päädyin kulttuurintutkimuksen opiskeluun psykologian sijaan, samat kysymykset askarruttavat mieltäni: Mitä ihminen on? Millaisena ihminen voidaan nähdä tai millaisena hän näkee itse itsensä? Miten hän kokee oman elämänsä ja maailmansa (maail-

mankuva, elämäkatsomus)? Ja miksi hänen käsityksensä todellisuudesta voi olla niin erilainen kuin minun? Mikä saa hänet toimimaan siten kuin hän toimii? Tässä pro gradu -tutkielmassani yhdistän nämä teemat.

Tutkielmani ensimmäisenä ajatuksena oli tutkia parantajaa, joka ei toimi virallisen lääketieteen piirissä, ja hahmotella hänen käsitystään ihmisestä, sairaudesta ja terveydestä. Rajasin vaihtoehdoisen lääketieteen kentästä pois esimerkiksi jäsenkorjaajat, sillä halusin tutkia ihmiskäsitystä, joka *olis enemmän semmonen henkinen, ei mikään "tässä on selkäranka ja nikamat"* -käsitys. Henkiparantajaan päädyin sattumalta. Sain informantini - jota tässä työssä kutsun Leenaksi - yhteystiedot Jyväskylän yliopiston Etnologian laitoksen entiseltä tutkijalta, joka on perehtynyt kansanlääkintään ja myös henkiparantamiseen. Tapasin Leenan ensimmäisen kerran lokakuussa 1998 oman tutkielmani puitteissa. Hän oli kiinnostunut tekemään yhteistyötä kanssani, ja ensimmäinen haastattelukerta vaikutti lupaavan innostavalta. Samalla selvisi, että olin jo muutamaa vuotta aikaisemmin kuullut Leenan parantamistaidoista ystäväni tuttavalta. Tuolloin etsin itse henkilöä, joka kykenee niin sanotusti näkemään ihmisen auran ja parantamaan, mutta en kuitenkaan tuolloin ottanut Leenaan tai keneenkään muuhunkaan parantajaan yhteyttä. Leena on ensimmäinen henkiparantaja, jonka olen tavannut ja jonka kanssa olen tehnyt yhteistyötä.

Tutkimussuunnitelmassani, joka tarkastettiin Jyväskylän yliopiston Etnologian laitoksessa 12.11.1998, hahmottelin tulevaa tutkielmaani seuraavalla kaaviolla. Silloin mainitsin sen kertovan paitsi tutkimussuunnitelmastani, mahdollisesti myös tutkimuksen etenemisestä kentällä:

PARANTAJA elämäkerta parantajan rooli	ja hänen parannusrepertoaarinsa (haastattelu) parannustapahtumansa (osallistuva hav. & hav.) parannuskertomukset (haastattelu) "diagnoosit" (haastattelu & hav.)	SAIRAUS- JA TERVEYS- KÄSITYKSENSÄ	ja	IHMIS- KÄSITYKSENSÄ (laajenee maailmankuvan käsitteeseen)

		* kuka on sairas?		
		* kuka on terve?		
		* miksi/mikä ihmisen sairastuttaa?		
		* mikä on keskeistä parantamisessa?		
		* mikä pitää ihmisen terveenä?		
		* yhteisöllinen/yksilöllinen sairaus?		
		* esimerkit sairauden syistä, "luonteesta", parantamisesta		

Tutkielmani keskiössä oli siis alusta asti parantaja ja hänen sairaus-, terveys- ja ihmiskäsityksensä. Aloitimme yhteistyömme kuitenkin autobiografialla ja elämänhistoriallisella haastattelulla, joista kiinnostuin yhä enemmän työn kuluessa. Molemmista nousivat selkeästi esiin parantajan roolin kehittymisen erilaiset vaiheet. Näin aihe laajeni yhä enemmän elämänhistoriaan ja parantajan roolin omaksumiseen. Lopullisiksi tutkimusongelmiksi selkiytyivät kysymykset siitä, 1) kuka on informanttini, keskisuomalainen henkiparantaja Leena, 2) miten hänestä on tullut henkiparantaja, 3) millaisia piirteitä hänen ammatilliseen maailmankuvaansa sisältyy, 4) miten hän parantaa ja 5) mitä parantamisnäytelmässä tapahtuu.

1. 5. Aineistonhankinta- ja tutkimusmenetelmät

Aineistoa tutkielmaani varten hankin haastattelemalla Leenaa, havainnoimalla hänen työskentelyään ja asettumalla potilaan rooliin Leenan parannettavaksi (osallistuva havainnointi). Hahmottelin teemahaastattelun⁷ teemoja jo ennen ensimmäistä tapaamisamme (LIITE 1). Kysymykset koskivat paitsi Leenan elämää ja kehittymistä parantajaksi, myös hänen käsityksiään terveydestä ja sairaudesta. Kuten teemahaastattelussa yleensäkin, aiheet olivat vain viitteellisiä. Haastattelussa puhe rönsyili, ek-syimme "aiheen viereen" ja löysimme lisää uusia ja mielenkiintoisia aiheita, joista keskustella. Näin teemaluettelo toimi eräänlaisena lähtökohtana, keskustelujen alkuun saattajana, ajoittain myös tukena ja turvana "palata sivupoluilta takaisin päätielle". Pyrin haastattelujen edetessä ensisijaisesti tarttumaan niihin teemoihin, joita Leena itse nosti yhteistyömme aikana esiin. Haastatteluja on kaikkiaan seitsemän, ja ne vaihtelevat pituudeltaan tunnista kahteen tuntiin.⁸

Haastattelujen keskiössä oli henkilökohtainen kerronta (*personal narrating*) eli Leenan minä-muotoinen kerronta hänen elämäkokemuksistaan. Kertomusperinteen-lajien näkökulmasta haastatteluaineisto on monipuolinen. Leena on kertonut minulle sekä moni

⁷ Teemahaastattelulla tarkoitan tässä avointa, strukturoimatonta haastattelua, jossa haastateltava puhuu tutkijan valitsemista teemoista vapaasti, omin sanoin. Hänellä on lupa myös poiketa tutkijan valitsemista teemoista. (Vrt. Grönfors 1979, 105-106.)

⁸ Viittaan haastattelunauhoihin ja niiden litteraatioihin työssäni KH1998:N1, 8. -kaltaisilla viitteillä, jotka muodostuvat nimikirjaimistani KH, äänitteen vuosiluvusta (tässä: 1998), nauhan numerosta (N1) sekä litteraation sivunumerosta (8). Haastatteluista yhtä (KH2001:1-9) ei ole tallennettu ääninauhalle, vaan siitä on tehty muistintpanoja käsin.

episodisen elämäkertomuksensa (*lifestory*) eli autobiografiansa (*autobiography*), että anekdoottimaisia henkilökohtaisia kokemukskertomuksia (*personal experience story*). Aineisto sisältää sekä sekulaareja henkilökohtaisia kertomuksia että uskomuksellista ja profaania aineesta sisältäviä memoraatteja (*memorate*). (Stahl 1989, 13.) Henkilökohtaiselle kerronnalle on ominaista, myös Leenan tapauksessa, dramaattinen kertomusrakenne, joka kuitenkin sisältää vakuutuksen siitä, että kertomus on todenmukainen. Kerronnassa fakta ja fiktio kietoutuvat mielenkiintoisella tavalla yhteen. Kuulijana olen ollut tietoinen siitä, että Leena kertoo elämäkokemuksista, jotka ovat todellisia. Samaan aikaan olen ymmärtänyt, että hyvän tarinankertojan tavoin Leena on dramatisoinut todellisuuden tapahtumia, kehittänyt juonta, tarkentanut ja rikastuttanut sitä yksityiskohdilla, "zoomannut" joitakin kohtia suuremmiksi kuin toisia. Mutta Leenan kertomukset ovat olleet - henkilökohtaiselle kerronnalle ominaiseen tapaan - uskottavia ja vakuuttavia enemmän kuin fiktiivisiä. Olen saanut kuulla tarinoitunutta elämää, jossa eletty elämä kohtaa kertomusperinteen ja jossa fakta ja fiktio kietoutuvat toisiinsa uskottavasti. (Vrt. Stahl 1989, 12, 15-19; Vilkkö 1997, 73.)

Kertoessaan itsestään ja omasta elämästään Leena on väistämättä joutunut pohtimaan sitä, kuka hän on ja kuinka hänestä tuli tämä tietty persoona. Subjektin luominen, minän, identiteetin ja persoonallisuuden konstruoiminen kertomukseen on yksi henkilökohtaisen kerronnan keskeisistä funktioista. Yksilö muodostaa käsitystä itsestään kertomalla omasta elämästään, järjestämällä ja jäsentämällä tapahtumia. Hän rakentaa elämälle mieltä, paikantaa itseään tässä ja nyt, menneessä ja tulevassa. Tämän hän tekee paitsi itselleen myös kuulijalleen. (Alasuutari 1997, 2, 9; Brown 1990, 258-259; Stahl 1989, 20-23; Degh 1995, 75) Henkilökohtaisessa kerronnassa on siis kyse minän ja oman identiteetin luomisesta tai ylläpitämisestä. Leenan henkilökohtaiset kertomukset tuovat kuuluville hänen omaa minäänsä, minäkuvaansa. Kyse ei ole muuttumattomasta, staattisesta "minäkuvasta", vaan tämänhetkisestä minäkäsityksestä. Kuten Pentti Alasuutari huomauttaa (1997, 10), kertojalla on mahdollisuus tarpeen vaatiessa "luoda" elämäntarinansa uudelleen kerta toisensa jälkeen, ja samalla muotoilla uutta minää. Leenan kerronta, haastatteluaineistoni, on siis syntynyt tiettyinä hetkenä vastaamaan tiettyihin tarpeisiin.

Leenan minäkuva, käsitys siitä, kuka minä olen, välittyy kertomuksessa paitsi sisällöllisesti keskeisenä teemana, myös kerrontaa ohjaavana taustarakenteena. Se vaikuttaa siihen, kuinka hän rakentaa tarinaa, miten hän valitsee sisältöjä ja miten hän kertoo kokemuksistaan ja asioistaan. Jokaisella esiin nostetulla tapahtumalla on tietty merkitys, se palvelee tiettyä funktiota (tämä voi olla kertojalle itselleen tiedostamaton tai tiedostettu). (Vrt. Alasuutari 1997, 6.) Kerronnan tapaan vaikuttaa minäkuvan ja tarpeiden lisäksi kulttuurinen kompetenssi, kulttuurinen ja sosiaalinen tietämys siitä, kuinka elämästä kerrotaan. Tämä tietämys ohjaa sekä kertomuksen teemoja, että rakennetta (Vilkko 1997, 75, 92-92; ks. myös Denzin 1989, 17-23). Kulttuurinen tietämys, yhdessä kertomuksen herättämien emootioiden kanssa, rakentaa ymmärtämystä Leenan kertoman ja minun kuulemani elämäkerran välille. Osallisuudesta, sitoutuneisuudesta ja alttiiksi asettumisesta tulee molemminpuolista. Kuulijana käyn läpi paitsi Leenan elämää, myös omaa elämäni, peilaan kuultua omia kokemuksiani ja itseäni vasten. (Vrt. Vilkko 1995, 159-163.)

Analysoin Leenan kerrontaa kahdesta eri näkökulmasta. Ensiksi pyrin hahmottamaan hänen elämänvaihteita. Runkona tässä toimi elämäkertomus eli autobiografia, joka haastattelujen eri vaiheissa täydentyi ja yksityiskohtaistui. Tärkeisiin elämänvaiheisiinsa haastateltavani palasi useamman kerran tapaamistemme aikana tai mainitsi niiden merkityksellisyydestä suoraan haastattelun aikana. Näin hahmottuivat tarkemmin Leenan elämän käännekohtat eli epifaniat. Elämäntarinan lomassa ja rinnalla kulki tarina parantamistaitojen kehittymisestä, siitä, kuinka Leenasta vähitellen kehittyi päätoiminen parantaja. Analyysissä päätin erottaa nämä kaksi "kertomusta" omiksi kokonaisuuksikseen. Esittelen nämä analyysit teorioineen luvuissa kaksi (2) ja kolme (3). Toiseksi analysoin haastatteluaineistosta käsitteitä, jotka selventäisivät Leenan ammatilliseen maailmankuvaan kuuluvia käsityksiä, tarkemmin: käsityksiä ihmisestä, sairaudesta ja terveydestä. Näitä piirteitä käsittelen luvussa neljä (4).

Aineistoa käsiteanalyysiin antoi myös Leenan parantamisen havainnointi. Havainnoin kuutta potilasvastaanottoa Leenan työhuoneessa. Potilaita – tai asiakkaita, kuten Leena itse heitä kutsuu - oli yhteensä viisi, joista miehiä oli yksi ja naisia neljä. Yhtä potilasta, Jaanaa, havainnoin kaksi (H5 ja H6) kertaa. Leena valitsi itse asiakkaat, joiden parantamista sain seurata. Yhtä lukuun ottamatta kaikki he olivat käyneet Leenan hoidossa

aiemminkin; ensikertalaisia havainnoitavista oli vain yksi. Toisin kuin haastatteluissa, joiden tallentamiseen käytin nauhuria, havainnointitilanteessa olin kynän ja paperin varassa. Tein parantamisesta muistiinpanoja käsin.⁹ Havainnoidessani kiinnitin huomiota siihen, mitä Leena teki ja mitä hän puhui potilaansa kanssa. Muistiinpanot kuvailevat Leenan liikkeitä ja liikkumista hoituhuoneessa potilaaseen nähden, ne sisältävät parantajan ja potilaan välistä vuoropuhelua, ja kuvailevat vuorovaikutuksen tunnelmaa, valaistusta ja kalustusta huoneessa. Tämän aineiston perusteella tein käsiteanalyysin keskeisimmistä maailmankuvallisista käsitteistä. Käsittelen Leenan ammatillista maailmankuvaa ja siihen sisältyviä käsitteitä tarkemmin luvussa 4. Teorioina ovat kulttuurintutkimuksen ja sosiaalipsykologian maailmankuvateoriat, sekä tarkemmin henkiparantajien maailmankuvaan, sairaus-, terveys- ja ihmiskäsityksiin liittyvät teoriat. Havainnointiraporteista analysoin myös parantamistapahtuman kronologista, osittain myös pragmaattista, etenemistä. Tulkitsen tätä luvussa viisi suhteessa Lauri Hongon yhteisöllisestä parantamisnäytelmästä esittämään ihannekaavaan, lisäksi hahmottelen tarkemmin parantamistapahtuman vuorovaikutusta (luku 5.3). Esittelen lukujen 3-5 teoriat tarkemmin kunkin luvun alussa. Yhteistyömme aikana asetuin myös itse potilaan rooliin Leenan parannettavaksi. Aloite tähän lähti itseltäni, Leenan mielestä potilaaksi asettuminen oli parantamisen ja hoidon ymmärtämisen kannalta minulle tärkeää. Parantamisen jälkeen kirjoitin kokemuksesta kenttäpäiväkirjaani, äänitin lisäksi Leenan hoidosta minulle antaman palautteen.

Koska työni yhtenä tavoitteena on tutkia Leenan ammatillista maailmankuvaa, tarkoituksenani oli käyttää aineistonhankintamenetelmänä myös teemakirjoittamista. Satu Apon (1995, 176) mukaan teemakirjoittamisessa on metodologisesti arvokasta se, että se tuo näkyviin informantin omat kognitiiviset jäsennykset tutkimusaiheesta. Tällöin tutkijan vaikutus aiheesta esiin vedettävien kysymysten ja teemojen valinnassa on pienempi. Leena alkoi kirjoittaa aiheesta "sairaus- ja terveystieteiden" ja palautti työnsä ensimmäiset osat, myöhemmin teemaa oli tarkoitus laajentaa ihmiskäsitykseen. Tehtävä osoittautui kuitenkin liian "vaativaksi". Parantaja totesi, että haastateltavana oleminen

⁹ Tämä oli Leenan toivomus. Hän pyysi, että saapuisin vastaanotolle ilman nauhuria, ja tekisin muistiinpanoni käsin. Minusta pyyntö oli perusteltu. Jo oma läsnäoloni saattoi tuntua potilaasta vastenmieliseltä (vaikkakin he suostuivat Leenan pyyntöön siitä, että saisin olla hoidossa läsnä), nauhurin olemassaolo olisi tehnyt sen varmasti. Häiriötä olisi aiheuttanut myös kasetin vaihtaminen nauhuriin ja mikrofonien asettaminen hoituhuoneeseen niin, että Leenan ääni kantautuu nauhalle myös huoneen toisesta päästä. Kaiken kaikkiaan muistiinpanojen tekeminen käsin tuntui eettisesti oikealta ratkaisulta.

on helpompaa kuin se, että hän itse tarttuu kynään ja alkaa kirjoittaa aiheesta. Kirjoittaminen sinänsä ei ollut Leenalle outoa tai vaikeaa, olihan se ollut yksi hänen harrastuksistaan jo lapsuudessa. Kyse oli käsittääkseni enemmänkin "viitseliäisyydestä" kuluttaa omaa vähäistä vapaa-aikaa "ammatillisten" kysymysten pohdintaan. Leenan omia jäsennyksiä tutkimusaiheesta on ollut kuitenkin mahdollista hahmottaa esitelmätilaisuudessa, sekä kahdella parantamiskurssilla, jotka hän piti Jyväskylässä¹⁰. Olin molemmissa tilaisuuksissa läsnä, kuuntelin esitelmää ja tein siitä muistiinpanoja käsin. Osallistuin myös Leenan kurssilla johtamiin harjoituksiin ja tein niistä muistiinpanoja tilaisuuksien aikana ja niiden jälkeen.

Pyysin parantajaa lisäksi piirtämään oman elämänsä kartan, kaaren tai syklin, ylipäättäen kuvan, joka esittää hänen elämäänsä. Leena palautti työnsä minulle huhtikuussa 1999. Hän oli piirtänyt 3-osaisen "elämänkaaren", kohoavan janan, jolle hän oli koonnut tärkeitä tapahtumia elämästään. Kuva oli maalattu kauniisti pastelliväreillä eri sävyiseksi sen mukaan, millaisia vaiheita elämässä kulloinkin oli. Työ oli kooltaan 3 x A3-piirustuspaperia.

1. 6. Tutkimusaineiston ja kenttätöön lähdekritiikki

Annikki Kaivola-Bregenhøj (1998, 1-2) on pohtinut haastattelutilanteen, haastattelijan ja kertojan suhteen vaikutusta kerrontaan. Haastattelija ja haastateltava pyrkivät kohtaamisessa luomaan vuorovaikutukselle hyvän ilmapiirin, he pyrkivät vastaamaan toistensa odotuksiin, yksinkertaisesti miellyttämään toisiaan. Molemmat hahmottavat toistensa odotuksia paitsi puheesta myös sanattomasta eli nonverbaalisesta viestinnästä, katseista, eleistä ja ilmeistä. Nämä yhdessä vaikuttavat siihen, millaista kerrontaa haastattelutilanteessa syntyy ja millaiseksi tutkimusaineisto muodostuu. (Kaivola-Bregenhøj 1998, 1.) Syntyvä aineisto ei ole "objektiivista", kohtaamistilanteelle ja inhimilliselle vuorovaikutukselle immuunista.

¹⁰ Käytän esitelmän viitteenä Esitelmä, 1-11 ja parantamiskursseihin viitellä Kurssi 1, 1-2 ja Kurssi 2, 1-13. Tämän tarkempia tietoja esitelmän ja kurssien ajankohdista en anna, jotta informantini anonymiteetti säilyisi. Kurssi 1 oli tarkoitettu asiakkaiden parantamiseen mielikuvien ja rentoutuksen avulla. Kurssilla 2 Leena sen sijaan opetti parantamista.

Leenan ja minun kohtaamisille on ollut luonteenomaista rauhallinen ja kiireetön ilmapiiri. Olemme Leenan kanssa tehneet haastatteluja aluksi hänen työhuoneessaan, ja myöhemmin minun kotonani. Paikan vaihtumisen syynä oli se, että Leenan aviomies "Esko" tarvitsi hoitohuonetta omaan käyttöönsä. Myöhemmin haastattelujen tekopaikaksi vakiintui tutkielman tekijän huone. Molemmat haastattelupaikat olivat hiljaisia, vain puhelinsoitot ja Leenan aviomiehen pistäytyminen huoneessa katkaisivat haastattelun muutaman kerran. Haastattelujen osalta tehtäväni on ollut helppo: Leena on ollut kiitollinen haastateltava ja lahjakas kertoja. Hän on kärsivällisesti koettanut selittää, jos en ole ymmärtänyt jotakin asiaa tai olen vaatinut lisäselvennyksiä tai esimerkkejä. Haastatteluille on ollut ominaista hidas tempo (joka johtuu osittain muistiinpanotekniikasta: tein muistiinpanoja myös käsin). Haastateltavani ei kuitenkaan ole, kuten en minäkään, pelännyt hiljaisia hetkiä ja odottavia taukoja. Usein juuri ne ovat antaneet aikaa ja tilaa syvemmille pohdinnoille, vieneet uusille urille, joista en ehkä koskaan olisi keksinyt kysyä mitään. Olemme yhdessä nauraneet ja hämmästellleet Leenan kokemuksia, neuvotelleet yhteistyön etenemisestä ja tutkielman rajoista, puhuneet myös sen mukanaan tuomista vaikeuksista ja ongelmista.

Tutkielman tekemisen ajan olen ollut kiusallisen tietoinen oman ajatteluni rajoista ja epäilijän asenteestani. Olen ajoittain pelännyt joutumasta liiaksi mukaan tutkimuskohteeseen, tulemasta osalliseksi enempää kuin on tarpeellista. Minun on ollut vaikea ymmärtää, vieläkin vaikeampaa uskoa, välillä olen ollut jopa kiusaantunut kuulemaan kokemuksista ja ilmiöistä, jotka eivät kuulu "tavanomaiseen länsimaiseen maailmankuvaan". Samanaikaisesti olen ollut suunnattoman kiinnostunut kuulemaan lisää, näkemään eri puolia ilmiöstä. Olen tapellut objektiivisen tutkijan roolin - mikä se sitten ikinä yksilötutkimuksen kohdalla voikaan olla! - ja oman arkipäiväisen itseni välillä. Mikä rikkoo tutkijan roolia ja mikä taas rehellistä, omana itsenäni olemista? "Alkutaisteluiden" jälkeen olen päätenyt olemaan mukana omana itsenäni: ikuisena kyselijänä ja epäilijänä, agnostikkona, joka käsitykseni mukaan kuitenkin pyrkii kunnioittamaan "toisen omaa". En ole haastatteluissa varonut ilmaisemasta omia mielipiteitäni, kertomasta omista kokemuksistani tai esittämästä kiperää vastakysymystä, jos olen eri mieltä asiasta. Leena on melko varmasti ollut tietoinen maailmankuvani rajoista, ehkä jopa kiusaantumisestani. Erityisesti ensimmäisissä haastatteluissa nämä ilmenevät epävarmoinakin naurahduksina ja kommentteina kokemusten todenperäisyydestä. Asenteeni

on todennäköisesti vaikuttanut siihen, mistä ja miten Leena on minulle puhunut. Parantajan roolissa haastateltavastani on kehittynyt "ihmistuntija", joka kykenee aistimaan kuulijansa vastaanottokyvyn. Leena ilmaisee asian näin:

Ku puhutaan näistä henkisistä asioista niinku, tai asiakkailleki ku joutuu joskus puhumaan, ku ne kyselee, ett' tietyille ihmisille pitää selittää asiat ihan eri tavalla ku toisille. Ett' joittenki kans voi puhua hyvin avoimesti ja helposti, tietää ett' se pystyy ottaa vastaan sitä tietoo, mutt' sitt' toisille pitää puhua niinku hyvin yksinkertaisesti ja sillai, ett' pitää niinku koko ajan asettaa niinku sanansa tietyllä tavalla että, ett' niinku sillai että sen vastaanottimiin virittäytyä tavallaan. (KH1999:N1, 9.)

Leena sanoo aistivansa ihmisestä, millaisista asioista näille voi puhua ja millaisista ei. Hänen mukaansa kysymys on parantajan vastuusta, parantaja ei saa puhua asiakkailleen sellaisia asioita, joita nämä eivät ole valmiita ottamaan vastaan. (Ibid.) Ihminen, jonka Leena tapaa, vaikuttaa siis siihen, millä tavoin ja mitä hän kertoo esimerkiksi henkimaailman asioista; kuuntelijan persoona asettaa tässä kohdin Leenan kerronnan rajat. Voiko kerronnan rajoja Leenan ja asiakkaan välillä laajentaa koskemaan myös Leenan ja tutkijan välistä kerrontaa? Mielestäni voi. Leena viittaa tähän, kun suunnittelemme tapaamisiemme aikataulua. Hän ehdottaa, ettemme kiirehtisi tapaamisia liikaa:

—näitä asioita tulee niin paljon, ja nää on kuitenkin sulle osa niinku uutta asiaa, ett' voi olla tavallaan niinku aika vaikeeta ottaa vastaan liikaa, ett' seki. Ett' mä niinku usein aistin sen toisen ihmisen kautta sen että nyt tässä mennään liian nopeesti. Sitt' mulle tulee niinku itelle vaikeeks puhua ja tuoda esille näitä. (KH1999:N4, 8.)

Mistä Leenan on vaikeaa puhua minulle, mistä hän vaikenee tietoisesti tai tiedostamattaan? Leena viittaa keskustelujen aikana tietoon, jota ei voi minulle luovuttaa. Hän voi tarkoittaa tietoa, jota hän parantamisen aikana saa asiakkaastaan tai ylipäättänsä jotakin ammatillista tietoa, jota hän ei halua tai voi kertoa minulle. Tällaista tietoa hän on voinut kokea saavansa esimerkiksi yliluonnollisissa elämyksissä. Tämä "salainen tieto" lienee kuitenkin jotakin sellaista, mitä hän ei opeta myöskään parannuskursseillaan. Koska en ole parantaja, tai en Leenan mielestä muuten kykene vastaanottamaan tällaista ammatillista tietoa, hän ei jaa sitä kanssani. Tutkijanakin työskentelen omalla persoonallani, kuten Päivikki Suojanen toteaa (1993, 59), ja toisaalta: persoonaani raskauttaa se, etten ole parantaja vaan nimenomaan tutkija. Sekä persoonani että roolini rajaavat keskustelujen aiheita.

Leena on ollut yhteistyömme alusta asti tietoinen siitä, mikä on tutkimusaiheeni ja mihin tutkimusongelmaan etsin aineistoa. Myös tämä on ohjannut hänen kerrontaansa. Keskiössä on ollut parantajan rooli. Leenan elämäkerrassa painopiste on ollut tapahtumissa, jotka ilmentävät nimenomaan parantajan roolille merkityksellisiä ja ominaisia

kokemuksia ja luonteenpiirteitä. Esimerkiksi ylikuonnollisten kokemusten osuus suhteessa elämän tavanomaisiin käännekohtiin (esim. ammattiin valmistuminen, naimisiin meno, lasten syntymä jne.) on Leenan kertomuksissa ylikorostunut. Jos olisin kertonut Leenalle haastattelevani häntä, koska tarvitsen aineistoa suomalaisen naisen elämäkertatutkimukseen, hänen kertomansa elämätarina olisi luultavasti ollut erilainen kuin nyt kuulemani. Tavanomaisuudesta poikkeavat piirteet parantajan elämäkerrassa saattavat korostua myös siitä syystä, että kuunnellessani Leenaa peilaan tarinaa omaa elämääni vasten. Tässä kahden elämän - tutkijan ja tutkittavan - vuoropuhelussa eroavaisuudet tulevat näkyviksi, mutta yhtäläisyydet jäävät syrjään, vaikka olen erityisesti pyrkinyt kiinnittämään tähän huomiota.

Mikä sitten on tämän tutkielman musta piste, alue jota en näe ja joka siksi jää tutkielman ulkopuolelle? Tutkielmantekovaiheessa minulta kysyttiin, eikö parantaja kertaakaan mainitse haastatteluissa ruumiin tai kehon käsitettä? Olemmeko vain keskustelleet ihmisen henkisistä piirteistä? Kysymys hätkähdytti, sillä se osoitti, jos ei mahdollista mustaa pistettä, niin ainakin harmaan alueen. Tavoitteeni tutkia parantajaa, jonka ihmiskuva ja sairauskäsitys olisi "enemmän henkinen kuin fyysinen", oli selkeästi ohjannut havaintojani. Myös parantaja kiinnitti tähän huomiota lukiessaan keskeneräistä tutkielmaani. Hän ehdotti, että havainnoisin parantamistapahtumaa, jossa parannetaan fyysistä sairautta. Olin hänen mielestään liikaa painottanut henkisiä sairauksia, traumoja, ja fyysiset sairaudet olivat unohtuneet lähes kokonaan. En ollut kysynyt parantajalta hänen käsityksiään ihmisen fysiologiasta, anatomiasta tai immunologiasta, tai tavanomaisista sairauksista kuten flunssasta, nilkan nyrjähdyksestä tai issiaksesta, niiden syntymekanismeista ja parantamismenetelmistä. Tällaiset kysymykset tuntuivat liian tavallisilta, jopa itsestään selviltä, triviaaleilta. Huomio kiinnittyi (tutkijan kannalta) epätavanomaisiin, mystisiin ja epäortodoksisiin käsityksiin ja selityksiin, joita parantaja haastatteluissa antoi. Toisaalta selittämättömät fyysiset vaivat, henkiset traumat ja ongelmat ovat osa Leenan ammatillisia kysymyksiä, hänellä on niistä ja niiden parantamisesta aktiivista ammatillista tieto-taitoa. Juuri tämänkaltaisiin vaivoihin asiakkaat hakevat häneltä apua. Sen sijaan tavanomaisemmat vaivat ja sairaudet eivät kuulu henkiparantajan ammatilliseen parannusrepertoaariin, vaikka ne ovatkin osa hänen itsehoitotietoaan.

Seppo Knuutila (1994) kirjoittaa teoksessaan *Tyhmän kansan teoria. Näkökulmia menneestä tulevaan*, perinteentutkijan taipumuksesta kirjoittaa menneisyydestä ja sen kanssa ehjänä ja ristiriidattomana, yksiselitteisenä ja suljettuna kokonaisuutena. Olen tätä tutkielmaa tehdessäni kavaltanut itseni tekemästä samaa. Vaikka työni on yksilötutkimus, ei ”kansan” tutkimus, minua on piinannut ”ehjän ja ristiriidattoman kokonaisuuden” ihanne, kompakti paketti, jossa ei ole aukkoja tai repeämiä. Kirjoitusprosessin aikana kuvaan taakkaani näin:

Huomaan, että haluan piirtää kanssatutkijani kuvan ihmisestä, sairaudesta ja terveydestä, koko maailmasta, kokonaiseksi, ehjäksi. Haluan ymmärtää hänen maailmankuvansa suhteita, ristiriitaisuuksia, syitä ja seurauksia niin pitkälle, etten enää ole varma, mikä on minua ja mikä tutkittavaani. ”Rakennan siltoja”, yhdistelen asioita, paikkailen ja silotan ristiriitaisuuksia siellä, missä minun ei kuuluisi. Hyssyttelen siellä, missä riitasoinnun pitäisi antaa kirkua ja sointujen levitä käsiin. Ja päättelyn jälkeen syntyvästä ahaa-elämyksestä en tiedä, onko se minun vai Leenan! Sitten tulen varovaiseksi. Ja vihaiseksi: miksi teen tutkittavastani ristiriidattoman, loogisen ja johdonmukaisen ihmisen, kun hän ei aina sitä ole. Enhän minäkään ole! Tänäpäin sanon noin ja huomenna aivan päinvastoin, tai vielä varmemmin: sanon näin, mutta teen toisin. (Pohdintaa kenttäpäiväkirjasta 1.2.2001)

Annikki Kaivola-Bregenhøjn mukaan jokaisessa haastateltavassa ja kertojassa on monia ”puolia”. Tästä syystä olisi hänen mukaansa ihanteellista tavata haastateltava usein ja erilaisissa tilanteissa. (Kaivola-Bregenhøj 1998, 1.) Kuka oikeastaan on se Leena, jonka olen haastattelussa tavannut?

1. 7. Yksilötutkimuksen etiikka

Lukiessani Aila Meriluodon (1971) teosta *Peter Peter. Erään rakkauden asiapaperit* samanaikaisesti tämän tutkielman kirjoittamisen kanssa, hätkähdin. Kirjailija kertoo teoksessaan Sannasta ja tämän suhteesta Peter-Peteriin kirjeiden, päiväkirjamerkintöjen ja lyhyiden tapahtumakuvausten kautta. Lukija rakentaa kuvaa kahdesta ihmisestä, näiden elämästä, kohtaamisista, suhteesta ja sen päättymisestä. Kunnes teoksen päähenkilö saa tarpeekseen. Hän astuu esiin teoksen viimeisillä sivuilla, kertoo koko tarinan itse, omin sanoin, ja vielä: selvittää asenteensa kirjan kirjoittamiseen ja sen kirjoittajaan. Kaunokirjallisen teoksen lukijana säikähdin: voisiko näin tapahtua tieteellisissä tutkimuksissa, jopa minunkin tutkielmassani? Voisiko tutkittavani Leena astua tästä tutkielmasta ulos ja sanoa minulle kuten Meriluodon romaanin päähenkilö sanoo kirjailijalle:

Ja siinä sinä istut ja puhutat ja tarkkailet mua, sen takia että sä olet niin pakanan utelias näkemään miten ihminen käyttäytyy - kyllä mä tiedän, mä tiedän niinkuin sä olisit osa minua, Sanna-Sannan toinen puoli - ja mä olen se toinen puoli, se joka vain käyttäytyy. Istu istu vain siinä kuin jumala ja kirjoita, varasta mun ideani ja todellisuuteni, niinhän te teette, te jumalat ja kirjailijat, ja me täällä kulttuurin reumamilla, me vain eletään ja ollaan arvoituksia ehkä vain itsellemme... (Meriluoto 1971, 197.)

Kuvaako romaanin katkelma liiankin herkkänäköisesti ja raadollisesti kulttuurintutkijan ja tämän kohteen, kulttuurissa elävän ihmisen, suhdetta? Yksilötutkimuksessa on pohjimmiltaan kyse kahden ihmisen kohtaamisesta ja heidän välilleen syntyvästä dialogista. Tämä tutkijan ja tutkittavan välinen dialogi on, kuten Lauri Honko (1992, 131) huomauttaa kulttuurintutkimuksen metodologinen ydinkohta. Se on leikkauspiste, jossa syntyy tietoa "toiseudesta" tai laajemmin toisesta kulttuurista. Tutkimustyössä se kuitenkin kaikessa monimuotoisuudessaan redusoidaan tavallisesti tekstiksi: haastattelujen litteraatioiksi, osallistuvan havainnoinnin raporteiksi, kenttäpäiväkirjoiksi ja lopulta kirjalliseksi tutkimusraportiksi. Kulttuurin ja yhteisön - vieläkin enemmän yksilön - käsitteleminen tekstinä on, kuten Vincent Crapanzano (1992) huomauttaa, helppoa, sillä silloin tutkija voi selittää kohdettaan ja irrottaa sen kontekstistaan yhä uudelleen. Ja näin välttyy poliittisten valtakysymysten ja eettisten ongelmien pohtimiselta.

Kulttuurista ja samalla kulttuuria kirjoitettaessa kyse on kuitenkin aina vallasta ja politiikasta (van Maanen 1988, 1-7). Dialogissa perinneyhteisön jäsen pyrkii välittämään tutkijalle merkityksellistä todellisuutta, joka ohjaa häntä ja jonka olemassaolosta hän on riippuvainen. Tutkija hahmottaa tätä hypoteettista maailmaa analyttisenä kuvauksena. (Honko 1992, 131-133.) Tutkimus on pohjimmiltaan toisen merkitysmaailman muuttamista toisen merkitysmaailman kielelle. Näin tutkijalla on - kuten kirjailijalla Aila Meriluodon romaanissa - valta valita ja luoda tutkimuskohteensa, ja vielä nimetä se.

Tutkijan asema tiedeyhteisön ja tutkittavan yhteisön rajalla, liikkuminen näiden kahden välillä ja lojaalisuuden vaatimus molemmille tahoille aiheuttaa tutkimuksen suurimmat eettiset ristiriidat. Omassa työssäni olen yhä uudelleen joutunut kysymään, millä oikeudella puutun Leenan elämään ja millä oikeudella alistan hänen elämänsä, kertomuksensa ja maailmankuvansa tieteelliseen analyysiin. Ja tehdessäni niin, miten säilytän hänen ihmisyytensä? En ole yksin ongelmani kanssa. Kulttuurin tutkimuksen alalla suomalaiset tutkimukset, jotka sisältävät syvällistä analyysiä yksittäisen ihmisen persoonallisuudesta tai maailmankuvallisista aineksista, on hyvin usein tehty jo kuolleista ihmisistä

(esim. Siikala 1983) tai ne on julkaistu vasta tutkittavan kuoleman jälkeen (esim. Pentikäinen 1971). Myös maantieteellinen tai kielellinen etäisyys on toiminut "puskurina" tässä ongelmassa (esim. Harjula 1981, myös Suojanen 1978). Tutkijoilla tuntuu olevan tarve "pehmittää" jollakin tavoin analyysiä ja sanottavaansa. Tutkimuksessaan norjalaisesta parantajasta, Bente Gullveig Alver (1980, 120) tekee sen, minkä kulttuurintutkija kokee yksilötutkimuksessa useimmiten velvollisuudekseen. Hän pyytää artikkelinsa alussa anteeksi tutkimuskohteeltaan: *Andreas, du får förlåta mig, om du inte är överrens med mig: detta är en etnomedicinsk profil ritad med mina egna streck*. Alver päätyy korostamaan sitä, että hänen Andreaksesta piirtämänsä etnomedisiininen profiili on hänen omansa, ja antaa tutkimuskohteelleen luvan olla eri mieltä tutkimustulostensa kanssa. Tutkimuskohteen kollektivisointi ja yleistäminen tuntuvat yksilötutkimuksen eettisten ongelmien kanssa painiskelevasta tutkijasta enemmänkin houkuttevalta keinolta välttää eettistä ristiriitaa kuin kohteen abstrahoinnin seuraukselta.

Kulttuurintutkimuksessa on 1960-luvulta alkaen kiinnitetty yhä enemmän huomiota tutkittavien oikeuteen saada oma äänensä kuuluviin ja myös oikeutta osallistua tutkimuksen suunnitteluun ja toteutukseen. On kysytty kenelle ja kenen lähtökohdista tutkimusta tehdään. Lauri Honko kritisoi tieteellistä tutkimusta siitä, että tutkimuksen onnistumisella tarkoitetaan yhä edelleen tyylikästä väittelyä ja vakuuttavaa todistelua tiedeyhteisön arvostamista aiheista, ei tutkittavien kokemusta tutkimuksen onnistumisesta tai tutkimusaiheen relevanttiudesta (Honko 1992, 124-125). Kulttuurintutkimuksessa tutkimusongelmat - tai kuten Sanna Aila Meriluodon romaanissa sanoo, arvoitukset - ratkaistaan ensisijaisesti tiedeyhteisölle.

Miten sitten tutkittava saa äänensä kuuluviin? Miten hän säilyttää ihmisyytensä, oman minänsä tieteellisessä raportissa? Päivikki Suojanen (1995, 154-158) toteaa, että vaikka tutkittavat ovat kentällä autonomisia yksilöitä, heidät puretaan usein työpöydällä "toisiksi". Tällä toisella ei ole kompleksista, ainutlaatuista itseä kuten tutkijalla, vaan vain kulttuuri muuttujineen. (Ibid.) Näin tutkimus kätkee informanttien persoonallisuuden, kyvyn puhua ja ajatella. Lauri Honko korostaa, että tutkijan tulee käyttää tutkimuksessaan suhteellisen runsaasti sitaatteja ja haastattelu- ja keskustelutilanteissa nauhoitettua dialogia. Tämä takaa tutkittavan äänen saamisen mukaan tutkimukseen. Mielestäni tämä ei kuitenkaan riitä. Aila Meriluodon romaanissa *Peter Peter. Erään rakkauden*

asiapaperit teoksen päähenkilö saa oman äänen vasta, kun hän teoksen lopussa astuu romaanistaan ulos. Passiivisuus muuttuu aktiivisuudeksi ja vetäytyminen läsnäoloksi. Ensimmäisen kerran hänestä tulee itsenäisesti ajatteleva, kokonaisuuksia hahmottava, oman elämänsä ymmärtäjä, refleктоija ja tekijä. Äänen antaminen tutkittavalle on siis analyysin **osittaista** luovuttamista tutkittavalle/ville itselleen. Sen myöntämistä ja julkituomista tutkimuksessa, että tutkittava kykenee itse paitsi kertomaan omasta elämästään, maailmankuvastaan ja kulttuuristaan, myös (emisistisesti) analysoimaan kertomuksiaan ja niiden sisältöä, jopa tutkimusprosessia ja -raporttia.

Kyse ei ole tieteellisen analyysin luovuttamisesta "maallikko-harrastelijalle", jolla ei ole tieteellistä koulutusta. Kyse on enemmänkin kulttuurintutkijan, erityisesti folkloristin perusasennoitumisesta, joka Lauri Hongon (1992, 96) mukaan on lähellä dialogisen antropologian käsitettä. Tutkija pyrkii vahvistamaan informantin auktoriteettia oman kulttuurinsa tulkkina, hän välttää ristikuulustelua ja rohkaisee yksilöä spontaaniin kerontaan ja itseilmaisuuksiin. Dialogisen antropologian lopullinen testi on Hongon mukaan siinä, että tutkimuksen kohde, informantti, saa ottaa kantaa analyysiin ja tutkimuksen tuloksiin, ja hyväksymällä ja hylkäämällä voi myös vaikuttaa niihin. (Ibid.) Tämä ei tarkoita sitä, että tutkijan ja informantin tulisi olla samaa mieltä analyysin tuloksista (ts. että emisistinen ja etisistinen tulkinta olisivat yhtenevät), vaan sitä, että molempien äänien on päästävä kuuluviin. Charles Taylor (1985, 131) ehdottaa ratkaisuksi niin sanottua "selkeän kontrastin kieltä", jossa sekä tutkijan että tutkittavan käsitykset ilmaistaan tutkimuksessa selkeästi toisistaan poikkeavina vaihtoehtoina. Tällainen esittämistapa voi paljastaa heikkouksia molempien osapuolten näkökulmissa. Näin se mahdollistaa vastavuoroisen kritiikin ja tiedon korjaavuuden.

Lauri Honko (1992, 132) ehdottaa informantti -käsitteen korvaamista kanssatutkijalla tutkimuksessa, jossa tutkimusprosessi on vastavuoroinen: tutkija kouliintuu tietyn perinnehkon ammattilaiseksi ja tutkittava puolestaan omaksuu omaan perinteeseensä tutkimuksellisen näkökulman. Perinteen specialisteilla (shamaanit, itkijänaiset ym.) on hänen (1990, 105) mukaansa suhteellisen kehittynyt perinteentaju. He ovat kulttuurissa niitä, jotka ensimmäiseksi tunnistavat folkloren kulttuurin sisältä käsin, alkavat dokumentoida sitä, tehdä muistiinpanoja, jopa käsikirjoja. Tuloksena voi olla perinteen emisististä taksonomisointia, joka on kuitenkin aina osittaista. (Ibid.) Mikäli tutkija kertoo

oman tutkimusaiheensa ja -ongelmansa kanssatutkijalleen, tällä on kyky aiheen emistiseen analyysiin. Leena pyrki omassa tutkimuksessani/-mme hahmottamaan kokonaisuutta mm. kirjoittaessaan käsityksiään sairaudesta. Kun kontaktiparantaminen alkoi haastatteluissa korostua kaukoparantamisen kustannuksella, Leena oikaisi asian. Hän pyysi, että keskustelisimme enemmän kaukoparantamisesta.

Kanssatutkija-käsitteen käytöllä on kuitenkin vaaransa: se viittaa tutkijan ja tutkittavan tasa-arvoiseen suhteeseen tutkimusprosessissa. Matti Kamppinen ja Maria Vasenkari (1994, 148) toteavatkin, että vaikka dialogin käsitteen avulla voidaan kuvata ja paljastaa valtasuhteita, useimmiten sillä kuitenkin salataan valtaa, motiiveja ja tarkoitusperiä, jotka ovat puhuttujen, nauhoitettujen ja kirjoitettujen sanojen takana. Vaikka yhteistyö kanssatutkijan kanssa on kuinka läheistä ja vastavuoroista tahansa, vallan epätasapaino säilyy. Tästä syystä kanssatutkija-käsitteen käyttö on mielestäni hyväksyttävää vain niin sanotussa osallistavassa tutkimuksessa, jossa tutkimuksen kohteella on mahdollisuus aktiivisesti osallistua tutkimuksen suunnitteluun ja suorittamiseen, päämäärä on yhteisesti sovittu ja se hyödyttää molempia osapuolia (Swantz 1997, 269; 1979, 130-131). Oma tutkimukseni ei ole osallistava tutkimus, vaikka yhteistyössä osallistujien roolit ja tiedon erilaiset tasot ovatkin sekoittuneet. Jaamme tietenkin yhteisen mielenkiinnonkohteen - sairauden, terveyden ja ihmiskuvan - mutta meiltä puuttuu yhteinen päämäärä. Yhteistyömme voi kyllä hyödyttää Leenaa: hän on jo pidemmän aikaa itse halunnut kirjoittaa parantamisesta ja omista näkemyksistään. Haastattelumme ja hänelle antamani kirjoitustehtävä ovat ehkä antaneet hänelle uusia ideoita kirjoitustyöhön, selkeyttäneet hänen omia näkemyksiään ja auttaneet omaa "projektia" alkuun. Leenalla on ollut mahdollisuus tutkielman teon aikana lukea käsikirjoitusta ja tehdä siihen korjauksia. Tässä mielessä tutkielman tekeminen on ollut vastavuoroista. Jotta tasapainottaisin edes hieman vallan epätasapainoa tässä työssä, annan Leenalle – Aila Meriluodon romaanin innoittamana – tämän tutkielman viimeisen puheenvuoron (Epilogi).

Yksilötutkimuksessa - ja kulttuurintutkimuksessa laajemminkin - tutkija törmää kysymykseen: missä määrin kykenen ymmärtämään tutkimuskohdettani, toista ihmistä ja hänen maailmankuvaansa? Onko minun mahdollista koskaan täysin ymmärtää ja tavoittaa henkiparantaja Leenan maailmankuvaa? Tai sitä, mitä hän parantaessaan kokee? Missä kulkee raja osallistumisen ja osalliseksi tai osaksi tulemisen välillä? Päivikki

Suojanen (1993, 58) huomauttaa, että olipa kulttuurintutkijan aihe mikä tahansa, se ei sido tutkijaa initiaatioon missään tutkimuksessa, ellei hän itse sitä halua tai tavoittele. René Gothóni (1994, 136-148) korostaa artikkelissaan *Eläytyminen ja etääntyminen kenttätyössä* omakohtaisen elämyksellisen kosketuspinnan merkitystä uskontotieteellisessä tutkimuksessa. Uskontotieteellisistä termeistä ja käsitteistä tulisi hänen mukaansa erottaa leksikaalinen eli sanakirjanomainen ja fenomenaalinen eli elämyksellinen merkitys. Tutkijan tulee tutkimuksessaan pyrkiä nimenomaan jälkimmäisen saavuttamiseen ja ymmärtämiseen. Hänen tulee tavoittaa uskonnollisen ihmisen "sisäinen olemassaolontila", antautua osalliseksi uskonnollisen viitekehyksen olosuhteisiin ja hyväksyä se mahdollisuus, että supranormaali todella on olemassa, kuten "homo religiosus" kertoo. Eläytymällä, tulemalla osalliseksi ja lopulta siirtymällä hetkellisesti tutkittavan "homo religiosuksen" rooliin, tutkijan on mahdollista ymmärtää enemmän ja syvemmin kuin vain haastatteleamalla ja havainnoimalla. (Ibid) Tätä henkiparantamisen elämyksellistä merkitystä olen tutkielmassani päässyt tavoittelemaan vain Leenan kerronnan kautta. En ole tutkielman teon aikana saanut henkiparantajan roolille luonteenomaisia "yliluonnollisia" elämyksiä, kyennyt parantamistilanteissa aistimaan asioita, joita Leena on aistinut. Mutta avoimena näille ilmiöille olen yrittänyt pysyä. Tutkielman teon aikana minusta ei ole tullut henkiparantajaa.

2. PARANTAJA-LEENAN ELÄMÄNPROFILI

2.1. Leenan elämäнкаari

Leena kertoo elämäntarinansa minulle ensimmäisellä tapaamiskerrallamme. Olen ker-
tonut hänelle tutkimusaiheeni ("parantajan sairaus, terveys- ja ihmiskäsitys"), ja sen
kuinka toivoisin yhteistyömme sujuvan. Olen kiinnostunut nimenomaan Leenan paran-
tajan roolista ja tästä yhteistyömme alkaa. Leenalle sopii se, että aloitamme hänestä,
siitä kuka hän on:

*Kirsi: Tota, mä aattelin alottaa tän silleen, mä en tiedä kuin vaikeelta tää susta tuntuu, mutta että jos sä
kertoisit oman elämänkerran, ihan sillai niinku vapaasti.*

Leena: Joo.

Kirsi: Niinku alusta tähän hetkeen suurin piirtein, että pääkohdittain.

Leena: Nii, joo. Niinku ihan että minkälaiseen perheeseen mä synnyin ja?

Kirsi: Joo, ihan silleen niinku sä ite hahmotat niinku tavallaan sun elämänkerran. Ihan vapaasti.

*Leena: Joo. No, mähän oon ite käyny, niinku sillai prosessoinu omaa elämää läpi ett' mä oon niinku
muistanu aika paljon ihan syntymän jälkeisiäki aikoja, ja oon ihan sieltä kohdustaki muistanu että (nau-
rahtaa), mä oon niinku sillai menny meditaatiotilassa sinne mutta tota. Että niinku ihan lapsuudesta sem-
moset tietoiset asiat mitä mä muistan ni on joitaki semmosia tärkeitä kohtia, mitkä on niinku vaikuttanu
niinku tähän mun elämään ja sitte näihin valintoihin. No, mä oon syntyny Porissa viiskyt kaks...*

Leena kertoo elämäkertansa nimenomaan tietyssä roolissa, parantajana. Hän hahmottaa
kertomukselleen tietyn teeman, jonka pohjalta rakentaa kokonaisuuden. Tämä haastat-
telussa kerrottu elämäkerta on todennäköisesti erilainen kuin jos se olisi kerrottu äidin,
aviovaimon tai ystävän roolista käsin jollekin toiselle henkilölle. Leenan autobiografia
voidaan jakaa temaattisesti kolmeentoista osaan:

1. Maininta aivan syntymän jälkeisten aikojen ja kohdun aikaisten tapahtumien prosessoinnista ja muistamisesta
2. Lapsuuden perhe: perheenjäsenet, muutot eri paikkakunnille
3. Yliluonnolliset kokemukset Ranskassa
4. Opiskelu, voimakkaat henkiset kokemukset, työskentely vammaisten hoitolaitoksessa, voimakas kutsumus oppia oppia tuntemaan ihmistä
5. Aviomieheen tutustuminen
6. Työskentely vammaisten hoitokodissa
7. Muutto ja työskentely vammaisten hoitokodissa
8. Lapset: A. ja omat pojat. Biodynaaminen viljely, käsityöt, Steiner-päiväkodin perustaminen
9. Paluu "kotiseudulle"

10. Parantaminen

- a) Parantamisen kehittyminen: kehitysvammaiset, parantamiskurssi, vyöhyketerapia, parantamistapahtuma, vastaanotto Helsingissä
- b) Aviomiehen parantamisen kehittyminen, oma kaukoparantaminen

11. Yliuonnollinen kokemus 5-vuotiaana

12. Henkimaailman avautuminen Ranskassa

13. Kouluvaikeudet, aikaisemman elämän muisto Saksasta.

Leena viittaa autobiografiansa aluksi muistoihin, joita hän on meditaatiossa saanut aivan syntymänjälkeisistä ja kohdunaikaisista tapahtumista. Hän kuitenkin rajaa nämä muistot oman autobiografiansa ulkopuolelle, ja etsii *lapsuudesta niinku semmoset tietoiset asiat, mitä mä muistan ni on joitaki semmosia tärkeitä kohtia, mitkä on vaikuttanu niinku tähän mun elämään sitte, näihin valintoihin*. Leena päätyy aloittamaan, kuten Norman Denzinin (1989, 17-23) mukaan elämänhistorian kohdalla tavallisesti tehdään, oman autobiografiansa omista lapsuuden kokemuksistaan. Hän kuitenkin rikkoo konventionaalista kertomusmallia viittaamalla siihen, että tämä ei ole hänen elämänsä varsinainen lähtökohta tai nollapiste. Toisen kerran Leena viittaa autobiografiansa ulkopuolelle aivan kertomuksen lopussa. Hän kertoo nuorena muistaneensa aiemman elämän kokemuksen, ja kertoo tästä kokemuksesta ja sen nivoutumisesta tähän elämään. Viittauksellaan kertoja antaa ymmärtää, ettei vasta kerrottu elämä ole ainoa, vaan että hänellä on useampia elämiä ja myös elämäkertoja.

Leenan autobiografia etenee aikajärjestyksessä lapsuudesta nuoruuteen, perheen perustamiseen ja työhön aina kymmenenteen teemaan asti. Teemojen sisällä voi esiintyä epäkronologista järjestystä (esimerkiksi teeman kymmenen kohdalla). Leena puhuu lähimenneisyydestä tai tämänhetkisestä elämästään hyvin vähän, toisaalta kerronta lapsuudesta ja nuoruudesta on rikasta. Anni Vilkon (1997, 85) mukaan naisomaelämäkertoille on usein ominaista juuri välittömän lähimenneisyyden ja tulevaisuuden viittausten puuttuminen. Naisen elämäkerta "ohenee" myös perheen vakiintumisen ja lasten syntymän jälkeen sekä myös lasten lähtiessä kotoa (ibid). Leenan elämäntarinan syntyhetkellä toinen lapsista oli muuttamassa pois kotoa. Teemat 11-13 ovat Leenan elämässä käännekohtia eli epifaneja. Yksilön autobiografia, ja laajemmin koko elämä, muotoutuu tavallisesti käännekohtien varassa. Käännekohdat heijastavat elämän objektiivisia ja

subjektiivisiä "merkitsijöitä". Leenan elämän epifaniat viittaavat henkiseen kehitykseen; Leenan kerronta etenee ja muuntuu juuri tällaisten henkisen kasvun virstanpylväiden varassa. Tämä viittaa siihen, että henkiparantajan roolissa juuri henkinen kehitys koetaan tärkeäksi. Yliluonnollista kokemusta, joka Leenalla on 5-vuotiaana, hän kuvaa tärkeimmäksi ja voimakkaimmaksi kokemukseksi. Muistikuva siitä kulki hänen mukaansa koko lapsuuden ajan. Ranskassa eletty kokemus oli (teema 12) *toinen tällanen niinku vastaava* yliluonnollinen kokemus. Teemaa 13 Leena pitää myös merkittävänä: se avasi hänelle muistin menneisiin elämiin.

Tulkitessaan omaa elämänkaaripiirrostaan, Leena näkee elämässään kaksi temaattista linjaa (KH1999:N6, 2-3). Toinen niistä on hänen luojasuhteensa: se kuinka hänen suhteensa luojaan on kehittynyt ja muuttunut vähitellen elämäkokemusten myötä. Toinen on luontosuhde, joka on kehittynyt ja syventynyt vuosien varrella (ibid). Seuraavassa käsittelen Leenan elämänkaarta kuitenkin vaiheittain. Olen jakanut elämänkaaren seitsemään temaattiseen jaksoon. Olen jaksottamisessa pyrkinyt kunnioittamaan Leenan omaa kronologista kerrontamallia mutta kuitenkin niin, että olen käsitellyt epifanioita (teemat 11-13) teemojen 1-10 yhteydessä. Varsinaista elämäkertaa olen täydentänyt muiden haastattelujen aineistolla ja Leenan piirroksen sisältämällä tiedoilla. Käytän seuraavassa historiallista presensia kokemuksellisuuden ja elämyksellisyyden saamiseksi elämänkaareen.

2.1.1. Lapsuus

Leena syntyy kolmilapsisen perheen keskimmäiseksi "välilapseksi" ja "isän tytöksi" Lounais-Suomessa vuonna 1952. Perhe muuttaa usein Leenan ollessa pieni vuonna 1962 Keski-Suomeen, jota Leena pitää kotipaikkanaan. Vanhempi sisko on Leenaa reilun vuoden vanhempi, pikkusisko kaksi vuotta nuorempi. Perheen isä on tekniikko, joka vaihtaa työpaikkaansa usein. Hän on ikuinen opiskelija, joka myöhemmin opiskelee vieraita kieliä ja on kiinnostunut *kaikesta erilaisista tieteen aloista*. Perheen äiti on ompelija. Vanhempien lisäksi perheessä asuu "Mamma", isänäiti, joka pitää lapsille "saksalaista kuria" ja järjestystä, ja on Leenan mukaan "negatiivinen hahmo", jonka kanssa hänen on vaikeaa tulla toimeen. (KH1998:N1, 2.)

Leenan äiti on uskonnollinen, *samalla kuitenkin semmonen kauheen ilonen ihminen, semmonen menevä*. Hän uskoo, että rukouksella voidaan parantaa sairauksia, mutta turvautuu rukoukseen vain silloin, kun on hätätilanne. (KH1998: N1, 7.) Leenan tärkein ylikuonnollinen kokemus liittyy rukouksella parantamiseen. 5-vuotiaana hän nyrjäyttää jalkansa niin, ettei pysty kävelemään:

— sitt' meiän äiti tuli mun sängyn viereen ja sano, että rukoillaanpas Jumalalta, että se parantaa sun jalan ja sitte, sitt' mä niinku kysyin, ett' mikä se Jumala on. Ja samalla hetkellä ku mä kysyin, mä yht'äkkiä muistin niinku että mistä mä oon tullu tänne, jotenki sen tietynlaisen taivasmaailman, mistä mä olin tullu, ja se oli niinku semmonen, semmonen niin voimakas kokemus, ett' mä niinku, ett' se kulki mun niinku mukana koko laps, läpi lapsuuden niinku se muistikuva, ja niinku mä tiesin koko ajan että mä oon niinku sieltä, ja ett' muutki ihmiset on sieltä, mutt' ne ei muista sitä, — että se oli niinku läsnä koko ajan se taivas mun tajunnassa ja sitte tuntu ett' se niinku johtaa mua johonki, ett' se niinku vie mua johonki. (KH 1998: N1, 5.)

Perheen äidinäiti oli ollut vakavasti uskonnollinen. Leena ei itse koskaan tapaa äidinäitiään, mutta kuulee lapsuudessa tämän ylikuonnollisista kokemuksista. Isoäiti oli sodan aikana nähnyt enkelin kulkevan talon läpi ja ilmoittavan, kuka tämän veljistä oli kaatunut sodassa. Myöhemmin enkelin tuoma viesti vahvistettiin rintamalta. Leenan isä ei ole uskovainen ihminen vaan enemmänkin tieteellinen. Hän kertoo kuitenkin nähneensä enneunia esimerkiksi Leenan äidin tapaamisesta. Kun Leena on keskikoulussa ja luki-ossa, isä alkaa lukea parapsykologisia kirjoja esimerkiksi ufoista ja parantajista, joilla oli ylikuonnollisia kykyjä. (KH1998: N1, 7.)

2.1.2. Nuoruus

Leena aloittaa kansakoulun Tampereella vuonna 1958. Aluksi koulunkäynti ja oppiminen tuntuvat vaikeilta, todistuksessa on vain *huonoja numeroita*. Tilanne helpottuu, kun perhe muuttaa Keski-Suomeen. Siellä Leena jatkaa kansakoulun loppuun, ja käy oppikoulun. Lapsuuden kesiä perhe viettää kesämökillä Itä-Suomessa. Siellä Leena kokee *voimakkaan yhteyden luontoon ja eläimiin*. Yhteyden tunne voimistuu, kun Leena on 12-vuotias (KH1998:N2, 3; Elämäankaari, 1):

--yhtenä päivänä mä olin niinku yksin siinä metsän reunassa ja, alko niinku tuulla ja tuuli humisi siellä puissa ni musta tuntu yht'äkkiä että se tuuli niinku puhuu mulle (naurahtaa) jotaki. Ja mä niinku jouduin siitä ihan niinku semmoseen ihmeelliseen tilaan että. Ihan ku mä olisin ollu yhtä sen tuulen kanssa, ja sittä se samalla ne puut niinku avautu. Ja mä niinku jälkeinpäin tiedän mitä se on ku mulla on sitä yhteyttä, ---- niitten (nim. puiden) niinku valo avautuu mulle, -- ja mun niinku tietosuus sulaa siihen. (KH1999:N7.)

Kesällä 1967 Leena käy evankelis-luterilaisen kirkon rippileirin (Elämänsaari, 1). Leirillä hän kokee voimakasta yhteyden tunnetta Jumalaan: -- *must tuntu ett' mä täytyin niinku semmosesta hengestä ja rakkaudesta*. Rippikoulun jälkeen Leena käy jonkin aikaa sunnuntaisin kirkossa, missä kokee samanlaisia *pyhiä hetkiä*. (KH1998:N1, 10.) Oppikoulusta Leena jatkaa lukioon, mistä hän valmistuu ylioppilaaksi vuonna 1972. Lukioaikana hän on kesätöissä myös ulkomailla: 18-vuotiaana Sveitsissä lasten hoitajana ja 19-vuotiaana Ruotsissa kesähotellissa. Leena kokee yksinäisyyttä: -- *lukioaikoina varsinki ku mulla kyllä oli tietosuudessa -- näitä asioita, ni mä yritin olla niinku samanlainen ku muut, ett' en mä niistä voimu kenenkään kanssa puhua, ett' silloin mä kärsin vähän siitä*--(KH1998:N1, 11). Leena on nuorena kiinnostunut kirjallisuudesta ja runoudesta ja kirjoittaa myös paljon itse. Hän harrastaa myös maalaamista ja piirtämistä. (KH1998:N1, 9.)

2.1.3. Yliuonnolliset kokemukset Ranskassa

Ylioppilaskirjoitusten jälkeen vuonna 1972 Leena yrittää päästä yliopistoon opiskelemaan psykologiaa. Yritys epäonnistuu, ja Leena lähtee puoleksi vuodeksi Ranskaan kotiapulaiseksi (Elämänsaari 1). Hänellä on tunne siitä, että hän tulee kokemaan jotakin erikoista ja että tulevan talven aikana hänen elämäntehtävänsä selviää jollakin tavalla (KH1999:N7). Ranskassa vietetyn talven aikana hän kokee voimakkaita *henkisiä kokemuksia, jotka niinku sitte avas mulle tän tien* parantajana (KH1998:N1, 2). Leena on ollut Ranskassa noin kolmen kuukauden ajan, kun hän päivällä kotitöitä tehdessään kohtaa *kirkkaan valo-olennon*:

Yht'äkkiä mulle tuli semmonen olo, ett' nyt mää nousen lentoon. Mulla niinku painovoima kokonaan jotenki hävis. Mä tiän nyt jälkeinpäin sen, että värähtelytaso yht'äkkiä nousee niin paljon ett' menetää niinku sen tuntuman tähän kehoon, ei tunne sitä kehon painoa. Ni sen värähtelytason nousu aiheutti sen että kaikki niinku kirkastu siellä, ett' mä näin niinku kaikki värit paljon kirkkaampana ja semmosen valon läsnäolon siinä. Sitte se oli niin erikoista ett' mää vaan niinku menin olohuoneen sohvalle istumaan ja ihmettelin ett' mikäköhän mulle nyt tuli, ja tota. Mä siinä istuin vähän aikaa, ni yht'äkkiä mä näin niinku kirkkaan valo-olennon keskellä sitä huonetta, ja se, puhu mu, mulle ett' mä kuulin sen ihan äänenä, sem

miehen ääni kuulu niinku, tota, se sano mulle että. (tauko) Mites se oli. Se sano vähän pidemmän lauseen, mutt' mä muistan siitä niinku sen niinku Jeesuksen sanat että "Jätä kaikki ja seuraa minua". Ja se tota ni, sen mä kuulin ihan niinku äänenä, ett' se ei ollu mitään telepaattista viestintää ett' se, erikoinen oli, ihan ku joku ihminen olis puhunu mulle tosta läheltä. Sitte sen jälkeen se tiivistyny valo-olento niinku hajos siihen ja, mull' oli edelleen se tunne ett' mä oon niinku ihan toisessa maailmassa. Mä näin kaikki esineet ympärilläni sillai ett' mä tiesin ett' mä oon siinä huoneessa, mutt' ett' siinä on jotaki erilaista läsnä. Sitt' mä yht'äkkiä tun, tunsin miten mun tajunta avautu ja alko virrata niinku kaikenlaista tietoo. Ihan ku se tiedon virta olis menny mun tajunnan läpi. Ja siinä niinku näytettiin jotenki, ihan ku maailman luomisesta kaikki. Ett' ihan valtava määrä tietoo virtas mun aivojen läpi. Ja sitte mä huomasin ett' ku mä pysäytin niinku sen johonki ja esitin kysymyksen mä sain siihenki heti vastauksen. (KH1999:N7.)

Leenan elämyksessä yhdistyvät auditio ja visio. Hän sekä näkee valo-olennon, että kuulee tämän miehen äänellä lausuvan Jeesuksen sanat: "Jätä kaikki ja seuraa minua". Tämän jälkeen Leena kokee, että hänelle luovutetaan tietoa ja että hän kykenee saamaan vastauksen kysymyksiin, joita itse esittää. Kokemukset jatkuvat. Eräänä yönä Leena herää, ja näkee sänkynsä vieressä hahmon, jonka hän tulkitsee tuolloin paholaiseksi. Haastattelussa, vuosia myöhemmin, tapaus saa uudenlaisen tulkinnan. Leena kirjoittaa kokemuksestaan näin:

Pari päivää myöhemmin, yöllä, kohtasin epämuodostuneen olion, melkein kuin paholaisen. Heräsin, kun ovi aukesi hitaasti, ja olio tuli sängyn päähän. Myöhemmin olen ajatellut, että se oli oma astraaliolemukseni, johon kaikki epätäydellisyyteni olivat kerääntyneet. Steiner (nim. Rudolf Steiner) puhuu isosta kynnyksenvartijasta, joka muodostuu ihmisen omasta pimeästä puolesta. Voisi kuvitella, että valoisa olento oli valoisa puoleni ja tämä paha oli pimeä puoleni. Mutta voi myös ajatella, että ne olivat jotakin ulkopuolellani olevaa. Joskus on myös niin, että voi olla molempia; ovat sillä tavalla todellisia. Vaikka valo on osa minua, se on kuitenkin osa suurempaa valomaailmaa. Se edustaa maailmankaikkeudessa olevaa korkeampaa todellisuutta. Samoin astraaliolento, joka edusti minulle pahaa, oli osa minua. Jollain tavalla minussa itsessäni on se sama, mikä on maailmassa. Yön aikana kävin läpi omaa karmataustaani. Näin äidissä tämän paholaisen, ja isässä. Näin ikään kuin heidän kauttaan saman pahan ja epätäydellisyydet. Tuli valtava suru ja tuska siitä, että kaikki ihmiset ovat niin kaksijakoisia, kaikissa ihmisissä on paha. Näin kaikessa pimeän puolen. Jouduin katsomaan sitä puolta kaikessa, mikä liittyy elämään. — Tästä nousi voimakas tunnetila anteeksiantamisesta. Ikään kuin meidän pitäisi jatkuvasti antaa anteeksi; että elämä ei riitä anteeksi antamiseen. (Kirjoitelma 2, 1-2.)

Elämyksen myötä Leenalle oli siis näytetty sekä hyvä valo-olento että paha varjo-olento. Hyvyys ja pahuus, joka olivat kaikissa ihmisissä ja koko maailmassa. Leena saa kuitenkin vielä tietoa omasta elämästään:

Sitte mulle ruvettiin niinku näyttämään -- mun omaa elämää--, tulevaisuutta ja näitä tehtäviä. Mä en ollu sillon vielä tavannu "Eskoa", mulle näytettiin se ett' mä tapaan sen, ja sitte mä tiesin ett' meille tulee kaks poikaa ja tällasia asioita. Sitte mä näin ett' mä opiskelin Helsingissä, vaikken mä ollu vielä sitä päättäny ett' minne mä meen, mä näin miten mä linja-autolla kuljin sen reitin, missä mä asuin Pihlajamäessä, vaikken mä ollu siellä koskaan liikkumu. (KH1999:N7.)

Leena ei tiedä, mitkä kokemuksista ovat olleet unta ja mitkä valveilla koettuja. Kahden viikon ajan hänellä oli *semmonen merkillinen tajunnanlaajenemisen tila* (KH1998:N1, 2). Valveen ja unen raja hämärtyi. Leena kuitenkin kieltää, että kyseessä olisi ollut hal-

lusinaatio, *ne on kaikki niinku ollu hirveen totta*. Hän ei myöskään pelännyt kokemuksiin: *– mä en ollu niinku yhtään huolissaan silloin ett' mitä tää on, ett' mä niinku tiesin ett' mun pitää käydä tää läpi. Ett' se oli niinku itsestään selvää.* (KH1999:N7.)

2.1.4. Opiskelijana Etelä-Suomessa, aviopuolison kohtaaminen

Suomeen palattuaan Leena aloittaa kirjallisuuden ja ranskan kielen opinnot yliopistossa syksyllä 1973. Opiskelua ei "tunnu omalta", ja Ranskassa elettyjen kokemusten vuoksi opinnot eivät motivoi. Saadakseen lisää rahaa Leena käy opintojen ohessa töissä kehitysvammaisten hoitolaitoksessa ja tuntee tarvetta auttaa ihmistä: *--nääh kehitysvammaset niinku vaikutti muhun hirveen voimakkaasti, mä koin että jotenki se oli niinku semmonen voimakas kutsumus, että mä haluan tehdä jotakin ihmisen hyväks ja sitte tavallaan oppia tuntemaan --, ett' mitä on ihminen.* (KH1998:N1, 3.) Helsingissä uudentyyppiset henkiset kokemukset jatkuvat. Leena herää usein keskellä yötä ja huomaa olevansa jossakin muualla. Hän alkaa etukäteen vaistota, minä öinä kokemuksia tulee. Kokemukset pelottavat, ja Leena puhuu niistä ystävänsä kanssa. Keskustelujen myötä hän vakuuttuu siitä, että häntä valmistellaan tulevaan tehtävään. (KH1998:N1, 15.)

Opiskeluaikanaan Leena tapaa kotiseudullaan tulevan aviopuolisonsa, olkoon hän tässä tutkielmassa nimeltään Esko. Eskolla on *ihan samanlaisia ajatuksia* (nim. ihmisten auttamisesta), *me oltiin samoja kirjoja luettu ja sitt' Eskoki oli kiinnostunu näistä henkisistä asioista*. Leena ja Esko menevät naimisiin vuonna 1976, Leena keskeyttää opintonsa, ja nuori aviopari muuttaa Uudellemaalle.

2.1.5. Vammaisten hoitotyö ja lasten syntymä

Leena ja Esko menevät töihin Kehitysvammaisten hoitolaitokseen (KH1998:N1, 3). Hoitokoti on niin sanottu antroposofinen "Camphill-yhteisö", joka toimii Rudolf Steinerin antroposofisin periaattein. Se pyrkii luomaan kehitysvammaisille kodinomaiset olosuhteet, jossa työntekijät elävät työpaikalla ilman varsinaisia työaikoja. Hoitokodissa

työntekijöillä on myös mahdollisuus saada lääkintäpedagogista koulutusta. (Esite 1995, 3-4.)

Leena ja Esko eivät kuitenkaan osallistu koulutukseen. He muuttavat vuoden 1977 alussa toiselle paikkakunnalle, johon perustetaan kehitysvammaisten perhehoitokotiyhteisö. Perheessä on hoidossa neljä kehitysvammaista, joista nuorimmaisesta "Artosta" tulee Leenan ja Eskon ensimmäinen lapsi. Kuusi vuotta myöhemmin Arto muuttaa takaisin omien sukulaistensa luo. "Marko", ensimmäinen biologinen lapsi, syntyy syyskuussa 1977 ja "Lasse" heinäkuussa vuonna 1980. Hoitotyön ohessa perhe harrastaa biodynaamista viljelyä, maton kudontaa ja puutöitä. Hoitokotiyhteisön perheet perustavat paikkakunnalle Steiner-päiväkodin vuonna 1984. (KH1998:N1, 3; KH1999:N1, 2; Elämänkaari, 2.)

Alkuvaihe uudella paikkakunnalla on Leenan elämässä toinen tärkeä henkisen avautumisen kausi Ranskan talven jälkeen. Yhteydet maan- ja luonnonhenkiin aktivoituvat. (Elämänkaari, 2.) Leena saa yhteyden *ihmisen eetterikehoa vahvistaviin henkiin ja ihmisen henkistä ja psyykkistä olemuspuolta vahvistaviin enkelikuntiin* ja tekee näiden kanssa yhteistyötä. (Korjaukset I, 1.)

2.1.6. Osa-aikainen ja päätoiminen parantaminen

Leenan parantaminen alkaa kehittyä vähitellen, ensin perhepiirissä ja sukulaisten parissa. Hän alkaa saada kaukoparannuspyyntöjä eri puolilta Suomea. (KH1998:N1, 4.) Tieto Leenan kyvyistä parantaa leviää vähitellen suusta suuhun. 1980-luvun alussa häntä pyydetään parantamaan ihmisiä paikkakunnalla sijaitsevaan kurssi- ja lomakotiin. Hän haluaa kuitenkin syventää osaamistaan ja ilmoittautuu vyöhyketerapian viikonloppukurssille Turkuun vuonna 1982. Tämän jälkeen Leena pitää vastaanottoa Kurssi- ja lomakodissa muutamana päivänä viikossa varsinaisen työnsä ohessa. (KH1998:N1, 4; Elämänkaari, 2.)

Vuonna 1990 Perhe muuttaa takaisin Keski-Suomeen, missä hoitotyö jatkuu päätoimisesti. Myös Leenan aviopuoliso Esko alkaa virallisen hoitotyön. Vuonna 1992 perhe

palaa vanhempien kotikaupunkiin. Leena vähentää yksilöparantamista ja alkaa pitää erilaisia kursseja. Hän käy läpi rankkoja kasvukriisejä, *jotka liittyvät oman paikan etsimiseen maailmassa*. Hän kokee, ettei elämässään tee sitä, mitä haluaisi. 1990-luvun lopussa Leena saa unen kautta henkisen yhteyden Tiibetin Dalai Lamaan, ja Lama Yesheen, ja vieraillee Milarepa-retriittikeskuksessa Enontekiöllä. Tämä vierailu aloittaa Leenan mukaan *uuden jakson elämässäni*, parantaminen on jäämässä ja edessä on jotakin uutta. (KH1998:N1, 4; KH1999:N1, 2; Elämänkaari, 3.) Leenan omin sanoin:

Saan paljon sisäistä tietoa meditaation ja meditatiivisen elämänasenteen vaikutuksesta ihmisen sisäiseen kasvuun, tietoisuuden kehittymiseen ja eheytymiseen, joka lisää sisäistä rauhaa ja onnellisuutta. Toivon, että tulevaisuudessa voin enemmän keskittyä meditaation opettamiseen ja joskus perustaa meditaatiokeskuksen (Korjaukset I, 2.)

2.2. Usko aiempiin elämiin

Leena uskoo jälleensyntymiseen eli reinkarnaatioon, siihen *ett' meillä on monta elämää* (KH 9: N2, 11). (Ks. tarkemmin luku 4.2.) Leena on palannut aiempien elämien kokemuksiin unessa ja meditaatiossa (mm. KH1999:N1, 7, 13, 16). Hän kertoo eläneensä useampia elämiä. Haastattelussa hän kertoo näistä vain muutamia.

Leenan jälleensyntymismuisti heräsi, kun hän oli 11-vuotias. Tuolloin hän muisti edellisen elämänsä vaiheita Saksassa (Elämänkaari 1). Tapahtumat palautuivat Leenan mieleen siksi, että mieleen palautuneen elämän kuolema on niin lähellä nykyisen elämän syntymää. Tapahtumat aiemmassa elämässä selittävät nykyisen elämän tapahtumia ja olosuhteita. Toisen maailmansodan aikana "Leena" oli juutalainen koululainen, jonka saksalaiset sotilaat ampuivat koulun pihalle, kun tämä yritti paeta kuljetuksia keskitysleireihin. Välikohtaus selittää Leenan ahdistusta ja heikkoa koulumenestystä kansakoulun ensimmäisellä luokalla, missä koulurakennus muistuttaa aikaisemman elämän tapahtumista. (KH1999:N1, 7-8.)

30 vuoden iässä Leenan muistot aiemmista elämistä lisääntyvät. Kokemukset palautuvat mieleen tavallisesti jonkun ihmisen kautta, samalla ne selittävät nykyisen elämän ihmissuhteita: *Varsinkin, jos mä tapasin jonkun ihmisen, joka vaikutti muhun voimakkaasti, ni se niinku lähti viemään johonki aikasempaan elämään niinku tajuntaa, sitt' piti oikeen keskittyä ett' mitä tää on--*. (KH 1998: N1, 8.) Vanha pariskunta, jota Leena

hoitaa, vaikuttaa heti ensi tapaamisesta lähtien tutulta ja rakkaalta. Heidän kauttaan *avautuu* aiempi elämä 1500-luvun Ranskassa. Nainen on Leenan sisko ja mies Leenan rakastettu. Kolmiodraaman seurauksena Leena pakenee luostariin nunnaksi. Hän viljelee yrttejä, valmistaa niistä lääkkeitä ja hoitaa sairaita yrttihauteilla ja -lääkkeillä. Ranskan elämästä Leena tapaa myös toisen ihmisen. Vyöhyketerapeutti, jonka kanssa yhteistyön tekeminen nykyisessä elämässä tuntuu vaikealta, osoittautuu Ranskassa sijainneen luostarin abbedissaksi. Jo tuolloin nunnan ja abbedissan välit olivat kireät. (KH1998:N1, 8; KH1999:N1, 10-11.)

Läheiset ihmiset syntyvät Leenan mukaan useammassa elämässä lähelle toisiaan, koska monet asiat jäävät heidän välillään kesken. Toisaalta myös ihmiset, joiden kanssa aiemmassa elämässä on ollut vaikeuksia, viholliset ja vastustajat, voidaan tässä elämässä kohdata esimerkiksi aviopuolisoina tai vanhempina ja lapsina. Näin aikaisemmat elämät selittävät esimerkiksi nykyisen elämän vaikeita ihmissuhteita. (KH1999:N1, 8.) Monet hänen nykyisistä ystävistään ja läheisiksi tulleista tai tulevista potilaistaan liittyvät hänen elämäänsä Pohjois-Italiassa 1200-luvulla. Tuolloin hän oli itse abbedissana luostarissa, josta tuli pyhiinvaelluskohde siellä tapahtuvien ihme paranemisten vuoksi. Luostarissa ihmisiä parannettiin pyhän veden avulla, apuna käytettiin myös jonkin verran yrttejä, joista saatua tietoa Leena hyödynsi eläessään luostarissa Ranskassa 1500-luvulla. (KH1999:N1, 13.) Leenan henkiset kyvyt ja parantamisen taidot voivat hänen uskomuksensa mukaan periytyä siis myös aiemmista elämistä. Leena on myös elänyt Egyptissä Ramses II:n nuorimpana vaimona. Tuolloin hän kykeni vaipumaan transsiin ja saamaan yhteyden jumaliin, joilta välitti tietoa puolisolleen (KH 1999: N1, 16). Osa hänen luonteenpiirteistään, esimerkiksi ujous esiintyä tai pitää puheita, pelko käyttää valtaa ja ottaa vastuuta ovat parantajan mukaan peräisin elämästä Ludvig XV:ntenä Ranskassa. (KH1999:N1, 14.)

Muistot aiemmista elämistä ovat Leenan mukaan usein yksityiskohtaisia (KH1998:N1, 8). Haastatteluissa hän viittaa aiempien elämiensä todenperäisyyteen eri tavoin. Hän mainitsee tarkistavansa ja täsmentävänsä muistoja historiallisista kirjoista, ja usein yksityiskohdat täsmäävät. Hän muistelee, ettei koulun historianopetus ollut niin yksityiskohtaista, että hän voisi muistaa tapahtumia ja henkilöitä sieltä. Leenan mukaan uskoa vahvistaa se, että yhteisen elämän jakaneista henkilöistä kaikki osapuolet muistavat

menneitä tapahtumia. Näin on tapahtunut parantamiskursseilla ja parantajan ystävien kesken. (KH1999:N1, 14, 16-17.)

3. PARANTAJAN ROOLIN OMAKSUMINEN

Yhteiskunta ja yhteisö muodostuvat erilaisista verraten pysyvistä asemista eli statuksista, joita yksilöt pitävät yllä. Yksilöllä on tavallisesti useita eri statuksia, joista yksi kerrallaan on aktiivinen ja muut latentteja (statuskasauma). Tietyn statuksen aktivoituminen osoittaa yksilölle tietyt käyttäytymiskaavat, joita hänen tulee noudattaa. Näitä käyttäytymiskaavoja, statuksen dynaamista aspektia, voidaan kutsua roolikäyttäytymiseksi. 'Rooli' itsessään on käsitteellinen abstraktio, se ilmenee ainoastaan roolikäyttäytymisen kautta, ei koskaan sellaisenaan. Jokaiseen statukseen liittyy useita rooleja, joita yksilön on hallittava (roolikasauma). Paitsi että yksilön on hallittava oma roolinsa, hänen on hallittava ne vastaroolit, joiden kanssa hän on vuorovaikutuksessa. Tämä on mahdollista niin sanotun roolinoton kautta.¹¹ Vasta tämä vastavuoroisuus mahdollistaa roolin mukaisen käyttäytymisen; ilman sitä ei roolia voida ymmärtää. Tässä mielessä roolit ovat aina resiprookkisia. Ilman roolipartneria, roolikäyttäytymisen vastapeluria ei voida puhua roolista. (Honko 1972, 166-174.)

Yksilön elämä voidaan nähdä statuksien ja roolien ketjuna. Hän omaksuu elämänsä aikana useita uusia rooleja. Osa rooleista taas muuttuu tarpeettomiksi ja niistä luovutaan. Yhteisö ja yhteiskunta merkitsevät yksilön siirtymistä roolista ja statuksesta toiseen tavallisesti siirtymäriitein. Siirtymäriitillä tarkoitetaan perinteistä, yhteisön organisoimaa seremoniaa, jolla yksilö siirretään tietystä sosiaalisesta asemasta toiseen (Honko 1972, 144). Rituaalissa yhteisö siirtää yksilölle uuteen statukseen liittyviä sääntöjä ja arvoja. Muutos ja siirtymä ei kuitenkaan ole vain kognitiivinen, vaan performatiivisen kokemuksen kautta muutosta ilmennetään myös fyysisesti ja affektiivisesti. (Ibid; Meyerhoff & Camino & Turner 1987, 385.) Siirtoseremoniat noudattavat tavallisesti tiettyä kaavaa. Arnold van Gennepin vuonna 1909 esittämän siirtymäriitti-teorian mukaan siirtymä on kolmivaiheinen. *Séparation* eli irtautumisvaiheessa yksilö irroitetaan aiemmasta sosiaalisesta statuksesta. Hän luopuu samalla siihen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Seuraava seremonioiden vaihe on *marge*, eräänlainen

¹¹ Esimerkkinä roolinotosta voidaan pitää pienen lapsen nukkeleikkiä, jossa lapsi aktuaalistaa nukeille erilaisia vastavuoroisia rooleja: äidin, isän, lasten, talonmiehen, mummon jne roolit. Hän itse "esittää" nämä roolit ja näin peilaa kulttuurista tietoaan paitsi jokaisesta aktuaalistuvasta roolista, myös näiden vastaroleista.

vaihdekausi, liminaalinen tila, jolloin yksilö on kahden statuksen välissä, statukseton. Hän on luopunut edellisestä sosiaalisesta asemasta, mutta ei ole siirtynyt seuraavaan. Vaiheeseen liittyy usein uuden statuksen opettelua. Viimeisenä vaiheena on uuden aseman, tehtävien, oikeuksien ja velvollisuuksien omaksuminen, *agrégation*. Tähän liittyvät usein "ensimmäiset" uudessa roolissa tehdyt symboliset teot, joilla kollektio osoittaa halunsa ja kykynsä toimia tässä asemassa. Eri vaiheiden merkitys vaihtelee eri siirtymäriiteissä. (van Gennep 1960, 15-25.) Lauri Hongon mukaan siirtymäriitteihin sisältyy 1) irtaumariittejä, 2) vaihderiittejä ja 3) liittymäriittejä, jotka aktuaalistuvat riittien eri vaiheissa. Hän huomauttaa, että riittien järjestys ei koskaan ole esitetyn kaavan mukainen, vaan vaiheet limittyvät yhden siirtymäriitin sisällä. (Honko 1972, 144-145.)

Modernissa, teollisessa yhteiskunnassa yhteisöllisten, performatiivisten siirtymäriittien määrä on yksilöllisyyden kasvun ja sekularisoitumisen myötä vähentynyt. Siirtymiä merkitään yhä enemmän yksin ja yksityisin, ei-julkisin symbolein. (Meyerhoff & Camino & Turner 1987, 385.) Näin on myös Leenan tapauksessa. Henkiparantajan status voidaan nähdä yhteisöllisesti ja kulttuurisesti hyväksyttynä, vanhana ja monikulttuurisena roolina. Siirtyminen tähän rooliin ilmenee kognitiivisina ja affektiivisina muutoksina. Sen sijaan siirtymää ei Leenan kohdalla merkitä yhteisöllisin seremonioin tai julkisin symbolein. Henkiparantajan statuksen omaksumisesta merkinä on kuitenkin se, että tietty yhteisö hyväksyy Leenan parantajaksi. Status legitimoidaan yhteisöllisesti. Rooliin siirtymisessä voidaan sen yksityisestä luonteesta riippumatta hahmottaa siirtymäriiteille tyypillisiä vaiheita: irtautumavaihe, vaihdevaihe ja initiaatio. Nämä ilmenevät Leenan elämäkerrassa esimerkiksi kertomuksena ylikuonnollisen olennon kehotuksesta "jättää kaikki" ja ryhtyä parantamaan (irtaumavaihe). Leena kuvailee myös ylikuonnollisia kokemuksia, joiden aikana häntä opetetaan tulevaa asemaansa varten (vaihdevaihe), sekä parantamistapahtumaa, ensimmäistä symbolista tekoa, joka legitimoit hänet parantajaksi (initiaatio).

Uskonnollinen perinne tarjoaa yksilölle materiaalia erilaisten uskonnollisten roolien oppimiseen ja sisäistämiseen. Erilaiset esikuvalliset henkilöahmot välittyvät yksilölle uskonnollisten kertomusten, myyttien, legendojen, uskomustarinoiden, rukousten ja loitsujen kautta. Myös uskonnollisissa riiteissä ja seremonioissa yksilön on mahdollista

saada tietoa sakraalista käyttäytymisestä ja kartuttaa kokemusta pyhistä rooleista. Nämä roolit voivat olla tuonpuoleisia (esimerkiksi jumala) tai tämänpuoleisia (esimerkiksi pappi, *parantaja*, shamaani). (Honko 1972, 168.) Henkiparantajan roolimallia yksilön on mahdollista oppia/sisäistää uskonnollisesta ja kulttuurisesta perinteestä sekä omien kokemustensa kautta. Leena enkulturoitui perheessään kristillis pohjaiseen kollektiivitradiitioon. Kristillisen perinteen vaikutusta on vahvistanut edelleen evankelisluterilaisen kirkon rippileiri. Primaarisosialisaatiossa välittyivät esimerkiksi Raamatun kertomukset Jeesuksen parantavista teoista. Myös käsitykset jumalan ja yliluonnollisten olentojen, kuten enkelien, olemassaolosta Leena omaksui jo varhain. Näin Leena sai tiedon "näkyttömän" supranormaalin olemassaolosta. Perheen suullisen perinteen kautta, esimerkiksi kertomuksessa mummon ja enkelin kohtaamisesta, välittyi mahdollisuus tämän yliluonnollisen tulemisesta näkyväksi muun muassa enkelin hahmossa. Äidin antama malli rukouksella parantamisesta vahvisti edelleen käsitystä mahdollisuudesta olla yhteydessä supranormaaliin ja pyytää siltä apua parantamisessa. Sekundaarisosialisaatiossa malli parantamisesta on välittynyt esimerkiksi aihetta koskevasta kirjallisuudesta, mediasta ja työkokemuksen kautta antroposofisessa hoitokodissa.

Uskontopsykologi Hjalmar Sundénin (1959, 54) mukaan uskonnolliseen perinteeseen sisältyvät ja sen välittämät roolit aktualistuvat uskonnollisessa elämyksessä. Sundénin rooliteoria tarjoaa hermeneuttisen avaimen uskonnollisen käyttäytymisen ja uskonnollisen elämyksen tulkintaan. Se auttaa ymmärtämään sitä, mitä uskonnollisessa elämyksessä tapahtuu ja kuinka se on mahdollinen. Sundén kiistää uskonnollisen elämyksen epänormaaliuden tai epätavanomaisuuden. Hän pitää uskonnollista elämystä yhtä luonnollisena ja todellisena kuin mitä tahansa arkielämystä, jossa kulttuurin tarjoamat roolit ja niiden vastaroolit aktualistuvat. Se poikkeaa tavallisesta elämyksestä ainoastaan siinä, että profaanin viitekehyksen sijaan se edellyttää nimenomaan uskonnollista viitekehystä: sitä, että yksilö on sisäistänyt uskonnollisen perinteen roolimallit jumalan/supranormaalin ja ihmisen välisestä vuorovaikutuksesta. (Ibid, 59, 65.) Elämyksen hetkellä tämä uskonnollinen viitekehys, sen roolimallit ja -odotukset aktualistuvat ja ohjaavat yksilön käyttäytymistä, mutta ennen kaikkea yksilönhavainnointia. Sundén korostaa, että rooliodotukset ovat osa yksilön havaitsemista ohjaavaa järjestelmää. Elämys tulkitaan uskonnollisesta viitekehystä käsin, ja tuloksena on uskonnollinen kokemus. (Ibid.)

Miten uskonnollinen tai yliluonnollinen elämys sitten ylipäättensä on mahdollinen? Mitä uskonnollisessa elämyksessä tapahtuu ja miten se rakentuu? Elämys tulee mahdolliseksi, kun yksilö omaksuu jonkin uskonnollisesta/myyttisestä perinteestä tutun henkilön roolin. Tämä tapahtuu niin sanotun roolinoton kautta, tavallisesti tilanteessa, jossa yksilöllä on jokin, usein tiedostamaton motiivi tulkita todellisuutta arkikokemukselle vaihtoehtoisella tavalla. Kristillisessä perinteessä tällaisen myyttisen roolimallin tarjoavat esimerkiksi opetuslapsen ja Mooseksen roolit. Ottaessaan roolin, yksilön havaintokenttä rakentuu myyttisen roolin mukaiseksi. Hän joutuu - perinteisen myyttisen mallin mukaisesti ja roolin vastavuoroisen luonteen takia - kokemuksessaan vuoropuhuttelu-asemaan. Yksilö tulee tietoiseksi "toisen" läsnäolosta. Uskonnollisessa perinteessä tämä "toinen" on supranormaali, jonka toiminnan kohteeksi yksilö kokemuksessaan joutuu: Jeesus puhuttelee minua, kuten hän ennen puhutteli opetuslapsiaan, Jumala johdattaa minua, kuten hän kerran johdatti Moosesta. Uskonnollisessa elämyksessä supranormaali koetaan oman itsen ulkopuolella toimivaksi, yksilöstä riippumattomaksi entiteetiksi. Tämä on mahdollista supranormaalin roolin adaptoimisen kautta. Lauri Hongon (1972, 171-174) mukaan yksilö ikään kuin näyttelee ottamalleen roolille sen vaatiman vastaroolin. Havaintokehyksen muututtua, myös ympäristö näyttäytyy epätavanomaisella ja ei-profaanilla tavalla. (Sundén 1959, 49-68; Belzen 1995, 54; Gothóni 1994, 136; Holm 1995, 131-132; Holm 1985, 40-41 Honko 1972, 171-174; Honko 35-37; Stifoss-Hanssen 1995, 106.)

Roolinotto on Sundénin mukaan tiedostamaton, eikä yksilö pyri siihen tietoisesti (epäintentionaalisuus). Yksilö ei tavoittele roolia eikä "esitä" sitä. Prosessi on lähes automaattinen. Kuten Rene Gothóni (1994, 137) toteaa, kyse on enemmänkin rooliin joutumisesta. Yksilö huomaa yht'äkkiä ja odottamatta, täysin hämmästyneenä olevansa nöyrän ihmisen roolissa suhteessa Jumalaan tai supranormaaliiin. Elämyksessä adaptoitu supranormaalin rooli näyttäytyy kokijalle "todella olemassa olevana", yksilöstä riippumattomana. Nils G. Holm (1995, 132) huomauttaa kuitenkin, ettei roolin aktuaalistuminen ole mekaanista, vaan siihen vaikuttavat sekä persoonalliset tekijät että ulkoiset olosuhteet. Perinteen omaksumisen asteen ja yksilön motivaation lisäksi, yhteisön yksilölle sallima status rajoittaa elämysten määrää ja laatua (Sundén 1959, 59, 65). Seurauksena oleva uskonnollinen elämys koetaan kuitenkin - kuten Nils G. Holm (1995,

131-132) kirjoittaa Sundénia tulkitessaan - sekä intentionaalisena että totaalisenä. Yksilön mielestä tapahtuma on tarkoituksellinen eli intentionaalinen: jumala kutsuu, puhuttelee tai antaa merkin. Samanaikaisesti yksilö kokee olevansa osa kokonaisuutta, hän tuntee voimakasta yhteyden tunnetta johonkin suurempaan. (ibid; Holm 1985, 42)

Leenan rooli henkiparantajana voidaan nähdä uskonnollisena roolina. Henkiparantajan rooliodotuksiin on perinteisesti kuulunut kyky parantaa olemalla yhteydessä "henkiin", supranormaaliiin, kosmisiin, psyykkisiin tai biologisiin voimiin ja energiavirtoihin (Räsänen & Tikka 1990, 112). Roolissa toimimisen ehtona on ollut kyky toimia tämän- ja tuonpuoleisten energioiden välittäjänä. Nämä odotukset ovat ohjanneet myös Leenan havaitsemista ja käyttäytymistä supranormaaliiin entiteetin suuntaan. Leenan kohdalla roolin omaksumiseen ja sen aktuaalistumiseen on liittynyt useita kokemuksia, jotka hän tulkitsee yliluonnollisiksi. Tällaisia kokemuksia on Leenan mukaan ollut jo hänen lapsuudessaan¹² niiden määrä on vaihdellut eri ikäkausina ja kehitysvaiheissa. Elämäkerrassa nämä yliluonnolliset kokemukset tulkitaan ikään kuin kehityskaarena nykyiseen rooliin. Ne ovat valmistaneet parantajaa hänen tulevaa rooliaan varten ja niiden avulla parantaja on saanut rooliin liittyviä välttämättömiä ominaisuuksia ja tarpeellista tietoa. Yliluonnollisten kokemusten olemassaolo ja muistelu, niistä kertominen esimerkiksi osana omaa elämäkertaa, vahvistaa parantajan identiteettiä ja uskottavuutta muiden silmissä. Kertomalla kokemuksistaan parantaja ikään kuin mytologisoi itsensä parantajaksi.

Leenan kohdalla henkiparantajan rooli on siis uskonnollinen rooli, johon valmistuminen ja jonka aktuaalistuminen sisältää useita yliluonnollisia elämyksiä. Lauri Honko korostaa, että uskonnolliseen rooliin identifioituminen ei merkitse vain tiettyjen käyttäytymismallien löytymistä vaan nimenomaan tietyn havaintovalmiuden syntymistä. Tämä rooliin sisältyvä havaintovalmius ohjaa syntyvien elämysten laatua ja sisältöä. (Honko 1972, 178.) Honko toteaa artikkelissaan *Memoraatit ja kansanuskon tutkimus* (1989, 100-108), että esimerkiksi haltiaelämykset ovat riippuvaisia tietyistä rooleista, arvoista ja normeista; supranormaali elämys aktuaalistuu vain tietyssä roolissa toimivalle hen-

¹² Bente Gullveig Alver ja Torunn Selberg (1990, 96) toteavat väitöskirjassaan *Det er mer mellom himmel och jord. Folks forståelse av virkeligheten ut fra forestellinger om sykdom og behandling* norjalaisista parantajista, "tietäjistä" (*de kloke*), että suurin osa heistä on jo lapsena tiennyt omaavansa erityisiä kykyjä. Näitä yliluonnollisia kykyjään he eivät kuitenkaan suuressa määrin käytä ennen aikuisikäänsä. (Ibid.)

kilölle, jonka käyttäytymistä ohjaavat tietyt arvot ja normit. Yllättävän ja odottamattoman supranormaalin elämyksen primaariärsykkeenä on Hongon mukaan yksilön tietyssä roolissa tuntema arvo- tai normikonflikti. Elämyksen laukaisee mikä tahansa tavanomainen ärsyke, joka asettuu uudelleen tulkittavaksi havainto-olosuhteista, henkilön psykofyysisestä tilasta tai perinteen (folklore) välittämistä kulttuurin elämysmalleista johtuen. (Ibid.) Yliluonnolliset elämykset, joita Leena on kokenut, voidaan näin tulkita parantajan rooliodotusten täyttymiseksi. Ne ovat henkiparantajalle luonnollista ja normaalia roolikäyttäytymistä, tai enemmän: ne ovat roolin toteutumisen ehto. Mikäli tällaisia, yliluonnollisia elämyksiä ei olisi tai olisi ollut, Leena ei olisi omaksunut perinteisen henkiparantajan roolia, hän ei kykenisi toimimaan henkiparantajana, eikä ympäristö ylläpitäisi hänen parantajan rooliaan.¹³

Uskontopsykologisesti ja roolin käsitteen näkökulmasta identifioituminen henkiparantajan rooliin voidaan nähdä paitsi parantajan ja potilaan välistä suhdetta myös parantajan ja supranormaalien välisiä suhteita määrittävien käyttäytymissääntöjen ja havaintovalmiuden omaksumisena. Tämä omaksuminen on mahdollista edellä mainitun roolinoton ja vastaroolien "adaptoimisen" kautta. Se on välttämätöntä henkiparantajan roolissa toimimisen kannalta. Yksilöllisessä kokemuksessa parantajan rooliin identifioituminen, sisäistäminen tai aktuaalistuminen eivät ole tietoisia, vaan ne ilmenevät nimienomaan tiettyinä rooliin liittyvinä elämyksinä ja kokemuksina sekä tietynlaisena roolikäyttäytymisenä. Elämykset ovat yllättäviä ja äkillisiä. Ei voida liikaa korostaa sitä, että todellisuus, jonka yksilö profaanissa tai supranormaalissa elämyksessä kokee, on hänelle todella olemassa oleva ja hänestä itsestään riippumaton todellisuus. Myös supranormaali on sen kokijalle elävää ja läsnäolevaa todellisuutta (Sundén 1959, 47).

3.1. Kehotus parantaa

Leena pitää Ranskassa kohtaamaansa valo-olentoa eräänlaisena käännekohtana omassa elämässään (KH1998:N1, 2). Tapaus aloitti hänen henkisen kehityksensä ja avasi uusia tietoisuuden tasoja, se viitoitti tietä myös nykyiseen parantajan rooliin. Audition kautta

¹³ Aivan kuten äidin tai isän roolin ehtona on lapsi, henkiparantajan roolin ehtona on supranormaali entiteetti sekä asiakas tai potilas. Ilman näitä vastarooleja henkiparantajan rooli ei toteudu.

hän sai kehotuksen, jonka myös Jeesus sanoo Raamatussa opetuslapsilleen: *“Jätä kaikki ja seuraa minua”*. (KH1999:N7.) (Ks. tarkemmin luku 2.2.3.) Rooliteorian näkökulmasta elämyksessä on kysymys opetuslapsen roolinotosta ja Jeesuksen vastaroolin adaptaatiosta. Elämyksessä Leenaa kehoitettiin luopumaan entisestä ja seuraamaan uutta tietä. Hän ei kuitenkaan tiennyt, mitä hänen tulisi ryhtyä tekemään: *Mä niinku koko ajan etsin sitä, että, ett’ mua kehoitettiin tekemään jotain, mutt’ mä en oikein tienny mitä, ja mä tiesin, että kyllä se eteen tulee joskus--* (KH1998:N1, 5, 15). Luopuminen vanhasta, yksilön erottaminen ja vieroittaminen entisestä statuksesta ovat Lauri Hongon mukaan irtautumariiteille tyypillisiä piirteitä (Honko 1972, 144). Leenan tapauksessa irtautumista ei merkitä ulkoisesti eikä se ilmene yhteisöllisellä tasolla, vaan hän saa henkilökohtaisen kehotuksen irtautua entisestä. Tämä irtautuminen viittaa enemmän henkiseen kuin fyysiseen irtautumiseen. Samassa elämyksessä Leena saa myös *valtavan määrän tietoa* esimerkiksi maailman luomisesta ja oman elämänsä tulevista tapahtumista kuten avioliitosta, opiskelupaikasta ja tulevasta työstään parantajana. Tällainen tiedon saamisen kokemus liittyy tyypillisesti vaihderiitteihin. Niiden aikana yksilö tulee tietoiseksi tulevista elämänmuutoksista, tulevista oikeuksista ja velvollisuuksista, hän saa myös tietoa ja ohjeita tulevaa rooliaan varten (Honko 1972, 144). Leenan voidaan siis jo tässä elämyksessä katsoa siirtyneen vaihdekauteen kahden statuksen välillä.

Leenan yliluonnollinen kokemus - henkiolennon kohtaaminen ja tältä saatu kehoitus ryhtyä parantamaan - ei ole ainutlaatuinen. Bente Gullveig Alver (1980, 119) haastatteli 1970-luvun puolivälissä norjalaista henkiparantajaa Andreasta ja tallensi tältä kertomuksen henkiolennon kohtaamisesta. Vaikka Andreas ei osannut selittää näkyä, hän piti ilmiötä täysin selkeänä: *“sanansaattaja”* tuli kertomaan, että hänet oli valittu auttamaan toisia ihmisiä (ibid). Sekä Leenan että Andreaksen yliluonnollisessa elämyksessä yhdistyivät visio ja auditio; he molemmat sekä näkivät hahmon että kuulivat tämän puhuvan. Bengt af Klintbergin (1983, 48) mukaan unessa tai näyssä koettu yliluonnollinen elämys, joka saa parantajan ymmärtämään oman erityislaatunsa, on yleinen piirre parantajan roolissa kulttuureissa, joissa uskotaan henkiolentojen aiheuttavan sairauksia. Leenan sairauskäsitykseen eivät kuulu henget sairauksien aiheuttajina, sen sijaan henget voivat olla mukana parantamassa sairauksia. Tästä huolimatta Leena kokee saaneensa hengeltä kehotuksen parantaa. Klintberg vertaa parantajan kutsumusta pyhimyksen,

papin ja lähetysaarnajan kutsumustietoisuuteen, jonka taustalla on syvälinen henkinen kokemus. (Ibid.) Näin on myös Leenan tapauksessa.

Jane Tuovinen (1984, 147) korostaa, etteivät henkiparantajat useinkaan itse valitse tehtäväänsä vaan he saavat toimintaansa kehotuksen.¹⁴ Unessa ja näyssä annetun kehotuksen lisäksi oma sairaus voi saada parantajan huomaamaan omat kykynsä. Marjut Kivelän (1983, 170) tutkimusten mukaan henkiparantajat saavat käskyn ryhtyä parantamaan tavallisesti joko meedioilta tai selvännäkijältä. Meedion kautta kehoitus tulee henkimaailmasta, selvännäkijä puolestaan näkee, että ihmisellä on niin sanottu parantava aura. Olavi Räsänen ja Marja Tikan (1990, 118) mukaan parantajakykyjen puhkeaminen näyttää jollakin tavalla liittyvän vaikeisiin elämäntilanteisiin: omaan tai perheen sairauteen, ihmishuhdekriiseihin tai omaisten kuolemaan. Leena ei kerro tällaisesta elämäntilanteesta saamansa kutsun yhteydessä. Hän kuitenkin mainitsee odottaneensa Ranskaan mennessään, että tulevaisuuden suunnitelmat jotenkin selviävät ja täsmentyvät. Eräänlainen odotuskehys kokemukselle on näin ollen olemassa. Leena sanoo, että hänellä näyt ja yliluonnolliset kokemukset liittyvät tavallisesti yksinäisyyteen ja elämäntilanteisiin. Näyt ja enneudet lisääntyvät ennen suuria elämäntilanteita ja silloin, kun hän on yksin. (KH1998:N1, 5; 9.)

3. 2. Taitojen ja menetelmien vähittäinen kehittyminen

Leena itse viittaa opiskeluaikaansa Helsingissä ja siellä kokemiinsa yliluonnollisiin kokemuksiin valmisteluaikana tulevaa parantajan roolia varten (KH1998:N1, 15). Siirtymäriittiteorian näkökulmasta kyse on vaihderiitille tyypillisestä vaiheesta. Tuolloin Leena ei kuitenkaan saanut varsinaista opastusta parantamisessa, vaan kokemuksista saatu tieto liittyi laajempiin maailmankuvallisiin teemoihin. Opiskeluaikana hänellä oli useita yliluonnollisia kokemuksia, jotka aluksi myös pelottivat häntä. Hän pelkäsi olevansa sairastumassa psyykkisesti, mutta tapasi ihmisen, joka vakuutteli ettei mistään pahasta ole kysymys: kokemusten kautta häntä valmisteltiin tulevaa tehtävää varten. (KH1998:N1; 5, 15.)

Lauri Honko korostaa toisten mielipiteiden, sosiaalisen kontrollin ja kollektiivitradiation merkitystä elämyksen tulkinnassa ja tulkinnan legitimoinnissa. Tämä tapahtuu hänen mukaansa usein vasta kokemuksen jälkipohdinnan tuloksena. Yksilö ei tulkitse kokemustaan aina yksin vaan saattaa turvautua alan specialistien tai autoratiivisten vaikuttajayksilöiden mielipiteeseen. Tällainen autoratiivinen mielipide voi muodostua ratkaisevaksi kokemuksen tulkinnalle. (Honko 1972, 99-105.) Näin on myös Leenan kohdalla. "Alan" tietoa omaava ystävä vahvistaa Leenan epäilyt siitä, mistä on kysymys. Vasta yhteinen keskustelu legitimoit Leenan näkemyksen tapahtumasta, toisin sanoen tulkinta läpäisee sosiaalisen kontrollin. Tämä yhteinen tulkinta vaikuttaa ratkaisevasti myös siihen, millaisesta viitekehyksestä ja miten kokemuksia tästä eteenpäin tulkitaan. Ja laajemmin: kaikki menneet elämäntapahtumat asettuvat kokemuksen jälkeen uudelleen tulkittaviksi (Honko 1972, 176): Leena on "valittu".

Leena ei ole saanut virallista opetusta tai koulutusta henkivarantamisessa, kuten eivät henkivarantajat yleensäkään.¹⁴ Hän arvelee taitojen periytyvän osittain myös aiemmista elämästä, joissa hän on toiminut henkisissä tehtävissä ja parantajana (KH1999:N5, 14). Nykyisessä elämässä kyky parantaa, ja tietoisuus omista taidoista on Leenan mukaan kehittynyt vähitellen (KH1998:N2, 1). Noin 20-vuotiaana hän aisti lähellä olevien ihmisten kipuja. Jos hän istui pitkään sellaisen ihmisen vieressä, jolla oli esimerkiksi vatsakipuja, hän tunsikin kivut omassa vatsassaan. Olo oli usein hankala, kunnes Leena ymmärsi, että kivut voi poistaa keskittymällä sekä itsen että kipujen kärsijään. Myöhemmin hän huomasi, että kivun poistaminen ei vaatinut potilaan fyysistä läsnäoloa, mikä mahdollisti kaukoparantamisen. (KH1999:N1, 3.)

Leena sai ensimmäisen voimakkaan kokemuksen paranemisesta oman lapsen syntymän jälkeen. Hänen pojallaan oli korvatulehdus, johon hän pyysi apua. *--Mä kohdistin niinku jotenki tonne ylös semmosen ajatuksen, että jotenki avunpyynnön, ja sitt' mä tunsin ku se, sellanen jännä, niinku semmonen syvä hiljasuus laskeutu siihen huoneeseen, sel-*

¹⁴ Norjalaisista "tietäjistä", parantajista, jotka käyttävät apunaan jumalallista, universaalista tai luonnon voimaa ja energiaa, Bente Gullveig Alver ja Torunn Selberg (1990, 86) toteavat, ettei parantajilla tavallisesti ole muodollista koulutusta. Tämä johtuu siitä, että "tietäjäksi" ei voi oppia, "tietäjäksi" valitaan. Yksilö joko on tietäjä tai sitten ei ole. Olemassaolevaa taitoa voi toki kehittää ja se voi kokemuksen myötä kehittyä. On kuitenkin huomattava, että ala on nopeasti modernisoitumassa ja kasvamassa. Olavi Räsänen (1992, 64) mukaan erilaiset henkiset kehityspiirit, parantajakoulut ja -kurssit sekä itseopiskelu lisäävät jatkuvasti osa-aikaisten parantajien määrää Suomessa. Esimerkiksi Kaustisen kansanlääkintäkeskus on vuonna 1994 järjestänyt energiaparantamiskurssin (Pohakka 1/1994), myös informanttini itse järjestää alan kursseja eri puolilla maata.

lanen pyhä tunne, ja samalla hetkellä niinku se lapsi, joka koko ajan itki mun sylissä, ni lakkas itkemästä, ja sitte tota se rauhottu täysin. Leena pitää tapahtumaa ihmeparantumisenä, jossa hän ei itse ollut tietoisesti mukana muuta kuin apua pyytävänä osapuolena. Kokemus opetti Leenalle, että pelkkä sydäimestä lähtevä avunpyyntö saa aikaan *henkisen valon tai voiman* välittömän läsnäolon. (KH1998:N2, 1.) Tietoisuus omista parantamisen kyvyistä vahvistui kehitysvammaisten hoitotyössä. Kehitysvammaiset alkoivat kuntoutua nopeasti perheeseen tultuaan, ja osalla voitiin vähentää lääkitystä tai lopettaa se kokonaan (KH1998:N1, 4).

Leena ei aluksi käyttänyt parantamisessa käsiään. Hän oli luovuttanut perheenjäsenilleen energiaa käsien kautta, mutta oma anoppi oli ensimmäinen, jota hän varsinaisesti paransi käsillään:

–sill' (nim. anopilla) oli sellanen hirveen paha vatsa juttu, ett' sill' oli ollu aikoinaan leikattu, ja sitt' sill' oli kiinnikkeitä paljon suolistossa, ja sitte ne men, tuli niin pahaks, ett' ne meni aina niinku solmuun tai meinas mennä kuolioon, ett' se joutu menee aina sairaalaan kiireesti ambulanssilla, ja sitte niitä sairaalassa käyntejä alko tulla aika tiheesti, ett' se ei pystyny paljo mitään syömään ku se aina meni yht' äkkiä tukkoon se suolisto ja tota, sitt' se kerran tuli meillä käymään ni, mä sanoin että, ett' mä voisin niinku hoitaa sitä ja hän meni pitkälleen sängylle ja sitte mä niinku käsillä aloin välittää voimaa sinne vatsaan, ja sitte, sitä meniki niinku aika paljon sitä voimaa siinä, ja sitte, se alko yht' äkkiä se voima muuttua kylmäks, että sillä Eskon äidillä alko niinku hampaat kalista (naurahtaa) suussa, ett' sille tuli niin kylmä, mä laitoin peittoja sille päälle, mutt' ei niinku se auttamu, ett' se vaan niinku tärisi siitä, ja sitt' yht' äkkiä ni kummal, niinku semmonen kummallinen niinku veto kävi mun käsissä, ett' ihanku jotain olis kiskottu ylös sieltä vatsasta, ett' mun kädet niinku yht' äkkiä lennähti ihan ylös ja samalla hetkellä se, hän sano, avas silmät ja sano, ett' ihan ku jot, kanto olis juurineen kiskottu hänen vatsasta ylös, ja sitte, sitt' mulle tuli niinku semmonen tieto, mää sanoin ett' nyt sun ei tarvi tään homman kanssa enää sairaalareissuja tehdä. Ja sen jälkeen hän on ollu ihan kunnossa siitä, että ei oo todellakaan, varmaan kaksyt vuotta aikaa ylik, ettei oo koskaan tapahtumu enää sem, niitä vaivoja ollu hänellä. (KH1998:N2, 1-2.)

Kuten henkiparantajilla yleensäkin, Leenan parannustoiminta alkoi asteittain (Räsänen & Tikka 1990, 119). 1970-luvun lopussa Leena paransi perheenjäseniään ja sukulaisiaan, jopa lemmikkieläimiä (KH1998:N2, 1-2). Tieto hänen taidoistaan levisi vähitellen "suusta suuhun". Hän alkoi saada kaukoparannuspyyntöjä myös ihmisiltä, joita ei tuntenut. (KH1999:N1, 3). Leena sopi soittajan kanssa tietyn kellonajan, jolloin asiakas asettui omassa kodissaan pitkäkseen makaamaan. Samaan aikaan Leena meni pitkäkseen ja keskittyi potilaaseen: *Sitt' mä niinku näin tavallaan sen vaivat, ja sitt' mä pyysin niihin sitä henkistä valoa ja, sitte tunsin niinku kä, miten käsienki kautta meni sitä, ja sitt' mä näin niinku miten se valo niinku puhdisti sitä vaivaa pois, ja tota useimiten niinku aika ihmeellisiäki paranemisia tapahtu, ett' harmi vaan ku mä en oo kaikkia laittanu ylös. (KH1998:N2, 2.) Näin parantaminen laajeni kontaktiparantamisesta kau-*

koparantamiseen.

3.3. Initiaatio ja osa-aikainen parantaminen

Leena pyydettiin hoitamaan ihmisiä myös hänen asuinpaikallaan sijaitsevaan loma- ja kurssikeskukseen. Hän halusi kuitenkin syventää osaamistaan, ja hakeutui vyöhyketerapian viikonloppukursseille Turkuun vuonna 1982 (myöhemmin hän suoritti myös Axelssons Institutin vyöhyketerapian jatkokursseja Helsingissä). Samana vuonna Leena aloitti vyöhyketerapeutin työn muutamana päivänä viikossa loma- ja kurssikeskuksessa. (KH 1999:N1: 5-6.) Siellä tapahtui Leenan initiaatio:

-- se (nim. yksi kurssilaisista) oli ihan ensimmäisiä hoidettavia, mitä mä otin sieltä -- ja tota, mä olin hirveen epävarma ku mä en ollu koskaan sillai hoitanu virallisesti ketään, ni sitte tää M.L. ehdotti, että mä tulisin hoitamaan sitä sinne, ett' kaikki vois nähdä ett' miten mä hoidan (naurahtaa), ja siell' oli aina-ki kakskyt ihmistä ympärillä katsomassa sitte. Mä laitoin patjan lattialle ja siinä sitten hoidin sitä ihmistä. Sitte se ihmetteli ku sen, ku mä hoidin sen vasenta jalkaa, että se tuli ihan jääkylmäks yht' äkkiä, ja sitt' niinku mä tajusin ett' sill' on joku kasvain tuolla munasarjassa, vasemmalla puolella, ja tota se sano, ett' minkä takia tää jalka muuttuu yht' äkkiä näin kylmäks, ja mä sanoin, ett' sulla on joku kasvain tuolla. Se sano ett' niin onki, ett' hän on menossa leikkaukseen (naurahtaa). Sitt' mä sanoin ett' saa nähä tarviiks sitä leikata, ett' mä tunsin oikein ku se voima meni niinku sinne ja useimmiten jos jotain kasvaimia lähtee, ni sinne menee semmosta ihan kylmää energiaa, ett' se niinku poistaa sen sieltä. Ja sitt' ne kaikki ihmetteli hirveesti, ja sen jälkeen mulla oli asiakkaita (nauravat pitkään). Ei tarvinnu ilmottaakaan lehdessä. Ett' siitä alko niinku, se oli kaheksankyt luvun alussa, ni tää mun tämmönen ura, uraputki. (KH1998:N1, 4.)

Leenan kyky tunnistaa potilaan sairaus, kasvain munasarjassa, ja yleisön läsnäolo parantamistapahtumassa legitimoivat hänet parantajaksi. Hän teki parantamistilanteessa yleisön edessä onnistuneen taudinselityksen "*sull' on joku kasvain tuolla*", jonka oikeellisuuden potilas itse vahvisti. Diagnoosin tekemisen kyky oli yllättävä: Leena tunsi kasvaimen omasta kädestään virtaavan energian laadusta, hänellä ei ollut käytettävissä muita apuvälineitä diagnoosin tekemiseen. Hänen ei varsinaisesti tarvitse parantaa potilasta, onnistunut diagnoosi eli taudin määrittely riitti oman statuksen legitimoimiseen. Leena pitää tapahtumaa oman uransa alkuna. Hänellä riitti potilaita niin, ettei hän ehtinyt hoitaa kaikkia. (KH1998:N1, 4.)

Tuula Vaskilampi (1992, 65) viittaa Daniel Friedemanin (1982) käsitteeseen *parantava pääoma*, pohtiessaan kansanparantajan oikeutusta toiminnalleen ja käyttövoiman saamista sen toteuttamiseen. Friedemanin mukaan parantajan on omassa toiminnassaan

mista sen toteuttamiseen. Friedemanin mukaan parantajan on omassa toiminnassaan osoitettava oma parantamiskykynsä, hänen on "kerättävä" parantavaa pääomaa. Tämä pääoma vaikuttaa parantajalle hakeutumiseen, mutta myös itse hoitosuhteeseen ja hoidon tuloksellisuuteen. Tärkeimmät toiminnan kohteet tässä ovat taudin etiologian eli alkuperän määrittelemisen ja hoidon lopputulos, onnistumalla näissä parantaja kerää parantavaa pääomaa. Parantavaan pääomaan vaikuttavat myös potilaiden sosiaalinen asema, määrä ja sairauksien vaikeusaste. Vaskilammen mukaan myös parantajan kykyihin liittyvä irrationaalinen, mystinen ja selittämätön osuus - joka ilmenee myös Leenan initiaatiossa - lisää tämän parantavan pääoman määrään. (Ibid.)

Myöhemmin Leena pitää vastaanottoa asuinpaikkakuntansa lisäksi myös Helsingissä. (KH1998:N1, 4, 11). Leenan harjoittama parannuskurssitoiminta alkoi 1980-luvun puolivälissä. Ensimmäisen kurssin hän piti parantavista ajatuksista. Kurssilla työskenneltiin mielikuvilla, maalaamalla, kirjoittamalla ja tekemällä harjoituksia luonnossa. Myöhemmin hän piti myös niin sanottuja "Inkarnaatiokursseja", joiden tarkoituksena oli työstää tämän elämän "solmukohtia" palauttamalla mieleen menneiden elämien kokemuksia. "Luonnon meditaatiokursseilla" kurssilaiset perehtyivät luonnon energioihin ja henkiin, ja opettelivat kysymään neuvoa luonnon viisaudelta. (Elämänkaari, 3.)

3.4. Hengiltä saatu opastus

– mä heräsin niinku aamuyöllä siihen että, mä yht'äkkiä tajusin että joku opettaa mua, ja niinku mulle tuli mieleen että, esmes tämmönen asia tuli että keuhkomeridiaani, enhän mä ollu ikinä niinku akupisteistä mitään luku, enkä ollu nähny niitä karttoja, ni mulle tuli niinku semmonen että keuhkomeridiaani menee tästä näin (näyttää kädellä), ja mulle näytettiin niinku se mistä se menee, ja tässä on tärkeet pisteet, ja mulle näytettiin ne tärkeet pisteet, ja sitte seuraavana päivänä mulle tuli hoitoon joku ihminen, jolla oli keuhkoissa jotain vikaa, ja sitte mä painelin ne pisteet (naurahtaa). Mä opin sillä tavalla. Sitte tota, ku sitä tapahtu hirveen pitkään ja usein, että näitä meridiaaneja näytettiin, ni mä sitte kysyin yhtenä aamuna, että kuka sä oot, kuka mulle näitä opettaa, ni mä näin semmosen ihan ku semmosen kiinalaisen miehen kasvot, ja sitte myöhemmin yks ihminen sano mulle että sen nimi on Fuu Jong, että se oli opettanu häntäki, ja mä tutustuin tämmöseen toiseen parantajaan. (KH1998:N1, 16.)

Kun Leena aloitti parantamisen kurssi- ja lomakeskuksessa, hän koki henkien opettavan häntä. Parantaja Fu Jongin - jonka nimi selvisi toisen parantajan antaman tiedon perusteella - lisäksi hänen opettajinaan on ollut sininen henki Andon. Andon kertoi itse Leenalle tulevansa hyvin korkeasta maailmasta ja tuovansa ihmisille henkisiä lahjoja. Se tutustui ihmisenä elämiseen Leenan kautta. Parantamistilanteessa Andonin läsnäolo sai

aikaan *ihania asioita* asiakkaille. Yhteistyö Leenan kanssa kesti muutamia vuosia, kunnes henki ilmoitti syntyvänsä ihmiseksi. (KH 1998: N1, 16.)

Leena sanoo tuntevansa hengen ilmestymisen *uudenlaisena läsnäolona*. Meditaatiossa tai keskittyessään hän näkee hengen tavallisesti erilaisina väreinä ja energioina, joskus jopa hahmona. Kokemukseen voi liittyä myös ilmoitus siitä, minkä nimisestä energiasta on kysymys ja mistä se tulee. Henget ilmestyvät Leenalle siis visioiden ja auditoiden kautta. (KH1998:N1, 16.; KH1999:N5,12.) Leena mainitsee myös muita henkisiä opettajia, joihin hän on saanut yhteyden. Tällaisia ovat esimerkiksi Tiibetin Dalai Lama, Lama Yeshe, Suomessa elänyt tiibetin buddhalainen nunna Ani Sherab sekä Krishna-murthi. Henkinen yhteys syntyy Leenan mukaan meditaatiossa, unessa tai taiteellisessa inspiraatioissa. (KH 1998: N1, 16-18; Elämäankaari, 3.)

3.5. Päätoimiseksi parantajaksi ja opettajaksi

Leena on parantanut päätoimisesti vuodesta 1990. Päätoiminen hoitotyö alkoi perheen muutettua Keski-Suomeen. Leena otti potilaita vastaan aluksi kotonaan. (Elämäankaari 2.) Nykyisin hän jakaa työtilansa, *hoituhuoneen*, miehensä Eskon kanssa. He lomittavat vastaanottonsa niin, että jompikumpi heistä hoitaa huoneessa yhtä asiakasta kerrallaan.

Leenan parannusmenetelmät ovat kehittyneet ja muuttuneet vuosien myötä. Hän on siirtynyt fyysisten sairauksien parantamisesta yhä enemmän henkisten ongelmien parantamiseen. Aluksi hänestä oli helpompaa hoitaa fyysisiä sairauksia. Hän pyysi kuitenkin *henkisiltä auttajiltaan*, että saisi oppia hoitamaan myös psyykkisistä ja henkisistä ongelmista kärsiviä ihmisiä. (KH1998:N2, 19.) Leenan mukaan parantaminen on myös tullut yhä tietoisemmaksi. Aiemmin Leena ei ollut tietoinen siitä, mitä parantamistilanteessa tapahtui vaan hän toimi pitkälti oman intuiutionsa mukaan. Hän on kuitenkin oppinut ohjailemaan parantamistapahtumaa: *Ett' mä niinku koko ajan tiedän, ett' mitä siinä tapahtuu ja nään, ett' nyt täytyy hoitaa tuolta, ja nyt tästä että ei tulis niinku mitään hirveen rajuja juttuja* (KH1998:N2, 3). Leena korostaa kuitenkin, että hoitotilanteessa hän pyrkii häivyttämään oman minuutensa. Tällöin hoitaminen onnistuu

paremmin. Parantajan on tärkeää luottaa ihmisessä itsessään oleviin parantaviin voimiin ja niiden toimintaan. (KH1998:N2, 7.)

Leena on luopunut kokonaan kaukoparantamisesta saadakseen itselleen selkeää vapaa-aikaa. Hän sanoo tekevänsä kaukoparantamista vain hätätapauksessa. Myös yksilöparantamista hän on tietoisesti vähentänyt. Hän keskittyy niin sanottuihin prosessihoitoihin, joissa parantamisprosessi saattaa kestää muutaman vuoden ajan. (KH1999:N1, 10.) Tällaisissa hoidoissa käy potilaita, joilla on ollut elämässään vaikeita traumaattisia kokemuksia kuten inestiiä. Leena sanoo haluavansa oppia tuntemaan hoidettavansa hyvin, potilaiden vaihtuvuus on hänen mukaansa raskasta. Useista potilaista tulee Leenan ystäviä tai ainakin hyviä tuttuja. (KH1998:N1, 5.) Hänen asiakkaansa kärsivät pääasiassa erilaisista traumaista, psykosomaattisista oireista ja masennuksesta (KH1998:N2; 3, 7).

Leena pitää nykyisin kursseja. Ryhmät kokoontuvat viikoittain tai kerran kuukaudessa hänen työtiloissaan, viikonloppukursseja hän pitää kurssikeskuksissa eri puolilla Suomea. Hän pitää yhä luontomeditaatiokursseja, mutta on luopunut inkarnaatiokursseista huonojen kokemusten vuoksi. (KH1999:N1, 3-4.) Kurssien tarkoituksena on kohdata itsensä erilaisten harjoitusten avulla. Terapiamuotoina Leena käyttää syvärentoutumista, meditaatiota, intuitiivista kirjoittamista ja maalaamista. Vuodesta 1996 parantaja on vetänyt niin sanottuja Healingterapiakursseja, joilla hän opettaa parantamista. (Elämänkaari, 3.) 6-10 oppilaan pienryhmät kokoontuvat Heinävedellä ja Järvenpäässä. Osa oppilaista on kehittynyt Leenan mukaan hyviksi parantajiksi, ja he antavat sekä kaukoettä lähiparannusta. Osa kursseilla käyneistä kykenee poistamaan lieviä häiriöitä energiakentästä sekä vahvistamaan ja tasapainottamaan energioita. (Korjaukset I, 3.)

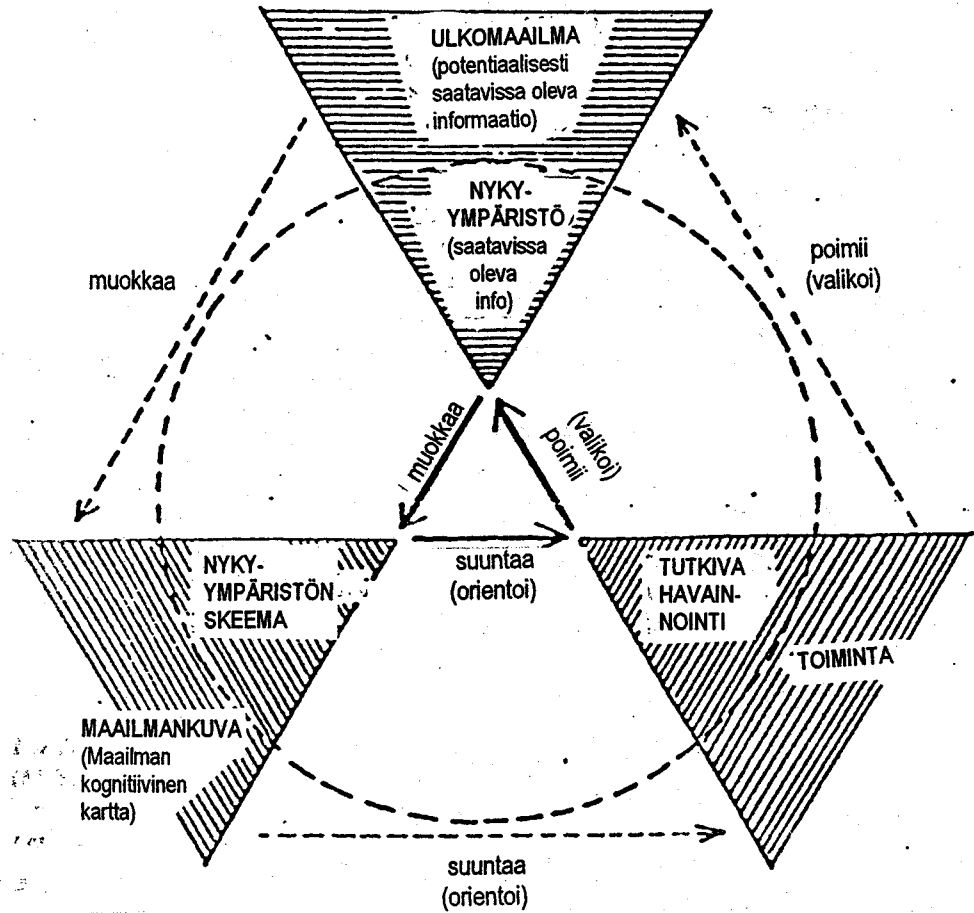
4. PARANTAJAN AMMATILLINEN MAAILMANKUVA

Maailmankuva on yksilön kokonaisnäkemys fyysisestä ja sosiaalisesta maailmasta ja ihmisen asemasta tässä maailmassa (Helve 1987, 14-16). Se sisältää käsitykset ajasta ja avaruudesta, maailman synnystä, ylikuonnollisuudesta, sen vaikutuksesta, olemassaolosta ja -olemattomuudesta, luonnosta ja ihmisen suhteesta siihen. Lisäksi siihen kuuluvat käsitykset ihmisestä itsestään, hänen suhtautumisestaan toisiin sekä laajemmin yhteiskunnan rakenteesta, kansasta, valtiosta ja historian kulkua määräävistä tekijöistä. (Manninen 1977, 16.)

Maailmankuvan muodostumisprosessi on yleisinhimillinen. Sisäinen malli eli presentaatio, muistisisältö ympäröivästä todellisuudesta syntyy jokaiselle yksilölle vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. (Rauste-von Wright & von Wright 1994, 94.) Se on ihmiselle välttämätön. Maailmankuvan turvin hän kykenee hahmottamaan hajanaisia aistiärsyksiä, merkityksellistämään niitä esineiksi, ilmiöiksi, tapahtumiksi ja seurannoiksi. Hän osaa ennakoida tapahtumia ja toimia tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa. (Ibid.)

Yksilön maailmankuvan muodostumiseen ja muokkautumiseen vaikuttavat ympäröivä todellisuus sekä yksilön toiminta suhteessa tähän ympäristöön. Näiden kolmen - maailmankuvan, yksilön toiminnan ja todellisuuden - välistä vuorovaikutusta voidaan kuvata syklillä, jonka liike on jatkuva, vailla alkua ja loppua. (Neisser 1982, 50.) Ihminen saa jatkuvasti tietoa todellisuudesta oman toimintansa ja havainnoinnin kautta. Tämä tieto muokkaa ja muuttaa hänen maailmankuvaansa. Toisaalta havaitseminen, toiminta ja tiedon hankkiminen ovat riippuvaisia yksilön aiemmista sisäisistä malleista. Ne valmistavat yksilöä havaitsemaan tietynlaisia asioita (odotuskehys), vaikuttavat näiden havaintojen tulkintaan ja laajemmin ottaen ohjaavat hänen toimintaansa. Representaatio maailmasta siis suuntaa yksilön havaitsemista ja toimintaa, mutta myös muuttuu näiden seurauksena. Näin ollen se ei koskaan ole "valmis" tai lopullinen, vaan muuttuu koko ihmiselämän ajan. Yksilön maailmankuva on lapsena erilainen kuin aikuisena. (Ibid., 16, 18-19, 24-25, 50.) Ulrich Neisser (1982, 50) kuvaa tätä todellisuuden, maailmanku-

van ja yksilön toiminnan ja havainnoinnin kiinteää vuorovaikutusta seuraavalla kaavilla:

Yksilötasolla maailmankuvan muodostumista, muuntumista ja toimintaa voisi selittää esimerkiksi seuraavasti. Ammatissa toimivalle parantajalle, kuten Leenalle, on enkulturaatiossa sisäistetyin perinteen, omien elämäkokemusten ja kouluttautumisen seurauksena syntynyt käsityksiä ja käsitteitä, ylipäättänsä tietoa¹⁵ ihmisestä, sairaudesta, terveydestä, parantamisesta, parantajista ja supranormaalista entiteetistä. Hänelle on muodostunut ammatillinen maailmankuva, sisäinen malli ja tietovaranto, jota hän parantajan roolissaan käyttää. Tämä representaatio suuntaa hänen havainnointiaan suhteessa ihmiseen, potilaaseen ja ylikuonnolliseen, se virittää tietynlaisia odotuksia. Maailmankuvan tietovaranto ohjaa hänen fyysistä, sosiaalista ja symbolista käyttäytymistään. Parantaja näkee potilaansa tietyllä tavalla, hän kiinnittää huomiota tiettyihin

¹⁵ Johan von Wright (1982, 7) huomauttaa aiheellisesti, että Neisserin esittämä sykli korostaa liikaa maailmankuvan tiedollista luonnetta. Emotionaaliset ja motivationaaliset tekijät ovat mallissa jääneet liian vähälle huomiolle. Arvot ja motiivit ovat kietoutuneet tiedollisiin käsityksiin ja käsitteisiin todellisuudesta. Ne liittyvät syklin kaikkiin vaiheisiin: tiedon tulkintaan liittyy aina sen arviointia, myöskään havaintojen valikoitumista ja tarkkaavaisuuden suuntautumista ohjaavat odotukset eivät ole yksinomaan tiedollisia. Niihin liittyy pelkoja, toiveita ja erilaisia intressejä. (Ibid.) Tässä tutkielmassa keskityn kuitenkin ensisijaisesti tarkastelemaan maailmankuvan tiedollisia aspekteja.

piirteisiin ja asioihin tässä, tulkitsee havaintojaan ja käyttäytyy tätä - ja laajemmin koko ympäristöään - kohtaan tietyllä tavalla. Hän parantaa asiakastaan ihmistä, sairautta ja terveyttä koskevan tietonsa pohjalta. Käyttäytyminen suhteessa potilaaseen, muihin ihmisiin ja ympäristöön puolestaan poimii ja valikoi tietoa ulkomaailmasta ja ihmisestä itsestään. Tämä tieto tarkentaa ja muuttaa edelleen parantajan ammatillista maailmankuvaa. Jokainen tiedonhankinnan sykli, jossa maailmankuva muotoutuu tai muuntuu, käy siis Leenan, kuten kaikkien ihmisten kohdalla läpi seuraavat vaiheet: 1) tavoitteen ja tilanteen virittävät odotukset (jotka sisältyvät jo olemassaolevaan maailmankuvaan), 2) toiminta, 3) toiminnan tuloksena saatu informaatio sekä 4) maailmankuvan tarkentaminen (von Wright 1982, 5-8; ks. myös Nurmi 1987, 155-157; Knuutila 1989, 192-194).

Millainen sisäinen presentaatio, malli maailmasta ihmisellä sitten on? Miten se on jäsentynyt? Jari-Erik Nurmi (1987, 152-153) huomauttaa, että maailmankuva on käsitteenä varsin harhaanjohtava. Sisäinen malli on nimittäin visuaalista mielikuvaa rikkaampi ja moninaisempi. Se ei muodostu ainoastaan maailmaa koskevista mielikuvista¹⁶ vaan myös käsitteistä, niiden hierarkkisista järjestelmistä, sosiaalisista säännöistä, lainalaisuuksia koskevista tiedoista, asenteista ja kulttuurin uskomuksista. Korvaavaksi termiksi Nurmi ehdottaakin selitysjärjestelmää, sillä maailmankuvan keskeisen rakenteen muodostavat hänen mukaansa juuri käsitteet. Kokemukset maailmasta jäsentyvät ensisijaisesti käsitteiksi. Nämä käsitteet tallentuvat yksilön muistiin ja muodostavat hänen maailmankuvansa. (Ibid.) Maailmankuvassa kiteytyykin kaikki se, mitä yksilö on elämässään oppinut, ajatellut ja tuntenut (Rauste-von Wright & von Wright 1994, 94).

Koska käsitteillä on keskeinen asema yksilön maailmankuvassa, kielellä ja kulttuurin muilla symbolisilla järjestelmillä on suuri merkitys todellisuutta koskevien käsitysten ja mallien syntymisessä ja muokkautumisessa. Peter Bergerin ja Thomas Luckmanin (1994, 81-84) mukaan yksilö näkee todellisuuden niiden kategorioiden avulla, jotka käytössä oleva kulttuuri hänelle tarjoaa. Nämä kategoriat välittyvät yksilölle ensisijaisesti symbolisten järjestelmien, kuten kielen kautta. Kielen kautta yksilö saa laajat kä-

¹⁶ Nurmi (1987, 153-154) näkee mielikuvat maailmankuvan yksinkertaisimpina rakenneosina, jotka ovat lähimpänä havaintotietoa. Hän kuitenkin huomauttaa, että vaikka mielikuvat ovat olennainen osa maailmankuvaa, ne eivät muodosta yksilön maailmankuvan perusrakennetta. Ne eivät myöskään ole maailmankuvan hierarkkisen rakenteen yläkäsitteitä. Mielikuvilla on kuitenkin suuri merkitys maailmankuvan sisältämän emotionaalisen aineksen virittäjinä.

sitejärjestelmät ympäröivän maailman tulkintaan ja kuvaamiseen. (Ibid.) Jakamaton todellisuus kategorisoituu, asiat, esineet ja niiden väliset suhteet saavat niiden välittömistä ominaisuuksista irrallaan olevia merkityksiä. Todellisuus merkityksellistyy. (Nurmi 1987, 154-155.) Yksinkertaistetusti voitaisiin sanoa, että kieli tarjoaa yksilölle ne silmälasit, joiden kautta maailmaa opitaan tarkastelemaan (von Wright 1982, 154-155) tai vieläkin enemmän: se tarjoaa lasit, joiden kautta maailma on. Kielen ulkopuolisia asioita tai kokemuksia ei yksilölle ole olemassa eikä hän pysty niitä tuottamaan (Suojanen 1994, 16), eikä todellisuus koskaan ole yksilölle "puhdas", merkityksistä vapaa.

Kielen merkitys on suuri erityisesti maailmankuvallisen peruskäsitteistön eli spontaanien arkikäsitteiden omaksumisessa. Kasvun ja kehityksen myötä mielikuvat ja konkreettiset käsitteet korvautuvat kuitenkin abstraktisemmilla, yleistyneillä ja symbolisilla käsitteillä. Tämä tapahtuu sekundaarisosialisaatiossa, erityisesti koulutuksen myötä. Vähitellen maailmankuvan sisällöt hierarkisoituvat. Osa käsitteistä muodostaa ylemmän tason, joka määrittelee alemman tason käsitteitä ja niiden välisiä suhteita. (Nurmi 1987, 152-155.) Näin maailmankuvasta vähitellen muodostuu abstrakti käsitteiden ja niiden välisten suhteiden järjestelmä.

Leenan tapauksessa kulttuuriset mallit ja maailmankuva ovat välittyneet ensisijaisesti suomen kielen kautta. Tämän kielen hän on omaksunut primaarisosialisaatiossa omassa lapsuuden perheessään. Se on antanut hänelle konkreettiset käsitteet ja käsitykset maailman luonteesta ja ihmisen asemasta maailmassa. Suomen kielen käsitteistö ja rakenne määrittää sitä, mitä Leenan maailma on ja millainen se on. Koska henkiparantaja on roolinsa puolesta yhteydessä tuonpuoleiseen, supranormaaliin, kosmisiin, psyykkisiin tai biologisiin voimiin ja energioihin, hänen maailmankuvassaan tuonpuoleinen ja supranormaali käsitteistö ovat keskeisiä. Kulttuurin symbolisista järjestelmistä erityisesti uskonto antaa ihmiselle tällaisia abstraktimpia käsitteitä ja käsityksiä. Se määrittää ja käsitteellistää ihmisen suhdetta yli-inhimillisiin ja yliluonnollisiin olentoihin, ylipäätänensä pyhään (erotuksena maallisesta tai sekulaarista), sekä näiden kykyä auttaa tai vahingoittaa ihmistä. (Virtanen 1988, 232.)

Leenan maailmankuvassa on havaittavissa kristillisen kulttuurin ¹⁷ vaikutus esimerkiksi supranormaalia koskevan käsitteistön osalta. Parantaja viittaa muun muassa Pyhään Henkeen, Jeesukseen ja Pyhään Kolminaisuuteen. Suomalaisen kansanuskon käsitteistöön kuuluu sen sijaan rakennuksen haltijana oleva tonttu, jonka Leena haastattelussa kertoo nähneensä. Leenan mainitsemat enkelit ovat käsitteenä yleisuskonnollisia, mutta tarkemmassa analyysissään niistä, Leena viittaa gnostikkojen enkeli-käsityksiin. Tämä osoittaa sen, että hän etsii aktiivisesti tietoa maailmasta ja sen ilmiöistä. Tutkielman teon aikana hän käy esimerkiksi omalla paikkakunnallaan järjestetyssä enkeli-seminaarissa, jossa kuulee millaisia käsityksiä eri uskonnoilla on enkeleistä. (Kurssi 1.) Hän myös lukee uskonnollista, filosofista ja tieteellistä kirjallisuutta sekä seuraa ajankohtaisia asioita tiedotusvälineistä. Haastatteluissa Leena viittaa muunmuassa Rudolf Steineriin, Carl-Gustaf Jungiin, Tapio Kaitaharjuun, Krisnamurttiin, Urantia-kirjaan, teosofiaan ja buddhalaisuuteen sekä näiden näkemyksiin ihmisen ja maailman luonteesta (KH2001:K7). Nämä sekundaarisosialisaatioissa omaksutut käsitykset todellisuuden luonteesta antavat paitsi välineet maailmasta ja ilmiöistä puhumiseen, myös tavan havainnoida, nähdä ja ratkaista ongelmia.

Kirjallisuuden, erilaisten esitelmätilaisuuksien ja kurssien lisäksi Leena sanoo saavansa tietoa todellisuudesta myös unista, intuition avulla, meditoimalla ja taiteellisessa inspiraatioissa. Esimerkkinä tästä ovat koetut henkiopettajat, joita hän on kohdannut unissa ja meditaatioissa (ks. tarkemmin luku 3.4). Leenan maailmankuvan tietoteoria - käsitys siitä, miten todellisuudesta on mahdollista hankkia tietoa ja miten sitä voidaan perustella - on tässä mielessä laajempi kuin esimerkiksi tieteellisen maailmankuvan tietoteoria, jossa vain tieteellinen menetelmä nähdään validina tiedonhankintamenetelmänä. Tietoteorian luonne vaikuttaa ratkaisevasti siihen, millaiseksi yksilön maailmankuva ja ihmiskuva muodostuu.

Johan von Wrightin (1982, 3-5) mukaan yksilön sosialisointiprosessissa (enkulturaatioprosessissa) on pohjimmiltaan kyse tietyn "todellisuuskuvauksen" eli maailmankuvan oppimisesta. Symboliset järjestelmät, joiden kautta maailmankuva välittyy

¹⁷ Leena kuitenkin korostaa, että hän on kokenut yhä enemmän henkisesti irtautuvansa luterilaisesta kirkosta. Hän kokee, että kirkko on yhä enemmän eksynyt alkuperästään, Jeesuksen opetuksista, eikä kykene tarjoamaan ihmisille aitoa hengellisyyttä. Ortodoksinen kirkko tuntuu tässä mielessä luterilaista kirkkoa läheisemmältä. Hän on yhä enemmän kiinnostunut myös buddhalaisuudesta ja sen näkemyksistä todellisuuden luonteesta. (KH2001:K8, 1.)

ihmiseltä ja sukupolvelta toiselle, takaavat sen, että käsitys todellisuuden luonteesta on aina jossakin määrin yhteisöllinen, ympäröivän kulttuurin muovaama. Yksilöllisen maailmankuvan muodostumiseen vaikuttavat siis kulttuuri, yhteiskunnalliset tekijät ja historia. (Ibid; Nurmi 1987, 154.) On kuitenkin huomattava, etteivät muutokset yksilön tai yhteisön maailmankuvassa ole symmetrisiä esimerkiksi yhteiskunnan rakennemuutoksen kanssa. Uudet maailmankuvalliset ainekset eivät automaattisesti ja välittömästi syrjäytä vanhoja käsityksiä, vaan käsitykset kerrostuvat. Juuri tästä syystä käsitejärjestelmä voi vaikuttaa osittain ristiriitaiselta ja epä johdonmukaiselta. Yksilön maailmankuvan osat ovat kuitenkin kiinteässä vuorovaikutuksessa keskenään, ja maailmankuvaa muokatessaan yksilö pyrkii selkeästi tekemään maailmankuvasta ristiriidattoman (Nurmi 1987, 153). Kaisa Puhakan (1977, 64) mukaan yksilön maailmankuvan radikaali muutos ei kuitenkaan tavallisesti perustu rationaaliseen arviointiin tai analyysiin, vaan muistuttaa kognitiivisessa eli tiedollisessa mielessä enemmänkin uskonnollista kääntymystä. Maailmankuva ja sen muutos ei ole perusteiltaan rationaalinen tai epärationalinen vaan ei-rationalinen; rationaalisuus ja loogisuus ovat itsessään maailmankuvallisia peruskäsityksiä, jotka voivat muutoksessa asettua uudelleentulkittaviksi. Maailmankuvan uskottavuus ja "immunitetti" riippuu Puhakan mukaan ennen kaikkea sen selkeydestä ja sisäisestä johdonmukaisuudesta: *mitä johdonmukaisempi ja selkeämpi jäsentynyt maailmankuva on, sitä vaikeampi siitä on luopua järjen nojalla, olkoon se kuinka outo ja epätodellinen tahansa ulkopuolisen mielestä.* (Ibid, 65-66.)

Leena korostaa, että Ranskassa eletty ylikuonnollinen elämys oli käännteentekevä kokemus hänen tulevan roolinsa ja myös maailmankuvansa kannalta (KH1998:N1, 2; KH2001:K8, 1). Hän toteaa (KH2001:K8, 1), että elämyksessä hänelle luovutettu tieto toimii edelleen eräänlaisena alkukuvana, mallina siitä, miten asiat ja ilmiöt todella ovat. Sitä kuvaa parantaja omien sanojensa mukaan tietoisesti yhä etsii ja tavoittelee, ja sitä hän pyrkii käsitteellistämään. (KH2001:K7, 1.) Maailmankuvan muutos ja todellisuuden tulkinnan muuttuminen uskonnollisen elämyksen yhteydessä ei ole harvinaislaatuista. Hjalmar Sundénin (1987, 379) mukaan uskonnollinen kokemus, jossa supranormaali rooli aktuaalistuu yksilölle, muovaa tavallisesti perusteellisesti ihmisen tapaa hahmottaa maailmaa: kaikki näyttäytyy erilaisena kuin ennen. Elämä ja kaikki olevainen saavat "syvällisemmän" merkityksen. (Ibid.) Myös Leenan kokemuksessa on tästä kyse: *koko*

elämäni muuttui sinä aikana, hän sanoo viitatessaan Ranskassa koettuihin elämyksiin (Kirjoitelma 2, 1). Ranskassa tapahtuneen ylikuonnollisen kokemuksen ongelmana on sen kuvaaminen kielellisesti. Leenan mukaan henkinen ilmenee aina kuvina ja symboleina. *Avautuminen henkimaailmaan on avautumista kielettömään maailmaan*, hän sanoo. Ylikuonnollisten kokemusten ja niissä välittyvän tiedon selittäminen on tästä syystä äärettömän vaikeaa. Parantaja joutuu sanojensa mukaan ikään kuin tulkiksi muuttaessaan kokemukset ja niissä välittyvän symbolisen ja mielikuvallisen tiedon kielellisiksi käsitteiksi. Tässä mielessä Leena kokee itsensä etsijäksi. Hän etsii kieltä ja käsitteitä, joiden avulla voisi pukea elämyksensä sanoiksi, ja saada niistä lisää tietoa. Hänen mukaansa kirjallisuuteen ja eri uskontojen ja filosofioiden näkemyksiin tutustuminen on juuri osa tätä "etsimistä". (KH2001:K7, 6.) Näistä saatu käsitteellinen tieto nivoutuu yhteen ja syventää ylikuonnollisissa elämyksissä koettua tietoa. Maailmankuvaa välittävä käsitteistö on tästä syystä Leenalla varsin synkretististä. Se on saanut vaikutteita eri uskonnoista ja filosofioista ja niiden näkemyksistä. Synkretistisyyttä pidetään myös yleisesti henkiparantajien maailmankuvaa luonnehtivana piirteenä (Räsänen & Tikka 1990, 116). Räsänen ja Tikan (1990, 115) mukaan suomalaisilla henkiparantajilla maailmankuvan käsitteistö on tavallisesti varsin itämaisvaikutteista. Mukana on kuitenkin - kuten Leenankin kohdalla - myös kristillisiä vaikutteita.

Millaisia käsitteitä ja käsityksiä henkiparantajien maailmankuvaan sitten tavallisesti sisältyy? Marjut Kivelä¹⁸ on tutkinut henkiparantajien maailmankuvan yleisiä piirteitä. Hän (1983, 163-172) mainitsee artikkelissaan *Parantava energia* seuraavat henkiparantajien maailmankuvaan tavallisesti liittyvät käsitykset. (Ibid.)

1. Henkimaailma on aineellista maailmaa laajempi kokonaisuus.
2. Sitä ohjaavat universaalit, kosmiset lait, jota säätelee korkein mahdollinen äly/korkein jumaluus.
3. Elämä koostuu erilaisista värähtelytasoista.
4. Dualismi: maailmankaikkeus sisältää sekä hyviä että pahoja henkiä.
5. Fatalismi: jokaisella ihmisellä on etukäteen määrätty kohtalo.
6. Sielunvaellusoppi ja karman laki.
7. Ihminen on ensisijaisesti henkinen olento, jolla on materiaalinen hahmo.

¹⁸ Kivelä perustaa artikkelinsa *Parantava energia* englantilaisen henkiparantajan Harry Edwardsin ja suomalaisen henkiparantajan Tapio Kaitaharjun teoksiin. Lisäksi hän on haastatellut kolmea helsinkiläistä parantajaa (ibid, 163).

Käsityksistä neljä ensimmäistä (kohdat 1- 4) liittyvät selkeästi henkiparantajien käsityksiin maailmankaikkeuden luonteesta. He näkevät henkimaailman laajana, tavalisesti jopa laajempana kuin maanpäällisen, aineellisen maailman. Tätä henkimaailmaa ja myös aineellista maailmaa ohjaavat universaalit, kosmiset lait, joita säätelee korkein mahdollinen äly. Useissa uskonnoissa tämä on korkein jumaluus. Parantajien maailmankuva on dualistinen: hyvällä on aina vastavoimansa, paha, ja ne kohtaavat toisensa maailmankaikkeuden kaikilla tasoilla. Elämä itsessään koostuu henkiparantajien mukaan erilaisista värähtelytasoista. Mitä korkeammalle tasolle siirrytään, sitä korkeammaksi henkisyys kasvaa (ja aineellisuus vähenee). Leenan maailmankuva sisältää, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, samanlaisia näkemyksiä maailmasta. Analysoin näitä näkemyksiä tarkemmin seuraavassa luvussa. Kohdat viidestä seitsemään selvittävät parantajien käsityksiä, teoriaa tai mallia ihmisestä. Ne ilmaisevat heidän **ihmiskuvaansa**: käsitystä siitä, millainen ihminen viime kädessä on, minkälaisen olemisen ja toiminnan muotojen kautta ihmisen olemassaolo on tulkittavissa ja mihin se on palautettavissa (Rauhala 1983, 15; Kamppinen 1994, 91). Ihmiskäsitys on osa henkiparantajan maailmankuvaa, ja se on kiinteässä vuorovaikutuksessa maailmankuvan muihin osa-alueisiin. Se on parantajan, kuten kaikkien ihmisten ymmärtämisen, havainnoinnin ja toiminnan kannalta välttämätön. Ihmiskuvan turvin parantaja kykenee toimimaan omassa roolissaan suhteessa asiakkaaseen.

Ihmiskuva sisältää käsityksiä (ja käsitteitä) siitä, mikä tekee ihmisestä ihmisen ja yksilöstä yksilön, milloin yksilö alkaa olla ja lakkaa olemasta. Onko kuolemanjälkeistä olemassaoloa, ulottuuko vastuu teoista kuoleman jälkeen ja mikä ihmisessä kantaa tämän vastuun? Mikä on elämän tarkoitus? Ja vielä: onko ihminen viime kädessä vain ainetta ja mitä ajattelu on? Uskonnollisen ihmiskuvan avaimena ja laajemmin koko uskonnollisen ajattelun avaimena voidaan pitää ihmisen sielukäsitystä. Sielu nähdään usein ihmisen jonkinlaisena ydinosana, jossa ajattelu tapahtuu ja joka voi jatkaa olemassaoloaan kuoleman jälkeen. (Kamppinen 1994, 91-93.) Sielu on yksilön maailmankuvassa käsite, joka liittää ihmiskuvan ja maailmankuvan muut osa-alueet yhteen. Se paljastaa yksilön yhteyden ylikuonnolliseen aikaan ja luontoon, se kertoo myös laajemmin historia- ja yhteiskuntakäsityksestä. Nämä käsitykset sisältyvät myös Leenan ihmiskuvaan. Hän puhuu teemoista haastattelujen aikana, ihmiskuvan verbalisointi on

kuitenkin vain osittaista. Maailmankuvan muiden osa-alueiden tavoin se on vain osittain tiedostettu.

Näin on myös parantajan **sairaus- ja terveystieteiden** kohdalla. Vaikka parantajalla ja jokaisella ihmisellä on kyky antaa sairausselitys, luonnehtia sairauden syitä, luonnetta ja vaikutuksia (Honko 1960, 5-6), niistä kertominen saattaa tuntua vaikealta, eivätkä kaikki tiedolliset rakenteet ole tiedostettuja. Näin on siitäkin huolimatta, että parantaja on roolinsa kautta sairausselitysten spesialisti. Hänelle on syntynyt ammatillista tietoa sekä sairaudesta että terveydestä omien kokemusten kautta, ympäröivän kulttuurin ja perinteen ohjaamana sekä yhteistyössä muiden parantajien kanssa (Hernesniemi 1995, 39). Sairaus- ja terveystieteet ovat ihmiskuvan ja laajemmin koko parantajan maailmankuvan tavoin hänen hoitonsa perustana. Ne kertovat parantajalle, minkälaisiin hoidettavan henkilön tarpeisiin on vastattava, missä tilanteissa ja miten (Hentinen & Lauri 1984, 22). Syntyneet sairaustieteet muodostavat kuitenkin harvoin kansanomaisessa lääkinnässä puhtaita, poissulkevia sairausluokituksia. Sairaus nähdään ensisijaisesti yksilöllisenä ilmiönä, ja parantamisessa keskitytään yleisiin ongelmiin, joita käsitellään usein samalla käsitteistöllä. (Vaskilampi 1992, 62-64.) Tämä käsitteistö ja näkemykset sairaudesta konkretisoituvat parantamistilanteessa, jolloin parantaja hoitaa sairasta ihmistä.

Henkiparantajien sairaus- ja terveystieteet liittyvät tavallisesti kiinteästi tasapainoajatteluun (Kivelä 1983, 169). Ihmisen terveyden taustalla nähdään sopusointu itsen kanssa ja laajemmin koko universumin tasojen ja lakien kanssa. Tässä mielessä henkiparantamisen parantamisfilosofia on yhteneväinen muiden vaihtoehtolääkinnän hoitomuotojen kanssa (Vaskilampi 1992, 62-64). Ajatuksen voima nähdään parantamisessa niin sanottuna sisäisenä parannustekijänä; se vaikuttaa ratkaisevasti yksilön terveyteen. Kielteiset ajatukset synnyttävät kielteisiä fyysisiä reaktioita, positiiviset ajatukset taas ylläpitävät ja edistävät terveyttä. Marjut Kivelä näkee henkiparantajien käsitykset sairauksista ja niiden syistä varsin kirjavina. Hän jakaa käsitykset sairauksien syistä kolmeen ryhmään. Ensimmäinen näistä on ihmisen karma (1). Sairaus liittyy hänen aikaisemmassa elämässään tekemäänsä tekoon, jonka vääräys hänen tulee ymmärtää sairauden kautta. Näkemykseen liittyvät läheisesti oppi sielunvaelluksesta ja elämästä henkisen kehityksen tienä. Osa parantajista jakaa sairaudet tämän käsityksen perusteella

karmallisiin ja ei-karmallisiin. Vain ei-karmalliset sairaudet henkiparantaja kykenee periaatteessa parantamaan. Sairaus voi johtua myös riivaajan tai rauhattoman vainajahengen tunkeutumisesta ihmiseen (2). Tämä spiritualistinen sairauskäsitys on maailmanlaajuisesti hyvin yleinen yliluonnollinen sairausselitys (Kivelä 1983, 169; Hentinen & Lauri 1984, 25). Se esiintyy myös kristinuskossa ja juutalaisuudessa. Lauri Honko (1960, 72-75) käyttää tästä taudinselityksestä nimitystä hengentunkeutumisselitys. Kolmas syy sairauteen voivat olla väärät elämäntavat (3). Ihminen asennoituu elämään väärällä tavalla, kielteisesti ja tuhoavasti. Näkemys on yhteydessä karmalliseen ajatusmalliin: (sananlaskun sanoin) mitä ihminen kylvää, sitä hän niittää. Kivelän mukaan henkiparantajat pohtivat harvoin sairauden syitä. Tämä johtuu hänen mukaansa todennäköisesti siitä, että parantajalla on kyky tehdä "yliluonnollinen" diagnoosi, olla yhteydessä korkeampaan värähtelytasoon, henkiin ja saada samalla tietoa ihmisen karmasta. Osa parantajista taas keskittyy vain parantamiseen, eivätkä he tee lainkaan diagnoosia. (Kivelä 1983, 168-170.)

Uskomuksellisessa parantamistekniikassa on tavallisesti muitakin taudinselityksiä kuin edellä mainitut taudinselitykset. Lauri Honko (1960, 62) mainitsee tällaisia vanhoja, suhteellisen stereotyyppisiä, kollektiivisesti vakiintuneita ja monikulttuurisia taudinselityksiä viisi. Edellä mainitun spiritualistisen eli hengentunkeutumisselityksen lisäksi niitä ovat taburikosselitys, sielunmenetysselitys, niin sanottu projektiiviselitys sekä tautimatoselitys. Taudinselitys määrää Hongon mukaan sen, millaiseen parantamisnäytelmään yhteisössä ryhdytään. Taburikosselityksestä voidaan puhua silloin, kun jonkun ihmisen sairastuminen nähdään todistuksena tapahtuneesta taburikoksesta, arvon tai normin rikkomisesta. Parantamisnäytelmässä keskeisenä teemana on tällöin kuulustelu ja rikoksen tekijän tunnustus. Sielunmenetyksessä ihminen sairastuu, koska hänen elinvoimansa ja terveytensä kannalta korvaamaton substanssi, "sielu", erkaantuu omistajastaan tai joutuu hukkateille. Näin voi käydä esimerkiksi unen, säikähdyksen tai aivastuksen yhteydessä; myös jokin henkiolento voi ryöstää sielun. Parantajan tehtävänä on palauttaa kadoksissa oleva sielu omistajalleen. Sielunmenetysselitys on luonteeltaan uskomuksellinen, ei niinkään anatominen, ja se on tyypillinen arktisen kulttuuripiirin shamanistisissa kulttuureissa. Näkemyksen mukaan tauti on seurausta siitä että ihmisestä puuttuu jotakin. Vastakkainen näkemys esiintyy aiemmin käsitellyissä hengentunkeutumisselityksessä, projektiiviselityksessä ja matoselityksissä. Näissä

taudin aiheuttaa jokin, joka tunkeutuu ihmiseen, ihmisessä on ikään kuin jotakin liikaa. Projektiiliselityksessä ihmiseen tunkeutuu konkreettinen esine, esimerkiksi nuoli, luoti, neula, kivi, luunsiru jne. Tämän seurauksena on äkillinen, ankara kipu, jonka parantaja pyrkii parantamisnäytelmässä hoitamaan. Hän etsii projektiiliesineen ja poistaa, hävittää tai karkottaa sen. Selityksellä on yhteys vahingoittamistaikuuteen ja noituu-teen, ja projektiiliperinne on runsasta myös suomalaisessa kansanperinteessä. Matoselityksessä sairauden aiheuttaa ihmiseen ruumiiseen tunkeutunut mato. Kipu on yleensä ankaraa ja paikallista. Sen seurauksena ihminen riutuu hitaasti ja tuskallisesti, ellei matoa kyetä poistamaan ajoissa. Honko huomauttaa, että tautiselitysten luokittelu on käytännössä vaikeaa, sillä selityksiä muodostetaan ja yhdistellään eri tavoin, ja eri vivahteet painottuvat. Luokittelu on tästä syystä vain suuntaa antava. (Ibid, 62-82; suomalaisen kansanperinteen sairauskäsityksistä tarkemmin ks. Eilola 1999.)

Leenan sairauskäsitykset ovat useissa kohdin yhteneväisiä henkiparantajien sairauskäsitysten ja edellä esitettyjen varhaiskantaisten ja laajalti tunnettujen taudinselitysten kanssa. Hahmottelen tarkemmin seuraavissa luvuissa parantajan ammatillista maailmankuvaa: todellisuuden luonnetta, ihmiskuvaa ja sairaus- ja terveystieteitä. Pyrin hahmottamaan keskeisiä käsitteitä, liittämään niitä laajempiin käsitejärjestelmiin ja suhteuttamaan niitä muiden henkiparantajien maailmankuvalliseen käsitteistöön.

4.1. Leenan maailmankuva

Leenan käsitys todellisuudesta edustaa tyypillistä henkiparantajan maailmankuvaa siinä mielessä, että hän pitää henkimaailmaa aineellista maailmaa huomattavasti laajempänä kokonaisuutena. Hänen mukaansa aineellisen ja arkipäiväisen maailman taustalla on jotakin vieläkin todellisempaa, *taivasmaailma*. Leena kuvaa tätä todellisuutta seuraavasti:

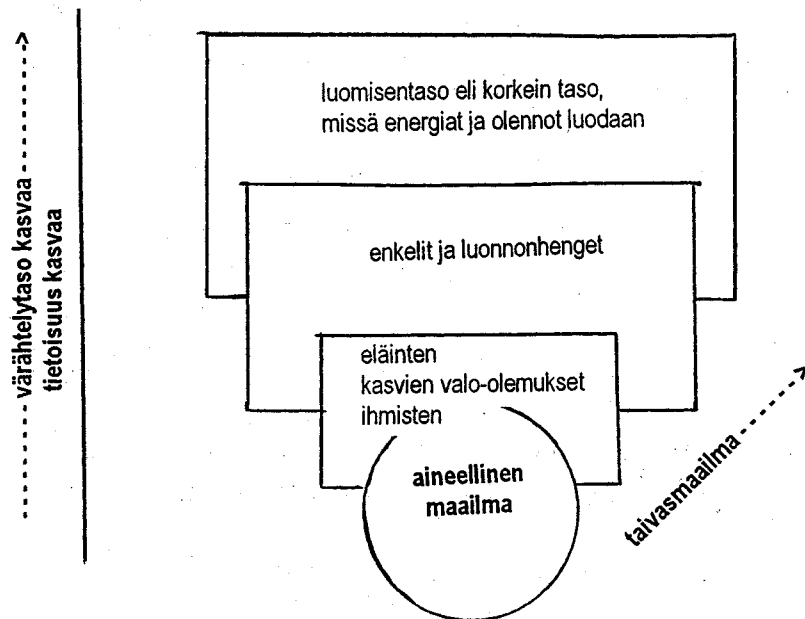
Tuntuu ett' se (nim. taivasmaailma) on niinku tän maailman taustalla oleva ihan todellinen tai vielä todellisempi maailma ett' si, sieltä kautta ikään ku luodaan nää ajan tapahtumat. Ett' se on semmonen luomisen taso. (tauko) Ja siellä niinku se jumalan läsnäolo tuntuu niinku kanssa hyvin todelliselta ett' vaikei minkäänlaista semmosta jumalan persoonaa voi havaita, ett' se on ikään ku kaikkialla. Se on semmonen läsnäoleva todellisuus, ja sen voi niinku joskus kokea nykyään, jonaki hetkenä jos yht' äkkiä niinku avutuu tuolla... (KH1999:N3, 3.)

Taivasmaailma on luomisen taso, jossa aineellisen maailman tapahtumat luodaan. Se voidaan kokea tietynlaisena tajunnantilana, läsnäolevana todellisuutena, johon voidaan pyrkiä tietoisesti tai jonka voi kokea yht'äkkisesti. Kokemukset taivasmaailmasta ovat erilaisia. Taivasmaailmassa jumalan läsnäolo voidaan tuntea voimakkaana, vaikka Jumalan persoonaa ei varsinaisesti voida havaita. Kokemuksessa Jumala on kaikkialla. (KH1999:N3, 3.)

Leenan maailmankuvassa on keskeisellä sijalla myös ajatus siitä, että elämä koostuu erilaisista värähtelytasoista. Kivelän mukaan tämä, ja käsitys siitä, että mitä korkeammalle tasolle siirrytään, sitä korkeammasta henkisyydestä on kysymys, ovat tyypillisiä henkiparantamisajattelun filosofialle. (Kivelä 1983, 168.) Leenan mielestä *kaikki on energiaa*, joka värähtelee eri tasoilla tai taajuuksilla. *Energia* on keskeinen käsite Leenan puheessa. Energian lisäksi hän puhuu paljon myös *voimasta* ja *valosta*, joihin liittyy yksinomaan positiivinen konnotaatio. Energian laatu on luonteeltaan erilaista eri tasoilla. (Esitelmä, 1; KH1999:N6, 2.) Todellisuuden erilaisia energiatasoja ja -olentoja ei ole mahdollista kokea samanaikaisesti. Sen sijaan yksilö voi esimerkiksi meditaatiossa hetkellisesti siirtyä korkeammalle tietoisuuden tasolle ja nähdä ja kokea korkeampia energioita esimerkiksi väreinä, valoina tai hahmoina. (KH1998:N1, 6.) Leena puhuu myös painovoiman häviämisestä ja värähtelytason nopeasta noususta tällaisen kokemuksen yhteydessä (KH1999:N6, 7).

Taivasmaailma - joka keskusteluissa asettuu arkitajuntaa eli tietoisuutta korkeammaksi tietoisuuden tasoksi - muodostuu Leenan mukaan erilaisista tasoista, joilla voidaan kokea erilaisia asioita. Alemmilla tasoilla on mahdollista havaita kasvien, eläinten ja ihmisten valo-olemuksia. Kaikella elävällä, kasveilla, eläimillä ja ihmisillä on oma valoauransa. Auraan liittyvät olennon ominaisuudet ja tehtävät. Tätä tasoa korkeammalla voidaan nähdä enkeleitä. Korkein taso on luomisen taso, josta kaikki olennot - sekä kehittyvät (kuten ihminen) että ne, *jotka on luotu sellasiks ku ne on* (kuten enkelit) - on luotu. (KH1999:N3, 4.) Leena täsmentää, että *sitä ei oikein voi sanoa energiaks ku se on jonkinlainen voiman läsnäolo, ett' se energia on niin tiheetä ett' se ei oo enää niinku tavallista energiaa...se menee niinku energiasta jo korkeemmalle tasolle*

(KH1999: N3, 4). Tällä korkeimmalla tasolla on Leenan mukaan luotu myös energiat (KH1999:N6, 8). Leenan maailmankuva noudattaa siis seuraavanlaista rakennetta:

Koska Leena on henkiparantajan roolinsa mukaisesti yhteydessä tuonpuoleiseen, ylikuonnolliseen, kosmisiin, psyykkisiin ja biologisiin voimiin ja energiavirtoihin, taivasmaailman ilmiöt muodostuvat hänen ammatillisessa maailmankuvassaan keskeisiksi. (Kokemukset ja näkemykset näistä korostuvat myös hänen kerronnassaan, erityisesti ensimmäisellä haastattelukerralla.) Taivasmaailma edustaa parantajalle jotakin, joka on perustavanlaatuisesti erilaista, erikoista, "ei tästä maailmasta", mutta koko ajan läsnäolevaa ja saavutettavaa. Se on ylikuonnollinen ja tuonpuoleinen, johon parantaja kykenee olemaan yhteydessä, mutta jota kaikki "tavalliset" ihmiset eivät kykene saavuttamaan. Leena liittää taivasmaailmaan ilmiöitä, jotka tavallisesti liitetään uskontoon ja pyhän käsitteistöön: jumala, luonnonhenget ja enkelit (Holm 1997, 37, 55).

Leenan mukaan *jumaluus, käsittämätön joku*, ei ole maailmasta irrallinen vaan on läsnä omassa luomakunnassaan ja kaikissa luoduissa olennoissa (KH1999:N1, 19). Hän käyttää jumaluudesta tavallisesti nimitystä *jumala* (KH1999:N1, 19; KH1998:N1, 5, 9-10.; KH1999:N1, 20; KH1999:N3, 2), mutta myös *korkea henkiolento* (KH1998:N1, 17), *jumalallinen läsnäolo* (KH1999:N3, 2), *toisenlaisuus* (KH1999:N5, 16) ja *luoja* (KH1999:N3, 4). Leenan jumalakäsityksessä on panteistisia piirteitä; Jumalan läsnäolo ulottuu kaikkialle maailmankaikkeudessa (Honko, 27). Jumaluuden olemassaolon ih-

minen voi kuitenkin tuntea persoonallisena suhteena johonkin. Leena sanoo kokeneensa Jumalan aina läheisenä. (KH1999:N1,18.) Itse luojaa hän ei kuitenkaan voi kuvata tai käsittää: -- *niinku Raamatussa sanotaan ett' Jumalan kuvaa ei voi, Jumalaa ei voi kukaan nähdä tai, ett' se ylittää meidän käsityskyvyn.* (KH1999:N3, 4.) Korkein jumaluus, jonka ihminen voi itsensä kautta kokea, on Leenan mukaan Pyhä kolminaisuus: Isä, Poika ja Pyhä Henki. Kokemus jättää ihmisen sanattomaksi; sitä ei voi kuvata. Tästä syystä kolminaisuus ilmentää itseään tiettyjen hahmojen kautta. (KH1999:N5, 16.) Leena kutsuu Pyhän Hengen voimaa kantavia olentoja Jumalan tyttäriksi. Ne edustavat naisellista jumaluutta ja voivat ilmetä esimerkiksi Jumalan äiti-hahmona Neitsyt Mariana. Pyhän Hengen voima on Leenan mukaan tiheämpää kuin energia, *se menee jo energiasta korkeammille taajuuksille ja se tulee niinku sieltä jumalalliselta tasolta, sieltä hyvin korkeelta.* (KH1999: N3, 4.) Poika ilmentää itseään usein Kristushahmona. Se, miten Jumala ilmentää itseään, jää Leenan mukaan kuitenkin lopulta salaisuudeksi. (KH1999:N5, 16.)

Taivasmaailmassa on myös luonnonhenkiä ja enkeleitä. Luonnossa on veden henkiä, ilman henkiä ja maan henkiä. Henget ovat erilaisia: --*maanhenget on vähän tiiviimpiä (kuin ilmanhenget) ja niitten, ne on niinku hahmottuneempia, ett' joskus niinku niitä jollain tavalla niinku havaitsi, ett' näki niinku semmosia tiivistyneitä muotoja, ilmanhenget on sellasia hirveen nopeita ja, ja tota ne ei oo niin selkeessä muodossa, ett' ne ilman henget on sellasia hauskoja, aika humoristisia (nauraa), niitten kanssa aina tulee hyvälle tuulelle, jos niinku saa yhteyden niihin.* Henkien kanssa voi tehdä yhteistyötä. Karjalohjalla asuessaan Leena teki sopimuksia ilman henkien kanssa esimerkiksi sään säätelemisestä. Metsänhengiltä Leena sai apua marja- ja sieniretkillään, kun nämä neuvoivat parhaiden paikkojen löytämisessä. (KH1998:N1, 11.)

Enkelit ovat tiivistynyttä valoenergiaa, niillä on oma tietoisuutensa ja viisautensa. Lisäksi jokaisella niistä on oma tehtävänsä, johon ne on luotu, tätä tehtävää ne eivät itse voi muuttaa. Leenan mukaan enkelit voivat saada tietyn hahmon, mutta tavallisesti hän näkee ne --*pitkinä tai semmosina hyvin korkeina, jotkut enkelit on melkein semmosia melkein pilviin saakka korkeita valtavia valohahmoja, ja ne siivet mitä niinku kuvataan enkeleillä ni ne ei välttämättä oo siivet vaan ne on semmoset energiasuihkut. Ett'ne näyttää niinku siiviltä ku kattoo niitten muotoo. Sitt'on ihan pieniäki enkeleitä olemas-*

sa. Leena viittaa gnostikoihin, jotka puhuvat maaäidin enkeleistä ja taivaan isän enkeleistä. Gnostikkojen mukaan molempia enkeleitä on seitsemän. Leena kutsuu maaäidin enkeleitä hindulais- ja buddhalaisperäisellä käsitteellä deeva (Bowker 1997, 271; Leach & al. 1972). Deevat asuvat Leenan mukaan vanhoissa puissa tai korkeissa vuorissa. Deevapuut muodostavat verkoston maapallon ympäri. Niillä on oma tehtävänsä: ne palvelevat maapalloa tuomalla korkeampia energioita aineen tasolle ja valvomalla sääolosuhteita. Tästä syystä vanhojen puiden säilyttäminen on Leenan mukaan tärkeää. Hän kertoo deevakuusen kohtaamisesta seuraavasti (KH1999:N3, 3-4.):

—ku me tultiin sen kuusen luo, niin mä tunsin, sen energia pysäytti mut oikein, mä en päässy lähemmäs ollenkaan ennen ku mä tutkin, että mikä tää on, ni sen kuusen energia ulottu niin kauas, ja mitä lähemmäs mentiin, ni sen kirkkaammas se muuttu, ja mä näin semmosen korkean valopatsaan, josta nousi niinku semmonen iso liekki ihan tonne taivaaseen asti, ja sitt' sillä hetkellä ku se niinku, se ihan ku voimistu ja tuli näkyville, ku me sen R:n kanssa seistiin siinä, ni sitte, se oli nyt syksyllä, se oli syyskuussa ni tiäks sä yht'äkkiä sillä hetkellä ku mä näin sen liekin ni siihen tuli valtavasti lintuja ja ne alko kaikki laulaa. Ja sitte tota, mä sanoin ett' jos ne on jotain muuttolintuja, sitte myöhemmin huomattiin, että ei ykskään lintu laulanu siellä metsässä. (KH1998: N1, 13.)

Taivaanisän enkeleistä Leena on kohdannut kohtalonvartijaenkeleitä ja ajatuksen tasolla vaikuttavia enkeleitä (KH1998:N1, 13). Lisäksi hän puhuu viisauden ja rohkeuden enkeleistä (KH1999:N5, 11). Kohtalonvartijaenkeleiden tehtävänä on palvella ihmistä, opastaa heitä ja auttaa näiden tietoisuuden kehittämisessä. Nämä enkelit huolehtivat siitä, että tietyt asiat tapahtuvat *ihmisen valitsemalla tiellä* ja asiat edistyvät ihmisen elämässä. Leenan mukaan kohtalonvartijaenkeli on usein mukana parantamistilanteessa. Se voi tuoda hoitoon erilaisia energioita, joita Leena voi välittää asiakkaalleen. Se voi myös antaa parantajalle tietoa asiakkaasta. Ajatuksen tasolla vaikuttavat enkelit antavat ihmisille uusia ideoita, ajatuksia ja inspiraatiota. (KH1998:N1, 13.) Viisauden enkelit tuovat viisautta ja ymmärrystä, rohkeuden enkelit taas rohkeutta ja voimaa (KH1999:N5, 11).

Leenan mukaan kaikki olemassaolon eri tasot muodostavat ykseyden. Kaikki olennot ovat Jumalan luomia, ne ilmentävät tavalla tai toisella Jumalan todellisuutta. Luotujen olentojen kautta jumala ikään kuin luo itseään. Kaikki elävä on osa jumaluutta. Kaikilla olennoilla on oma tehtävänsä ja tarkoituksensa. Ne pitävät yllä tasapainoa, harmoniaa ja elämää oman olemuksensa kautta. Olennot ovat henkiseltä tasoltaan ja tietoisuudeltaan erilaisia: *Mää nään niinku ett', ett' se ei oo niinku ollenkaan mitään taikauskoo että luomossa on näitä olentoja ja eläimillä on oma henkinen tämmönen tavallaan niin-*

sanottu henkinen puolensa. Ja tota ett' niinku monen tasosia olentoja on jotka niinku kuulu tähän kokonaisuuteen. — joita me ihmiset ei kuitenkaan, harvat niitä näkee tai kokee, mutt' ett' ne on olemassa. Olentojen henkinen taso ja tietoisuus on Leenan mukaan kehityksen alainen. Esimerkiksi kivillä, kasveilla ja eläimillä on tietoisuus, joka kehittyy. Jonkin eläinlajin tietty yksilö voi syntyä korkeammin kehittyneeseen olomuotoon, esimerkiksi alkeelliseksi ihmiseksi, jos sen tietoisuus on kehittyneempi kuin lajin muilla yksilöillä. (KH1999:N1; 4-5, 18-19; Korjaukset I, 4.)

Marjut Kivelän (1983, 167) mukaan henkiparantajien maailmankuva on tavallisesti dualistinen ja fatalistinen. Leena puhuu pahasta tai paholaisesta Ranskassa koetun yli-luonnollisen kokemuksen yhteydessä. Hän on kuitenkin myöhemmin tulkinut tapahtuman niin, että kyseessä oli hänen oma varjominänsä, perisynti hänessä itsessään, potentiaalinen paha, joka on olemassa kaikissa ihmisissä. Leena kuitenkin kieltää persoonallisen pahan olemassaolon. Paha on hänen mukaansa harhautunutta todellisuutta. Se ei ole hyvyyden tai valon vastakohta, vaan niiden puutetta, erehdystä, vääristynyttä todellisuutta, jossa ei ole valoa. Jokaisella ihmisellä on parantajan mielestä valinnan vapaus: hän voi valita syvemmän todellisuuden, jossa on aina valo, tai harhan, jossa on vain valon puutetta. Omista harhoista tietoiseksi tuleminen vaatii asioiden tiedostamista, sitä, ettei yksilö toimi alitajunnan sisältöjen mukaan. Esimerkiksi pelot ohjaavat Leenan mukaan ihmistä yhä enemmän harhojen maailmaan. Ihmisen tulee pyrkiä tiedostamaan alitajuisia pelkojaan, suunnistaa henkisten asioiden mukaan ja oppia hallitsemaan omia ajatuksiaan. Näin hän voi valita hyvän ja taistella sen puolesta. (KH2001: 7-9.) Leena myös kieltää näkemyksen, että jokaisella ihmisellä olisi etukäteen määrätty kohtalo (ks. kuitenkin luku 4.2.).

4.2. Leenan ihmiskäsitys

Leena määrittelee ihmisen *henkiseksi olennoiksi, joka ilmaisee itseään älyn, tunteen ja tahdon kautta fyysisessä kehossa* (Ks. LIITE 2). Määritelmässä ihmisen **henkisyys** nähdään ensisijaisena. Tämä henkisyys materialisoituu yksilön kehossa, ja yksilö ilmentää sitä älyn, tunteen ja tahdon avulla. Leenan ihmiskäsitys viittaa spiritualistiseen ihmiskäsitykseen, jossa ihmisen aineellista olemassaoloa ei kielletä, mutta se nähdään

hengen välineenä ja tyyssijana. Spiritualistinen ihmiskäsityksen piirteitä sisältyy esimerkiksi kristilliseen ja humanistiseen ihmiskäsitykseen; nämä ovat ominaisia myös henkiparantajille. Ihmisen erityislaatuisuuden katsotaan olevan hänen henkisyysessään. Psyko-fyysinen olemus ei ole mitenkään erityislaatuinen esimerkiksi eläimiin verrattuna.¹⁹ Spiritualistisen ihmiskäsityksen mukaan tämä henkinen ominaispiirre ei ole kehittynyt ihmiseen evoluution myötä vaan on ihmisessä synnynnäinen; se on piirre joka tekee ihmisestä ihmisen. Spiritualistisissa ihmiskäsityksissä henkisyys selitetään usein Jumalan kautta, osana suurempaa kokonaisuutta. (Henttinen & Lauri 1984, 23; Kivelä 1983, 168; Laine 1999, 1-2.)

Myös Leena selittää ihmisen henkisyysden jumalallisen prinssiin kautta. Hänen mukaansa ihmisen henkisyys on seurausta siitä, että ihmisen fyysis-organiseen kehoon on liittynyt *taivaallinen, ikuinen henki* (Leena käyttää tästä myös käsitteitä *käsittämätön joku, jumala, henkiolento, luoja* ks. s. 64), mikä on synnyttänyt ihmisen *sielun* (KH1999:N3, 5). Leenan mukaan tämä *Ikuinen Henki* erottaa ihmisen eläimestä. Se asettuu olentoluokkaan silloin, kun tämä on kehittynyt sellaisella tasolla, että kykenee tekemään eettisiä ja moraalisia valintoja. Hengen kautta olento saa opastusta ja ohjausta viisauden ja ymmärryksen kehittymiseen. (KH1999:N3, 5). Näin syntyneestä ihmisen henkisestä olemuspuolesta parantaja käyttää nimityksiä *korkeampi minä/itse, ikuinen minä/itse, kristus meissä eli kirkastettu ITSE*. Leenan mukaan ihmisen *henkiolemus, korkeampi minä* on noin puoli metriä ihmisen pääläen yläpuolella. Sen voi nähdä "henkisellä katseella" kirkkaana tähtenä ihmisen yläpuolella (Ks. LIITE 2). Se muodostaa ihmisen *henkisen olemuspuolen, henkisen kentän*. Jumalan läsnäolon voi kokea vain oman *henkiminän* kautta, *henkiolemus* on jokaisen ihmisen oma *kristusolemus*. Vain sen kautta ihmisellä on yhteys *taivasmaailmaan, enkeleihin ja jumalalliseen läsnäoloon*. Ihmisellä on mahdollisuus ottaa henki vastaan, kun hän on tunnistanut oman sieluolemuksensa. (KH1999:N3, 1, 2.)

Henkisen puolen lisäksi ihmisessä on Leenan mukaan myös sielullinen ja fyysinen puoli (Ks. LIITE 2). Näin Leena jakaa ihmisen kolmeen olemuspuoleen: henkiseen,

¹⁹ Näkemys on ominainen myös kristilliselle ihmiskäsitykselle. Sen mukaan ihminen on luotu Jumalan kaltaiseksi (1.Moos 1:27). Uuden testamentin mukaan ihmisessä on ruumis, sielu ja henki. Henki on yksilön jumalallinen ulottuvuus, iankaikkisuuden ja Jumalan kuva hänessä. Se myös asettaa hänet yliverlaiseen asemaan muuhun luomakuntaan verrattuna. (Valopaasi 1996, 29.)

sielulliseen ja fyysiseen. Tämä alkuaan apostoli Paavalin käyttämä kolmijako, joka myöhemmin on esiintynyt mm. kristillisessä ihmiskäsityksessä ja teosofiassa, on myös Leenan ihmiskäsityksen pohjana. Ihmisen **sieluolemus** asuu Leenan mielestä ihmisen rinnassa (KH1999:N3, 1). Se on ihmisessä ikään kuin siemenenä, joka odottaa, että henki herättäisi sen (KH1999: N5, 2). Kun henki yhtyy päälaen kautta sydämen keskukseen, ihmisen sieluolemus laajenee ja leviää, ja ihmisen aura alkaa loistaa valoa. Leena tulkitsee ilmiön tarkoittavan Raamatun kuvausta ihmisistä, jotka saavat "valon vaatteet". Leena kuitenkin korostaa, että vaikka henki yhtyisi ihmisen sieluun, ei ihminen ole millään tavalla "valmis". Sen sijaan ihminen joutuu pitkälliseen prosessiin, jossa kaikki alitajuinen nousee pintaan ja tulee tietoiseen käsittelyyn. (KH1999:N3, 3.)

Näkemyksistä henkisenä olentona, jonka elämä ei pääty kuolemaan, on tunnettu kristinuskon lisäksi muun muassa monissa kirjoituksettomissa kulttuureissa, idän uskonnoissa ja antiikin filosofien opetuksissa. Nyky-Suomessa se esiintyy mm. antroposofisissa, spiritualistisissa liikkeissä sekä teosofisessa liikkeessä. (Kivelä 1983, 167.) Näiden liikkeiden monistisille käsitteistöille ovat ominaisia sellaiset käsitteet kuin **kehitys**, **karma** ja **inkarnaatio**. Myös parantaja käyttää haastattelussa kyseisiä termejä. Leenan näkemyksen mukaan ihmisellä on monta elämää. Leena ei kuitenkaan usko siihen, että ihmisen *sielu* vaan *henki* inkarnoituu kuoleman jälkeen seuraavaan elämään maan päälle. Leena selvittää omaa käsitystään seuraavasti:

Siihen (nim. ihmiseen) – liittyy tää tämmönen evoluution alanen kehitys, tää meidän, fyysis-orgaaninen systeemi tavallaan. Ja sitte siihen liittyy taas tää taivaallinen tää meidän ikuinen henki. Ja ne yhdessä synnyttää sen ihmissielun. Joka koko ajan kehittyy ja se ikään ku kuolemassa sulautuu siihen henkeen takasin se sielu, ett' se henki ottaa sen vastaan ihan niinku kättilö ottaa vauvan vastaan ku vauva syntyy, kuolemassa se henki ottaa sen sielun vastaan. Ja sillon se kaikki informaatio mitä se sielu on täällä maan päällä kokenu se menee siihen henkeen. Ja sitte se, kun aika tulee ni se henki lähet, niinku inkarnoittuu jonnekki uudelleen johonki uuteen ihmiseen. Siihen ihmiseen syntyy se oma sielunsa taas. Ett' jokainen inkarnaatio synnyttää sen oman sielun, joka sitt' kuolemassa sulautuu siihen henkeen. Ja sillä tavalla se henki koko ajan kehittyy, ett' sillä hengellä on oma, oma persoonansa joka kehittyy. (KH1999: N3, 5.)

Leenan käsityksen mukaan ihmisen sielu, joka on elämän aikana kehittynyt, yhdistyy kuolemassa takaisin ihmisen jumalalliseen puoleen, henkeen. Sielun mukana siirtyä tietoa elämästä *henkiseen minään*, joka on ikuinen. Se vaeltaa ihmisen elämästä toiseen ja kantaa muistia ihmisen aiemmista elämistä. Kun sielun ja hengen välinen yhteys avautuu, ihminen muistaa tapahtumia aiemmista elämistä. Leena sanoo, ettei tarkasti tiedä, mitä kuolemassa tapahtuu. Hänen käsityksensä mukaan ihmisen henkinen minä

menee *erilaisten maailmojen kautta jonnekin perimmäiseen paikkaan*, josta se tietyn ajan kuluttua palaa erilaisten maailmojen kautta uuden ihmisen fyysiseen kehoon ja synnyttää tähän sielun siemenen hedelmöittymisen hetkellä. Jos sielun kokemukset ovat olleet maan päällä vaikeita, henki kulkee eri maailmojen kautta, joissa se saa parannusta ja hoitoa. Kokemukset, joita ei voida taivasmaailmassa hoitaa, on eletävä uudessa elämässä maan päällä. (KH1999:N5, 2-3.) Tässä mielessä ihminen saa elämässään "niittää sitä, mitä kylvää".

Ihmisen henkiminä sisältää suunnitelman syntyvälle sielulle. Syntyvän sielun on "sulattava" aiempien elämien kokemukset (Leena puhuu myös karmasta), jotta henkiolemus voisi eheytyä. (KH1999:N5, 3-4.) Henki valitsee sielulle vanhemmat, se myös osittain näyttää suuntaa ihmisen elämän aikana. Jos ihmisen henkiminällä on vahva suunnitelma, ihmisellä on ikään kuin sisäinen pakko toimia sen mukaan; suunnitelmasta poikkeaminen aiheuttaa suunnatonta tuskaa ja ahdistusta. Leenan mukaan ihmisellä ei kuitenkaan ole väistämätöntä kohtaloa (ks. kuitenkin karmallisista sairauksista luku 4.3.): ihmisen maanpäällisellä persoonalla on vapaa tahto tehdä päätöksiä ja valintoja. Kun ihminen toimii sielun suunnitelman mukaan, hän toteuttaa sisäistä tunnetta ja on harmoniassa todellisen olemuksensa kanssa. Tällöin ihminen voi kaikin tavoin hyvin. (KH1999: N3, 6, 8.)

Leenan käsitys henkiminän vaeltamisesta edustaa jälleensyntymisuskkoa. Se tarkoittaa sitä, että *ihmisen varsinainen minuus, henki, ydinminä tai korkeampi olemus ruumiilistuu eli syntyy (inkarnoitu) ihmiseksi maan päälle useammin kuin kerran* (Heino 1997, 367).²⁰ Yleensä uskomukseen liittyy ajatus karman - syyn ja seurauksen lain - toimimisesta. Karma nähdään kuitenkin länsimaissa lähinnä sairauden ja pahan ongelman selittämisessä, sitä ei pidetä negatiivisena, kohtalonomaisena, jälleensyntymiseen

²⁰ Jälleensyntymisuskkoa ei tarvitse hakea sen kauempaa kuin suomalaisesta kansanuskosta. Suomalais-ugrilaiset kansat ovat uskoneet ihmisen sielun olevan moniosainen. Löyty, ihmisen henki eli niin kauan kuin ihminen hengitti. Sen elämä alkoi ensimmäisestä parkaisusta ja päättyi ihmisen viimeiseen henkäykseen. Näin se oli vahvasti sidoksissa yksilön fyysiseen elämään. Sen sijaan ihmisen sielu eli itse, joka unen ja tajuttomuuden aikana saattoi poistua ihmisestä, eli aivan erillisen ja erilaisen elämän. Se periytyi ylisukupolisesti suvun esisältä lapselle. Nimenannolla oli suuri merkitys sielun asettumisessa lapseen: uskottiin, että lapsi perii esi-isänsä nimen myötä tämän ominaisuuksia ja luonteenpiirteitä. Näin sielu syntyi uudelleen aina saman suvun sisällä. Se oli vahvasti sidoksissa yksilön sosiaaliseen elämään. Sielun elinaika oli ennaltamäärätty. Mikäli yksilö esimerkiksi ulkopuolisen rikoksen tai itsemurhan seurauksena kuoli fyysisesti (toisin sanoen löylyn eli hengen elämä päättyi) ennen tätä määräaika, hänen sielunsa eli itsensä jäi kummitelemaan suvun elävien keskuuteen. (Pentikäinen 1992, 202-206.)

pakottavana voimana, kuten intialaisperäisessä uskonnollisessa ajattelussa. Erityisesti länsimaisissa uskonnollis-elämänkatsomuksellisissa yhteisöissä jälleensyntymisajatus on yhteydessä käsitykseen ihmiselämästä pitkänä henkistymis- ja kasvuprosessina. (Ibid. 367-381.) Marjut Kivelän (1983, 167-168) mukaan sielunvaellusoppi ja käsitys karman laista kuuluvat myös hyvin yleisesti henkiparantajien maailmankuvaan ja ihmiskäsitykseen. Tässä mielessä Leenan käsitykset kuolemanjälkeisestä olemassaolosta, vastuusta omista teoista ja siitä, mikä ihmisessä kantaa tämän vastuun, ovat henkiparantajille tyypillisiä. Elämän tarkoituksiksi hän näkee juuri sielun kehittymisen. Parantajan mukaan ihminen on evoluutionalaisen maailman korkein tarkoitus. Sielun kehittymisen kautta ihmisen henkiolemus eheytyy, ja voi lopulta palata useiden elämien kautta alkulähteeseen, Jumalan luo. (KH1999:N5, 4; KH1999:N3, 5.)

Henkiparantajan maailmankuvaan tavallisesti sisältyvä näkemys elämän erilaisista värähtelytasoista ilmenee myös Leenan ihmiskäsityksessä. Hänen mukaansa ihmisessä on erilaisia tasoja, erilaisia **energiakehoja**.²¹ (KH1999:N2, 10.) (Ks. LIITE 2.) Muutaman sentin fyysisen kehon ulkopuolelle ulottuu ihmisen fyysis-eteerinen taso, **etterikeho eli elämänkeho tai elämänvoimakkeho**. Ilman sitä ihmisen fyysinen puoli hajoaa, ja elämä on mahdotonta. Juuri etterikeho irtoaa ihmisestä kuoleman hetkellä ja siirtyy eteeriselle tasolle, eteeriseen maailmaan. Leena näkee sen tavallisesti vaalean harmaana, terveellä ihmisellä ikään kuin säteilevinä hiuksina, valokehona. Sairaalla ihmisellä etterikeho on vetäytynyt tai roikkuu. Ihmisen sielullinen taso ilmenee **astrali- eli tunnekehossa ja mentaalikehossa eli mielessä**. Tunneaura ulottuu noin 50 sentin päähän fyysisestä kehosta. Tunneauran sisällä liikkuvat ihmisen tunteet, jotka ovat energiaa. Empaattinen ihminen kykenee Leenan mukaan aistimaan tunneauran kautta toisen ihmisen tunteita. Mentaaliaura, joka ylettyy tunneauran ulkopuolelle, muodostaa tason, jolla ihmisen ajatukset ja asenteet liikkuvat, se sisältää myös vietti- ja tahtoelämän. Sielullisella tasolla ilmenevät useat psykosomaattiset oireet. Jos ne ovat voimakkaita, yksilö voi tuntea ne fyysisinä oireina. Ihmisen **henkinen aura eli syyruumis** on tavallisesti munan muotoinen. Sen laajuus vaihtelee, joillakin ihmisillä se voi yltää monen metrin päähän fyysisestä kehosta. Se on kuitenkin kiinteässä yhteydessä sisempiin ke-

²¹ Käsitys ihmisen aineellista ruumista korkeammalla tasolla värähtelevistä "ruumiista" ilmenee mm. henkiparantaja Tapio Kaitaharjulla, Rudolf Steinerilla, antroposofiassa ja teosofiassa. Nimitykset näille ihmisen eri "ruumiille" vaihtelevat, samoin kuin käsitykset niiden määrästä. Olennaista on kuitenkin näkemys siitä, että vain aineellinen ruumis on mahdollista havaita aistien avulla. Leena on tutustunut edellä mainittuihin filosofisiin suuntauksiin.

hoihin. Se sisältää informaatiota yksilön karmallisista tekijöistä. (Esitelmä, 4; KH 1999:N5, 1; Kalvo, 1; Kurssi 2, 4-6; Korjaukset I, 7)

Näkemyks todellisuuden energistisestä luonteesta ilmenee Leenalla energiakehojen lisäksi käsityksenä energiakeskuksista eli chakroista ja energiakanavista eli naadeista. Hänen mukaansa ihmisen elimistön energiatasapainosta huolehtivat **chakrat eli energiakeskukset**, jotka sijaitsevat eetterikehossa. Päächakroja on ihmisellä seitsemän. Niiden toiminta on yhteydessä ihmisen fyysiseen ja psyykkiseen toimintaan. Jokainen päächakra vastaa tiettyjen rauhasien toiminnasta. Jos esimerkiksi ihmisen kilpirauhasessa on jokin häiriö, siitä voi Leenan mukaan päätellä, millaisia psyykkisiä tekijöitä on häiriön taustalla. Päächakrojen lisäksi ihmisen kehossa on lukemattomia pienempiä chakroja, jotka auttavat elimistön tasapainon ylläpitämisessä. Mikäli yksi Chakra on epätasapainossa, koko ihmisen systeemi on sekaisin. (KH1999:N5, 7-8.)

Energiakeho- ja chakra-käsitteet viittaavat alkuaan hindulaiseen käsiteapparaattiin ja joogafilosofiaan. Professori René Góthonin mukaan (1999) ne ovat tulleet suomalaisten tietoisuuteen alkuaan teosofisen ja antroposofisen seuran ja kirjallisuuden kautta. Sanskriitin kielisellä sanalla *cakra* ("pyörä", "ympyrä", "kiekko") viitataan hindulaisessa filosofiassa, tarkemmin tantrisessa hindulaisuudessa ja joogassa, ihmisen eetterikehossa sijaitseviin energiakeskuksiin (Padoux 1987, 4-5). Näissä energiaa välittävät kanavat, naadit, lähestyvät ja oletettavasti kohtaavat fyysisen kehon hermoratoja. Chakroilla ei kuitenkaan ole fyysistä olemusta, ne ovat ennemminkin sisäisen kokemuksen symboleja ja tiloja. Joogan ja meditaation aikana ne voidaan visualisoida värein, mallein tai symbolein (mandala). Parantaessaan Leena visualisoi potilaansa chakroja (esim. Kenttäpäiväkirja, 24-29). Hän kuvailee muun muassa näiden "aukinaisuutta" ja värejä. Hindulaisen filosofian mukaan jokainen tsakra välittää tietyn tasoista kosmista energiaa ihmisen kehoon. Jokainen niistä liittyy tiettyihin fyysisiin ja mentaalisiin toimintoihin ja prosesseihin. Vaikuttaminen chakraan aiheuttaa ihmisessä tiettyjä fyysisiä ja spirituaalisia vaikutuksia ihmisessä. (Ibid.)

Hindulaiseen käsitteistöön sekä joogafilosofiaan viittaa myös Leenan käyttämä käsite *praana*. Sillä tarkoitetaan tavallisesti energiaa eli elämänvoimaa, jota ihminen saa hengityksen mukana (Pohjankyrö 1995, 155; Blance 1999, 36). Ilmassa, jota ihminen

hengittää, on Leenan mukaan hapen lisäksi *praanaa*.²² Praana on "happea", jota eetterikeho tarvitsee, ja sitä on kaikkien olentojen eetterikehossa (myös kivien, vaikka ne hengittävät praanaa hyvin hitaasti). Ihminen hengittää praanaa selässä, pallean kohdalla olevasta aukosta. Täältä se siirtyy solar plexukseen eli kolmanteen chakraan, edelleen pernaan ja maksaan. Praana leviää eri puolille elimistöä **meridiaaneja** pitkin. Leenan käsitys meridiaaneista noudattaa kiinalaisen lääketieteen meridiaanijärjestelmän teoriaa. Sen mukaan meridiaanit muodostavat elimistön energeettisen verkoston, joka kuljettaa elämänenergiaa eri puolille ihmisen kehoa. Leenan mukaan päämeridiaaneja on ihmisen elimistössä kaikkiaan kaksitoista, ja jokainen niistä hallitsee tiettyä elintä. Haastattelussa Leena havainnollistaa esimerkiksi keuhkomeridiaanin reitin. Ylimääräisen praanan elimistö luovuttaa pois säteilemällä. (KH1999:N5, 7-8.; KH 1998:N1, 16; Vrt. Hytönen 1997, 13-14; Johnson & Pilkington 2000; 215.)

4.3. Leenan sairaus- ja terveyskäsitteet

Terve ihminen on Leenan mukaan *tasapainossa sisäisen itsensä kanssa*. Vaikka ihmisellä on jokin sairaus, hän voi olla sopusoinnussa itsensä, elämänsä ja sairautensakin kanssa. Terveellä ihmisellä myös energiat virtaavat kehossa vapaasti, ja niiden liikkuminen pitää tasapainoisesti yllä aineenvaihduntaa. Terveiden ylläpitämisen kannalta on tärkeää, että ihminen tuntee oman itsensä ja säilyttää yhteyden sisäiseen itseensä, tunnistaa omat tarpeensa ja asennoituu positiivisesti itseensä, muihin ihmisiin ja elämään. (KH1999:N2; 1, 7.)

Parantaja-Leenan **käsitys terveydestä** on sidoksissa kahteen henkiparantamiselle tyypilliseen näkemykseen. Ensinnäkin se liittyy keskeisesti tasapaino-käsitteeseen (Vrt. Kivelä 1984, 168-169). Terve ihminen on Leenan mukaan *tasapainossa ja sopusoinnussa* itsensä ja terveydentilansa kanssa. Tämän hän saavuttaa säilyttämällä kosketuksen omaan *sisäiseen itseensä*, ja positiivisella asennoitumisella ja ajattelulla. Näin Leena tunnistaa myös toisen henkiparantajille tyypillisen terveyskäsitteksen eli niin sanotun "sisäisen parannustekijän", ajatuksen voiman. Positiivinen asennoituminen ja

²² Kiinalaisessa filosofiassa ja lääketieteessä vastaava käsite on *chi*, länsimaissa puhutaan usein *bioenergiasta*. Praana -käsitteen merkitystä lähenee myös kreikankielen sana *pneuma* ja latinan kielen käsite *spiritus vitalis*. (Blance 1998, 36; Johnson & Pilkington 2000, 213.)

myönteinen ajattelu ylläpitävät ja edistävät terveyttä. Leena tarkastelee terveyttä myös energeettisestä näkökulmasta. Näkemys liittyy kiinteästi käsitykseen, jonka mukaan "kaikki on energiaa". Terveellä ihmisellä energiat virtaavat elimistössä tasapainoisesti ja vapaasti. Parantamisen aikana Leena ilmaisee näkemyksensä terveydestä hoidon päätteeksi sanomalla esimerkiksi: *se virtaa nyt hyvin läpi* (H3, 16), *ai, ku ihanasti virtaa läpi* (H6, 12) ja *aika hyvin nää energia tasaantuu* (H6, 12).

Ihmisen **sairaudet** voivat olla Leenan mukaan seurausta joko 1) aiemmissä elämissä kertyneestä karmasta tai 2) tasapainon lakien rikkomisesta tässä elämässä. Ihmisen korkeampi henki kantaa aikaisempien elämien kokemuksia ja valitsee syntyvälle sielulle vanhemmat. Samalla se valitsee sielulle myös perintötekijät. Aikaisemman elämän *trauma* tai *läksy* voi ilmetä tässä elämässä sairautena. Leenan mukaan tällaiset **karmalliset sairaudet** ovat yleensä sairauksia, joilla on vahva geneettinen tausta. (KH1999:N2, 11; teemakirjoitus, 1.) Leenan mukaan esimerkiksi nivelreuma, diabetes, syöpä ja parkinsonintauti ovat usein karmallisia sairauksia. Leenan mukaan näitä on vaikeaa parantaa sen vuoksi, että niiden syynä olevia karmallisia tekijöitä on vaikeaa nostaa esiin ja irrottaa ihmisen kehoista. (KH1998:N2, 6-7.) Myös monet psykosomaattiset vaivat, kuten paniikkihäiriö ja astmaattiset oireet ovat karmallisia sairauksia. Niiden oireiden laatu voi kuvainnollisesti viitata traumaattisiin kokemuksiin aiemmissä elämissä. (KH1998:N2, 6.) Havainnoiduissa parantamistilanteissa aikaisemman elämän tapahtumat tai "karma" ovat syynä neljän asiakkaan vaivoihin (H2, 3; H4, 5; H5, 3, 10; H6, 10). Kyseessä eivät kuitenkaan ole parantajan mainitsemat geneettiset sairaudet vaan lähinnä psykosomaattiset oireet ja nykyisen elämän vaikeat kokemukset, jotka peilautuvat menneistä elämistä. "Karma" on yleinen käsite henkiparantajien sairauskäsityksissä (Kivelä 1983, 169), ja usein he jakavat sairaudet kahteen luokkaan: "karmallisiin" ja "ei-karmallisiin". Tässä mielessä Leenan sairauskäsitys edustaa tyypillistä henkiparantajan sairauskäsitystä. Ei-karmalliset sairaudet nähdään hoitofilosofiassa tavallisesti parannettavina; karmallisten sairauksien läpikäymistä taas pidetään välttämätöntä yksilön kehitykselle, siksi ne eivät ole parannettavissa. Sairauden kautta yksilöä opetetaan ymmärtämään aiemmassa elämässä tekemäänsä vääryyttä. Leena määrittää karmallisten sairauksien parantamisen "vaikeaksi", mutta ei kuitenkaan mahdottomaksi. *Jos tilanne on ihmisen kannalta "kypsä", sairaus on parannettavissa* (korjaukset I, 8). Karmalliset sairaudet ovat myös Leenalla sidoksissa sielunvaellusoppiin ja henkisen

kehityksen ihanteeseen. Sairaus on seurausta aiempien elämien tapahtumista, ja sen kautta yksilöllä on mahdollisuus kehittyä tässä elämässä.

Myös erillisuus omasta sisimmästä (2) voi olla sairauden syynä. Leena kuvaa ihmisen sisintä *valon lähteeksi, sisäiseksi tahdoksi ja todelliseksi elämänkipinäksi*. Hänen mukaansa ihmisen tulisi virittää tunteensa, ajatuksensa ja tietoisuutensa tuohon sisäiseen tahtoon. Mikäli ihminen ei toimi näin, hän *toimii elämän ja maailman lakeja vastaan*. Koska *ihmisen sisällä oleva henki ja elämä pyrkii aina eheyteen ja tasapainoon*, erkaantuminen siitä johtaa epätasapainoon, *kovettumiin* ja lopulta fyysisiin sairauksiin. (Teemakirjoitus, 1.) Syynä erkaantumiseen on ihmisen itsekkyyys; oman egon rakentaminen. (Ibid.; KH1999:N2, 19.) Leenan sairauskäsityksessä, kuten edellä käsitellyssä terveyskäsityksessäkin - korostuu näin ollen karmallisten tekijöiden lisäksi käsitys **tasapainosta ja eheydestä** suhteessa maailman- ja elämänlakeihin. Yhteys omaan itseen ja maailmanlakien noudattaminen merkitsevät tasapainoa, yhteyttä, hyvinvointia ja terveyttä, erkaantuminen epätasapainoa, kovettumia ja sairautta.

Parantaja kuitenkin korostaa, että monella sairaudella on syynsä sekä tämän elämän tapahtumissa että menneen elämän kokemuksissa. Ihminen voi sairastua esimerkiksi astmaan pitkäaikaisen, painostavan ja alistaisen ihmissuhteen seurauksena. Tällainen suhde hänellä voi olla esimerkiksi äitiin, isään, anoppiin tai esimieheen. Suhteeseen joutuminen voi kuitenkin olla seurausta aiemman elämän tapahtumista, karmasta, jota ihminen on menneessä elämässä kehittänyt. (Korjaukset I, 8.)

Leenan mukaan sairaus alkaa usein ihmisen tunnekehosta tai ajatustasolta (mentaalin keho). Jos häiriötila esimerkiksi tunnekehossa kestää pitkään, energiatasolle syntyy tukoksia, jotka estävät energiaa virtaamasta vapaasti. Tukokset heijastuvat alempiin kehoihin ja aiheuttavat lopulta häiriön fyysisessä kehossa. Tunnekehon häiriötilan ja lopulta fyysisen sairauden voi Leenan mukaan aiheuttaa esimerkiksi äkillinen tunne-elämän järkytys, jota ihminen ei pysty käsittelemään. Ajatuksen tasolla Leena tarkoittaa tietoisuuden tasoa, jolla ihminen tekee valintoja. Sillä, miten ihminen päättää suhtautua asioihin, on merkitystä ihmisen terveyden kannalta. Leenan mukaan vihan, koston tai katkeruuden tunteet, yleisesti negatiivinen ajattelu, vievät pitkään jatkuessaan ihmisen pois tasapainosta ja aiheuttavat sairauksia. (KH1999:N2, 1; 11-12.)

Leenan käsityksen mukaan sairaus on siis usein ensisijaisesti jotakin muuta kuin fyysistä, se on lähtöisin ihmisen tunteista tai ajatuksista. Parantamistilanteessa Leena ilmaisee tämän esimerkiksi kertomalla asiakkaalle sen, mistä kipu lonkassa johtuu: *Toi vasen lonkka on vaan ulkoinen oire tästä sisäisestä* (H1, 13). Näkemys on yhteneväinen parantajan spiritualistisen ihmiskäsityksen kanssa: ihminen on ensisijaisesti henkinen olento, fyysisuus on toissijaista. Fyysisiä vaivoja ja sairauksia parannettaessa huomio kiinnittyy näin ollen ihmisen henkiseen olemuspuoleen; kun ihminen tervehtyy henkisesti, myös fyysiset vaivat häviävät. Harri Heinon (1980, 21) mukaan tällainen sairauskäsitys on tyypillinen erityisesti idän uskontofilosofioista vaikutteita saaneissa synkretistisissä liikkeissä. Nämä liikkeet edustavat monistista spiritualismia eli ne pitävät aineellista maailmaa ja sen mukana somaattisia sairauksia pelkästään epätodellisina harhoina. Parantamismenetelminä tällaisilla liikkeillä korostuvat ihme, itsetuntemus ja terapia; fyysiseen kehoon vaikuttavat lääkkeet ovat sivuosassa. (Ibid.) Leena selittää sairauden syntymekanismiin ihmisen elimistön, ajatusten ja tunteiden energieettisen luonteen avulla. Tunteet ja ajatukset, jotka ovat energiaa, vaikuttavat elimistön energiovirtauksiin, energiakehoihin ja sitä kautta myös yksilön fyysiseen terveyteen. Sisäiset syyt, kuten padotut tunteet ja negatiiviset asenteet, eivät kuitenkaan ole ainoa ihmistä sairastuttava tekijä. Syyt voivat olla myös ympäristössä ja sosiaalisissa tekijöissä. Ympäristötekijöillä Leena tarkoittaa esimerkiksi vääränlaista ravintoa, saasteita ja liikunnan puutetta. Sosiaalisista tekijöistä Leena mainitsee vaikeat ihmissuhteet, epätyytyttävän työn ja torjutuksi tuleminen. (Teemakirjoitus, 2.)

Mikä sitten määrää sen, mihin ihminen sairastuu? Leenan mukaan karmallisten sairauksien kohdalla sairaus liittyy aikaisemman elämän läksyyn tai traumaan, tai laajemmin katsoen siihen, mikä sielun kehittymisen kannalta on tärkeää. Leena kertoo potilaasta, joka tuli hänen luokseen ja kertoi kärsivänsä tukehtumisen tunteesta. Hoidon aikana potilaalle palautui mieleen aiemman elämän kokemus, jossa hänet tapettiin hirttamällä. Trauma aiemmassa elämässä selitti tämän elämän psykosomaattisen oireen, jonka luonne viittasi suoraan traumaattiseen kokemukseen. (KH1998:N2, 6.) Sairastumisessa vaikuttavat Leenan mukaan tietyt lainalaisuudet. Koska tunnekeho läpäisee koko elimistön, sairauden sijainti kertoo aina jotakin vaivan sielullisesta taustasta, toisin sanoen fyysinen vaiva tai sairaus paikantuu elimistöön sen mukaan, mitkä sen sielulliset syyt

ovat. (KH1999:N2, 10.) Leenan mukaan sairaus elimistön oikealla puolella viittaa naisilla ongelmiin sisäisessä mieskuvassa, isäsuhteessa ja parisuhteessa, miehillä taas vastaavasti miehiseen identiteettiin, isäsuhteeseen ja isyyteen. Vaivat vasemmalla puolella kertovat naisilla ongelmista suhteessa naiseuteen, äitisuhteeseen ja äitiyteen, miehillä sisäiseen naiskuvaan, äitisuhteeseen ja parisuhteeseen. (Kalvo 4; ks. myös H1, 7.) Sairauden sijainti on Leenan mukaan yhteydessä myös energiakeskuksiin eli chakroiin. Mikäli sairaus ilmenee esimerkiksi kurkun alueella, se viittaa kurkkuchakran toiminnan ongelmiin. Koska Leena tuntee chakran toiminnan vaikutukset, hän pystyy päättämään sairauden syyt. Kääntäen voitaisiin sanoa, että psyykkiset tekijät, jotka ovat sairauden takana määräävät osittain sitä, mihin ja mistä kohdin elimistöä ihminen sairastuu. (KH1999: N5, 8.) Tähän Leena viittaa parantamistilanteessa, kun hän selvittää potilaalle sitä, missä kohdin elimistöä vaiva (tukos) sijaitsee: *Tää chakra* (nim. kolmas chakra) *liittyy aina tän maailman asioihin ja niistä luopumiseen. Kykyyn irrottautua.* (H2, 3-4.)

Leenan mukaan sairaudella on aina tarkoituksensa. Karmallisen sairauden puhkeaminen voidaan nähdä sielun pyrkimyksenä kasvaa ja päästä tasapainoon. Sairauden kautta sielu eheytyy. Sairaudella voi olla myös sosiaalinen tehtävä. Usein esimerkiksi lapsen sairauden tarkoituksena on herättää vanhemmat henkiseen tiedostamiseen. (KH1999:N2, 11.) Sairaus on myös *sisimmän huuto sen puolesta mikä on hylätty*. Sairauden tarkoituksena on tuoda näkyville itsen torjuttu osa ja palauttaa se takaisin itsen yhteyteen. Tässä mielessä sairaus voi olla myös siunaus. Leenan mukaan ihmisen mieli voi valehdella, mutta ruumis ei valehtele. Sairastumalla se kantaa torjuneen mielen taakan. (Teemakirjoitus, 2; Korjaukset I, 8.) Näin Leena näkee sairauden aina osana ihmisen henkisen kasvun ja tietoiseksi tulemisen prosessia.

5. PARANTAMISTAPAHTUMA

Lauri Honko käyttää parannusriitistä nimitystä parantamisnäytelmä sen usein ennalta määrätyn kaavan ja roolijaon vuoksi. Hänen mukaansa parannusriitissä on kolme keskeistä roolia - parantajan, potilaan ja yleisön roolit - ja jokaisella roolilla on omat ennalta määrätyt tehtävänsä ja repliikkinsä. (Honko 1960, 56-57.) Parantajan rooli on näistä tarkimmin määritelty ja tärkein. Hänen on kyettävä ohjailemaan potilaan ja yleisön käyttäytymistä, ja samalla pysyttävä omassa roolissaan. (Ibid, 90.)

Leena on parantamistilanteessa tavallisesti kahden potilaansa kanssa. Näytelmän rooleista aktuaalistuvat siis vain parantajan ja potilaan roolit, yleisöä ei ole. Poikkeuksena ovat tutkijan havainnoimat parantamisnäytelmät, joissa paikalla on Leenan ja tämän potilaan lisäksi myös tutkija. Tutkijan rooli voidaan tällöin mieltää passiivisen yleisön rooliksi; hän ei ota kantaa parantamisnäytelmän etenemiseen, ei kommentoi eikä osoita mielenilmaisuja vaan on hiljaa taka-alalla. Parantamisen primaarifunktio ei tässä tapauksessa myöskään ole parantamisnäytelmän "esittäminen" laajemmalle yleisölle tai tutkijalle vaan potilaan parantaminen. Parantamistapahtumassa potilaan ja Leenan tehtävät ja repliikit ovat löyhästi määriteltyjä. Tästä syystä käytän Leenan kohdalla parantamistapahtuma-käsitettä parantamisnäytelmän sijaan.

Fyysisesti havaittavat roolit, parantaja ja potilas, ovat kuitenkin vain osa sitä sosiaalista kenttää, jossa parantaja toimii. Hongon (1988, 8) mukaan yhtä läheinen ja reaalisesti vaikuttava on kentän supranormaali osa. Sen voivat muodostaa esimerkiksi sellaiset supranormaalit olennot kuten myyttinen parantajajumala, parantajan apuhenki, suvun vainajat ja tauti-demonit. Leena ei parantamistilanteessa mainitse näitä supranormaalieita olentoja. Haastattelussa hän sen sijaan kertoo vaikeissa hoitotilanteissa turvautuvansa hoidettavan *enkeliin*, omaan *enkeliinsä* ja *auttajiinsa* (KH1998:N2, 5). Lisäksi hänellä voi olla parantamistilanteessa apunaan *sininen henki Andon* tai opettajanaan esimerkiksi *Fu Jong* (KH1998:N1, 16) visioiden tai auditoiden kautta. Antaessaan tutkijalle palautetta parantamisesta, Leena kertoo näkevänsä tämän suojelusenkelin (KH1999:N4, 7). Parantamisen loppukeskustelussa sosiaalisen kentän supranormaali osa siis aktivoituu, ja Leena näkee visiossa enkelin. Muissa havainnoituissa parantamistapahtumissa parantaja ei mainitse supranormaalisiin kuuluvia olentoja.

Parantamisnäytelmässä toimii sosiaalisen dynamiikan lisäksi kognitiivinen eli tiedollinen dynamiikka. Näytelmässä parantajan ammatillinen maailmankuva – hänen sairaus-, terveys- ja ihmiskäsityksensä – aktivoituu. Sairauteen ja terveyteen liitetyt käsitykset ja mielikuvat tehdään siinä konkreettisiksi ja ymmärrettäviksi. Lauri Hongon mukaan parantamisnäytelmän ydin on kognitio, mielikuva sairaudesta. Se on koko hoidon loogiikan perusta (Honko 1988, 7; Hernesniemi 1995, 39.) : se vaikuttaa siihen, mitä parannetaan ja miten parannetaan. Ja mikä tärkeintä: sen avulla sairaus otetaan haltuun ja hallitaan. Tuula Vaskilampi ja Kari Pylkkänen (1991, 1064, 1066) korostavatkin, että kaiken parantamisen taustalla on pyrkimys määritellä ja rajata inhimillinen sairauden kokemus. Hoidossa sairauden kokemuksellinen ja psykososiaalinen puoli, ihmisen tuntemat vaivat (illness) nimetään. Vaiva saa tautiluokituksen/-selityksen (disease), se määritellään tietyn käsitteistön avulla, länsimaissa tavallisesti biomedikaalisesti ja lääketieteellisesti. Parantamisessa, erityisesti yhteisöllisessä parantamisessa, myös sairauden syy ja sosiaalinen merkitys paljastetaan. (Honko 1983, 40-41.) Lauri Hongon mukaan parantamistilanteessa sairaudesta luodun, konkreettisen mielikuvan merkitys ei olekaan vain siinä, että se tekee parantamisen ymmärrettäväksi. Konkreettinen mielikuva myös tuottaa hoidon lopullisen tuloksen. (Honko 1988, 7; Mathisen 1989, 66.)

Vaikka käsitykset ja mielikuvat terveydestä ja sairaudesta vaihtelevat, ja potilaan parantaminen vaatii erilaisia ”teemoja” ja erilaista toimintaa, parannusriitit ovat luonteeltaan yllättävän samankaltaisia eri kulttuureissa. Lauri Hongon (1960, 83) mukaan yhteneväisyys ilmenee erityisesti psykologisen sisällön samankaltaisuutena. Hän jakaa yhteisöllisen parantamisnäytelmän ihannekaavan kolmeen osaan: prologiin, varsinaiseen parantamisaktiin ja epilogiin. Prologi (1) on potilaan, yhteisön eli yleisön ja parantajan parantamisnäytelmää ennakoivat toimet. Potilaan sairaus havaitaan, häntä tutkitaan ja hän itse tai laajempi yhteisö antaa ennakoivan taudinselityksen. Selityksen perusteella päätetään, keneltä ja millaista hoitoa haetaan. Parantaja päättää, ottaako hän pyydetyn ”asiakkaan” vastaan, hän tutkii potilasta ja tiedustelee oireita, sekä valmistautuu tulevaan parantamistapahtumaan. Leenan parantamisnäytelmän prologi tapahtuu tavallisesti parantamishuoneen ulkopuolella (ja siksi tutkielman tekijän havaitsemattomissa): potilaat ottavat häneen yhteyttä puhelimitse, kirjeitse tai toisen henkilön välityksellä. Parantamisesta sovitaan tuolloin. (Ibid; Honko 1988, 10.)

Varsinainen parantamisakti (2), jossa parantaja ja potilas (sekä mahdollinen yleisö) kohtaavat, on sen sijaan Leenan hoituhuoneessa. Honko (1960, 83-84) jakaa tämän parantamisnäytelmän toisen vaiheen seitsemään osaan (vaiheet h-n). Osa vaiheista on hahmoteltavissa myös Leenan ja hänen asiakkaansa välisestä parantamistapahtumasta. Potilas, parantaja ja mahdollinen yleisö kokoontuvat yhteen. Parantaja valmistele tulevaa suoritustaan. Hän tutkii paikan päällä, onko tilaisuuteen varustauduttu asianmukaisesti ja antaa potilaalle ja yleisölle näyttöä mahdistaan esimerkiksi puhuttelemalla apuhenkkiään (h-i). Näin hän säilyttää psykologisen otteen tapahtumiin ja omalla käytöksellään vahvistaa potilaan ja mahdollisen yleisön luottamusta itseensä. Hän ikään kuin virittää näytelmään osallistuvien mielet vastaanottavaisiksi.

Tämän jälkeen parantaja tiedustelee taudin alkuperää. Hän esimerkiksi haastattelee potilasta, kysyy neuvoa transsendenteilta apuvoimiltaan sekä fyysisesti hieroo tai koskettelee potilasta (vaihe j). Tavoitteena on saada selville nimenomaan taudin etiologia eli syy ja alkuperä. Tärkeää ei niinkään ole se, millaisesta taudista on kysymys (sairauden laatu tai luonne), vaan se MIKSI potilas on sairastunut (syy, syyllinen). Tapahtuma huipentuu taudinselityksen antamiseen (vaihe k). Vaiheet j ja k muodostavat yhden keskeisimmistä ja tärkeimmistä parantamisnäytelmän osista. Lauri Hongon (1960, 102-103) mukaan taudinselityksen antamisen merkitys parantamistilanteessa on kolminainen. Kuten edellä on mainittu, se muodostaa perinteisen parantamisnäytelmän ideologisen sisällön. Toisin sanoen se liittyy ongelmallisen taudin osaksi kulttuurissa vallalla olevia ajatusmalleja, ja näin ollen suhteuttaa sairauden ongelmattomaksi. Yksilöpsykologisella tasolla se toimii psykoterapeuttisena havaintovälineenä. Sen avulla parantamistoiminnasta tulee havainnollista, suggeroivaa ja altista uskonnollisille elämyksille ja uskonvarmuuden syntymiselle. Se ohjaa lisäksi parantamiseen osallistujien roolikäyttäytymistä, aktuaalistaa tietyn uskonnollis-sosiaalisen arvojärjestyksen ja mahdollistaa parantajan roolin toteuttamisen. (Ibid; ks. myös Eilola 1999, 107.)

Kun parantaja on varmistunut myös varsinaisesta taudinaiheuttajasta (vaihe l), hän ryhtyy poistamaan taudinaiheuttajaa (m). Hän tuhoaa sen tietyllä tarkoin määrättyllä menetelmällä tai lähettää sen sinne, mistä se on alunperin tullut. Hyökkäys kohdistuu nimenomaan potilaan vahingoittajaan, siihen joka/kuka on aiheuttanut sairastumisen, ei niinkään varsinaiseen tautiin. Usein tämä taudinaiheuttaja konkretisoidaan jollakin esi-neellä, joka parantamisaktissa ikään kuin symbolisesti poistetaan potilaasta. Toisissa

tapauksissa taudinaiheuttajaa pidetään kuitenkin potilaalta ja yleisöltä näkymättömänä, ja vain parantajan uskotaan näkevän sen. Konkretisoimisella on tarkoitus tehdä taudin poisto mahdollisimman havainnolliseksi, saada yleisö ja potilas vakuuttuneeksi tapahtumien todellisesta kulusta. (Ibid, 93, 96.)

Näytelmän lopuksi parantaja esittää olevansa vakuuttunut potilaan parantumisesta (vaihe n). Hän ilmoittaa potilaalle myös ne käyttäytymissäännöt, jotka ovat lopullisen parantumisen edellytyksenä. Hongon mukaan parantamisnäytelmän voimakkaat suggestiiviset mielikuvat, symboliset eleet ja vakuutus terveyden palautumisesta, lisäävät sekä potilaan että yhteisön uskoa parantumiseen sekä vapauttavat näitä pelosta ja ahdistuksesta. Tietyt käyttäytymisohjeet antavat potilaalle tunteen siitä, että hän itse voi vaikuttaa omaan parantumiseensa. Parantamisaktin loppuosassa eli epilogissa (3) parantaja saa palkkion hoidostaan. Häntä ja hänen taitojaan kiitellään. (Honko 1960, 83-84, 91-97.)

Hongon mukaan parantamisnäytelmälle on ominaista vankka psykologinen tarkoituksenmukaisuus sekä yksilö- että yhteisöpsykologisesta näkökulmasta (Honko 1960, 100). Se tekee näkyväksi yksilön ja laajemmin koko yhteisön uskomuksellista elämäspohjaa, joka potilaan, parantajan ja mahdollisen yleisön kannalta on "totta" ja jonka varassa he ajattelevat ja toimivat. Parantamisnäytelmässä keskeisellä sijalla ovat tavallisesti parantamismyytit, jotka kertovat taudin alkuperästä ja sen ensimmäisestä esimerkillisestä parantamisesta. Myytin kertaaminen paitsi vahvistaa mukanaolijoiden uskomuksellista taustaa, antaa heille esimerkin siitä, että vastaavanlainen tauti on ollut olemassa aikaisemminkin ja sitä on pystytty parantamaan. Se myös aktualisoi onnistuneen parantamistoimituksen yhä uudelleen. (Honko 1960, 100-101.) Yksilötasolla tämä merkitsee sitä, että potilaan vaivat asettuvat uuteen ja laajempaan kontekstiin. Sairaus ei ole vain tässä ja nyt, henkilökohtaisena kokemuksena, vaan se on myyttisen ja yhteisöllisen "alkusairauden" toistamista. Näin yksilöllisestä sairauskokemuksesta tulee yliyksilöllinen ja -ajallinen; se muuttuu osaksi yhteisöllistä ja myyttistä jatkumoa. Käsitys sairauden alkuperästä ja merkityksestä laajenee.

Henkiparantajalla käynti muodostuu Olavi Räsänen ja Marja Tikan (1990, 114) mukaan tavallisesti alkukeskustelusta, varsinaisesta parantamisesta eli healingistä ja loppukeskustelusta. Varsinaiset parannuskäytännöt vaihtelevat eri hoitajilla. Apuna voidaan

käyttää rentouttavaa musiikkia, parantavia kiviä tai värien visualisointeja. (Ibid.) Leenan vastaanotolla soi kaikilla havainnoiduilla parantamiskerroilla rentouttava musiikki, muita "apuvälineitä" hän ei käytä. Parantaminen tapahtuu käsien avulla, kuten henkiparantajilla tavallisestikin. Healing tapahtuu panemalla kädet potilaan päälle, hivelemällä tai pitämällä kättä kipeän paikan päällä. Parantaja voi myös liikuttaa kättään muutaman senttimetrin päässä potilaan ihosta. Käsillä sinänsä ei kuitenkaan katsota olevan kykyä parantaa, vaan ne auttavat hoitajaa paikantamaan sairaan kohdan kehossa. (Tuovinen 1984, 146.) Parantaminen on pohjimmiltaan aineetonta. Varsin suuren osan ajasta parantaja ja potilas käyttävät Räsäsen ja Tikan (1990, 114) mukaan keskusteluun, jolla on terapoiva vaikutus. Parantajien välillä on kuitenkin tämän suhteen huomattaviakin eroja. (Ibid.) Henkiparantajan ja hänen potilaansa välinen vuorovaikutus on siis luonteeltaan fyysistä ja verbaalista (Hernesniemi 1995, 46). Näin on myös Leenan kohdalla. Kontaktiparantamisessa hän kohtaa asiakkaansa fyysisesti samassa tilassa, keskustelee tämän kanssa, ja osa tutkimuksista ja hoidoista tapahtuu fyysisesti koskettamalla. Antti Hernesniemen (1995, 46) mukaan henkiparantamisessa vuorovaikutus on lisäksi aineetonta. Leenan ja hänen asiakkaitensa välisessä vuorovaikutuksessa nämä kaikki kolme komponenttia ovat läsnä. Aineeton aspekti on energian välittäminen, joka siirtyy Leenan kautta potilaaseen.

5.1. Fyysinen ympäristö: Hoituhuone

Leena parantaa asiakkaitaan tavallisesti omassa työhuoneessaan, *hoituhuoneessa*²³, kuten hän itse paikkaa kutsuu. Tila sijaitsee kerrostalon alakerrassa kaupungin keskustassa. Hoituhuonetta käyttää myös Leenan aviomies Esko potilaidensa parantamiseen. Samassa huoneistossa on Leenan ja Eskon vastaanoton lisäksi psykoterapeutin vastaanotto.

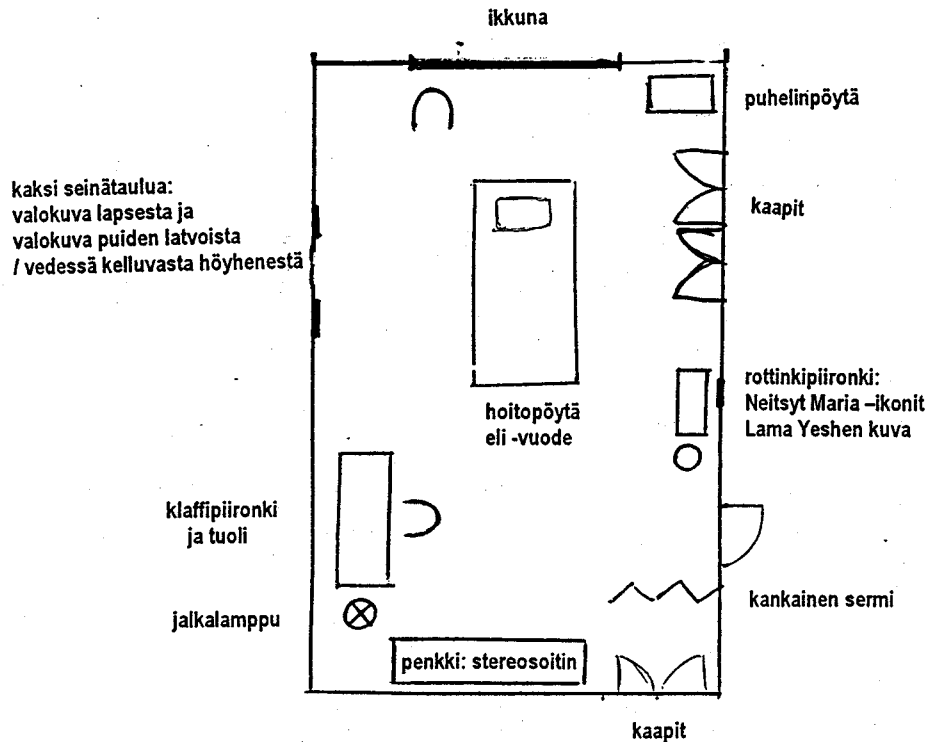
Hoituhuone on ison asuinhuoneiston perällä. Pitkän eteiskäytävän päässä on lasiovi, sen takana pieni eteinen, joka johtaa varsinaiseen työhuoneeseen. Sisään astuttaessa huomio kiinnittyy ensimmäiseksi hämääseen valaistukseen, iltaisin palaviin kynttilöihin, rauhalliseen musiikkiin tai hiljaisuuteen. Leenan mielestä rauhallinen ja ajaton tunnelma on

²³ Vuoden 2000 lopussa Leena ja Esko vuokraavat toisen pienen huoneen nykyisen hoituhuoneen vierestä, samasta asunnosta. Tämä helpottaa heidän työskentelyään, sillä vastaanottoja ei tarvitse enää "limitää".

tärkeää siksi, *että se ihminen ku tulee tuolta kadulta, ni kokee että ai tänne on hyvä tulla, ja unohtaa niinku kaikki arjen kiireet ja huolet* (KH1998:N2, 4). Myös väreillä on parantajan mukaan merkitystä. Huoneen sisustuksessa on valittu värejä, jotka edistävät myönteisesti parantamista. Seinät ovat valkoiset, ikkunoissa roikkuvat vaalean liilat verhot, lattialla makaavat liilat ja sini-vihreä-harmaat matot. Jalka- ja pöytälamput loistavat liilaa ja sinistä valoa.

Tilaa hallitsee keskellä huonetta oleva hoitovuode eli *hoitopöytä*. Se on ainoa merkki huoneen varsinaisesta käyttötarkoituksesta; mikään muu huoneessa ei viittaa siihen, että kyseessä on parantajan työhuone. Huoneessa ei ole näkyvillä esimerkiksi parantamiseen liittyvää kirjallisuutta tai tauluja, diplomeja tai muuta ammatilliseen kouluttautumiseen liittyvää rekvisiittaa. Sen sijaan uskonnolliseen elämään viittaavia, "pyhän" ilmenemismuotoja on esillä. Pienellä rottinkipiirongilla oven vieressä on Neitsyt Mariaa kuvaavia ikoneja ja Leenan henkisen opettajan Lama Yeshen hymyilevä kuva. Seinällä piirongin yläpuolella on kuva Neitsyt Mariasta. Kuvien edessä palaa usein kynttilä. Tauluja on myös vastakkaisella seinällä: toisessa kehystetyssä valokuvassa on pieni lapsi, toisessa puiden latvoja sinistä taivasta vasten.

Leenalla ei ole varsinaista vastaanottopöytää. Huoneeseen tultaessa suoraan edessä seinustalla on puinen klaffipiironki, joka toimii tarvittaessa pöytänä. Parantaja ei kuitenkaan vastaanota asiakkaitaan tämän pöydän ääressä, eikä hän tavallisesti käytä sitä muuhun kuin mehun tai veden tarjoilemiseen potilaille, sekä omien henkilökohtaisten tavaroiden säilyttämiseen. Jos parantaja ja asiakas keskustelevat, he istuvat tuoleilla hoitopöydän lähellä, eivät klaffipiirongin ääressä. Ovesta tultaessa vasemmalla on kannainen sermi, sen takana kaapit ja peräseinustalla pitkä penkki. Parantaja säilyttää penkillä stereosoitintaan ja CD-levyjä, joita hän soittaa hoidon aikana. Musiikki on tavallisesti meditoimiseen ja rentoutukseen tarkoitettua musiikkia, jota parantaja on hankkinut alan liikkeistä. "Musiikkipistettä" vastapäätä, hoitopöydän toisella puolella on huoneen ikkuna. Parantaja pitää tärkeänä sitä, että huone on varjoisassa paikassa, eikä aurinko paista päivällä ikkunasta suoraan sisään. Ikkunaa hän avaa usein hoidon aikana, että raskaat energiat pääsevät siitä ulos ja ilma raikastuu.

5.2. Kronologinen ja pragmaattinen eteneminen

Kirsi: Tota, mmm. Voisitko sä kertoa ihan, ett' mitä tapahtuu, jos sulle tulee esimerkiksi potilas niinku käymään? Mitä siinä niinku tapahtuu, miten se etenee, jos sä otat ite vaikka jonkun semmosen mallipotilaan, jolla nyt on joku vaiva ja sitt' tulee sun luo tai?

Leena: Joo, jos se tulee niinku ihan eka kertaa?

Kirsi: Joo.

Leena: Tota, mä ensi tietysti niinku tervehdin ja tutustutaan vähän, esitellään itemme ja sitte vähän kerron, ett' mistä on kysymys, millä tavalla tää hoito lähtee liikkeelle ja ettei tarvi riisua vaatteita ja korut ja silmälasit ja semmoset riisutaan. ——— No, sitte tota, se ihminen menee niinku pitkälleen tähän hoitopöydälle ja samalla, mä alotan niinku jaloista, ett' mä alan kevyesti hieroo jalkoja ja sitte, ku mä oon vyöhyketerapeutti, ni mä tavallaan niitä jalkojen vyöhykkeitä tunnustelen, mä en tee enää semmosta vyöhyketerapeutista hoitoo, mutt' mä tunnustelen sormilla niitä, koska sieltä niinku mä heti saan yhteyden sen ihmisen niinku (Kirsi: Mmm-y.) niihin alitajuisiin (Kirsi: Just.) juttuihin, ett' mä tunnen niinku heti sormella, jos jossain on niinku patoutumaa tai kipeetä energiaa (Kirsi: Mmm-y.), ja sitt' toisaalta mä teen sen sen takia että se ihminen, joka tulee ekaa kertaa, ni vähän jännittää, ni se nopeesti rentoutuu, ku (Kirsi: Mmm-y.) mä kevyesti käsittelen niitä jalkoja. Sitt' mä saan niinku kosketuksen siihen ihmiseen, ja samalla ku mä teen tätä jalkahoitoo, ni mä juttelen, siinä sitte kyse, kyselen samalla, että mistä on kysymys, ja (Kirsi: Joo-o.), ensin ne vaivat, mitä vaivoja on (Kirsi: Joo-o.), ja sitt' mä kyselen vähän sitä elämäntilannetta, useimmiten niihin, jos ihmisillä on erilaisia vaivoja paljon tullu, ni niihin voi liittyä joku elämänkriisi tai joku semmonen vaikee tilanne työssä tai kotona, ni mä niinku kartotan vähän sitä (Kirsi: Mmm-y.), ja mä aika paljon jo niinku nään ihmisestä heti ku se tulee ni, mutt' mä en niinku sillai tietosesti tarkkaile, mutta mä niinku saan jonkunlaisen kuvan heti (Kirsi: Mmm-y.), sen

ihmisen niistä, minkä tyyppisistä asioista on kysymys (Kirsi: Just.). Ja se syvenee niinku se informaatio siinä, ku mä käyn ne jalkapohjat läpi, ja sitt' ku se ihminen puhuu (Kirsi: Joo.) itte niistä. Sitt' ku se on ohi, ni sitt' useimmiten aletaan olla niinku enemmän hiljaa, ja mä sitt' sanon että hyvä on niinku ett' hän kertoo, ett' jos tulee jotaki mieleen tai jos hän näkee tai kokee yht' äkkiä tunteita tai (Kirsi: Mmm-y.) --- ni mä sanon ett' niillä kaikilla on merkitystä ett' on hyvä sitte että (Kirsi: Joo.) niistä puhutaan, ja tota sitt' mä ala, alan niinku, riippuen tapauksesta, joskus mä kevyesti vielä hieron tai kosketan käsistä tai selästä, ett' mitä niinku tuntuu niinku hauraampi tai ongelmaisempi ihminen näyttää olevan, ni sen enemmän mä kevyesti ensin hieron ja kosketan, koska jos mä lähden heti auran kautta hoitamaan ni siinä voi tulla hirveen huonoja oloja (Kirsi: Mmm-y.), --- ja sitt' samalla ku mä kosketan esmes selästä eri kohdista, niin mä annan sille ihmiselle elämänvoimaa, ---Mä niinku tavallaan tankkaan niinku sieltä selän kautta, mä tarkistan että, ett' kaikki niinku elämänvoimat alkaa olla tasapainossa, kehon eri alueilla, ja selkärangasta huomaa sen niinku helposti, ja selkärangasta pystyy helposti niinku tasapainottaan ja niinku täydentämään niitä elämänvoimia. Usein siinä vaiheessa tapahtuu semmosta syvää rentoutumista, koska se tuntuu tosi hyvältä, ku ne palautuu ne voimat (Kirsi: Just.). Ni, sitte mä alotan tota hoitamaan sieltä auran kautta, ku mä tunnen että nyt kaikki on niinku hyvin. (Kirsi: Joo-o.) Ja tota, sitt' mä tunnustelen niinku, ett' missä kohtaa siellä on pahimmat tukokset, ja pahimmasta mä alotan niinku purkamaan, ja tota.

Kirsi: Selkärangasta? Vai siitä aurasta?

Leena: Ei, ku ihan, ihan sitt' mä pyydän ihan selälleen menemään.

Kirsi: Joo, just.

Leena: Ihan mä meen sitte kauemmas, ja lähemmäs, ku mä teen sitä tutkimusta, sitt' mä tota ni tunnen ett' ku ihmisillä on ne energiakeskukset (Kirsi: Joo.) Sill' on seittemän tärkeintä energiakeskusta, seitsemän suurta, jotka tavallaan niinku pitää huolen ihmisen elintoiminnoista (Kirsi: Mmm-y.), ja ne jokin enrgiakeskus vaikuttaa tietyille kehon ja elimistön alueille (Kirsi: Joo.), ja sitt' niil on tietyt psyykkisetki vaikutukset, ni jo, jollakin näistä alueista voi olla pahoja tukoksia (Kirsi: Mmm-y.), ja niistä mä pystyn niinku aika paljon niinku heti tunnistaan, että millä psyyken alueella siellä on lukkoja (Kirsi: Just.), ja miten paljon siellä on esimerkiks patoutuneita tunteita (Kirsi: Mmm.), ja sitte mä niinku sen perusteella ni heti päättelen, ett' miten paljon mä voin purkaa kerralla, ettei tuu lii, niinku liian voimakkaita juttuja, jotka niinku voi viedä tasapainon. (Kirsi: Joo-o.) Mull' on niinku koko ajan mielessä se, ett' se tasapaino säilyy, ett' vaikka tulee niinku voimakkaita juttuja ulos, ni ne tulee sil, sillä hetkellä, ku mä tiedän, että se ihminen kestää ne (Kirsi: Mmm-y.), ottaa vastaan. Ett' mä pidän niinku koko ajan siitä, sen takia ta, tarkkaa huolta siitä. (Kirsi: Joo.) Ja tota ku mä oon niinku tunnistanu ne vaivat ja niitten vaivojen niinku syvyyden, että miten syviä ongelmia siellä on (Kirsi: Mmm-y.), ni sen jälkeen mä lähen purkamaan niitä, ja pystyn arvioimaan ett', ett' voinko mä kerralla purkaa miten paljon, ja miten monta hoitoo siinä tarvitaan. (Kirsi: Just.) Ett' joskus mä mel, heti tiän, että on kysymys sellasesta tapauksesta, ett' tarvitaan niinku ihan pitempiäki (Kirsi: Mmm-y.) niinku hoi, ett' pitkään pitää käydä. (Kirsi: Just.) Ja sitt' toisessa tapauksessa tietää, ett' tää on nyt esimes yks kerta tai kaks tai kolme kertaa että se riittää. Usein ykski kerta riittää. Ett' jos ne ei oo kauheen syvällä ne ong, asiat. Ja ne täytyy niinku jollaki tavalla olla niinku jo irronnu niinku, ett' ne ei saa olla hirveen siellä syvissä kerroksissa, ett' ne niinku tavallaan nousee pintaan vähitellen ne, ett' sitä mukaa ku mä hoidan eri hoitokerroilla (Kirsi: Mmm-y.), ni niitä rupee nousemaan pintaan, ett' siellä on joku hirveen syvissä kerroksissa kiinni, ni mä tiän, ett' mä en tätä voi ottaa nyt kerralla, ett' pitää antaa aikaa. (Kirsi: Mmm-y. Just.) Ett' se pikkuhiljaa lähtee nousemaan ylös. Sitt' siinä purkamisvaiheessa, ni mä vedän niitä niinku niitä huonoja, raskaita energioita, joita on niissä ongelmakohdissani vedän auran ulkolaidoille, ett' mä meen aika kauaski hoitamaan, koska sillon niinku ne hajoo, ett' ne ei aiheuta niinku siinä ihmisessä itessään hirveesti kipua ja tuskaa, ku ne tulee ulos, ett' mä niinku hajotan niitä. Ja pikkuhiljaa sitte puhdistan. Ja sitt' käsitellään niitä tunteita, jos on tarpeen ni.---

Kirsi: Onks se yhä niin, ett' ne tulee niinku suhun sitt' sen jälkeen ja sä työstät ne läpi vai purkautuuks ne sitt' jotenki niinku?

Leena: Ei ne, en mä jaksais varmaan tehdä tätä (Kirsi naurahtaa.), jos ne tulis (Leena naurahtaa.) aina muhun, että, ne niinku ohjataan mun käsien kautta niinku pois aurasta, ja sitt' ne lähtee hajoamaan (Kirsi: Just.) tonne eetteriin (Kirsi naurahtaa.), että ne ei jää minnekään leijaillemaan. Sitt' välillä tuntuu ett' pitää aukasta vähän ikkunaa ja tuulettaa, ett' tuntuu ett' täällä huoneessa on niin paljon sitte (Kirsi: Joo, just.), jos paljon purkautuu. Että tota, mut just semmosten raskaitten kans mä joudun niinku tekee aika paljon täitä (Kirsi: Mmm-y.), ett' mä niinku joudun ohjailee niitä ulos sieltä ja ihan ku käyttää niinku hirveesti sitä niinku korkeempaa voimaa, ett' mä saan ne irrotettua ja hajotettua. Sitt' mää välillä pyydän niinku lisäapua, että mä pyydän sen ihmisen enkeliä ja mun enkeliä ja auttajia (Leena naurahtaa)(Kirsi: Joo, just.), tulkaa nyt auttamaan, että tää on niin rankka homma, etten mä yksin selviä tästä.

Leena kuvaa haastattelussa yleisluontoisen parantamistapahtuman kronologisen ja pragmaattisen etenemisen. Hoidon etenemistä voidaan seurata myös havainnoimalla yksittäisiä parantamistapahtumia. Edellä lainatusta kerronnasta²⁴ voidaan hahmottaa seuraavanlaiset hoitotapahtuman vaiheet:

1. Tervehtiminen ja hoitopöydälle asettuminen
2. Jalkojen hierominen ja keskustelu
3. Energian tai elämänvoiman luovuttaminen koskettamalla
4. Energiakeskusten läpikäyminen
5. Patoutuneen energian purkaminen
6. Maksun suorittaminen ja loppukeskustelu

Hoidon aluksi parantaja tervehtii potilasta ja jakaa tämän kanssa kuulumisia (VAIHE 1). Keskustelu on tuttavallisen vapaamuotoista. Antero (H3, 1) kertoo omasta parantamiskokemuksestaan ja yhdessä parantajan kanssa hän muistelee kurssia, jolle molemmat ovat osallistuneet. Riitalla (H4, 1) on mukana parantamisesta kertova kirja, jota hän näyttää Leenalle, hän muistuttaa mieleensä lähiaikoina näkemänsä unen ja kertoo työprojekteistaan. Jaana (H6, 1) taas ihailee valokuvaa hoituhuoneen seinällä, parantaja kertoo hänelle tulevasta Ranskan matkastaan. Yhdessä keskustellaan "huonosta tuulesta", joka on vaivannut kaikkia, myös tutkielman tekijää. Osa sairauden diagnosoinnista tapahtuu Leenan mukaan tilanteessa välittömästi: hän näkee *jotakin* potilaan vaivoista heti, kun tämä tulee hoituhuoneeseen (KH1998:N2, 4). Leena ei havainnoituilla hoitokerroilla kysynyt potilaalta syytä hoitoon hakeutumiselle. Tähän saattoi vaikuttaa se, että yhtä lukuun ottamatta (Jaana/H5) potilaat olivat hänelle entuudestaan tuttuja. Näin parantajalla oli jo ennakoita tietoa potilaan taustoista ja hänen vaivoistaan. Esimerkiksi Anterolta (H3, 1) parantaja kysyi hoidon aluksi, onko tällä vielä ollut selkävaivoja. Virpi (H1, 1) ja Jaana (H5, 1; H6, 1) kertovat vaivansa oma-aloitteisesti heti hoidon aluksi. Toisella oli vasen lonkka ja vatsa ollut kipeänä, toisella oli ollut työhön liittyvää stressiä. Tutkijan käynnin Leena saattoi olettaa näytösluontoiseksi parantamiseksi, jossa ei pyrittykään tiettyjen sairauksien tai vaivojen parantamiseen. Vapaamuotoisen alkukeskustelun jälkeen potilas asettuu makaamaan selälleen hoitopöydälle, hän kääriytyy itse tai Leena käärii hänet huopaan hoidon ajaksi. Kahdelta potilaalta (tutkija ja H1) parantaja tarkistaa näiden jalkojen pituuden joko pyynnöstä tai oma-aloitteisesti. Mikäli jalat ovat eri pituiset hän pyytää potilasta menemään vatsalleen ja jalkoja taivuttamalla yrit-

²⁴ Vaihe 6 eli maksun suorittaminen ja loppukeskustelu ei ilmene Leenan kerronnasta. Kaikilla havainnoituilla hoitokerroilla asiakas kuitenkin maksoi parantajalle hoidosta, ja keskusteli tämän kanssa hoidon lopuksi.

tää avata selän "lukkoja". Tätä toimenpidettä Leena ei mainitse kertoessaan parantamistapahtuman vaiheista. Toimenpide on siis potilaskohtainen.

Jalkojen hierominen aloittaa Leenan mukaan varsinaisen hoidon (VAIHE 2). Hän istuu tuolille ja kokeilee kaikilta potilailta vyöhyketerapeuttisten periaatteiden mukaisesti jalkapohjia hieromalla, missä kohdin potilaan elimistöä on *patoutumaa ja kipeetä energiaa*. Jalkojen käsittely myös rentouttaa potilasta, jos tämä jännittää. (KH1998:N2, 4.) Parantaja kertoo, mistä hän löytää kipeän paikan ja mihin elimistön alueelle se viittaa (H1, 1, 2; kenttäpäiväkirja, 25; H6, 1), hän voi myös kysyä, mistä kohtaa jalkaa painaminen sattuu (tutkija). Jalkapohjien lisäksi hän painelee myös nilkkoja ja säären alaosaa, pitää käsiä paikallaan ja välittää näin jalkojen kipeisiin paikkoihin energiaa. (H1, 2-3; H2, 1; H3, 1; H4, 1; H5, 1.) Kahden potilaan (H4, 16; H5, 16) jalkoja parantaja hieroo myös hoidon päätteeksi.

Parantaja luovuttaa energiaa ja elämänvoimaa myös kevyesti hieromalla ja koskettamalla potilaan käsiä tai selkää hoidon aluksi (VAIHE 3). Mitä *hauraampi ja ongelmaisempi* potilas on, sitä enemmän Leena koskettaa häntä. Jos tällaista potilasta hoitaa energiaa luovuttamatta, hänelle voi tulla henkisesti paha olo. Voiman antamisesta seuraa usein syvää rentoutumista. (KH1998:N2, 4.) Havainnoiduissa parantamisnäytelmissä parantaja koskettaa hoidon aluksi kahta potilasta: tutkijaa ja Virpiä. Ensin mainittua hän hieroo selästä hoidon aluksi. Virpiä hän koskettaa sekä selästä että jaloista usean kerran hoidon aikana (H1, 1, 5, 6, 8). Hoidon aikana hän hieroo selästä myös Kaarinaa (H2, 8). Sekä tutkija että Virpi tuntevat kosketuksen kuumuutena, Virpiä hoitaessaan parantaja sanoo, että hänelle itselleen tulee hiki. (H 1, 1; Kenttäpäiväkirja, 24-29.)

Leenan parantamistapahtuman vaiheet 1-2 auttavat parantajaa hahmottamaan potilaan vaivaa, sen taustaa ja alkuperää. Keskustelemalla potilaansa kanssa ja hieromalla tämän jalkoja, Leena saa tietoa, jota hän tarvitsee parantamista varten. Lauri Hongon (1960, 83-84) mukaan potilaan haastatteleminen, tunnusteleminen ja hierominen kuuluvat parantamisnäytelmän vaiheeseen j, jossa parantaja tiedustelee sairauden alkuperää. Parantaja voi myös antaa potilaalle lääkettä nautittavaksi. Leena "lääkitsee" asiakastaan hieromalla tämän selkää. Hän ikään kuin hahmottaa tämän vaivaa, ja valmentaa tätä jatkotoimenpiteitä varten.

Samasta vaiheesta on kyse, kun Leena seuraavaksi alkaa liikkua hoitopöydän ympärillä lähellä potilasta (VAIHE 4). Hän pitää käsiään ilmassa, välillä paikallaan, välillä heiluttaa niitä hitaasti "kuin ilmaa tunnustellen", hän heiluttaa sormiaan ja ranteitaan, tekee keriviä liikkeitä. Toisinaan hän pitää käsiään aivan lähellä potilasta, toisinaan hän nostaa käsiään hieman kauemmaksi. Hän ottaa muutaman askeleen kauemmaksi potilaasta, tunnustelee sitten taas ilmaa, ja palaa taas lähemmäksi. (H1, 5; H2, 1; H3, 4; H4, 1; H5, 1-2; Kenttäpäiväkirja, 24-29.) Leenan mukaan hän kokeilee potilaan aurasta, missä energiakeskuksissa ja kehon osissa potilaalla on tukoksia tai plokkeja. Samalla hän arvioi, kuinka paljon tukoksia ja kipeää energiaa hän voi purkaa yhden hoitokerran aikana. (KH1998:N2, 4-5.) Haastattelussa Leena kertoo, millaisilta terve aura ja energiakeskukset näyttävät, ja mistä hän tunnistaa tukokset. Näkeminen on yhteydessä väreihin ja niiden kirkkauteen:

Kirsi: Mimmosena sä näät sen auran, näeks sä niinku värit tai, tai mi, miten se niinku, miten sä näät sen?
Leena: Sen voi nähä niinku eri tavalla silmät kiinni mä voin katella, tai silmät auki. (Kirsi: Joo.) Silmät auki ku mä keskustelen jonku ihmisen kanssa ni sille saattaa yht' äkkiä ilmestyä joku väri esimes tähän rintakehän päälle. (Kirsi: Joo.) -- Se voi olla hyvin voimakas vaikka sininen tai vihree (Kirsi: Joo.), eikä se heijastu vaatteista, ett' sillä ei oo sillai tekemistä vaatteitten kanssa. Tai sitt' se näkyy niinku sen pään ympärillä, voi näkyä niitä värejä. Sitt' useilla ihmisillä on aika tummaa tää vatsan puoli, hirveen yleistä on ett' näkee niinku sen tummana. (Kirsi: Joo-o.) Ja se johtuu siitä, ett' nykyajan ihmisillä on hirveen tukossa kaikki tunteet, ett' ne perustunteet meillä on täällä vatsan puolella. (Kirsi: Just.) Just sellaset niinku aidoimmat tunteet. (tauko)

Kirsi: Onks ne sitte niinku ne värit, ett' jos ne on kirkkaita, ni silloin se on niinku tavallaan auki se paikakaja toimii niinku sen pitää, mutt' sitt' jos se on tumma ja varjoja tai jotain, ni onks se sitt' niinku ett' se ei oo terve?

Leena: Joo, silloin siin on niinku tukos, ett' se ei toimi kunnolla sillä alueella se energiavirtaus. (Kirsi: Just.) Ja mille, mihin tsakran alueelle se siis liittyy, niinku liittyy ni silloin se tsakra on niinku tukossa, se on tukkeutunu näistä tämmösistä tukkoenergioista, se voi näkyä niinku tummanharmaana tai tummansinisenä tai joskus melkein mustana. Ja monesti on sillai ett' jos ihminen vuosikausia kantaa niitä, ni se voi niinku muodostaa sille alueelle sairauden sitte. (KH1999:N4, 3.)

Leena kykenee näkemään energiat erilaisina väreinä ihmisen ympärillä. Kirkkaat värit ovat merkinä siitä, että energia virtaa hyvin ja vapaasti, tukokset näkyvät tummina tai tunkkaisina väreinä. Silmät kiinni parantaja Leena kykenee näkemään ihmisen elimistön, auran ja energiakeskukset eli tsakrat ikään kuin sisältä käsin. Myös tuolloin ne ilmenevät tietynlaisina väreinä. (KH1999:N4, 4-5.) Havainnoiduilla hoitokerroilla Leena ei kuitenkaan kuvaile potilaan kehoa väreinä. Sen sijaan hän tunnistaa näillä *krampin* (H1, 4, 5; H2, 11), *plokin* (H2, 4), *massan* (H2, 5), *möykyn* (H2, 5), *solmun* (H3, 3), *kipeen virran* (H6, 1) tai *lukkoja* (H5, 2; H6, 2). Hän tuntee, että *vatsasta* (H3, 4) tai *selästä* (H1, 4; H6, 1) *tulee kipua* tai mainitsee jotakin energiakehojen (H1, 2) tai tsakrojen kunnosta (H4, 1; Kenttäpäiväkirja, 26). Tutkijaa lukuun ottamatta hän ei kuiten-

kaan arvioi, kuinka kauan tai kuinka monta hoitokertaa asiakkaan parantaminen vaatii. Kolmelle potilaalle parantaja kuitenkin mainitsee tulevasta hoitokerrasta parantamistilanteesta (H1, 13; H4, 15; H6, 13; kenttäpäiväkirja). Näin hän antaa ymmärtää, että tulevat hoidot ovat tarpeellisia.

Yllämainittu vaihe, jossa Leena määrittelee vaivan laadun ja määrittelee sen sanallisesti, vastaa perinteisen parantamisnäytelmän taudinselityksen antamisen vaihetta k. Leena kertoo, mikä potilasta vaivaa, hän kertoo löytäneensä taudinaiheuttajan (vaihe l). Parantajan fyysinen toiminta on taudinselitysvaiheessa ja varsinaisissa taudin aiheuttajan poistamismenoissa (Hongon vaihe m) kuitenkin täysin samanlaista. Leena käy läpi energiakeskuksia ja niiden kuntoa sekä purkaa energiatukoksia (vaihe m) samalla tavalla; hän liikkuu hoitopöydän ympärillä, heiluttaa käsiään ilmassa kämmenet potilaaseen päin. Välillä sormet liikkuvat, välillä ne ovat paikallaan, välillä parantaja on aivan potilaan vieressä, välillä hän taas siirtyy tästä kauemmaksi. Siirtymä vaiheiden välillä ilmaistaan kuitenkin verbaalisesti. Parantamistapahtuman vaiheessa neljä (VAIHE 4) Leena puhuu löytämisään tukoksista, kivuista tai chakrojen kunnosta tms., jonka hän tuntee, vaiheessa viisi (VAIHE 5) hän on kuitenkin siirtynyt jo irrottamaan tai hajottamaan energiatukoksia (ks. tarkemmin verbaalisesta vuorovaikutuksesta luku 5.3.2.). Näin ollen potilas pystyy seuraamaan hoidon etenemistä Leenan puheesta. Taudinaiheuttajaa ei hoitotilanteessa konkretisoida esimerkiksi esineellä (mahdollisesti siitä syystä, että se koetaan "aineettomana" tai ainakaan potilas ei Leenan tavoin kykene sitä näkemään), vaan se esitetään potilaalle mielikuvana. Näin on myös taudinaiheuttajan poistamismenojen kohdalla. Leena kertoo potilaalle, kuinka taudinaiheuttaja vähitellen "tuhoutuu".

Patoutuneen energian purkamisvaiheessa (VAIHE 5) Leena vetää huonoja ja raskaita energioita ihmisen auran ulkolaidoille, jolloin energiat hajoavat pienempiin osiin. Ne ohjautuvat parantajan käsien kautta *etteriin* ja hajoavat. (KH1998:N2, 5.) Joskus parantaja avaa ikkunan, että energiat pääsevät pois, näin hän tekee esimerkiksi Virpiä (H1, 10), Kaarinaa (H2, 15) ja Anteroa (H3, 12) hoitaessaan. Hajottaessaan energiaa parantaja liikkuu kaukanakin hoidettavasta, välillä hän istuu, mutta suurimman osan ajasta hän kuitenkin seisoo. Käsillä hän tekee samanlaisia liikkeitä kuin käydessään läpi energiakeskuksia.

Hoito kestää tavallisesti puolestatoista tunnista kahteen tuntiin ja maksaa asiakkaalle 300 markkaa (Luento). Parantaja saa, perinteisen parantamisnäytelmäkaavan mukaisesti (Honko käyttää käsitettä epilogi), korvauksen työstään, Leenalla tämä korvaus on rahallinen. Hoidon päätyttyä Leena keskustelee aina asiakkaansa kanssa. Potilaiden on myös mahdollista soittaa puhelimella parantajalle, kun parantamisesta on kulunut aikaa. Näin Leenan hoito noudattaa tavanomaisen henkiparantajalla käynnin kaavaa, joka muodostuu alku- ja loppukeskustelusta sekä varsinaisesta parantamisesta (Leenalla vaiheet 2-5) (vrt. Räsänen & Tikka 1990, 114).

5.3. Vuorovaikutus

5.3.1. Fyysinen: jalkojen hieronta ja kosketus

Kuten edellä esitetyssä parantamistapahtuman kronologisessa kaavassa kävi ilmi, Leena aloittaa kaikki hoitonsa (H1-H6) hieromalla potilaansa jalkapohjia ja nilkkoja, osalla potilaista (H1, 3; H4, 1) myös sääriä. Hän myös pitää käsiä paikallaan potilaan nilkoilla tai säärien alaosassa. Hän hyödyntää vyöhyketerapian kurseilla saamaansa tietoa ja kokeilee sen periaatteiden mukaisesti potilaan jaloista, missä kohdin elimistöä tällä on *kipeää tai patoutunutta energiaa*. Jalkojen käsittely myös rentouttaa potilasta, ja näin hoitoa vaikeuttavat jännitykset laukeavat (KH1998:N2, 4). Parantaja-Leena käyttää jalkojen hieromista apuna diagnoosin tekemisessä, varsinainen parantaminen tapahtuu kuitenkin muulla tavoin. Osaa potilaista Leena koskettaa kuitenkin myös varsinaisen hoidon aikana. Virpiä (H1, 1-14) hän hieroo selästä ja käsistä ja laskee kätensä tämän olkapäälle useita kertoja hoidon aikana, kun he keskustelevat. Myös Kaarinaa (H2, 15) Leena hieroo selästä ja jaloista vielä hoidon lopuksi, sekä Riittaa (H4, 16) ja Jaanaa (H5, 16) jaloista, ennen kuin nämä lähtevät kotiin. Kahta potilasta (H3, H6) Leena ei kosketa enää hoidon aikana.

Virpin (H1, 1) ja tutkijan jalkojen pituuden parantaja tarkistaa hoidon aluksi. Virpi valittaa hoidon aluksi kipuja vatsan seudulla ja lonkassa. Potilas pyytää parantajaa tarkistamaan hänen jalkojensa pituuden, kuten tämä on aiemminkin tehnyt. Leena toteaa jalkojen olevan eripituiset, ja siitä syystä vasen puoli on ollut kipeänä. Hän pyytää asiakastaan menemään hoitopöydälle päinmakuulle, vääntää vasemman jalan suorana ristiin oikean yli, ja painaa varovasti alaselkää. Sitten hän tekee saman oikealle jalalle.

Leenan mukaan jalat ovat tämän liikkeen jälkeen taas yhtä pitkät. Lopuksi hän painaa kätensä potilaan yläselälle ja pitää sitä hetken paikallaan. (H1, 1.) Itse kuvaan jalkojen pituuseron hoitamista näin:

Käyn Leenan pyynnöstä makaamaan selälleni hoitopöydälle villahuovan päälle, jonka hän kietoo ympärilleni. Hän ottaa tuolin jalkopäähän, katsoo jalkojani ja toteaa että ne ovat eripituiset. Hän kyselee ristiselkävaivoista. Kerron selkävaivoistani ennen ja nyt, sekä edellisen yön unesta, joka liittyi selkäkipuihin. Hän hieroo jalkoja kevyesti, vähemmän jalkapohjia, enemmän jalkojen sivuosia ja nilkkoja, löytää muuttaman kipeän pisteen ja sanoo niiden viittaavan selkään. Hän painaa kädet kipeisiin paikkoihin jaloissa ja pitää niitä hetken paikallaan. Leena haluaa tarkemmin katsoa selkääni. Hän pyytää minua kääntymään vatsalleni ja vasemmalle kyljelle, kokeilee selkärankaa ja venyttää jalkoja. Ristihuu on todennäköisesti mennyt paikoiltaan/lukkoon, muuten selkä vaikuttaa terveeltä. Vaivan hoitamiseen tarvitaan kiropraktikon apua, Leena ei itse ryhdy parantamaan selkää. Tämän jälkeen vaihdan asentoa ja menen oikealle kyljelle. Leena hivelee käsillään selkää, ja painaa kädet selkää vasten. Selkääni alkaa kuumottaa, mikä on merkki siitä, että energiaa alkaa virrata kehoon. (Kenttäpäiväkirja, 24-29.)

5.3.2. Verbaalinen: keskustelu ja mielikuvat

Parantamistapahtumalle on ominaista potilaan ja parantajan välinen verbaalinen vuoro-vaikutus. Kaikki asiakkaat keskustelevat varsinaisen hoidon aikana, sitä ennen ja sen jälkeen Leenan kanssa. Verbaalinen aktiivisuus vaihtelee kuitenkin potilaskohtaisesti: osa potilaista puhuu lähes koko hoidon ajan (esim. H1), osa taas on suurimman osan ajasta hiljaa (esim. tutkielman tekijä). Parantamistapahtuman kohteena on aina potilas, hänen vaivansa ja tautinsa. Myös keskustelunaiheet ovat varsin kiinteästi sidoksissa parantamisen kohteeseen. Keskeisellä sijalla on taudinaiheuttajan luonnehdinta, sen alkuperän eli etiologian määrittäminen ja pohtiminen sekä taudinaiheuttajan poistaminen. Vaikka potilaan ja parantajan väliset keskustelut poikkeavat toisistaan sisällöllisesti, teemoiltaan ne ovat varsin yhteneväisiä. Karkeasti ottaen parantamistapahtumien keskusteluteemat voidaan jakaa viiteen eri ryhmään seuraavasti:

1. Keho ja mielikuva taudista
2. Edellinen elämä
3. Lapsuus
4. Lähimenneisyys tai nykyhetki
5. Vapaat keskustelunaiheet

Asiakkaan vaiva tai parantajan mielikuva taudista sekä asiakkaan keho ovat keskustelun kohteina kaikissa parantamistapahtumissa (H1-H6). Parantamisen kohteena ei ole potilaan fyysinen keho, vaan muut kehon tasot (ks. tarkemmin luku 4.2.). Anterolle

Leena määrittelee tarkemmin hoitavansa tämän tunnekehoa (H3, 4). Näin myös Jaanelle (H5, 13), mutta myöhemmin hän lisää parantavansa tämän energiakehoa (H6, 1). Leena muodostaa hoidon alkuvaiheessa käsityksen siitä, mikä aiheuttaa oireita asiakkaalle. Hän muodostaa mielikuvan taudinaiheuttajasta ja kertoo tämän myös potilaalle. Tämä mielikuva on kiinteässä yhteydessä parantajan sairaus-, terveys- ja ihmiskäsityseen, ja kuten Lauri Honko (1987, 7) mainitsee, se on myös koko parantamisen ideologinen sisältö. Mielikuva taudinaiheuttajasta ja taudinselitys ei ole yksinomaan parantajan määriteltävissä, vaan siitä voidaan hoidon aikana neuvotella myös potilaan kanssa. Näin tapahtuu esimerkiksi silloin, kun Leena hoitaa Kaarinaa (H2, 1-3):

Leena: *Tässä on semmonen plokki ihan.* (Koskettaa potilaan ylävatsaa)

Kaarina: *Joo, niin on. Kylkihiitten alle painaa.*

Parantaja-Leena siirtyy potilaan pään puolelle.

Leena: *Ku keskittyy, ni mikä ensimmäisenä nousee, ni se pyrkii ulos sieltä.*

Kaarina: *Mä en oo ite voinu edes meditoida, ku se kiristää olkaa.*

Leena: *Mä yritän täältä ylhäältä avata sitä. Sä voit hengittää aika syvään ja keskittyy päästää irti.*

Kaarina: *Mä oon yrittäny niinku sä oot neuvomu.*

Leena: *Kuinka laaja se plokki on siellä?*

Kaarina: *Se on oikeella puolella enemmän. Se on semmonen levymäinen. Ei oo enää niin nauhamainen. Tässä keskellä.*

Leena: *Selänpuolella?*

Kaarina: *Ei ku keskellä.*

Leena: *Mä näen sen siipimäisenä, josta tulee semmoset ulokkeet molemmille puolille. (tauko) Mä yritän irrottaa sitä. Se on kolmnessa tsakrassa kiinni. Mä yritän irrottaa sitä. Kauheen kipeetä tulee.*

Parantaja istuu tuoliin asiakkaan pään puolelle.

Kaarina: *Se ei oo kiinni vasemmalla.*

Leena: *Se on semmonen läpinäkyvä. Mä katon, meneeks se alas päin. Se menee lonkan etuosaan, lonkkaluuhun. Siinä on terävä kohta tossa lonkan etupuolella.*

Kaarina: *Mullakin on semmonen tuntu, ett' se on kaareva.*

On hetken hiljaista. Parantaja-Leena istuu edelleen tuolissa. Hänen kätensä liikkuvat hiljaa ilmassa, ovat sitten taas hetken paikallaan.

Leena: *Se menee selkärangaa pitkin, se on kiinni lannerangassa pallean kohdalla selkää. (tauko) Keskity energiaan. Mistä asiasta sä pidät kiinni, mistä et uskalla päästää irti? Mikä sun täällä sisällä on?*

On hiljaista. Leenan kädet ovat paikallaan ilmassa, kämmenet potilaaseen päin.

Leena: *Se on sen takia lonkassa kiinni, koska se estää sua menemästä eteenpäin, pidättää.*

Kaarina: *Mä tunnen sen eri tavalla. Se on semmonen piikkimäinen. Tossa lonkassa.*

Leena: *Joo, mä irrotin sen sieltä, mä hoidan nyt enemmän tästä keskeltä.*

Kaarina: *Ai jaa, joo.*

Leena: *Tavotaks sä sen?*

Kaarina: *Se, ett' mä yritän kontrolloida asioita, jotka ei kuulu mulle.*

Leena: *Minkä takia? Mitä sä pelkät?*

Kaarina: *Ett' mun selän takana tehdään jotain.*

Leena: *Semmonen on tapahtunu? Sun lapsuudessa tai aikasemmassa elämässä?*

Kaarina: *Mä oon lapsenaki kuunnellu aina aikuisten juttuja. Mulla on ollu tarve tietää, mitä tapahtuu.*

Leena: *Voi se olla aikasempiki elämä. Muistaks sä ku käytiin joskus läpi edellistä elämää?....*

Taudin aiheuttajan löytäminen ja taudinselityksen antaminen Kaarinalle *Tässä on semmonen plokki ihan*, käynnistää parantajan ja hänen asiakkaansa neuvottelun taudinaiheuttajan tarkemmasta laadusta. *Plokki* saa muodon, jonka molemmat parantamisen

osapuolet hyväksyvät. Tämän jälkeen potilas ja parantaja alkavat jo pohtia sitä, mistä taudinaiheuttaja on peräisin: *Semmonen on tapahtunut? Sun lapsuudessa tai aikasemmassa elämässä?* Jaanalta (H5, 3-5) parantaja pyytää apua mielikuvan muodostamisessa. Hän tuntee energian laadun, mutta haluaa, että Jaana keskittyy energiaan, siihen mitä siinä tapahtuu, mitä se oikeasti on. Jaana itse luo mielikuvan, jota Leena kysymyksillään täsmentää.

Leenan tautiin liittämä mielikuva²⁵ liittyy tavallisesti tilaan, jossa energia ei liiku, se on pysähdyksissä tai puutunut. Tila on jollakin tapaa staattinen. *Täällä on ihan tukossa*, hän sanoo Virpille (H1, 2) ja Kaarinalla (H2, 9) *se ei oo päässy virtaamaan*. Taudinaiheuttaja voi olla esimerkiksi *kramppi, lukko, plokki, massa, solmu* tai *möykky*. Energia-käsitettä parantaja ei tavallisesti käytä silloin, kun hän määrittelee taudin aiheuttajaa tai antaa taudinselityksen. Poikkeuksena on Riitta (H4, 8), jolle parantaja sanoo: *Mä tunnen sen puutuneena energiana. Ku se kipee energia menee tarpeeks kipeeks, ni se puutuu*. Kukaan potilaista ei kuitenkaan kysy parantajalta tarkemmin, mistä krampista, massasta, möykystä tms. ylipäättään on kyse. Mielikuva on näin ollen riittävän selkeä ja onnistunut. Hoidon lopussa parantaja saattaa käyttää energia-käsitettä viitatessaan potilaan kohentuneeseen ja tasapainoiseen tilaan (H1, 13; H3, 16; H5, 14; H6, 12-13) tai chakrojen tasapainoon (H2, 14).

Hoidon aikana Leena käyttää myös käsitettä *kipu*, jota hän tuntee potilaan kehossa. *Täältä tulee kipua*, parantaja sanoo esimerkiksi Virpille (H1, 3, 4, 11), myös Anteron (H3, 1, 6, 16) vatsasta ja lantiosta tulee kipua (ks. myös H4, 5, 7, 9; H5, 3; H6, 3, 4, 6). Kivun synonyyminä on *kipeetä*: *Ai, ku tulee kipeetä vatsasta*, parantaja sanoo Kaarinaa hoitaessaan (H2, 5; H4, 8; H6, 1, 2). Vaikka parantaja ei varsinaisesti viittaa laatusanalla energiaan, kyse on kuitenkin jostakin, mikä nousee tai poistuu potilaan (tunne)kehosta. Kyse on energiasta, joka saa parantamistilanteessa erilaisia määreitä. Nämä

²⁵Havainnoiduissa parantamistapahtumissa Leena määrittelee taudinaiheuttajan ja antaa taudinselityksen seuraavasti: *Täällä on ihan tukossa* (H1, 2), *tähän on oikeen kerääntyny* (H1, 3), *Aivan ku vetäisi kramppiin* (H1, 4), *Täss' on sama kramppi ku ennen* (H1, 5), *Tässä on semmonen plokki ihan* (H2, 1), *Kuinka laaja se plokki on siellä?* (H2, 2), *Täss' on kauhee massa tässä* (H2, 5), *Tää on kyllä niin iso möykky, ulottuu lannerankaan asti* (H2, 6), *Paksusuolen mutkassa oikeella on krampikohta* (H2, 11), *Siell' on oikeen semmoset pussit* (H2, 13), *Toisen tsakran ylhäällä on semmonen solmu. Tosi kipee.* (H3, 3), *Tässä tuntuu niin voimakkaasti, tässä kurkun kohdalla.* — *Se pyrki ulos tosta. Siin on semmonen paksu kerros* (H4, 2), *Sydän tsakran alla on ihan iso semmonen puutunut alue* (H4, 6), *Tunnen sen puutuneena energiana. Ku se kipee energia menee tarpeeks kipeeks, ni se puutuu* (H4, 8), *Täss' on niinku ohut panssarilevy tässä rinnassa* — *Monen elämän suojelupanssarit* (H4, 9), *Lukkoja seksuaalisella tasolla* (H5, 2), *ihan ku valtava kivi siellä yläselässä* (H5, 6), *Tunnen tässä hirveen kipeen virran. Se tulee tuolta sydäimestä* (H6, 1), *Pahin lukko on tossa sydämen alapuolella, tossa keskellä* (H6, 2).

viittaavat tavallisesti huonoon liikkuvuuteen, jäähmyteen. Asiakkaan kehosta tulee tummaa (H1, 9, 10; H6, 6), raskasta (H1, 11; H2, 9; H5, 6), huonoa (H1, 13), sakeeta (H3, 6), tiheetä (H3, 6), kylmää (H5, 12), puutunutta (H6, 6) tai kivimäistä (H5, 11). Energian mukana voi tulla myös tunteita. *Täältä tulee hirveen semmosta syvää petty-
mystä*, parantaja sanoo Kaarinalle (H2, 6), ja Riitalta (H4, 5) hän tuntee *kauheesti pel-
koa*. Jaanalla (H5, 3) on *ihan ku häkkiin ajettu olo tulee täältä*.

Toisinaan parantaja ei määrittele energian laatua lainkaan. Hän saattaa vain todeta energian poistumisen asiakkaansa kehosta. Esimerkiksi Kaarinan *lapaluitten kohdalta tulee hirveesti*, ja myöhemmin *tulee tosta rintakehän kohdalta* (H2, 13). Virpillä *tää nousee ylös. -- se tulee ulos selän kautta* (H1, 3) ja Riitalla (H4, 6) *se irtoa nyt niin syvältä täältä rintakehästä*. Kaarinalla *se puhdistuu*. "Negatiivinen" energia tai energiatukokset eivät kuitenkaan aina vain tule, nouse ylös, puhdistu tai irtoa potilaan kehosta. Parantajan rooli on havainnointien ja näissä ilmenevien kielellisten ilmaisujen perusteella aktiivisempi. *Mä yritän täältä ylhäältä avata sitä*, Leena sanoo yllä olevassa esimerkissä Kaarinalle (H2, 1-3) ja jatkaa hetkeä myöhemmin: *Mä yritän irrottaa sitä. Se on kolmannessa chakrassa kiinni. Mä yritän irrottaa sitä. Kauheen kipeetä tulee*. Toisin sanoen Leena tekee työtä irrottaakseen energiatukoksia ja saadakseen energia-kanavat auki. Hetkeä myöhemmin hän myös ilmaisee onnistuneensa tehtävässään: *Joo, mä irrotin sen sieltä*. Kaarinan hoidon aikana parantaja selittää potilaalle, mitä hän tekee: *Mun täytyy avata nämä kädet, ja jalatki on niin tukossa* (H2, 10) tai *mä kiskon kyljen kautta ulos* (H2, 11). Anterolle (H3, 3) parantaja sanoo, että *mä vasta irrotan. Aika hyvin se tuolta lantiosta irtoa. Täss' on sinistä valoo, jolla sitä irrotetaan. Valkosta ja sinistä*. Jaanalta (H5, 15) parantaja *vetää sitä pois tuolta* ja myöhemmin hän *poistaa sitä jalkojen kautta* (H6, 5). Taudin aiheuttajan tai siitä luodun mielikuvan poistaminen tapahtuu hoitotilanteessa siis myös verbaalisesti.

Kuten klassisessa parantamisnäytelmässä, myös Leenan ja hänen asiakkaansa välisessä parantamistilanteessa taudinaiheuttajan poistaminen päättyy verbaaliseen terveeksijulistamiseen. Virpille (H1, 12, 13) Leena sanoo, että *nyt nää alkaa keventyä taas*, ja aivan hoidon päätteeksi hän toteaa: *Nyt nää energiat on täysin tasapainossa taas*. Kaarinalla *tuntuu aika kevyeltä täältä jo* ja hieman myöhemmin *näähän pääsee nyt ihan harmoniaan nää chakrat nyt ku se on tullu sieltä*. Anterolla (H3, 16) *se virtaa nyt hyvin läpi*.

Useassa parantamistapahtumassa verbaalinen vuorovaikutus keskittyy yllä mainitulla tavalla potilaan kehoon, taudinaiheuttajan määrittelyyn ja sen poistamiseen asiakkaan kehosta. Keho on vahvasti nykyhetkessä, tässä hetkessä tapahtuvan parantamisen kohteena. Anteron ja Leenan välinen parantamistilanne (H3) on kuitenkin esimerkki siitä, että parantamisen keskiössä voi olla myös menneen elämän tai useiden elämien käsitteleminen (ks. LIITE 4). Anteron kohdalla parantaminen keskittyy nimenomaan henkiseen kehittymiseen ja aiempien elämien mieleen palauttamiseen. Parantamistapahtumassa Leena ja Antero osallistuvat yhdessä menneen elämän mieleen palauttamiseen. Viittaukset kehoon ovat tässä parantamistilanteessa vain vihjeenomaisia.

Mennyttä elämää ja sen tapahtumia käsitellään kaikkiaan viidessä kuudesta havainnoidusta parantamistilanteesta. Useimmissa tapauksissa mennyt elämä on osa taudin selitystä; asiakkaan taudilla tai vaivalla on syynsä menneessä elämässä. Kaarina ja parantaja palauttavat mieleen hyvin lyhyesti (H2, 4) menneen elämän tapahtumat, joita ovat käyneet läpi aikaisemmillä hoitokerroilla. Mennyt elämä esiintyy parantamistilanteessa nykyisten vaivojen (*plokki*) aiheuttajana. Se ei kuitenkaan ole ainoa syy tautiin: edellisen elämän kaltaiset tapahtumat ovat kertautuneet myös Kaarinan lähimenneisyydessä, sekä perheessä että järjestötoiminnassa. Myös Riitan kohdalla viittaus edelliseen elämään hoidon alussa on varsin lyhyt (H4, 3). Kokemukset on palautettu mieleen aikaisemmin, ja nyt niihin viitataan vain ohimennen. Myöhemmin Leena kuitenkin sanoo katsovansa kuvia, jotka nousevat potilaan kehosta poistuvasta kivusta (H4, 5-7). Leenan potilaalle kertomat kuvat ja tapahtumat ovat ahdistavia, ja potilas tulkitsee niiden liittyvän hoidossa aikaisemmin läpikäytyyn inkaelämään. Potilas on tuossa elämässä joutunut juonittelun kohteeksi, hänet on pidätetty ja häntä on kidutettu. Kokemukset ovat rakentaneet *monen elämän suojeleupanssarit, ett' millon tahansa sut voidaan pettää. Sen takia ne on rakentunu tänne syviin kerroksiin. Semmonen keinotekonen panssari* (H4, 9). Mennyt elämä selittää siis tässäkin tapauksessa nykyisiä oireita, se toimii eräällä tavalla taudin selityksenä. Molempien asiakkaiden kohdalla Leena kertoo näille menneen elämän tapahtumista. Potilaat itse eivät osallistu mielikuvien luomiseen.

Jaanan (H5, 3-5) kohdalla menneen elämän tapahtumien läpikäyminen on kuitenkin varsin vastavuoroista. Jaana itse toteaa, että viimeaikaiset ongelmat työpaikalla ovat

hänen mielestään karmallisia, toisin sanoen ne ovat seurausta menneen elämän tapahtumista. Parantaja yhtyy tähän mielipiteeseen. Tämän jälkeen menneen elämän tapahtumiin palataan yhdessä. Parantaja pyytää Jaanaa menemään mukaan energiaan, jota tämän kehosta poistuu. Menneen elämän mielikuvat nousevat tästä energiasta:

Jaana: *Mä tiedän, että tää on karmallista.*

Leena: *Ihan ku olisit kokenu tän aikasemminkin. Ja oot nyt tavannu samat ihmiset uudelleen.*

Jaana: *Mä tiedän, että asiat on tapahtunu niinku niiden on kuulunut tapahtua. Tästä eteenpäin pitäis elää oikein. Pelottaa, etten mä osaa.*

Parantaja-Leena istuu asiakkaan vasemmalle puolelle.

Leena: *Mulle tulee nyt semmonen kuva, että tässä on inkvisitio taustalla. Että se oot inkvisition uhri. Kauheen kipeetä tulee. Tunnetko sä tän energian, joka täältä tulee?*

Jaana: *Käsien ulkosyrjissä ja kyynärvarsissa tuntuu. Yhtä aikaa lämmintä ja kylmää.*

Leena: *Onko se kipua?*

Jaana huokaisee.

Leena: *Vai jännitystä?*

Jaana: *Hmmm. (tauko) Pikemminkin jotain tyhjyyttä.*

Leena: *Keskity siihen tyhjiyteen. Katso, mitä siellä tapahtuu? Mitä se tyhjyys oikeasti on?*

Jaana: *Mä näen kapeen käytävän, joka suuntautuu sydäntä kohti. Sydäimestä ei pääse läpi. Siinä on lukko.*

Leena: *pystytkö sä avaamaan sen?*

Hiljaista.

Jaana: *En.*

Parantaja-Leena istuu ja pitää käsiä ilmassa. Hän nousee ja kävelee potilaan oikealle puolelle. Pitää käsiään ilmassa.

Leena: *Millanen portti se on ?*

Jaana: *Musta kiviportti. Sellanen kylmä, kiiltävä kivi.*

Leena: *Oletko sä sen edessä?*

Jaana: *On niinku energia tulis ylös käytävää pitkin ja kohtais sitte sen mustan kiven.*

Parantaja-Leena istuu Jaanan oikealla puolella.

Leena: *Kuvittele millasta siinä käytävän päässä on?*

Jaana: *Se on niinku kanjonissa. Alhaalta tulee ruusunpunasta valoa, se on hyvin kaunista. Siellä on autiota, ei oo mitään kasvillisuutta. Se on hyvin murheellinen paikka.*

Leena siirtyy asiakkaan pään puolelle ja sitten takaisin tämän jalkopäähän.

Leena: *Seisotko sä siellä ovella?*

Jaana: *Mä oon kiven päällä.*

Leena: *Kuka sä olet?*

Jaana: *Mä oon nuori nainen. Mulla on sellanen ruskeankeltainen tunikamainen vaate, joka on sidottu punotulla nahkavyöllä. Jalassa on sandaalit. Ei mitään muuta.*

Leena: *Oletko sä yksin?*

Leena seisoo edelleen jalkopäässä.

Jaana: *Siltä se vaikuttaa.*

Leena: *Miksi sä istut siellä?*

Jaana: *Mä oon lähteny karkuun.*

Leena siirtyy Jaanan pään puolelle. Kädet heiluvat hitaasti ilmassa.

Leena: *Mitä on tapahtunu?*

Jaana: *Jonkunlainen eristämisenprosessi. Voi olla, että se on tapahtunu mun omasta tahdosta. Että mä päätin itse ensin eristää itteni, muut ehkä sitten.*

Leena: *Miks niin on tehty?*

Jaana: *Vaikeeta sanoa. Tulee mieleen musta energia, joka sulkee kaiken. Musta, kuiva energia, joka kuivattaa kaiken.... (H5, 3-5.)*

Parantaja ja asiakas jatkavat menneen elämän mielikuvien "katsomista" yhdessä. Jaana päätyy siihen, että mielikuvan nainen on kanjonissa, koska hän on nähnyt jotakin, mitä

ei olisi saanut tietää. Ja hänet on tästä syystä eristetty. Leena haluaa vielä tarkistaa paikan ja ajan:

Leena: *Missä sä huulet, että tää nainen on. Missä maassa?*

Jaana: *Ehdottomasti jossakin etelässä. On niin kuivaa. Jostaki syystä tulee mieleen Meksiko. Tai sitten se on Ranska, koska mä vihaan Ranskaa ihan hirveesti.*

Leena: *Sä vihaat sitä niin paljon, ett' sä et pysty kattoon tätä juttua. Jossakin Etelä-Ranskassa.*

Jaana: *Nii just, olin just sanomassa että Etelä-Ranskassa. Viinitarhoja lähistöllä.*

Leena: *Ja vuoristoa. (tauko) Sanopa vuosisata, mihin tää liittyyis.*

Jaana: *(huokasee. tauko) Vaikea sanoo. Ehkä se. Ainoa mielikuva on viheliäisestä yöstä, jotenkin että aurinko ei nouse.*

Leena: *Voiskohan tää liittyä katareihin. Tuhatsata luvulla.*

Jaana: *Mä ajattelin hefki sitten tuhatsatalukua.*

Leena: *Katarit oli alkukristittyjä. Ne noudatti erilaista elämäntapaa ku muut kristityt. Kirkko hyökkäs niitä vastaan. Yllätyshyökkäyksessä niitä tapettiin ihan hirveesti. Sun vaatetuski viittas semmoseen. (H5, 8-9.)*

Leena ja Jaana sijoittavat menneen elämän tapahtumat yksimielisesti 1100-luvun Etelä-Ranskaan. Tämän jälkeen parantaja alkaa tarkemmin kertoa historiallisista tapahtumista, joissa kirkko hyökkäsi katareja vastaan, ja Jaanan osuudesta näissä tapahtumissa (H5, 9-13, 16). Jaanan asema muistelussa muuttuu tämän jälkeen passiivisemmaksi. Viimeaikaiset tapahtumat ja Jaanan ongelmat työpaikalla saavat muistelun tuloksena laajemman kontekstin: ihmissuhdeongelmilla on pitkä ja monimutkainen historia menneessä elämässä. Nykyiset ongelmat ja vaivat selittyvät menneen elämän tapahtumilla. Seuraavalla parantamiskerralla menneen elämän tapahtumia vielä syvennetään (H6, 4-5, 6, 9), mutta varsin lyhyesti. Niitä käsitellään nyt enemmän suhteessa Jaanan nykyiseen luonteeseen ja asemaan. Mennyt elämä on vaikuttanut siihen, miten asiakas nykyisin suhtautuu miehiin ja miten hän toteuttaa omaa naiseuttaan. *Varmaan se johtuu siitä, mikä tulee täältä menneisyydestä*, parantaja selittää.

Yhtä lukuun ottamatta kaikki asiakkaat (H1, H2, H4, H5, H6, Kenttäpäiväkirja 24-29) palaavat hoidon aikana omaan lapsuuteensa tai nuoruuteensa ja niiden aikaisiin kokemuksiin ja ihmissuhteisiin. Virpin ja Leenan välisessä parantamistapahtumassa (H1, 3-5, 7-8, 11) lapsuuden muistelemine on hyvin keskeisellä sijalla. Leena vahvistaa hoidon alkuvaiheessa asiakkaan käsitykset siitä, että tämän ongelmat ja vaivat liittyvät lapsuuden aikaisiin kokemuksiin (H1, 5), hän toistaa tämän vielä myöhemmin hoidon aikana (H1,9). Potilas muistelee traumaattisia tapahtumia, suhdettaan molempiin vanhempiinsa. Tämän jälkeen hän ryhtyy pohtimaan sitä, kuinka nämä kokemukset ovat vaikuttaneet hänen nykyiseen perheeseensä, parisuhteeseensa ja luottamukseen toisiin ihmisiin ja elämään yleensä. Parantamistilanteessa lapsuus siis nähdään lähtökohtana

nykyiselle tilanteelle, se on osa taudinselitystä. Takautumat menneeseen ovat lyhyitä, välähdyksenomaisia, ja niistä haetaan merkityksiä ja selityksiä asiakkaan tämänhetkille peloille, jännityksille ja toimintatavoille. Parantaja kysyy myös Kaarinalta (H2, 3-4), onko lapsuudessa tapahtunut jotakin sellaista, joka saattaisi aiheuttaa nykyisen pelon luottamuksen menettämisestä. Leena kuitenkin päätyy siihen, että pelko on peräisin menneen elämän kokemuksista (ibid), eikä lapsuudenkokemuksiin tästä syystä palata. Jaanan (H6, 12) ja Leenan välisessä parantamistapahtumassa asiakas tarjoaa lapsuut-taan ja omaa äitisuhdettaan selitykseksi omiin vaivoihinsa. Parantaja kuitenkin kieltää tämän:

Jaana: Mä oon myös miettiny sitä, että voisiko tää mun vaiva olla heijastusta mun äitin vaivoista. Sillä on ollut selän kanssa ongelmia just niissä kohissa, missä mä yleensä tunnen kivun?

Leena: Kyll' mä uskon ett' tää liittyy tähän aikasempaan elämään.

Jaana: Niin mäkin kyllä ajattelin, ettei tää mitään psykoanalyttistä heijastamista ole, mutta voishan se olla mahdollista.

Leena: Ei se liity tähän.

Edellisen lisäksi Jaana palaa parantamistilanteessa lapsuuteensa vain kerran ja hyvin lyhyesti, kun hän pohtii suhdettaan uskontoon (H5, 14). Riitta (H4, 4) sen sijaan muistelee parantamistapahtuman aikana lapsuudenperheensä tuttavaa, joka meditaatiossa ilmestyi hänelle. Muistoissa hän palaa nuoruuteensa ja tuttavan ensimmäiseen vierailuun perheessä. Hän pohtii elämänohjeita, joita viisas nainen oli antanut ja mainitsee kirjoista, joita tämä oli kehottanut lukemaan. Asiakas kertoo tapahtumista oma-aloitteisesti, parantaja kysyy vain muutaman selventävän kysymyksen aiheesta. Lapsuus nousee parantamistilanteessa keskustelunaiheeksi, koska asiakas kertoo parantajalle meditaatiossa kokemastaan yliluonnollisesta elämyksestä. Sairauden alkuperän määrittelemiseen se ei liity. Parantamistapahtumassa Leena voi myös yleisesti luonnehtia käsityksiään menneistä elämistä ja niiden merkityksestä. Esimerkiksi Kaarinalle (H4, 11-12) hän kertoo, että *yllättävän monet ihmisistä, jotka jää tähän (nim. hoitoon pidemmäksi aikaa), sellasten ihmisten kanssa mulla on yhteisiä elämiä. -- Tietyt ihmisryhmät aina uudestaan kohtaa toisiaan*, parantaja selittää. Hän myös luonnehtii, lukemansa perusteella, mennyttä elämää voiman lähteeksi ja alkukuvaksi, jota kohti ihminen pyrkii: *Jokaisella on takanaan ihana elämä, joka lyö leiman kaikkiin muihin. se on siellä takana voimanlähteenä. Niinku alkukuva ja -elämä. Se ei välttämättä oo ensimmäinen elämä, mutta sielun tasolla se toimii kuvana, jota kohti ihminen kulkee. Se*

on ensimmäinen elämä, jossa ihminen on ollu onnellinen ja jossa sielu on päässyt toteutumaan (H3, 8).

Parantajan ja potilaan välinen vuorovaikutus voi liittyä myös aivan lähimenneisyyden tapahtumiin tai nykyhetkeen (tällöin ei kuitenkaan ole kyse vaivasta tai oireesta, sen mielikuvasta tai mielikuvan poistamisesta). Kertojana on tavallisesti potilas, jonka aloitteesta aiheeseen siirrytään. Leena on kuuntelija (H1, H2), joka voi esittää muutamaa tarkentavaa kysymyksen. Hän ei kuitenkaan tavallisesti johdattele potilasta aiheeseen. Asiakkaan toteamus *Kukaan ei rakasta mua* (H1, 5), luonnehtii hänen nykyistä tilaansa ja kokemustaan olemassaolosta parantamisen hetkellä. Keskustelun aiheet liittyvät lähimenneisyyden tapahtumiin työssä ja uralla (H1, 5; H2, 4; H5, 1-3, 9-10, 12-13, 15, 17;) omassa perheessä ja parisuhteessa (H1, 6, 7, 10), tai omassa kodissa. Ne voivat viitata vaivan alkuperään tai syyhyn, tai olla kuulumisten kertomista, menneiden tapahtumien jakamista parantajan ja potilaan välillä. Riitta (H4, 9) kertoo Mayanäyttelystä, jossa oli käynyt Tampereella, Antero (H3, 9) kertoo myös käyneensä Tiibet-näyttelyssä. Leena kertoo yhdelle asiakkaistaan (H6, 1) Ranskan matkasta, joita on hiljattain palannut.

Niin sanotuiksi vapaiksi keskustelunaiheiksi voidaan lukea sellaiset aiheet kuin esimerkiksi unien käsitteleminen. Kaikkiaan kahdessa parantamistilanteessa potilas kertoo parantajalle unia (H3, 4, 6; H6, 11), myös parantaja itse kertoo omasta unestaan yhdelle asiakkaalle (H3, 9). Sekä potilas että parantaja voivat tulkita unta ja siinä esiintyviä symboleja ja tapahtumia. Riitta ja Leena (H4, 10-11) jakavat parantamistilanteessa kokemuksiaan ennenäkökyvystä. Molemmat kertovat omista kokemuksistaan ja ovat yhtä mieltä siitä, ettei ennenäkeminen ole tahdonalaista eikä sitä voi ohjailta. Parantaja kysyy Anterolta (H3, 4, 17) tämän meditaatiokokemuksista ja kertoo myös itse omistaan (H3, 17). Asiakkaista Jaana kysyy Leenalta elämyksistä, joita on kokonut meditoidessa (H6, 3); Jaana kertoo parantajalle myös suhteestaan uskontoon yleensä. Parantaja ja asiakas voivat hoitotilanteessa puhua myös yhteisistä tutuistaan (H3, 3, 14), yhdessä käymistään kursseista (H3, 1) tai kirjoista, joita ovat lukeneet (H3, 5-6; H4, 1).

Parantamistapahtuman verbaaliselle kommunikaatiolle on luonteenomaista myötäily ja tuen osoittaminen toisen näkemyksille. Potilaista vain kaksi epäilee (H2, 3, 14; H4, 5, 7) tai kiistää parantajan näkemyksiä hoidon aikana, ylipäättään on eri mieltä pa-

rantajan kanssa. Näistä molemmat liittyvät oireiden tai aiempien elämien mielikuviin, joita parantaja kertoo asiakkaalleen hoidon aikana. Leena itse ilmaisee olevansa eri mieltä asiakkaan kanssa vain kerran (H2, 11), hänen mielestään potilaan vaiva ei ole vielä kokonaan poistunut, vaikka tämä tuntee olonsa jo paremmaksi. Diagnoosia tai varsinaisia parannusmenetelmiä ei kukaan potilaista kyseenalaista tai kiellä hoidon aikana.

5.3.3. Aineeton: energian purkaminen ja välittäminen

Tän tyyppiseen parantamiseen tarvitaan se sielun ja hengen välinen yhteys, ett' tää on niinku hyvin hengellistä parantamista. (tauko) Se vaatii niinku tietynlaista uskoa ja sellasta uskon, vahvaa niinku uskonelämää. Se, se tuntuu kauheen uskonnolliselta sanalta sillai, mutta tää on niinku sitä uskonnollista aluetta, vaikkei se oo sidoksissa mihinkään uskontoon sinänsä. (KH1999:N5, 13.)

Leenan parantaminen on hänen määritelmänsä mukaan "hengellistä" parantamista. Hän sanoo parantavansa potilaitaan jumalallisella energialla. Leenan välittämä parantava energia on sitä energiaa, joka virtaa ihmisen sielun ja korkeamman hengen välillä. Tästä syystä hengellisen parantajan sielulla on oltava yhteys henkeen, ja sitä kautta taivasmaailmaan, jumalalliseen läsnäoloon. Jumalallisella energialla parantaminen ei Leenan mukaan ole kuitenkaan ainoa tapa parantaa. Erilaiset parantajat parantavat erilaisilla energioilla: esimerkiksi shamaanit käyttävät parantamisessa apuna luonnonenergioita. Energian sijasta Leena puhuu toisinaan myös valosta ja voimasta. (KH1998:2, 7.)

Myös Olavi Räsänen ja Marja Tikan (1990, 117) tutkimuksessa henkiparantajat käyttivät parantamisessa vaikuttavasta elementistä käsitettä parantava voima tai energia. Voiman tai energian lähteenä oli jokin ihmistä suurempi ja syvempi ulottuvuus. Monet parantajat nimesivät ja kuvasivat energiaa Pyhäksi Hengeksi tai jumalalliseksi voimaksi. Sen alkuperää he eivät kuitenkaan pohtineet. (Ibid.) Henkiparantajat sanovat usein itse olevansa vain parantavan energian välikkappaleita. He eivät itse kykene parantamaan vaan toimivat ikään kuin "muuntajina", energia ohjataan heidän kauttaan potilaaseen. (Räsänen 1992, 65; Tuovinen 1984, 145.)

Jumalallinen energia tulee Leenan mukaan eri tasoilta. Hoidossa voi olla mukana kolmen tasoista energiaa: Pyhä Henki, Kristus-valo ja enkelitason energiat. Korkeimman tason parantamista tapahtuu, kun parantamisessa on mukana jumalallisuuden taso, Pyhä Henki. Potilas saattaa parantua yht'äkkiä ilman pitkiä parannusprosesseja. Kristus-valolla Leena tarkoittaa Kristuksen parantavaa läsnäoloa. Kristus-valon voi hoidon aikana kokea silmät kiinni auringon kaltaisena valona, joka myös lämmittää. Parantajalla ja potilaalla alkavat usein kyyneleet virrata silmistä, kun he kokevat valon. Kristuksen läsnäoloon liittyy myös täydellinen, kaiken kattavan rakkauden läsnäolo. Enkelit luovat Leenan mukaan paljon erilaisia energioita liikkeessaan. Esimerkiksi viisauden enkelit tuovat ihmisille tietynlaista viisautta ja ymmärrystä, rohkeuden enkelit taas rohkeutta ja voiman energioita. Energiat ovat erivärisiä, ne voi nähdä palloina, säteinä tai sumuna, joka sulautuu hoidettavan energiakenttään. (KH1999:N5, 11.)

Energiat vaihtelevat myös lämpötilojen mukaan kylmästä kuumaan. Fyysistä sairautta parannettaessa, esimerkiksi kasvaimia poistettaessa, energia on Leenan mukaan usein jääkylmää. Hoidon aikana potilas voi alkaa palella. Viileät energiat ovat puhdistavia, ne avaavat elimistön energiakenttiä. Lämpimät energiat ovat vahvistavia energioita. Jos jossakin elimessä on energiavajaus, sinne menee Leenan mukaan tavallisesti lämmintä tai kuumaa energiaa, joka saa elimen toimimaan. (KH1999:N5, 12.) Leena tuntee hoitaessaan energian laadun tai voi nähdä sen värin ja muodon. Hänen kerronnassaan energia kuitenkin *menee* ja *on*, toisin sanoen Leena ei itse luo tai valitse hoidossa välittyvän energian laatua. Hän on kuitenkin tietoinen siitä mihin energiaa siirtyy: – *mä voin koko ajan katsoa, että mihin se niinku se mun käsistä tuleva energia suuntautuu sun kehon alueella, meneeks se niinku varpaaseen vai meneeks se lantioon. Ett' jotenki -mun tietosuus on siinä energiassa mikä virtaa meidän välillä.* (KH1999:N4, 2.)

Aloittaessaan parantamisen Leena luuli, että energiaa siirtyy hänen käsiensä kautta potilaaseen. Myöhemmin hän kuitenkin huomasi, että energiaa siirtyy koko hänen auransa kautta, esimerkiksi ranteen kohdalta ja kaulasta. (KH1999:N5, 10-11; 13.) Leenan mukaan parantaminen on automaattista, hänen ei tarvitse mitenkään erityisesti valmistautua hoitoon tai keskittyä hoidon aikana. Aiemmin Leenan hengen ja hoidettavan auran välille syntyi hoidon aluksi yhteys, ja vasta sen jälkeen energia alkoi virrata. Vaikka hän välittää potilailleen energiaa, hän ei kuitenkaan koe olevansa vain välikappale vaan on koko persoonallaan mukana hoidossa. (KH1999:N4, 6.)

Energian välittämisen lisäksi Leena sanoo myös *purkavansa* ja *hajottavansa* energiaa. Tällöin hän hoitaa *tukoksia* ja *patoutumia* ihmisen elimistössä, hän puhdistaa elimistöstä *kipeää*, *raskasta* ja *huonoa energiaa* (KH1998:N2, 3-5). Energia ohjautuu käsien kautta ensin hoidettavan auran uloimpiin kerroksiin, ja lopulta kokonaan pois hoidettavan aurasta. Tämän jälkeen kipeä energia hajoaa *eetteriin*. Jos energiatukokset ovat syvissä kerroksissa, ne pitää nostaa pintaan vähitellen ja hoitokertoja tarvitaan siitä syystä useampia. Tukosten irrottaminen on toisinaan hankalaa, joskus jopa mahdotonta. Tällöin Leena joutuu käyttämään apunaan korkeampaa, jumalallista energiaa, ja pyytämään lisäapua hoidettavan enkeliltä, omalta enkeliltään ja auttajiltaan. (KH1998:N2, 5.)

6. TIIVISTELMÄ

Edellä olen käsitellyt parantaja-Leenan elämänhistoriallista profiilia ja parantajan roolin omaksumista rooliteorian (Sunden 1979) ja siirtymäriittiteorian (van Gennep 1960) näkökulmasta. Olen analysoinut hänen ammatillista maailmankuvaansa (maailmankuvateoriat), tarkemmin sanoen hänen sairaus-, terveys- ja ihmiskäsitystään. Olen hahmotellut parantamistapahtumaa – jossa parantajan rooli ja ammatillinen maailmankuva aktuaalistuvat – kahdesta näkökulmasta: kronologisen ja pragmaattisen etenemisen osalta parantamisnäytelmän ihannekaavaan (Honko 1960) verrattuna sekä tarkemmin siinä havaittavaa vuorovaikutuksen laatua.

Informanttini Leena on vuonna 1952 syntynyt keskisuomalainen henkiparantaja. Lapsuuden perheessään hän enkulturoitui kristillispohjaiseen kollektiivitradiitioon, johon kuuluivat käsitykset jumalan ja yliluonnollisten olentojen, kuten enkelien olemassaolosta. Perheen äidin kautta välittyi malli rukouksella parantamisesta, jota tämä käytti hätätapauksissa. Jo lapsuudessa Leenalla on ollut kokemuksia, jotka hän tulkitsee yliluonnollisiksi. Hän näki unia aiemmista elämästä, koki toisaalta voimakasta yhteyden tunnetta jumalaan ja niin sanottuun taivasmaailmaan. Tämä tunne on syventynyt läpi elämän.

Parantajan roolin, joka voidaan nähdä vanhana ja monikulttuurisena uskonnollisena roolina, Leena omaksui vähitellen. Ensimmäiset ärsykkeet hän sai 20-vuotiaana. Yliluonnollisessa elämyksessä hän näki kirkkaan valo-olennon ja kuuli kehotuksen: *Jätä kaikki ja seuraa minua*. Elämyksessä yhdistyivät auditio ja visio. Kokemus viittaa kristilliseen traditioon ja Jeesuksen opetuslapsilleen esittämiin sanoihin. Rooliteorian kautta se voidaan tulkita opetuslapsen roolinotoksi ja Jeesuksen roolin mukautumaksi (adaptaatio), roolit on sisäistetty kollektiivitradiition kautta. Yliluonnollinen kokemus on henkiparantajan roolille tunnusomainen: yliluonnollinen kokemus, joka tulkitaan kehotukseksi ryhtyä parantamaan, on tavanomainen alkusysäys henkiparantajan uralle. Samassa kokemuksessa syntyy suhde supranormaaliin, mikä on välttämätön edellytys parantajan roolissa toimimiselle. Henkiparantajan rooliodotukset täyttyvät suhteessa ”tuonpuoleiseen”. Siirtymäriittiteorian näkökulmasta kokemus merkitsee siirtymistä initioidun rooliin: vanha minä jää taakse ja Leena siirtyy ”välitilaan” odottamaan initi-

aatiota. Tähän viittaa myös Leenan epätietoisuus siitä, mitä hänen tulisi ryhtyä tekemään. Jatkuviissa yliluonnollisissa elämyksissä korostuu opetusfunktio: niiden kautta tulevaa parantajaa valmistellaan rooliinsa. Parannustoiminta – sekä kauko- että kontaktiparantaminen – kohdistuu aluksi omaan perheeseen ja sukulaisiin, myös lemmikkieläimiin. Potilaspiiri kuitenkin laajenee vähitellen. Varsinainen initiaatio tapahtuu 1980-luvun alussa julkisessa parantamistilanteessa. Uuteen rooliin legitimoimiseen riittää sairauden oikea diagnosointi, varsinaista parantamista ei tarvita. Läsnäoleva yleisö tunnustaa Leenan parantajaksi niin, että hänellä tämän jälkeen riittää potilaita. Henkiparantajan rooliodotukset suhteessa yhteisöön ja potilaaseen täyttyvät. Vaihderiittien vaiheista vain initiaatio on julkinen ja sosiaalinen, se tapahtuu suhteessa yhteisöön. Irtaumavaiheelle ja vaihdevaiheelle ovat ominaisia yliluonnolliset elämykset, jotka tapahtuvat parantajan ja supranormaalien entiteettien välillä. Ne ovat luonteeltaan yksityisiä. Osa-aikaisesta parantamisesta Leena siirtyy täysipäiväiseen parantamiseen 1990-luvun alussa, samalla yksilöparantaminen vähenee, kaukoparantaminen loppuu lähes kokonaan, ja toiminta keskittyy kurssien järjestämiseen.

Yliluonnolliset elämykset, joita Leenalla on ollut koko elämän ajan, ovat muokanneet vahvasti hänen maailmankuvaansa. Ranskassa koettu yliluonnollinen elämys voidaan nähdä niin sanottuna maailmankuvallisenä kääntymyskokemuksena, jossa ihmisen oma asema ja koko ympäröivä todellisuus näyttävät uudella tavalla. Sekä menneisyys että tulevaisuus näyttävät uudessa valossa, ja nykyiset tapahtumat saavat syvemmän merkityksen. Kokemus muuttaa myös merkittäväällä tavalla parantajan maailmankuvan tietoteoriaa: tietoa todellisuudesta voi saada myös muuten kuin omien ja muiden (kollektiivitradiotio) kokemusten, kirjallisuuden ja kouluttautumisen kautta. Yliluonnolliset elämykset, unet, intuitio ja taiteellinen inspiraatio ovat Leenan mukaan valideja tapoja hankkia tietoa. Tämän myötä henkiparantajan maailmankuva, sisäinen malli eli presentaatio, muistisisältö ympäröivästä maailmasta muodostuu enemmän tai vähemmän tavanomaisesta maailmankuvasta poikkeavaksi, mutta kuitenkin loogiseksi kokonaisuudeksi.

Parantajan ammatissa toimimisen kannalta maailmankuvan keskeisiä osa-alueita ovat supranormaalien entiteettien liittyvät käsitykset, sekä hänen ihmis-, sairaus- ja terveyskäsityksensä. Nämä tiedolliset käsitykset aktuaalistuvat parantamistilanteessa kun parantaja toimii roolissaan. Ne ohjaavat parantajan havainnointia sekä hänen fyysistä,

sosiaalista ja symbolista toimintaansa suhteessa supranormaaliin ja asiakkaaseen. Ammatillisen maailmankuvan voidaan nähdä muodostuvan ensisijaisesti käsitteistä, joiden omaksumisessa kielellä ja kulttuurin muilla symbolisilla järjestelmillä on keskeinen osuus. Parantajan maailmankuvan piirteitä voidaankin hahmottaa juuri hänen kerronnassaan ilmenevistä käsitteistä. Leenan maailmankuvan muodostumisessa suomen kielellä on ollut tärkeä sija. Se on antanut parantajalle konkreettiset käsitteet ja käsitykset maailman luonteesta ja ihmisen asemasta siinä. Supranormaalia koskevaan käsitteistöön on vaikuttanut kristillinen kulttuuri, johon Leena enkulturoitui lapsuuden perheessään. Sekundaarisosialisaatiossa Leena on omaksunut käsitteitä uskonnollis-filosofisesta kirjallisuudesta, käymiltään kursseilta ja mediasta. Haastattelussa hän viittaa muun muassa Tapio Kaitaharjuun, Rudolf Steineriin, Gnostikkoihin, Krishnamurtiin, Carl-Gustaf Jungiin, teosofiaan ja buddhalaisuuteen ja näiden näkemyksiin maailman, ihmisen, terveyden ja sairauden luonteesta. Leenan ammatillinen maailmankuva on käsitteistöltään varsin synkretistinen. Siinä on havaittavissa itämaisia vaikutteita, mutta myös kristilliseen uskoon liittyviä piirteitä. Tässä mielessä se edustaa tavanomaista suomalaisen henkiparantajan maailmankuvaa. Verrattaessa henkiparantajien yleistä ammatillista maailmankuvaa Leenan maailmankuvalliseen käsitteistöön, saamme seuraavanlaisen kaavion:

Henkiparantajien maailmankuva:

1. Henkimaailma on aineellista maailmaa laajempi kokonaisuus.
2. Henkimaailmaa ohjaavat universaalit lait, joita säätelee korkein mahdollinen äly.
3. Elämä koostuu erilaisista värähtelytasoista.
4. Dualismi: maailmankaikkeus sisältää sekä hyviä että pahoja henkiä.

Leenan maailmankuva:

1. Taivasmaailma on aineellisen maailman taustalla oleva, sitä todellisempi maailma. Siihen liittyvät mm.
 - ihmisten, eläinten, kasvien ja kivien valo-olemukset
 - enkelit
 - luonnonhenget
 - tontut
 - korkein taso eli niin sanottu luomisen taso: Isä, Poika ja Pyhä Henki.
2. Elämän- ja maailmanlaki
3. "Kaikki on energiaa", joka värähtelee eri tasoilla.
4. Paha on harhautunutta todellisuutta. Persoonallista pahaa ei ole.

Leenan ammatillisen maailmankuvan eräänlainen ydinlause on *kaikki on energiaa, joka värähtelee eri tasoilla*. Näkemys todellisuuden energeettisestä luonteesta leikkaa koko hänen maailmankuvansa, myös sairaus-, terveys- ja ihmiskäsityksen. Energian erilaisilla värähtelytasolla selitetään myös niin sanotut yliluonnolliset elämykset, joissa värähtelytaso nopeasti nousee toiselle tasolle ja painovoima häviää. Tuolloin ihminen kykenee havaitsemaan korkeammilla tasoilla olevia olentoja ja asioita. Energia-käsite esiintyy myös Leenan hoidoissa. Hän kutsuu itseään energiaparantajaksi, joka auttaa asiakkaitaan hajottamalla huonoja energioita näiden kehosta ja välittämällä parantavaa energiaa. Energian synonyyminä parantaja käyttää haastatteluissa myös voima- ja valo-sanoja.

Energian erilaisista värähtelytasosta johtuu se, että todellisuus on Leenan mukaan huomattavasti aineellista maailmaa laajempi. Aineellisen maailman taustalla on niin sanottu taivasmaailma, joka on koko ajan läsnä, mutta vain eri ”taajuudella”, korkeammalla värähtelytasolla. Taivasmaailmaan parantaja liittää sellaisia yliluonnollisia olentoja kuin ihmisten, eläinten ja kasvien – myös kivien - *valo-olennot eli aurat, enkelit, luonnonhenget ja tontut*. Värähtelytasot muodostavat eräällä tavalla ”kerroksellisen” maailmankuvan. Mitä korkeammalle tasolle siirrytään, sitä korkeampi tietoisuuden taso saavutetaan, samalla aineellisuus häviää. Korkeimmalla tasolla on luomisen taso, jossa kaikki olemassa oleva, myös energiat on luotu. Tämä taso ei enää ole energiaa, vaan eräänlainen voiman läsnäolo. Leena käyttää siitä käsitteitä *jumala, korkea henkiolento, jumalallinen läsnäolo, toisenlaisuus ja luoja*. Tähän tasoon Leena liittää myös kristillisen uskon käsitteistöön kuuluvat *Isän, Pojan ja Pyhän Hengen, sekä Neitsyt Marian*.

Taivasmaailma, joka parantajalle edustaa yliluonnollista ja tuonpuoleista, jotakin joka ei ole ”tästä maailmasta”, on käsitteistöltään varsin kristillispohjainen. Tonttusen sijaan on olentona tunnettu muun muassa suomalaisessa kansanuskossa ja -perinteessä. Näin ei kuitenkaan ole parantajan ihmiskäsityksen kohdalla. Leenan ihmistä koskevaa käsitteistöä leimaavat itämaiset vaikutteet. Ihmisestä puhuessaan Leena käyttää muun muassa sellaisia käsitteitä kuin *kehitys, karma, inkarnaatio, chakrat (tsakrat) eli energiakeskukset, energiakehot, praana ja meridiaanit*. Sama energeettinen kerroksellisuus, joka leikkaa parantaja-Leenan maailmankuvan, leikkaa myös hänen ihmiskäsityksensä. Olemassaolon aineellinen taso on vain yksi ih-

misen olemuspuoli: ihminen on ensisijaisesti henkinen olento, joka ilmaisee itseään älyn, tunteen ja tahdon kautta fyysisessä kehossa. Ihmisessä on olemassa fyysinen, henkinen ja sielullinen taso. Tasojen olemassaolo ilmenee käsityksessä ihmisen erilaisista kehoista. Fyysisen kehon lisäksi ihmisellä on erilaisia *energiakehoja*, jotka värähtelevät aineellista kehoa korkeammalla tasolla: *eetterikeho* eli *elämänruumis*, *astraali-* eli *tunnekeho* ja *henkinen aura* eli *syruumis*. Juuri näihin kehoihin parantaja kykenee hoidon aikana olemaan yhteydessä, hän pystyy havaitsemaan energian liikkumisen ihmisen elimistössä *meridiaaneja* eli *energiakanavia* pitkin. Hän voi myös visualisoida *energiakeskuksia* eli *tsakroja*, ja tuntee näiden fyysisen ja psyykkisen merkityksen ihmiselle ja tämän hyvinvoinnille. Näkemykset esiintyvät muillakin henkiparantajilla (mm. Edwards, Kaitaharju). Alkuaan ne liittyvät hindulaiseen käsiteapparaattiin ja joogafilosofiaan. Suomeen ne ovat kulkeutuneet lähinnä teosofisen ja antroposofisen kirjallisuuden kautta. Meridi-aanijärjestelmä taas tunnetaan kiinalaisessa lääketieteessä.

Parantajan käsitystä ihmisen sielusta tai siitä periaateista, joka jatkaa olemassaoloaan kuoleman jälkeen, voidaan pitää hänen ihmiskuvansa avaimena. Se liittyy yhteen ihmiskäsityksen ja maailmankuvan muut osa-alueet, paljastaa yksilön yhteyden ylläluonnolliseen, aikaan, luontoon ja laajemmin historiaan ja yhteiskuntaan. Leenan mukaan ihmisen *sielu*, joka on elämän aikana kehittynyt, yhdistyy kuolemassa takaisin ihmisen jumalaiseen puoleen eli *henkeen* (Leena käyttää tästä käsitteitä *korkeampi minä/itse*, *ikuinen minä/itse*, *kristusolemus*, *kristus meissä*, *kirkastettu itse*). Sielun mukana siirtyy tietoa elämästä ja todellisuudesta ihmisen henkiseen minään, joka on Leenan mukaan ikuinen. Juuri yksilön henki kantaa vastuun ihmisen teoista, vaeltaa elämästä toiseen ja inkarnoituu aina uudelleen maan päälle. Näin Leenan ihmiskäsitykseen kuuluu olennaisena osana käsitys ihmisen uudelleensyntymästä. Tämä näkemys on kiinteästi läsnä hänen ja asiakkaiden välisessä parantamistilanteessa, sekä hänen kertoessaan omasta elämästään. Henki on Leenan mukaan periaate, joka kantaa mukanaan kaikki menneiden elämien muistot ja opit, sekä hyvän että huonon karman. Sillä on oma persoonansa, joka ikään kuin kehittyy useiden elämien myötä. Kuolemassa ihmisen henki palaa erilaisten maailmojen kautta jonnekin perimmäiseen paikkaan, josta se tietyn ajan kuluttua palaa taas maan päälle uuden ihmisen fyysisen kehoon ja synnyttää tähän uuden sielun siemenen hedelmöittymisen het-

kellä. Elämän tarkoitus on Leenan mukaan sielun kehittyminen, ja laajemmin ottaen yhä uudelleen inkarnoituvan hengen kehittyminen.

Käsitys sielunvaelluksesta ja siihen liittyvästä karmasta on yleinen piirre henkiparantajien ihmiskäsityksessä. Leenan ja muiden henkiparantajien ihmiskäsityksissä on muitakin yhteisiä piirteitä. Lähtökohtana on niin sanottu spiritualistinen ihmiskäsitys, jonka mukaan ihminen on ensisijaisesti henkinen olento. Tämä henkisyys on synnynnäinen piirre ihmisessä, se ei ole seurausta olentoluokan evoluutioanaalisesta kehityksestä. Juuri henkisyys erottaa ihmisen eläimestä, ei niinkään psyko-fyysinen olemus. Selkein eroavaisuus Leenan ja muiden henkiparantajien näkemysten välillä on usko vapaaseen tahtoon ja ennalta määrättyyn kohtaloon. Henkiparantajien ihmiskäsitystä leimaa tavallisesti voimakas fatalismi: ihmisen kohtalo on etukäteen määrätty, eikä hän itse pysty vaikuttamaan siihen esimerkiksi omalla toiminnallaan. Leena sen sijaan korostaa yksilön valinnan vapautta, kykyä ja velvollisuutta tehdä valintoja mistään suuremmasta periaatteesta, kohtalosta tai karmasta riippumatta. Näillä valinnoilla ihminen pystyy vaikuttamaan omaan elämän laatuunsa, jos ei tapahtumien kulkuun, niin ainakin siihen, miten hän asioihin ja tapahtumiin suhtautuu.

Henkiparantajien ihmiskäsitys:

1. Spiritualistinen ihmiskäsitys: ihminen on ensisijaisesti henkinen olento, jolla on materiaallinen hahmo.
2. Fatalismi: jokaisella ihmisellä on etukäteen määrätty kohtalo.
3. Käsitys sielunvaelluksesta ja karmasta.

Leenan ihmiskäsitys:

1. Spiritualistinen ihmiskäsitys: ihminen on henkinen olento, joka ilmaisee itseään älyn, tunteen ja tahdon kautta fyysisessä kehossa.
2. Vapaa tahto: ihmisellä ei ole ennalta määrättyä kohtaloa, vaan vapaus ja velvollisuus valita oikea ja hyvä.
3. Uudelleensyntymä, aiemmat elämät, inkarnaatio, karma ja kehitys.
4. Ihmisen kolmijako: henki, sielu ja ruumis
5. Energiakehot, chakrat tai tsakrat, naadit, meridiaanit, praana.

Itämaisperäiset ja henkiparantajille luonteenomaiset käsitteet karma, inkarnaatio eli jälleensyntymä ja kehitys, liittyvät energia-käsitteen ohella myös henkiparantajan sairaus- ja terveystieteisiin. Sen sijaan kristilliseen uskontoon viittaavat käsitteet puuttuvat sairauskäsityksistä kokonaan. Leena ei näe sairauden taustalla esimerkiksi

Jumalan rangaistusta (synnistä). Hän ei myöskään selitä sairautta spiritualistisesti esimerkiksi pahan hengen tunkeutumisena ihmiseen. Niin sanottu taburikosselitys sairausselityksenä on Leenalla sidoksissa karma -käsitteeseen. Sairaus voi olla seurausta ihmisen aiemmissa elämässään tekemästä ”rikkeestä”, hänen hankkimastaan karmasta, se voi olla niin sanottu karmallinen sairaus. Tällaisen sairauden tehtävänä on opettaa yksilölle tietty ”läksy”, sen läpikäyminen on ihmisen kehityksen kannalta tarpeellista ja välttämätöntä. Karmallisia sairauksia on tästä syystä vaikeaa parantaa.

Sairaus voi olla seurausta myös tasapainon lakien rikkomisesta tässä elämässä, siitä, että ihminen erkaantuu omasta sisimmästään ja toimii elämän ja maailmanlakeja vastaan. Parantajan sairauskäsitykset ovat henkiparantajille luonteenomaisia: ne ovat yhteydessä tasapainoajatteluun, karman käsitteeseen sekä niin sanottuun sisäiseen parannustekijään, jolla tarkoitetaan positiivista ajattelua. Kielteinen, väärä tai tuhoava asennoituminen elämään synnyttää kielteisiä fyysisiä reaktioita, positiivinen ajattelu taas edistää terveyttä ja hyvinvointia. Leenan spiritualistinen ihmiskäsitys, käsitys siitä, että ihminen on ensisijaisesti henkinen olento, heijastuu hänen sairauskäsitykseensä. Sairaus on pohjimmiltaan jotakin muuta kuin fyysistä. Se on lähtöisin ihmisen tunteista tai ajatuksista, tai hengen menneistä elämistä. *Ulkoinen on oire sisäisestä*, Leena kiteyttää näkemyksensä parantamistilanteessa kommentoidessaan asiakkaansa fyysistä vaivaa.

Juuri siksi sairaudet ovat yhteydessä ihmisen fyysistä kehoa korkeammalla tasolla värähteleviin kehoihin ja tämän elimistössä liikkuviin energioihin. Tunteet ja ajatukset, jotka ovat energiaa, vaikuttavat energiavirtoihin, energiakehoihin ja lopulta myös ihmisen fyysiseen kehoon. Sairaus paikantuu Leenan mukaan ihmisen fyysiseen elimistöön sen mukaan, mitkä sen sielulliset syyt ovat. Sijainti on yhteydessä myös eetterikehon chakroiin eli energiakeskuksiin. Niistä jokainen huolehtii tiettyjen rauhasten toiminnasta, ja sitä kautta ne vaikuttavat yksilön psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Sairaudet johtuvat parantaja-Leenan mukaan energian huonosta liikkuvuudesta tai tukoksista, myös energiakeskusten epätasapainoisesta toiminnasta. Tämä näkemys on tunnettu itämaisissa filosofioissa, esimerkiksi hindulaisessa jooga-filosofiassa. Se edustaa niin sanottua naturalistista sairauskäsitystä, jossa sairaus on seurausta luonnollisista ja sisäisistä tekijöistä. Se nähdään ruumiin ainesosien epä-

järjestyksenä tai -tasapainona, eikä esimerkiksi vieraan esineen tai olennon tunkeutumisena ihmiseen.

Terveyskäsitys esiintyy parantamistilanteessa latenttina, se on jotakin, johon parantaja toiminnallaan pyrkii. Haastattelussa ja parantamistilanteessa Leena viittaa terveyteen hyvin harvoin, lähinnä vain pyydettyä tai hoidon päätteeksi, luonnehtiessaan potilaan kohentunutta kuntoa. Terveys, ja siihen liittyvät määritteet tulevat näkyviksi vain hetkittäin. Tuolloin terveys on yhteydessä samoihin käsitteisiin kuin sairauskin: tasapainoon, energian liikkuvuuteen ja niin sanottuun sisäiseen parannustekijään. Terve ihminen on tasapainossa ja sopusoinnussa itsensä ja terveydentilansa kanssa. Tähän tasapainoon hän pääsee säilyttämällä kosketuksen sisäiseen itseensä, ja ajattelemalla positiivisesti. Energioiden tasapainoinen ja vapaa liikkuminen elimistössä on myös merkinä terveydestä.

Henkiparantajien sairaus- ja terveyskäsitukset:

1. Tasapaino ja sopusointu itsen ja universumin tasojen ja lakien kanssa.
2. Sisäinen parannustekijä eli ajatuksen voima.
3. Karma: karmalliset ja ei-karmalliset sairaudet.
4. Spirituaalinen/personalistinen sairauskäsitys: riivaajan tai rauhattoman vainajahengen tunkeutuminen ihmiseen.

Leenan terveys- ja sairauskäsitukset:

1. Tasapaino, sopusointu ja eheys sisäisen itsen ja elämän- ja maailmanlakien kanssa. (Ierillisuus omasta sisimmästä)
2. Positiivinen ajattelu ja asennoituminen itseen, muihin ihmisiin ja elämään. (negatiiviset ajatukset, viha, kosto, katkeruus)
3. Karma: karmalliset sairaudet
4. Naturalistinen sairauskäsitys: sairaus on seurausta persoonattomista, "luonnollisista" tekijöistä. Ruumiin "ainesosat" ovat joutuneet epäjärjestykseen tai epätasapainoon. Leenalla keskeisiä käsitteitä:
 - Energia, sen liikkuminen tai tukos
 - Chakrat eli energiakeskukset
 - Energiakehot

Edellä käsitellyt parantajan sairaus-, terveys- ja ihmiskäsitukset aktuaalistuvat parantamistilanteessa. Ne määrittävät sitä, mitä ja miten parantaja hoitaa. Yksinkertaisesti sanottuna: ihmis- ja sairauskäsitys etsii itselleen sopivan hoitotekniikan. Kognitiivisen eli tiedollisen dynamiikan lisäksi hoidossa toimii sosiaalinen dynamiikka: parantajan suhde potilaaseen (parantaja-potilas -roolit) ja ylliluonnolliseen aktivoituu. Tutkielmassa parantamistilanne nähdään nimenomaan tapahtumana, joka

toteuttaa ja uusintaa parantajan roolin (roolikäyttäytymisen), sekä tämän ammatillisen maailmankuvan. Pragmaattinen ja kronologinen kaava, joka hoidossa ilmenee, osoittaa kuitenkin sen, että itse parantamistapahtumaa voidaan käsitellä myös parantajan ammatillisen maailmankuvan osana, tiedollisena rakenteena. Se on osa parantajan ammatillista tieto-taitoa siitä, kuinka asiakasta hoidetaan. Leenan ja asiakkaan välinen parantamistapahtuma noudattaa tietynlaista kaavaa, jolle löytyy monia yhtäläisyyksiä yhteisöllisen parantamisnäytelmän klassiseen kaavaan (Honko 1960) nähden. Näin on erityisesti varsinaisen parantamisaktin ja loppuosan eli epilogin osalta.

Leena ja tämän asiakas tapaavat toisensa hoituhuoneessa, joka toimii hoidon fyysisenä ympäristönä. Tapaamisesta on tavallisesti sovittu puhelimitse, kasvokkai-kontaktissa tai ystävien ja tuttavien välityksellä (prologi). Varsinainen taudin alkuperän tiedustelu tapahtuu kuitenkin hoituhuoneessa. Vuorovaikutus on luonteeltaan verbaalista, fyysistä ja aineetonta: parantaja keskustelee asiakkaan kanssa tämän vaivasta, hän hieroo tämän jalkoja ja vyöhyketerapeuttisten periaatteiden mukaisesti määrittelee elimistön ”ongelmakohdat”. Aineeton aspekti taudin alkuperän tiedustelussa on energiakeskusten eli chakrojen läpikäyminen ja mahdollisten energiatukosten paikallistaminen. Tämän parantaja tekee kuljettamalla kättään potilaan elimistön päällä tai hieman kauempana ikään kuin ”kokeilemalla ilmaa”. Hän visualisoi chakrojen laadun ja energian liikkumisen. Menetelmä on näin ollen sekä aineeton että fyysinen.

Verbaalinen sairausselitys, jonka parantaja antaa potilaalle, on parantamistapahtuman eräänlainen ydin. Se tuottaa hoidon tuloksen: määrittää ongelmallisen vaivan taudiksi, rajaa sen hallittavaksi ja usein ei-yksilölliseksi ilmiöksi, paljastaa taudin syyn ja sen sosiaalisen merkityksen. Se havainnollistaa sairauden, tekee parantamistilanteesta asiakasta suggeroivaa ja altistaa tämän uskonnollisille elämyksille. Se paljastaa parantamistilanteessa läsnäoleville parantajan, mahdollisesti koko yhteisön, uskomuksellista ja kognitiivista taustaa, avaa oven hoidon kielelliseen ja käsitteelliseen maailmaan.

Parantaja-Leenan parantamistilanteessa antamat sairausselitykset liittyvät tilaan, jossa energia ei liiku, on pysähtynyt tai puutunut. Tila on jollakin tapaa staattinen. Var-

sinaisessa sairausselityksessä parantaja käyttää harvoin käsitettä energia, mielikuva on kuitenkin tarpeeksi onnistunut: asiakkaat eivät havainnoiduissa hoidoissa kyseenalaista selitystä tai pyydä Leenaa selittämään sitä tarkemmin. Parantajan ja hänen asiakkaansa maailmankuvat ovat tässä mielessä tarpeeksi yhteneväiset keskinäisen ymmärryksen syntymiseksi. Hoitotilanteessa asiakkaan kehosta poistuva energia saa erilaisia määreitä tai synonyymejä. Leena puhuu *kivusta* tai *kipeestä*, mutta myös esimerkiksi *sakeesta*, *kivimäisestä*, *kylmästä*, *puutuneesta* tai *raskaasta*. Tavanomaisen parantamistapahtuman mukaisesti, tämä huonolaatuinen tukos tai energia poistetaan tietyllä - näytelmällisellä ja aineettomalla - menetelmällä potilaan kehosta. Varsinaista ”kätten päällepanemista” Leena ei tee. Hän saattaa hieroa potilasta tietyistä kohdista kehoa. Tämän jälkeen parantaja luovuttaa asiakkaalleen niin sanottua parantavaa energiaa, jota kuvaillaan positiivisilla määreillä. Parantamistapahtuman aikana asiakkaalle annetaan elämänohjeita ja lopuksi hänet ”julistetaan” terveeksi.

Leena sanoo olevansa hoidossa mukana koko persoonallaan. Toisin kuin useat henkiparantajat, hän kiistää, että olisi hoitotilanteessa vain energian siirtymisen välikappale. Parantaminen vaatii aktiivisuutta, keskittymistä ja mukanaoloa, mutta myös oman tahdon, kunnianhimon ja tavoitteen sivuun laittamista. Energian välittyminen tai sen aktiivinen välittäminen parantajasta asiakkaaseen – se, mistä henkiparantamisessa pohjimmiltaan on kyse – on parantaja-Leenan mukaan hengellistä parantamista. Parantava energia tulee hänen mukaansa kolmelta taivasmaailman tasolta, joihin henkiparantaja kykenee olemaan yhteydessä. Kristillisin termein parantaja puhuu Pyhästä Hengestä, kristusvalosta ja enkelienergioista. Hän on kuitenkin tietoinen myös erityyppisten energioiden olemassaolosta: esimerkiksi shamaanit käyttävät parantamisessa apunaan luonnonenergioita. Leena antaa energioille määreitä niiden lämpötilojen ja värien mukaan: hän puhuu esimerkiksi sinisestä valosta sekä kuumasta tai kylmästä energiasta. Vaikka kyky nähdä energioita ja taito olla yhteydessä taivasmaailman eri tasoihin, kuuluvat parantajan rooliin, energioiden maailma saattaa Leenan mukaan toisinaan avautua myös asiakkaalle itselleen.

Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että Leenan kehitys henkiparantajaksi ei ole poikkeuksellinen. Se noudattaa ennemminkin parantajille tyypillistä kehitystietä kutsuneen, henkiopettajineen, vähitellen laajevine asiakaskuntineen ja yliluonnollisine

elämyksineen. Tässä mielessä Leenan henkiparantajan roolia voidaan pitää muillekin suomalaisille henkiparantajille luonteenomaisena. Myöskin käsitykset ihmisestä, sairaudesta ja terveydestä noudattavat itämaisvaikutteisia ja osittain kristillisiä piirteitä, kuten valtaosalla suomalaisista henkiparantajista. Maailmankuva muodostaa kuitenkin aina yksilöllisen, synkretistisen käsitejärjestelmän. Se on koko ajan muuttuva ja tästä syystä vain hetkellinen näkemys maailmasta ja ihmisen paikasta siinä. Siksi se tulee nähdä yksilöllisenä, mutta vaihtoehtoisen lääkinnän yleisiä käsityksiä ja käsitteitä sisältävänä loogisena järjestelmänä. Henki- ja uskolla parantamiselle luonteenomaisesti se sisältää käsityksen ylikuonnollisen tai selittämättömän olemassaolosta, mitä ei kyseenalaisteta. Tämä ylikuonnollinen saa henkilökohtaisista elämäkokemuksista ja ympäröivästä kulttuurista riippuen erilaisia määreitä ja käsitteitä. Myös käsitteet energia ja tasapaino, jotka esiintyvät useissa vaihtoehtoisissa hoitomuodoissa, saavat Leenan ammatillisessa maailmankuvassa yksilöllisiä piirteitä.

Leenan rooli, henkiparantajan rooli, hänen hoitonsa ja hänen käyttämänsä käsitteistö vastaavat hänen asiakkaittensa tarvetta. Juuri potilaat ovat niitä, jotka yhä uudestaan uusintavat Leenan parantajan roolin. Virallisen tuen puuttuessa henkiparantaja on riippuvainen asiakkaistaan sekä taloudellisesti että sosiaalisesti. Leenan antama hoito antaa asiakkaalle keinon ja käsitteistön nimetä vaiva ja ottaa se haltuun. Se tarjoaa uusia merkityksiä ja malleja kivun ja sairauden ymmärtämiseen. Toisin kuin virallinen länsimainen lääketiede, se on valmis vastaamaan sellaisiin sairastunutta ihmistä koskeviin kysymyksiin kuin : **Miksi?** Miksi sairastun? Menneisyyden ihmisen tavoin moderni ihminen kaipaa vastauksia kysymyksiin: Miksi juuri minä? Miksi juuri nyt? Pelkkä lääketieteellinen selitys siitä, **miten** sairaus on kehittynyt, ei tunnu riittävän. Postmoderni ihminen kaipaa auktoriteettia, joka ottaa vastuun ja antaa tyydyttävän selityksen ihmisen sairauteen ja kärsimykseen. Lyhyesti: kertoo vastauksia ihmistä askarruttaviin peruskysymyksiin elämästä ja kuolemasta. Kirkon arvovallan karistua, vastausta etsitään muualta, terveydenhoidon ja erityisesti vaihtoehtoisen lääkinnän piiristä. Henkiparantaja, jolla on kyky olla yhteydessä tuonpuoleiseen, ylikuonnolliseen tai ihmisen menneisiin elämiin, on yksi vaihtoehto. Hän kykenee antamaan vastauksia, käsitteitä ja hoitoa myös modernin ja postmodernin ihmisen tarpeisiin: onnen ja terveyden tavoitteluun.

7. EPILOGI: PARANTAJA-LEENA KOMMENTOI

Oli mielenkiintoista ja antoisaa työskennellä Kirsin kanssa. Monista asioista, joista puhuimme, kerroin ensimmäistä kertaa. Jouduin tavallaan määrittelemään kokemukseni sanallisesti, eikä se ollut aina helppoa.

Kun energioiden maailma avautuu ihmiselle, hän joutuu katselemaan koko todellisuutta uudesta näkökulmasta ja kaikki näyttää erilaiselta. Olen saanut seurata joidenkin kurssilaisteni ja ystäväieni äkillistä avautumista tuntemaan ja näkemään energioita, ja sitä haltioitumista, joka siitä seuraa. Kaikki on uutta eikä mikään palaa ennalleen.

Luettuani ensimmäistä kertaa Kirsin työn, järkytyin siitä, miltä tämä mahdollisesti näyttää ihmisistä, jotka eivät ole kokeneet näitä asioita. Varsinkin hoitojen kuvaukset tuntuivat ihan vierailta. Niistä puuttui kaikki se kokemuksellinen ja elämyksellinen puoli, mikä liittyy hoitoon sekä minun että asiakkaani taholta: syvä rentoutumisen tunne, ajoittainen pyhän ja selittämättömän läsnäolo, tunnetilat, mielenliikkeet... Itse näen ja aistin käsieni kautta erilaisia värejä, jotka virtaavat asiakkaan energiakentässä, sekä niitä ihmeellisiä, läpikaultavan kauniita, taivaallisia värejä, jotka liittyvät parantaviin virtoihin. Näitä jotkut asiakkaanikin ihmeekseen havaitsivat. Energiakentässä aistin hoidonkin aikana pienetkin muutokset, energiakentän laidoilta noin kahden metrin päästä herkimmin. Muutokset liittyvät häiriötekijöihin, tukoksiin tunnekehossa tai (ja) fyysisessä kehossa, fyysisiin sairauksiin tai elinten toimintahäiriöihin tai jopa väriin ajatusmalleihin, jotka ovat noiden häiriöiden taustalla. Sen takia on tärkeää keskustella niistä asiakkaan kanssa. Nuo häiriöt aistin samentumina, tummuneina värisävyinä, tunkkaisen kuumina tai elottoman kylminä alueina. Nämä kaikki tuntuvat käsissäni eri asteisina kipuina. Jossain kohtaa kipu muuttuu puutumisen tunteeksi. Asiakas kokee sen usein raajan äkillisenä puutumisena, kun puran samentumaa ulos kehosta.

Tällaisen samentuman (eli mahdollisesti myös fyysisen sairauden) taustalla voi olla jokin lapsena koettu traumaattinen tapahtuma, joka purkautuessaan nousee esille. Asiakas voi silloin muistaa yksityiskohtaisesti, mitä hänelle on tapahtunut ja käy sen

myös tunnetasolla läpi. Purkautuessaan äkillisesti tuo tuskainen tunne-energia virtaa mimunkin kehoni läpi ja itsekin näen, koen ja tajuan, miten kipeän asian hän on kokenut. Muutamia kertoja olen vielä kotona illalla ollut järkyttynyt ja omissa unissani läpikäynyt jotakin, mitä asiakkaastani on purkautunut.

Oli hyvin vaikeaa ehdottaa asiakkaille hoidon seurantaa. On kuitenkin kysymys niin intuitiivisista ja herkistä tilanteista. Hoidon herkkyys kärsii, kun on tietoinen kolmannen ihmisen läsnäolosta ja tarkkailusta. Kursseilla näytehoidoissa tuntuu erilaiselta, koska kurssilaisten kesken syntyy hyvä, luottamuksellinen ja avoin henki. Nämä hoitojen kuvaukset tuntuivat yksipuolisilta, koska uskalsin ehdottaa hoidon seurantaa vain tutuille, pitkään hoidoissa käyneille asiakkaille. Hoidon kuvaus on myös kuin pysäytetty kohtaaminen jostakin elokuvasta. Jo ennen hoitoa on käyty pitkä prosessi ja prosessi jatkuu edelleen hoidon jälkeen. Kipeimmät ja tätä elämää koskevat traumat oli jo läpikäyty ja esilläolevissa hoidoissa selvitettiin aikaisempien elämien asioita.

Useimmat hoitoni koskevat kuitenkin akuutteja vaivoja, tämän elämän pattitilanteita, joihin liittyy fyysisiä vaivoja. Puran ne 1-3 hoitokerralla. Myös lapsia käy korvatulehdusten, koliikkien ym. takia. Usein yksi hoitokerta riittää. Näissä aikaisempien elämien asioita käydään läpi vain tietyissä tapauksissa, kun asiakas niin haluaa tai kun se trauman käsittelyn kannalta on välttämätöntä - joskus trauman syy on aikaisemman elämän vaikea kokemus.

Kerron tässä erään hoitotapahtuman keväältä 2001. Hoitoon tuli noin 70-vuotias leskinainen. Hän oli arka ja kärsi jännitystiloista ja unettomuudesta. Nämä olivat vaivanneet häntä koko aikuisiän. Lisäksi hän oli pitkään jonottanut kaihileikkaukseen pääsyä. Hän kertoi monenlaista elämästään, esimerkiksi sen, ettei hän ollut koskaan nauttinut seksistä vaikka hänen miehensä oli ollut hyvin seksuaalinen. Kaksi ensimmäistä hoitokertaa auttoivat niskan kipuihin ja jännityksiin, ja unikin tuli paremmin. Kolmannella kerralla hänelle tuli mieleen asia, josta hän ei ollut kertomut koskaan kenellekään, nimittäin raiskauksesta, jonka hänelle teki sukulaismies hänen ollessaan nuori tyttö. Tuota muistamista seurasi voimakas tunnepurkaus ja itku, jonka aikana sisuksista purkautui paljon "kipua". Myöhemmin hän tuli vielä hoitoon yhden kerran ja kertoi, miten olo on ollut helpottunut. Hän oli myös käynyt silmälääkärissä,

joka oli hämmentyneenä todennut, ettei kaihia tarvitsekaan leikata. Silmät olivat parantuneet.

Tämän graduprosessin aikana maailmankuvani on muuttunut kristillisestä buddhalaiseen suuntaan. Olen kokenut erityisen läheiseksi buddhalaisen kaikkea elämää kunnioittavan, rauhanomaisen näkemyksen. Sillä, ettei tapeta tai vahingoiteta pienintäkään elävää olentoa, kehitetään itseen aivan erityinen kunnioituksen tunne ja arvostuksen asenne: kaikessa ilmenevä elämä on pyhää. Minulla oli omni vieraillla Skotlannissa tiibetinbuddhalaisessa luostarissa. Siellä tutustuin lama Yesheen, joka kolme vuotta sitten ilmestyi minulle unessa, sekä tohtori Akong Rimpocheen, hänen vanhempaan veljeensä, joka on yhdessä länsimaisten psykiatrien ja lääkäreiden kanssa kehittänyt henkisen terapiamenetelmän ihmisten auttamiseksi. Näissä menetelmissä on hämmästyttävän paljon samaa kuin niissä rentoutus- ja mielikavaharjoituksissa, joita olen yli kymmenen vuoden ajan käyttänyt ryhmissäni. Samoin tietyt puhtaat värit, joita käytetään mielen puhdistamiseen ja kehon parantamiseen, ovat samoja, mitä parantamistapahtumassa virtaa asiakkaaseen. Nämä kokemukset vahvistavat uskoani henkiseen johdatukseen ja niihin opetuksiin, joita kävin läpi 1970- ja 80-luvuilla.

LÄHTEET:**1. Tutkimusaineisto**

Elämänkaari 1-3: Leenan piirros omasta elämänkaarestaan. Kooltaan 3 x A3, värillinen. Tehtävänanto 3.11.1998, työ luovutettu tutkielman tekijälle 6.4.1999. Tekijän hallussa, kopio tutkielman tekijällä.

Esitelmä: Muistiinpanot Leenan pitämästä esitelmästä Keski-Suomen sairaanhoitopilaitoksessa vuonna 1998. 11s.

H1: Parantamistapahtuman havainnointi 27.4.1999. Potilaana "Virpi"

H2: Parantamistapahtuman havainnointi. 1.2.2000 . Potilaana "Kaarina".

H3: Parantamistapahtuman havainnointi 19.11 1999. Potilaana "Antero".

H4: Parantamistapahtuman havainnointi 2.2.2000. Potilaana "Riitta"

H5: Parantamistapahtuman havainnointi 31.1.2000. Potilaana "Jaana I".

H6: Parantamistapahtuman havainnointi maaliskuussa 2000. Potilaana "Jaana II".

Kalvo: Kopiot kalvoista Leenan pitämässä esitelmässä syksyllä 1998.

Kenttäpäiväkirja: Pro Gradu-työn kenttäpäiväkirja 1998-2001. Tutkielman tekijän hallussa.

Korjaukset I: Leenan kirjoittamat korjausliuskat tutkielmanhahmotelmaan.

Luovutettu tekijälle 7.6.2001. s.1-12.

KH1998:N1: Leenan haastattelu 3.11.1998 Leenan hoituhuoneessa,

KH1998:N2: Leenan haastattelu 11.11.1998 Leenan hoituhuoneessa

KH1999:N1: Leenan haastattelu 18.1.1999 haastattelijan kotona

KH1999:N2: Leenan haastattelu 22.1.1999 haastattelijan kotona

KH1999:N3: Leenan haastattelu 24.2.1999 Leenan hoituhuoneessa

KH1999:N4: Parantamisen palaute 18.2.1999 Leenan hoituhuoneessa

KH 1999:N5: Leenan haastattelu 6.4.1999 haastattelijan kotona

KH1999:N6: Leenan haastattelu 20.4.1999 haastattelijan kotona

KH2001: 1-9: Leenan haastattelu 18.4.2001 Leenan hoituhuoneessa

(Kaikki haastattelut tehtiin Jyväskylässä, ääninauhat ja muistiinpanot ovat tutkielman tekijän hallussa)

Kurssi 1: Kurssi Keski-Suomessa vuonna 1999.

Kurssi 2: Parantamisen opetuskurssi Keski-Suomessa vuonna 2000.

Teemakirjoitus: Leenan kirjoitus teemasta "sairaus- ja terveystieteiden", 3s.,
tehtävänanto 11.2.1999, työ luovutettu tutkielman tekijälle 24.2.1999.

2. Painamattomat:

Akuutti 2000; Akuutti -tv-ohjelma. TV2 14.3.2000 klo 19.00.

Healing 2000: Healing eli henkiparannus. Artikkelit internet-sivulla osoitteessa:

www.henkinenkehitys.fi/henkiparannus.htm.

Kaivola-Bregenhøj, Annikki (1998): Haastatteluaineiston analyysi. Muistiinpanot
luentosarjasta Helsingin yliopiston Folkloristiikan laitoksella 5-6.3.1998.
11 s.

Koponen, Antero 2000: Puhelinkeskustelu Vaihtoehdoisen Lääketieteen Keskusliiton
puheenjohtajan Antero Koposen ja tutkielman tekijän välillä 4.1.2000.

Laine, Timo (1999): Ihminen filosofisen tutkimuksen kohteena. Muistiinpanot
Luentosarjasta Jyväskylän Yliopiston Yhteiskuntatieteellisessä
Tiedekunnassa 16.3.-4.5.1999. 4s.

3. Painetut

Aho, Marja-Leena 1990: *Auttamaan asetettu*. Helsinki: Tammi.

Alasuutari, Pentti 1997: The Discursive Construction of Personality. Teoksessa:
Liblich, Amia; Josselson, Ruthellen(ed.) *The Narrative Study of Lives*.
Volume 5. s.1-20. USA: SAGE Publications.

Alver, Bente Gullveig; Selberg, Torunn 1990: *Det er mer mellom himmel og jord*.
Folks forståelse av virkeligheten ut fra forestellinger om sjukdom og
behandling. Bergen: Etno-folkloristisk institut. Universitetet i Bergen.

Alver, Bente Gullveig 1980: Andreas. Eräs etnomedisiininen profiili. Teoksessa:
Alver, Bente Gullveig; af Klintberg, Bengt; Rorbye, Birgette;
Siikala, Anna-Leena *Parantamisen taitajat*. s. 119-153.
Vaasa: Kirjayhtymä.

- Apo, Satu** 1995: Teemakirjoittaminen. Perinteentutkimuksen 'näkyvätön' aineiston keruumenetelmä. Teoksessa: *Naisen väki. Tutkimuksia suomalaisten kansanomaisesta kulttuurista ja ajattelusta*, s.173-186. Hämeenlinna: Hanki ja jää.
- Arola et al.** 1995: Arola, Ulla-Maija; Kouki, Timo; Ruokanen, Miikka; Ruokanen, Tapani: *Uskonto ja maailmankatsomus. Uskon aika*. Porvoo:WSOY.
- Belzen, J. A** 1995: On Religious Experience: Role Theory and Contemporary Narrative Psychology. Teoksessa: Holm, Nils G.; Belzen J. A. (Eds.) *Sundén's Role Theory - an Impetus to Contemporary Psychology of Religionen*. Religionenvetenskapliga skrifter nr 27. s. 47-76. Åbo: Åbo Akademis Tryckeri.
- Blance, Cynthia** 1999: *Voimanylhteitä. Energia. Elinvoimaa keholle ja mielelle*. Singapore: Karisto.
- Bowker, John** 1997: *The Oxford Dictionary of World Religions*. New York: Oxford University Press.
- Crapanzano, Vincent** 1992: Hermes' Dilemma: The Masking of Subversion in Ethnographic Description. Teoksessa Clifford, James; Marcus, George (ed.) *Writing Culture. The Poetics and Politics of Ethnography*. s. 51-76. USA: University of California Press.
- Dégh, Linda** 1995: *Narratives in Society. A Performer-Centered Study of Narration*. FF Communications No. 255. Pieksamäki: Suomalainen tiedeakatemia.
- Denzin, Norman** 1989: *Interpretive Biography. Qualitative Research Methods* Volume 17. USA: Sage Publications.
- Edwards, Harry** 1974: *Henkiparantaminen eli healing*. Helsinki: Suomen spiritualistinen seura.
- Eilola, Jari** 1999: Sairauden kokeminen, tulkinta ja parantaminen uuden ajan alussa. "Ehkä se on Jumalasta, mutta voi se olla pahoista ihmisistäkin...". Teoksessa: Roiko-Jokela, Heikki (toim.) *Vanhuus, vaivat ja erilaiset*. Jyväskylän historiallinen arkisto vol 4. s. 95-144. Jyväskylä: Jyväskylän historiallinen arkisto.
- Esite**, 1995: Esite antroposofisesta hoitokodista, jossa Leena on työskennellyt. Hollola: antroposofinen hoitokoti.

- Van Gennep, Arnold** 1960: *The Rites of Passage*. USA: University of Chicago Press.
- Gothóni, René** 1994: Eläytyminen ja etääntyminen kenttätutkimuksessa. Teoksessa: Viljanen, Anna-Maija; Lahti, Minna (toim.) *Kaukaa haettua. Kirjoituksia antropologisesta kenttätutkimuksesta*. s. 136-148. Vammala: Suomen antropologinen seura.
- Grönfors, Martti** 1979: Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät. Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Harjula, Raimo** 1981: *Veljeni Mirau. Kansanparantajan matkassa afrikkalaisessa kulttuurimaisemassa*. Pieksämäki: SKS.
- Heino, Harri** 1997: *Mihin Suomi tänään uskoo*. Juva: WSOY.
- Heino, Harri** 1980: Uskolla parantaminen ja käsitys sairaudesta. *Kollega. Turun lääketieteen kandidaattiseura ry:n julkaisu 1/80. Etnomediina*. s. 17-22. Turku: Turun lääketieteen kandidaattiseura ry.
- Helve, Helena** 1987: Nuoret, maailmankuva ja kulttuuri. Teoksessa: Helve, Helena (toim.) *Ihmisenä maailmassa. Erilaisia elämänskatsomuksia uskonto-tieteen näkökulmasta*. S. 13-44. Helsinki: GAUDEAMUS.
- Henttinen, Maija; Lauri, Sirkka** 1984: Ihmis-, terveys- ja sairauskäsitykset sekä hoitotyö. Teoksessa: *Hoitotiede I*. Toim. Sinkkonen, Sirkka. s. 22-30. Pieksämäki: Kustannuskiila Oy.
- Hernesniemi, Antti** 1995: *Jäsenet paikalleen, paha veri pois. Kansanlääkintä terveydenhuollon kentässä*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hernesniemi, Antti** 1992: *Jäsenet paikalleen, paha veri pois. Kansanlääkintä terveydenhuollon kentässä*. Kaustinen: Jokivarsi Oy.
- Holm, Nils G.** 1997: *Människans symboliska verklighetsbygge. En psykofenomenologisk studie*. Religionsvetenskapliga skrifter nr. 40. Åbo: Åbo Akademi.
- Holm, Nils G.** 1995: Religious Symbols and Role Taking. Teoksessa: Holm, Nils G.; Belzen J. A (Eds.) *Sunden's Role Theory – an Impetus to Contemporary Psychology of Religion*. Religionsvetenskapliga skrifter Nr 27. s. 129-151. Åbo: Åbo Akademis Tryckeri.
- Honko, Lauri**: Uskontotieteen oppisanasto. Uskontotieteen julkaisuja. Turun yliopisto.

- Honko, Lauri** 1992: Dialogisesta kenttämestodista. *Sananjalka* 1992/34. s.123-137.
- Honko, Lauri** 1989: Memorates and the Study of Folk Belief. Teoksessa Kliveland, Reimund; Sehmsdorf, Henning K. (ed.) *Nordic Folklore. Recent Studies*. s. 100-109. USA: Indiana Press.
- Honko, Lauri** 1988: Kansanlääkintä perinteentutkijan näkökulmasta. *Pohakka. Lehti kansanlääkinnästä. Journal of ethnomedicine* 2/88. s. 5-11. Alajärvi: Kansanlääkintäkeskus, Kaustinen.
- Honko, Lauri** 1983: Terveyskäyttäytymisen kokonaisuus. Teoksessa: *Kansa parantaa*. Kalevalaseuran vuosikirja 63. s.25-51. Pieksämäki: SKS.
- Honko, Lauri** 1980: Kulttuurin ja sairauksien yhteyksistä. *Kollega* 1/80. Turun lääketieteenkandidaattiseura ry:n julkaisu. s. 6-11. Turku: Turun lääketieteenkandidaattiseura ry.
- Honko Lauri** 1972: *Uskontotieteen näkökulmia*. Porvoo: WSOY.
- Honko, Lauri** 1960: Varhaiskantaiset taudinselitykset ja parantamisnäytelmä. Teoksessa: Hautala, Jouko *Jumin keko*. Tietolipas 17. s. 43-111. Helsinki: SKS.
- Hytönen, Elina** 1997: *Lohikäärmeen lääketiede. Kiinalaisen lääketieteen perusteet*. Vantaa: Epigram Oy.
- Jargon** 1994: *Jargon. Kulttuuriantropologian englantti-suomi oppisanasto*. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta JYY julkaisusarja n:o 35. Toim. Manninen, Laura; Hallia, Outi; Hautala, Timo K.; Kumpulainen, Marjo; Latvala, Johanna; Laukkanen, Minna; Mäkinen, Minna; Nurmi, Ismo; Rovio, Tanja; Säaskilahti, Nina. Jyväskylä: JYY.
- Johnson, Jane & Pilkington, Maya** 2000: *Suuri vaihtoehtoisten hoitojen kirja*. Hämeenlinna: Karisto.
- Kaitaharju, Tapio** 1972: *Parantava voima. Kokemuksiani kaukana ja kaukaa*. Pieksämäki: Alea-kirja Oy.
- Kamppinen, Matti et al.** 1994: *Kaaos ja kosmos. Osa 1: Kognitiivisen kulttuurintutkimuksen perusteet*. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A 29. Turku: Turun täydennyskoulutuskeskus.
- Kamppinen, Matti; Vasenkari, Maria** 1994: Representaatio ja repressio dialogisen antropologian näkökulmasta. Teoksessa: Kamppinen, Matti et al *Kaaos ja kosmos. Osa 1: Kognitiivisen kulttuurintutkimuksen*

- perusteet*. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja
A 29. s. 139-162. Turku: Turun täydennyskoulutuskeskus.
- Kivelä, Marjut** 1983: Parantava energia. Teoksessa: *Kansa parantaa*.
Kalevalaseuran vuosikirja 63. s. 163-172. Pieksämäki: SKS.
- Kleinman, Arthur** 1980: *Patients and Healers in the Context of Culture*.
An Exploration of Boderland between Anthropology, Medicine, and
Psychiatry. USA: University of California Press.
- af Klintberg, Bengt** 1983: Hejnumin muija. Teoksessa: Alver, Bente Gullveig;
af Klintberg, Bengt; Rorbye, Birgette; Siikala, Anna-Leena
Parantamisen taitajat. s. 9-53. Vaasa: Kirjayhtymä.
- Knuuttila, Seppo** 1994: *Tyhmän kansan teoria. Näkökulmia menneestä tulevaan*.
Tietolipas 129. Vaasa: SKS.
- Knuuttila, Seppo** 1989: Kansanomainen maailmankuva. Teoksessa: Envall,
Markku; Knuuttila, Seppo; Manninen, Juha *Maailmankuva kulttuurin*
kokonaisuudessa. Aate- ja oppihistorian, kirjallisuustieteen ja
Kulttuuriantropologian näkökulma. s. 165-223. Jyväskylä: Pohjoinen.
- Koponen, Antero** 1998: Vaihtoehtoisten hoitomuotojen omavalvonta. Teoksessa:
Täydentävät vaihtoehdot terveydenhoidossa. Opas ja käsikirja.
s.121-123. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Koponen, Tapio** 1976: *Parantajat. Kertomuksia kansanlääkäreistä*. Forssa: SKS.
- Laitila, Teuvo; Vesala, Kari** 1987: Erilaiset ihmiskuvat elämäntutkimuksen
ohjaajina. Teoksessa: Helve, Helena (toim.) *Ihmisenä maailmassa*.
Erilaisia elämäntutkimuksia uskontotieteen näkökulmasta. s. 62-81.
Helsinki: Gaudeamus.
- Leach et al.** 1972: Leach, Maria et al. (eds.) *Standard dictionary of Folklore,*
Mythology, and Legend. San Fransisco: Harper & Row Publishers.
- Lindberg, Marjut** 1999: Kuopiossa tutkitaan henkimaailman asioita. Artikkel
Helsingin Sanomissa 5.9.1999. s. D7.
- Lukkarila, Anja** 1988: *Henkiparanmuksen ja shamanismin yhtäläisyyksien ja erojen*
tarkastelu henkiparantaja Tapio Kaitaharjun maailmankuvan kautta.
Uskontotieteen Pro Gradu -tutkielma. Turun Yliopisto: Kulttuurien
tutkimuksen laitos.

- van Maanen, John** 1988: *Tales of the Field. On Writing Ethnography*. USA: University of Chicago Press.
- Manninen, Juha** 1977: Maailmankuvat maailman ja sen muutoksen heijastajina. Teoksessa: Kuusi, Matti; Alapuro, Risto; Klinge, Matti (toim.) *Maailmankuvan muutos tutkimuskohteena. Näkökulmia Teollistumisajan Suomeen*. s.13-48. Keuruu: Otava.
- Mathisen, Stein R.** 1989: Faith healing and Concepts of Illness. An example from Northern Norway. *TEMENOS. Studies in Comparative Religion Presented by Scholars in Denmark, Finland, Norway and Sweden*. Vol 25. 1989. s. 41-68. Pieksämäki: Suomen uskontotieteellinen seura.
- Meriluoto, Aila** 1971: *Peter Peter. Erään rakkauden asiapaperit*. Porvoo: WSOY
- Miettinen, Matti A.** 1989: *Uskonnolliset ihmeparantumiset lääketieteellis-psykologisesta näkökulmasta*. Kirkon tutkimuskeskus sarja nr 51.1990. Pieksämäki: Kirkon tutkimuskeskus.
- Moraingstar, Sally** 1999: *Ayurveda. Terveyttä ja tasapainoa perinteisellä intialaisella menetelmällä*. Singapore: Karisto.
- Myerhoff, Barbara G; Camino, Linda A.; Turner, Edith** 1987: Rites of Passage. Teoksessa: Eliade, Mircea (ed.) *The Encyclopedia of Religion*. Volume 12. s. 381-386. USA: Macmillan Publishing Company.
- Naakka-Korhonen, Mervi** 1997: *Vaivasta taudiksi. Lapamatoon liittyvä kansanparannus erityisesti pohjoiskarjalaisen aineiston valossa*. Pieksämäki: SKS.
- Neisser, Ulric** 1982: *Kognitio ja todellisuus*. Espoo: Weilin+Göös.
- Norkola, Sari** 1993: *Sinäkin voit parantaa. Bioenergia ja sen mahdollisuudet*. WSOY: Porvoo.
- Nurmi, Jan-Erik** 1987: Maailmankuva, minäkuva ja psykologinen kehitys. Teoksessa: Kamppinen, Matti (toim.) *Elämäkatsomustieto*. s. 149-174. Helsinki: Gaudeamus
- Nyyssönen, Kauko** 1986: *Käteni parantavat*. Jyväskylä: Palmu kirjat.
- Padoux, Andre** 1987: Cakras. Teoksessa: *The Encyclopedia of Religion*. No 3. Toim. Eliade, Mircea. USA: Macmillan Publishing Company.
- Palomäki, Aimo** 1989: *Ihmisen energiavirrat*. Elonpyörä Oy: Suomi.

- Pentikäinen, Juha** 1992: *Suomalaisen kansanperinteen ihmiskuva ja käsitys luonnosta*. Helsingin yliopisto. Uskontotieteen laitoksen toimitteita 3. Erikoispainos teoksesta: Ihminen ja luonto. Neljäs painos. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Pentikäinen, Juha** 1971: *Marina Takalon uskonto*. Uskontoantropologinen tutkimus. Helsinki: SKS.
- Pohakka** 1994: *Pohakka*. Lehti kansanlääkinnästä 1/94. Kaustinen: Kansanlääkinnän keskus.
- Pohjankyrö, Markku** 1995: *Luontaislääketieteen opas 1. Suomessa lääketieteen osana ja sen täydentäjinä vakiintuneet hoitomuodot*. Hyvinkää: Ole hyvä! Kustannus.
- Puhakka, Kaisa** 1977: *Maailmankuvien tutkimisesta ja rakentamisesta*. Teoksessa: Kuusi, Matti; Alapuro, Risto; Klinge, Matti (toim.) *Maailmankuvan muutos tutkimuskohteena*. s. 49-70. Keuruu: Otava.
- Radley, Alan** 1994: *Making Sense of Illness. The Social Psychology of Health and Disease*. Cambridge: SAGE Publications.
- Rauhala, Lauri** 1983: *Ihmiskäsitys ihmistyössä*. Jyväskylä: Gaudeamus
- Rauste-von Wright, Maijaliisa; von Wright, Johan** 1994: *Oppiminen ja koulutus*. Porvoo-Helsinki-Juva: WSOY.
- Rubel, Arthur J. & Hass, Michael R.** 1990: *Ethnomedicine*. Teoksessa: Johnson, Thomas M.; Sargent, Carolyn F. (ed.) *Medical Anthropology. Contemporary Theory and Method*. s. 115-131. USA: Prager Publishers.
- Ryynänen, Olli-Pekka; Myllykangas Markku** 2000: *Terveystieteiden etiikka. Arvot monimutkaisuuden maailmassa*. Juva: WSOY.
- Räsänen, Olavi** 1992: *Henkiparannus*. Teoksessa: Hernesniemi, Antti *Jäsenet paikalleen, paha veri pois. johdatus kansanlääkintään*. s. 63-66. Kaustinen: Jokivarsi Oy.
- Räsänen, Olavi** 1983: *Hanna, the Healer. Case Study of a Finnish Spiritual Healer*. *Ethnologia Scandinavica. A Journal for Nordic Ethnology*. S. 65-78. Sweden: Royal Gustav Adolf Academy.

- Räsänen, Olavi; Tikka, Marja** 1990: Näkökulmia henkiparannukseen. Teoksessa: Aho, Marja-Leena *Auttamaan asetettu*. Helsinki: Tammi.
- Saarinen, Saana** 1998: Sanasto. Teoksessa: *Täydentävät vaihtoehdot terveydenhoidossa. Opas ja käsikirja*. s. 157-195. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Selberg, Torun** 1990: Personal narratives on Healing. *Fabula* 3/4 1990. s. 284-288.
- Siikala, Anna-Leena** 1980: Miina Huovinen. Teoksessa: Alver, Bente Gullveig; af Klintberg, Bengt; Rorbye, Birgette; Siikala, Anna-Leena *Parantamisen taitajat*. s.54-82. Vaasa: Kirjayhtymä
- Stahl, Sandra Dolby** 1989: Literary Folkloristics and the Personal Narrative. Bloomington: Indiana University Press.
- Stake, Robert E.** 1994: Case Studies. Teoksessa: Denzin Norman K.; Lincoln, Yvonna S. *Handbook of Qualitative Research*. USA: SAGE Publications.
- Stifoss-Hansen, Hans** 1995: Roles Constitute Religious Experience. Fiction and Fact in Hjalmar Sundén's Role Theory, Attribution Theory and Psychodynamic Theory. Teoksessa: Holm, Nils G.; Belzen J. A. (Eds.) *Sundén's Role Theory - an Impetus to Contemporary Psychology of Religion*. Religionvetenskapliga skrifter nr 27. s. 105-127. Åbo: Åbo Akademis Tryckeri.
- Sunden, Hjalmar** 1959: *Religionen och rollerna*. Stockholm: Svenska kyrkans diakonistyrelses bokförlag.
- Suojanen, Päivikki** 1994: Tutkijan kuva kohteesta: metodologisia näkökohtia. *Sananjalka* 37/ 1995. s. 147-165. Vammala: Suomen kielen seura.
- Suojanen, Päivikki** 1993: Seuratuvasta slummiin. *Musiikin suunta* 1/1993. s. 47-61.
- Suojanen, Päivikki** 1978: *Saarna, saarnaaja, tilanne. Spontaanin saarnan Tuottamisprosessi Länsi-Suomen rukoilevaisuudessa*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 343. Helsinki: SKS.
- Swantz, Marja-Liisa** 1997: Tutkittavat tutkijoiksi. Teoksessa Viljanen, Anna Mari; Lahti, Minna (toim.) *Kaukaa haettua. Kirjoituksia antropologisesta kenttätöystä*. s. 268-281. Vammala: Suomen antropologinen seura.

- Swantz, Marja-Liisa** 1979: Osallistava tutkimus kehitystutkimuksen menetelmänä. *Sosiologia. Westermarck -seuran julkaisu*. Kuudestoista vuosikerta. Vol. 16. no 2. s.130-136.
- Titon, Jeff Todd** 1980: The Life Story. *Journal of American Folklore* 93. s. 276-292.
- Tuovinen, Jane** 1984: *Tietäjistä kuppareihin. Kansanparannuksesta ja parantajista Suomessa*. Porvoo:WSOY.
- Taylor, Charles** 1985: Understanding and Ethnocentricity. *Philosophy and Human Sciences. Philosophical Papers* 2. Bath: Cambridge University Press.
- Valopaasi, Mirjam** 1996: Uskonnollisuus hoitotyön arjessa. Näkökulmia hengelliseen hyvinvointiin ja pahoinvointiin. Kirjayhtymä: Helsinki.
- Vaskilampi, Tuula** 1992: Kansanlääkinnän kulttuuriperusta. Teoksessa: Vaskilampi Tuula: *Vaihtoehtoinen terveydenhuolto hyvinvointivaltion terveysmarkkinoilla*. s. 61-67. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Vaskilampi, Tuula & Pylkkänen, Kari** 1991: Luonnollinen ja ylikuonnollinen vaihtoehtolääkinnässä. *DUODECIM* 107. s. 1060-1068. Helsinki: Suomalainen lääkariseura Duodecim.
- Widegren, Marketta** 1998: *Parantajat*. Lempäälä: Marketta Widegren.
- Wilenius et al.** 1976: Wilenius, Reijo; Oksala, Pellervo; Mehtonen, Lauri; Juntunen, Matti: *Filosofisia kysymyksiä - Johdatusta filosofiseen ajatteluun*. 2. painos. Jyväskylä: Gummerrus.
- Vilkko, Anni** 1997: Eletty elämä, kerrottu elämä, tarinoitunut elämä. Omaelämäkerta ja yhteisymmärrys. Teoksessa: Vilkko, Anni *Omaelämäkerta kohtaamispaikkana. Naisen elämän kerronta ja luenta*. S. 73-89. Tampere: SKS.
- Vilkko, Anni** 1995: Lukijaelämää. Teoksessa Haavio-Mannila, Elina; Hoikkala, Tommi; Peltonen, Eeva; Vilkko, Anni (toim.) *Elämäkertatutkimuksen omaelämäkerrallisuus*. S. 157-172. Helsinki: Gaudeamus.
- Virtanen, Leea** 1988: *Suomalainen kansanperinne*. Porvoo: SKS.
- Wintrop, Robert H.** 1991: *Dictionary of Concepts in Cultural Anthropology*. New York: Greenwood.
- Von Wright, Johan** 1982: Maailmankuvan muodostumisen problematiikkaa. Teoksessa: Takala, Annika; Vepsäläinen, Kerttu (toim.): *Maailmankuvan muodostumisesta. Raportti Mekrijärven seminaarista*

huhtikuussa 1982. Joensuun korkeakoulu, kasvatustieteiden osaston
julkaisu n:o 22. s. 1-17. Joensuu: Joensuun korkeakoulu.

Yin, Robert K. 1990: *Case Study Research. Designs and Methods*. USA: SAGE
Publications.

LIITE 1: Haastattelun teemalista

• Elämäkerta:

Mahdollisimman vapaasti kerrottuna, tarkastetaan kuitenkin seuraavat kohdat:
Syntymäpaikka ja -aika
Lapsuuden perhe: perheenjäsenet, elämäkatsomus, ammatit
Opiskelu, koulunkäynti
AmmatINVALINTA
Nykyinen elämäntilanne
Nykyiset roolit (äiti, vaimo, parantaja)
Liikkuminen maantieteellisesti
Liikkuminen ideologis-poliittisesti
Omat kiinnostuksen kohteet, harrastukset, "elämäkysymysten" teemat
Oman elämän tärkeät käännekohtat:
 tapahtumat
 ihmissuhteet
elämänkaaren (-syklin) piirtäminen

• Parantajan rooli

Milloin ja miten parantaminen alkoi? (1. parantamiskokemus)
Parantajan uran vaiheet ja käännekohtat
 Osa-aikaisuus, päätoimisuus, firman perustaminen
 Menetelmien muuttuminen
 Asiakaskunta ja sen muuttuminen
Kouluttautuminen ja oman osaamisen syventäminen
Miksi juuri sinä osaat parantaa?, Onko parantaminen lahja? Mihin taidot perustuvat?
Mikä on vaikeaa / helppoa parantamisessa
Parannusesimerkki
Yhteistyö muiden parantajien kanssa? Keiden? Milloin? Millaista?

Seuraavat teemalistat syntyivät kun haastattelukertoja oli jo muutama takana:

• Parantamisen energia / voima?

Mitä se on ja keneltä se tulee?
Millaista se on?
Tuleeko käsistä vai niiden kautta?
Mitä energian/voiman siirtymisessä tapahtuu?

• Sairaus ja terveys

Millainen on terve ihminen?
Mikä pitää ihmisen terveenä? Miten ihminen voi vaikuttaa omaan hyvinvointiinsa?
 Ravinto? Millainen?
 Liikunta? Millainen?
 Oikeat elämäntavat? Millaiset?
 Rokotteet? Muu lääkintä?
Miksi ihminen sairastuu? Mistä sairastumisesta on kyse?
Mitä sairastumisessa tapahtuu? (Kehot, sairauden eteneminen, chakrat)
Miten tunnistat sairaan ihmisen?

Mikä on tärkeää paranemisessa?

Mistä johtuu, että ihmiset sairastuvat eri paikoista? Esimerkiksi kasvaimet eri ruumiinosissa?

Sairastuvatko toiset ihmiset toisia herkemmin? Miksi "heikot kohdat" vaihtelevat eri ihmisillä?

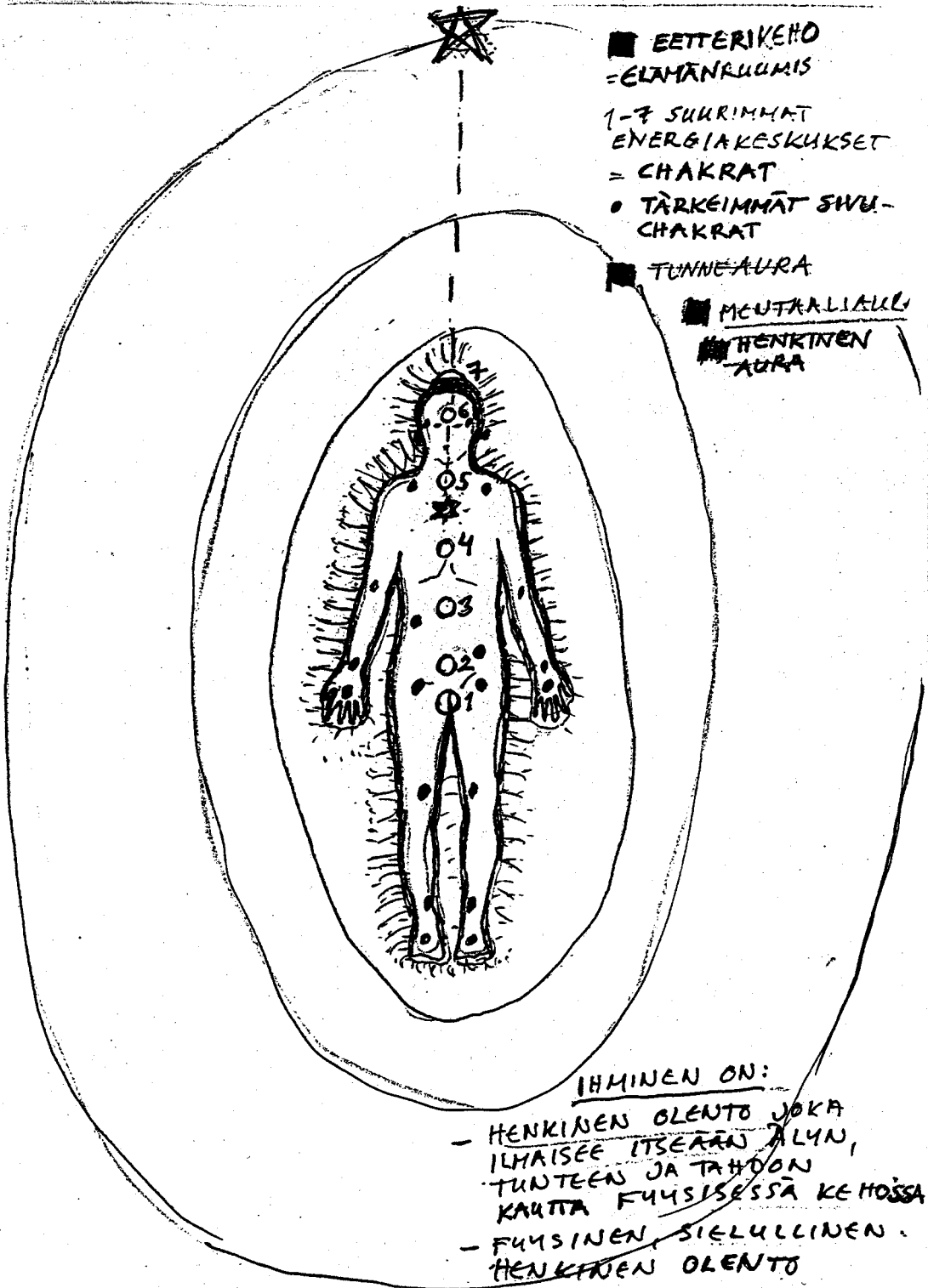
Onko sairaudella tarkoitusta?

Miksi on parantamattomia sairauksia? Miksi niitä ei kyetä parantamaan? Mitä et itse kykene parantamaan?

Onko täysin terve, sairaudeton maailma tai elämä mahdollinen?

LIITE 2: Ihmisen energiakehot

Leenan käsitys ihmisen energiakehoista ilmenee tässä kalvossa, jota hän näytti esitelmätilaisuudessa paikalla olleille. Lähimpänä ihmistä on eetterikeho, jonka parantaja on piirtänyt ikään kuin hiuksiksi ihmisen ympärille. Seuraavana on tunneaura, sitten mentaaliaura, ja aivan kalvon reunoiille yltävä henkinen aura (alkuperäiseen kalvoon nämä on merkitty eri väreillä). Suurimmat energiakeskukset on merkitty o-merkillä ja numeroitu yhdestä seitsemään. Sivuchakroja ei ole numeroitu. Ihmisen pään yläpuolella oleva tähti on hänen sieluolemuksensa, joka päälaen kautta voi yhdistyä sydämen keskukseen. Kalvon oikeassa alakulmassa Leena kiteyttää oman ihmiskäsityksensä.

LIITE 3: "Kaarina" asiakkaana (H2)

Kaarinan ja Leenan välinen hoito on esimerkki parantamistapahtumasta, jossa verbaalisen vuorovaikutuksen keskiössä ovat asiakkaan keho ja hänen vaivansa. Olen seuraavassa alleviivannut kohdat, joissa huomio kohdistetaan näihin:

Kaarina (synt. 1948) ja Leena ovat aloittaneet hoidon aiemmin kuin olemme alunperin sopineet, 1. helmikuuta kello 13. Paikalle saapuessani Leena keskeyttää hoidon ja pyytää lupaa havainnointiini. Kaarina suostuu ehdotukseen. Esittäydyn potilaalle ja menen huoneen perälle istumaan. Kaivan muistiinpanovälineeni esiin. (H2, 1.)

Leena istuu tuolilla hoitopöydän jalkopäässä ja hieroo potilaan jalkoja. Hän puhuu nesteen kerääntymisestä elimistöön ja kertoo yrittäjästä, jota itse on käyttänyt ja joka auttaa nesteen poistamisessa elimistöstä. Parantaja pohtii, sulkevatko alitajunnan lukot nesteen virtauksen, ja kertoo että hänellä itsellään on tästä kokemuksia. Nesteenkierto liittyy Leenan mukaan yhteen tunnekehon kanssa. Neste ei virtaa siellä, missä tunteet eivät liiku. Leena sanoo, että jalasta tulee kipua. Hän nousee ja kävelee hoitopöydän oikealle puolelle, heiluttaa kättään ilmassa potilaan kehon yläpuolella. Painaa toisen käden potilaan nilkalle, ja toisen lonkalle. Liikuttaa sitten kättään potilaan vatsan ja rinnan yläpuolella. Tässä on semmonen plokki ihan, Leena sanoo ja koskettaa potilaan ylävatsaa. Joo, niin on. Se painaa kylkihuitten alla, potilas myöntää. (Ibid, 2)

Leena siirtyy potilaan pään viereen ja kysyy, mitä tälle nousee ensimmäiseksi mieleen kun hän keskittyy. Potilas on hiljaa. Mä yritän täältä ylhäältä avata sitä. Sä voit hengittää aika syvään ja keskittyy päästä irti, Leena selittää. Leena kysyy, kuinka laaja plokki on potilaan mielestä. Se on enemmän oikeella puolella, semmonen levymäinen. Se ei oo enää niin nauhamainen. Tossa keskellä, potilas kuvailee. Leena tarkentaa vielä ja kertoo sitten, kuinka hän sen itse näkee: Mä nään sen siipimäisenä, jonka ulokkeet menee molemmille puolille. Mä yritän irrottaa sitä. Kauheen kipeätä tulee. Potilas sanoo, ettei plokki ole kiinni vasemmalla puolella. Leena istuu potilaan pään puolelle tuoliin ja sanoo: Se on semmonen läpinäkyvä. Mä katon meneeks se alas päin. Joo, se menee lonkan etuosaan, lonkkahuuhun. Tossa on semmonen terävä kohta

tossa lonkan etupuolella. Potilas sanoo kokevansa sen myös kaarevaksi. Tulee hiljaista. Leena sulkee silmänsä. Hän heiluttaa käsiään hitaasti ilmassa. Kuvailee sitten jälleen plokkiä ja pyytää potilasta keskittymään energiaan. Mistä asiasta sä pidät kiinni, mistä sä et uskalla päästää irti? Mikä sun täällä sisällä on? On pitkään hiljaista. Leena selittää että plokki on kiinni lonkassa siitä syystä, että se estää potilasta siirtymästä eteenpäin. *Se että mä yritän kontrolloida asioita, jotka ei kuulu mulle*, Kaarina sanoo lopulta. Leena kysyy syytä siihen, ja onko potilaalle aiemmin lapsuudessa tai edellisessä elämässä tapahtunut jotain. Potilas sanoo, että hänellä on lapsesta asti ollut tarve saada tietää, mitä tapahtuu. (H2, 2-3.)

Se voi olla aikasempiki elämä. Muistaks sä ku käytiin joskus läpi edellistä elämää?, Leena kysyy. Potilas alkaa muistella edellistä elämää, jossa oli joutunut salamurhaajien yllättämäksi. Parantaja sanoo, että kipu voimistuu, kun potilas puhuu menneen elämän tapahtumista, se tuntuu myös potilaan oikeassa polvessa. Kaarina myöntelee. Hän alkaa kertoa viimeviikkojen tapahtumista, oman aseman menettämisestä yllätyksellisesti. *Joo, se on se sama. Nyt täältä tuli ihan hirveesti kipeetä pistelyä— Nyt se pääsee pois. Tää chakra liittyy aina tän maailman asioihin ja niistä luopumiseen. Kykyyn irrottautua*, Leena sanoo. Hän siirtyy hoitopöydän vasemmalle puolelle. Tää vie kauheesti tälle alueelle. Täss' on kauhee massa tässä, parantaja sanoo ja pitää kättä vatsan yläpuolella. Kaarina myöntää. Leena siirtyy potilaan jalkopäähän. Hän pitää käsiään ilmassa ikään kuin ilmaa tunnustellen. Potilas kertoo, kuinka hän on tuntenut menettävänsä vallan useaan kertaan, sekä kotona että työssä. Leena korostaa kuinka tärkeää on uskaltaa antautua *tyhjän päälle*. Hän kertoo näkevänsä kireän vyön Kaarinan vyötäröllä. (Ibid, 4-5.)

Leena pyytää Kaarinaa siirtymään kyljelleen, ni mä irrotan tosta selästä. Potilas siirtyy vasemmalle kyljelleen. Tää on kyllä niin iso möykky, ulottuu tonne lammerankaan asti. Se on aiheuttanu varmaan jalkoihinki painetta. Potilas myöntää. Leena istuu tuolilla hoitopöydän oikealla puolella potilaan selän takana. Hänen silmänsä ovat kiinni, kädet liikkuvat hitaasti ilmassa. On hiljaista. Sitten Leena nousee ja siirtyy jalkopäähän, Kaarinan vasemmalle puolelle. Hän pitää käsiä lähes paikallaan ilmassa, siirtyy potilaan pään puolelle vasemmalle ja kertoo: Täältä tulee hirveen, semmosta syvää pettymystä. --Luottamus on menny. Semmonen hirvee pettymys. Potilas sanoo tuntevansa kuumaa, kuumaa energiaa. Se on parantajan mukaan juuri sitä irrottavaa

energiaa, jota hoitamisessa nyt tarvitaan. On pitkään hiljaista. Sitten Leena pyytää potilastaan luottamaan omaan intuitioonsa., siihen, että se ohjaa tätä oikeaan suuntaan. Leenan silmät ovat kiinni, hän tunnustelee käsillään ilmaa. Stereonauhuri soittaa linnunlaulua kasetilta. On rauhallista. Leena siirtyy Kaarinan jalkopäähän, noin kahden metrin päähän hoitopöydästä. Kädet ovat koukussa edessä kasvojen korkeudella ja sormet liikkuvat. Hän seisoo hetken paikallaan ja siirtyy ensin hoitopöydän oikealle ja sitten vasemmalle sivulle. Kokeilee vielä noin puolen metrin päästä, potilaan rinnan päältä ilmaa. Sitten hän istuu tuoliin Kaarinan selän takana, sulkee silmänsä. Kädet ovat ylhäällä, kyynerpäät nojaavat tuolin käsinojiin. Lopulta hän nousee ja hieroo Kaarinan selkää. Pyytää sitten tätä palaamaan takaisin selälleen. (H2, 5-8.)

Äsken meni syvälle sinne chakroiin, Leena selittää ja huomaa potilaan poskien punoittavan. Potilas kertoo, että hänelle on tullut kuuma. Leena seisoo potilaan vasemmalla puolella hoitopöydän vieressä ja kokeilee käsillään kehon yläpuolelta. Hän kävelee jalkopäähän ja kokeilee käsillään ilmaa, palaa sitten lähelle potilasta, ja kokeilee vatsan yläpuolelta. Tää vaikuttaa sydän chakraanki, ett' seki pääsee nyt laajenemaan. Aattele mikä puristus siin on ollu, Leena sanoo. Kaarina myöntää. He puhuvat muutaman sanan huonosta nesteenkierrosta, ja sen vaikutuksesta maksaan ja munuaisiin. Leena istuu tuoliin potilaan vasemmalle puolelle. Kädet liikkuvat hiljaa ilmassa, ovat välillä paikallaan. Hän nousee, kiertää potilasta ja liikuttaa käsiään noin 20-50 sentin korkeudella tämän vartalon yläpuolella. Ihan ku olis irti koko kehosta, potilas sanoo. Sitä tulee koko kehosta. Ihan ku hartioissaki ja koko käsissä olis, Leena myöntelee. Kaarina kertoo tuntevansa tiukan panssarin keskellä kehoaan, parantaja kuvailee sen kivimäiseksi, kovaksi. Hän kertoo näkevänsä sen seisoessaan hoitopöydän puolella. Mun täytyy avata nää kädet ja jalatki. On niin tukossa. Nivustaipeeseenki on keräytyny sitä. Se tukkii nestevirtauksia. Vasemmasta silmästäki tulee. Tunneks sä siellä?, Leena kysyy. Kaarina sanoo tuntevansa sen silmän ulkonurkassa ja ohimossa. Leena liikkuu nyt potilaasta kauempana, noin puolentoista metrin päässä, ja liikuttaa käsiään ilmassa. Silmät ovat välillä kiinni. On pitkään hiljaista. (Ibid, 8-10.)

Leena istuu jälleen tuoliin. Hän sanoo kiskovansa kyljen kautta ulos: Pitää irrottaa vielä tuolta suolistosta. Se on kauttaaltaan niinku jonkunlaisen pidätyksen peitossa koko suolisto. Nyt se keventyy. Potilas kertoo tuntemuksistaan. Leena siirtyy potilaan

pään puolelle, välillä kauemmas tästä, välillä lähemmäs. Kädet liikkuvat ilmassa, kämmenet potilaasen päin, pysähtyvät hetkeksi. Silmät ovat välillä kiinni, aukeavat sitten taas. Se ihan ku tulee pois se kramppi, potilas sanoo. Se ei oo sieltä syvältä vielä pois. Nyt tulee tosta paksusuolen alueelta tulee. Paksusuolen mutkassa oikeella on kramppikohta, Leena selventää ja kiertää potilaan ympärillä edelleen, on lähellä tätä ja siirtyy taas kauemmaksi. Ajattele kuin iso juttu tää on, ku se on ollu vuosia täällä, hän sanoo. Potilas ja parantaja pohtivat yhdessä menneitä ja tulevia hoitoja. Leena istuu Kaarinan vasemmalle puolelle tuoliin ja kysyy tältä: Mikä tunne on vaikeeta kohdata? Hallitseminen ja irtipäästäminen, tämä nimeää. Mikä tunne siihen liittyy? Ku päästää irti, mikä tunne siitä tulee?, Leena jatkaa. Pelkohan se täytyy olla, Kaarina pohtii. Leenan mukaan pelko liittyy rakkauden menettämiseen ja parisuhteeseen. Nyt taas tulee toi virtsarakko siihen mukaan. Ku se on semmonen, että pelko sitoutuu siihen, parantaja sanoo. Hän istuu edelleen tuolissa. Kädet liikkuvat ilmassa kuin hiljaa tunnustellen, silmät ovat kiinni. On hiljaista. Parantaja nousee. Hän pitää kättään noin 20-30 senttiä potilaan vatsan yläpuolella. Mitä tapahtuis, jos sä tulisit hylätyks?, Leena jatkaa aiheesta. Mä oon aina aatellu ett' mä en pärjäis. Mä hakisin korviketta jostaki ulkopuolisesta, eikä se olis oikein, Kaarina pohtii. (Ibid, 10-13.)

Leena siirtyy Kaarinan pään puolelle, istuu tuoliin ja kysyy, miltä tästä tuntuu. Kaarina tuntee rintakehän päällä painoa. Se valuu tosta yläselän kohdalta ulos. Se on jäykistänyt koko selkärangan. Lapahuitten alapuolelta tulee hirveesti. Siell' on oikeen smmoset pussit. Nyt se puhdistuu. Nyt se tulee ulos tosta rintakehän kohdalta, Leena selventää. Mull' on semmonen olo niinku joku yrittäs puristaa musta ilmat pihalle, Kaarina sanoo ja molemmat alkavat nauraa. Leena tarkistaa, onko tunne rintakehän kohdalla, Kaarina myöntää: Niinku joku yrittäs tyhjentää, että pääsis uutta tilalle. Leena lupaa että nyt tyhjentyy, hän istuu edelleen tuolissa silmät kiinni. Kädet ovat ilmassa, kämmenet potilasta kohti paikallaan. Hän nousee ja kävelee potilaan ympärillä. Kokeilee kädellä ensin aivan kehon läheltä, siirtyy sitten potilaan jalkopäähän kauemmaksi tästä. (H2, 13.)

Leena palaa sitten potilaan viereen, tämän vasemmalle puolelle. Kurkussa tuntuu jotain?, hän kysyy. On siellä varmaan jotain puhistettavaa henkitorvessa ja keuhkoissa, Kaarina myöntää. Tääl' on jotain, se niinku täältä nousee ja työntää sitä pois, parantaja sanoo ja näyttää kädellään potilaan keskivartalosta kurkkuun päin.

Potilas sanoo tuntevansa kamalan voimakasta työntöä. Vähän kovemmin ku rykäsen, nii lähtee kaikki kerralla, Leena sanoo ja nauraa yhdessä potilaansa kanssa. He puhuvat hetken hoidon vaikutuksista. Kyllä on kuule kevyempi olo, Kaarina sanoo hetken kuluttua. Näähän pääsee nyt ihan harmoniaan nää chakrat, nyt ku se on tullu sieltä, Leena sanoo. Jotain siellä vielä tuntuu, tässä, potilas sanoo ja näyttää pallen kohdalta: Onks se kolmas chakra? Leena myöntää. Tää on ihan kipee, niinku olis jumpannu. Säätaidat lisätä sitä sinne välillä ja sitte taas poistaa, Kaarina sanoo. Joo, muuten ei riittäis asiakkaita, Leena nauraa. Tää on ihan ku lapiohommia tekis. Miltäs nyt tuntuu?, hän kysyy. Asiakas tuntee olonsa tasapainoiseksi. Leena nousee ja avaa ikkunan. Hän istuu takaisin tuoliin ja kertoo parantaneensa aivan pieniäkin lapsia, joilla on ollut vakavaa stressiä. Pohtii onko asiakkaallakin ollut taakkoja jo aivan lapsuudesta asti. Potilas ja parantaja keskustelevat tulevista hoidoista ja mahdollisesta kaukoparannuksesta asiakkaan perheenjäsenelle. Leena pyytää Kaarinaa menemään vielä selälleen ja hieroo tämän selkää ja jalkoja. Nyt tuntuu ihanalta, asiakas sanoo. (Ibid, 14-15.)

LIITE 4: "Antero" asiakkaana (H3)

Anteron ja Leenan välisessä hoidossa verbaalinen vuorovaikutus keskittyy menneiden elämien käsittelemiseen. Hoidon alussa huomio kiinnittyy myös kehoon ja vaivaan, myös vapaita keskustelunaiheita käsitellään. Olen seuraavassa alleviivannut kohdat, joissa aiheena on aikaisempi elämä:

Antero (38) on ollut Leenan asiakkaana jo 1980-luvulta lähtien. Nykyisin hän käy hoidossa keskimäärin kerran kahdessa viikossa. Leenan mukaan hoidoissa on nykyisin keskitytty aiempiin elämiin ja niiden mieleen palauttamiseen. Tavoitteena on henkinen kehittyminen. Perjantaina 19. marraskuuta vuonna 1999 Antero saapuu hoituhuoneelle kello 18. Hän antaa luvan havainnointiin, ja asetun huoneen perälle muistiinpanojeni kanssa. Parantaja ja asiakas jakavat kuulumiset, keskustelevat yhteisestä kurssista, jolle molemmat ovat Tampereella osallistuneet. Antero kertoo omasta itseparantamisestaan ja siitä seuranneista kivuista. Hän asettuu hoitopöydälle makamaan, ja Leena kietoo huovan hänen ympärilleen. Leena istuu tuoliin potilaan jalkopäähän ja painaa käsillä säären alaosaa. Hän korjaa vielä Anteron pyynnöstä tyynyä tämän pään alla. Palaa paikalleen ja painaa uudelleen kädet säärielle. Leena kertoo omista yöllisistä parantamiskokemuksistaan, ja Antero kyselee tarkemmin. On hetken hiljaista. Leena hieroo jalkoja. Hän nousee sitten ja alkaa liikuttaa kättään noin puoli metriä kehon yläpuolella. Parantaja sanoo, että vatsasta tulee kipua. Hän pitää kättään vatsan yläpuolella paikallaan kämmen vatsaan päin, liikuttaa kättään sitten hitaasti. (H3, 1.)

Tätä kipua tulee koko pallean alueelta. Oot sä saanu sitä ite aika paljon nousemaan, Leena sanoo. Hän seisoo Anteron vasemmalla puolella, liikuttaa kättään ensin jalkojen, sitten vatsan ja rinnan päällä, ja pysähtyy lopulta pallean ja vatsan alueelle. Onks tää vaikuttanu sulla syömiseen?, hän kysyy. Antero myöntää: On se ollut vähän herkempää. On pitäny mieltä, mitä haluaa syödä. On se ollut vaikeempaa ku ennen. Parantaja siirtyy oikealle puolelle hoitopöytää. Hän pitää molempia käsiään ilmassa paikallaan noin puolen metrin päässä potilaasta. Hän mainitsee, että kyseessä ovat vanhat vaivat, jotka ovat nousseet pintaan Anteron itseparantamisen tuloksena: Ei tää ole ollut näin arkana pitkiin aikoihin. Potilas myöntelee. Leena siirtyy takaisin

jalkopäähän ja istuu. Hän tunnustelee molemmin käsin ilmaa. Pitää käsiään paikalla ilmassa. *Mää irrotan nyt tuolta lantion alueelta sitä*, hän selventää. *Se on niinku tossa oikeessa lonkkaluussa kiinni enemmän.* Molemmat ovat pitkään hiljaa. Leena istuu edelleen tuolissa, kädet liikkuvat hitaasti ilmassa. *Toisen tsakran yläpuolella on semmonen solmu. Tosi kipee*, Leena sanoo. Potilas nyökkää, ja kysyy hetken kuluttua: *Ei oo ainakaan vielä mitään tunteita tai tunnelmia noussu. Mitäs sä? Tunnetko sä jotain?* Leena kertoo syyn: *Ei ookaan, ku mä vasta irrotan. Aika hyvin se tuolta lantiosta irtoo. Täss' on sinistä valoo, jolla mä sitä irrotan. Sinistä ja valkosta.* On pitkään hiljaista. Leena sanoo, että pallea tuntuu kipeältä. Asiakas myöntää. Leena istuu edelleen tuolissa silmät kiinni. Kädet ovat ilmassa, kämmenet potilaaseen päin. (Ibid, 2-3.)

Kyllä täältä tulee krampppimaista, Leena sanoo. Hän kertoo olevansa tyytyväinen siihen, että Antero on oppinut itse parantamaan. Antero sanoo, ettei hoitaminen ole enää niin pakonomaista kuin ennen. Hänen ei tarvitse pakottaa voiman läsnäoloa, se pysyy läsnä ja hän voi vain antautua sen hoidettavaksi. Leena kysyy vielä Anteron meditoinnista: *Ootko pystyny meditoimaan syvällä tasolla?* Potilas kertoo päässeensä tietylle tasolle asti, mutta jos yrittää tästä vielä syvemmälle, *tulee lohkarreet vastaan.* Hän epäilee, että tämä johtuu siitä, ettei hän *menisi piippuun*, vaan hyvä olo ja tasapaino säilyisi. Hän meditoi, saadakseen tietää, mitä oma olemus kaipaa: sitä, että olisi äärimmäisen hellä ja hyvä itseään kohtaan. *Tunnekehossahan tää on*, parantaja sanoo, ja kysyy, onko asiakas nähnyt unia. *Ei mitään sellasia erikoisia. Semmosia unia vaan jotka on heijastusta tästä. Sitte U. on opettanu mulle jonkinlaista selvänäkökykyä unessa. Mä oon pystyny niissä näkee jotain. Semmonen uni oli, että me käytiin U:n kanssa maahisten hautausmaalla. U. selitti siinä unessa, miten pitää hengittää, että saa selvänäkökyvyn.* Parantaja ja potilas keskustelevat hetken U:sta selvänäkökyvystä ja unen todenperäisyydestä. Molemmat tulevat siihen tulokseen, ettei uni ole pelkän mielikuvituksen tuotetta. Leena mainitsee kirjasta, jota on paraikaa lukemassa. *Tää nipistää ja kiskoo, niinku nahkaa revittäis irti. Miltä tuntuu?*, Leena kysyy. Anteron mielestä palleasta on olo helpottanut. *Entä päässä?*, Leena tarkentaa. Siellä ei Anteron mielestä tunnu kipuja, vain *energian läsnäolo*. (H3, 3-5.)

Leena kertoo, että kirjassa korostetaan sitä, miten tärkeää ihmisen on muistaa edellisiä elämiään. Se avartaa ihmisen maailmankuvaa ja hän saa oikean näkökulman asioihin.

Ai ku tulee lantiosta kipeetä, hän sanoo. Leena siirtyy pöydän vasemmalle puolelle. Hän liikuttaa toista kättään noin puolen metrin päässä potilaan kehosta. Antero kysyy ovatko vaivat tunnekehossa. Joo, on. Koko tsakra sykkii. Ai, ku se repii, Leena sanoo. Leena pyytää asiakasta hetken kuluttua paneutumaan kyljelleen. Hän istuu tuolille tämän selän taakse. Pitää käsiään potilaaseen päin ilmassa koholla. On pitkään hiljaista. Tää ei tuo mulle mitään kuvia mieleen, Antero sanoo. Tää on ihan sakeeta. Semmosta pohjasakkaa. Me on niin paljon hoidettu, ett' tää on semmosta tiheetä. Ei tää tuo mullekkään kuvia mieleen, parantaja selventää. Vaikka se tulee tunnekehosta?, Antero kysyy. Nii. Se on se gundaliinivoima irrottanu nää, Leena vastaa. Potilas kertoo unesta, jossa gundaliinivoima oli ollut voimakas, niinkuin moottori olisi startattu lujalle. Voima oli ollut niin hätkähdyttävä, että se oli herättänyt Anteron. Leena kertoo, että myös hänen perheenjäsenensä on kokenut gundaliinivoiman moottorin kaltaiseksi. (Ibid, 5-6.)

Nyt tulee vahvasti, että sun tulis tutustua tiibetiläisyyteen. Sieltä löytyis sulle vastauksia, Leena sanoo. Asiakas sanoo, että tiibetiläisten kirjojen kuvat ovat vedonneet häneen jo lapsena. Hän on aina halunnut katsoa niitä. Onko sulle tullu edellistä elämää?, parantaja kysyy. Asiakkaan mukaan vain hoidon aikana. Sun pitäis perehtyy niihin henkilökohtaisiin elämiin. Mä näen nyt koko ajan sen temppelein, parantaja sanoo. Asiakas kertoo edellisestä elämästä joka paljastui hoidon aikana. Elämään liittyi temppeleli ja opettaja, joka opetti oppilailleen salaisia tentroja. Opettaja toimi vaarallisten ja suurten voimien kanssa. Antero ei itse tiedä oliko toiminnassa mukana. Se gundaliinivoima liittyy siihen. Sä oot oppinu sen sieltä. Siks sun olis tärkeetä palata siihen, Leena sanoo. Antero pyytää tätä katsomaan, miten voisi lähestyä aihetta. Joo, mä äpäs katson. Muistatko sä tarkemmin sen opetushuoneen? Antero sanoo muistavansa vaan opettajan. Ja kuvailee tämän parantajan pyynnöstä henkilöksi, jolla oli erikoiset silmät. Opettajan ympärille muodostui ikäänkuin suuri magneettikenttä. Ootko sä mukana muodostamassa sitä vai vaan opettaja?, Leena tarkentaa. Me ollaan siinä ympärillä. Ikään ku vahvistetaan sitä, Antero sanoo. Kuin monta teitä on? Millanen sä oot?, Leena kysyy. Vajaa kymmenen. Mä oon nuori. Mä koen itteni nuoreks ja mieheks. Ja hyvin semmoseks antaumukselliseks tien kulkijaks, potilas kuvailee. Leena epäilee, että opettaja on valinnut oppilaansa. Teillä on jonkinlaiset päähineet. Semmonen suippo, Leena kuvailee ja jatkaa: Sillä tavalla sä voisit laajentaa, että meet aina huoneeseen. Sitte ku se tulee leäväks, sä voit kattoa miten sä oot päässy luostariin ja vaiheet siitä eteenpäin. Antero kertoo pitävänsä buddhalaista mennyttä

elämäänsä erityislaatuisena siitä syystä, että se vaikuttaa hyvin onnelliselta. Hänen eurooppalaisissa inkarnaatioissaan on ollut paljon inhimillistä kärsimystä ja rakkaussuruja. Buddhalaisessa elämässä hän on saanut viettää "korkeita hengen hetkiä".
Sä oot sillon oppimu liikkumaan eri ulottuvuuksissa, Leena sanoo. (H3, 7-9.)

Ihan ku tässä' olis semmonen iso sähkövirta. Sun niska on varmaan kipeä sen takia, koska se gundaliinivoima yrittää avata tajunnan kanavaa, Leena selittää. On hetken hiljaista. Nyt mulle tulee semmonen tiibetiläinen vanha mies, eteerinen, semmonen hyvin laiha, Antero kuvailee. Onks sillä partaa? Leena kysyy. Antero myöntää, ja Leena jatkaa: Mikä sen suhde on suhun? Siinä sun elämässä? Vai onks se erillinen? Antero sanoo miehen olevan erillinen. Onks se siitä elämästä? Nyt mä nään sen. Se on ihan ku sun isoisä. Se lapsesta saakka opettaa sulle viisauksia. Se on ollu sun rinnalla koko lapsuuden, opettanu kaikenlaista. On hetken hiljaista. Sitten Leena jatkaa: Tulepas voimakas kunnioituksen tunne suhtautumisesta lapsia kohtaan. Se ei yhtään aliarvioi lapsen ymmärrystä. Pitää tasavertaisina. Ja se lapsi kunnioittaa sitä. Se jo muorena poikana pääsee sinne luostariin. Isoisä saattaa sen sinne, se ei voi ite jäädä, Leena kertoo. Antero kysyy ajankohtaa, jolloin tapahtumat ovat tapahtuneet. Tässä' ei saa viitteitä vaatteista. Pitää pyytää, että se tulis se vuosiluku. Leena on hetken hiljaa. Hän istuu tuolissa asiakkaan oikealla puolella. Jotain tuhat-luvulla, tuliko sullekin sama? Leena kysyy, ja Antero vahvistaa ajankohdan samaksi. Leena jatkaa kuvailua: Mä nään okrankeltaista valoa. Se liittyy siihen jotenki. Se vanhus ei oo munkin kaavussa, mutta voihan se olla vanha munkki. Poika ikävöi ku se jää, mutta se on niin viisas ettei se näytä sitä. Se suuntautuu uuteen. Ne lamat hienotunteisesti panostaa siihen poikaan. Näkee, että siinä on se viisaus. Harvat vaan saa voiman gundaliinivoimasta. Se on vaarallinen jos ei oo siihen valmis. Sä sait sen aika muorena. Antero kertoo olleensa kahdenkymmenen edellisen elämän muistossa, jossa seisoo ringissä opettajan ympärillä. Ne on tarkkoja harjoituksia, mitä niillä on, Leena kertoo, niitä ei saa paljastaa ulkopuolisille. Ne hallitsee gundaliinilla ruumiinlämpötilanki. Ne ei tarvitse paljon vaatteita siellä vuoristossa, ne selviää huoneessa vähillä vaatteilla. Siellä on tietyllä tavalla asetettuja lyhtyjä joissa palaa tuli. Iso tuli. Niitten pitää olla tietyssä asemassa huoneeseen nähden. Se tuli vahvistaa. Mäkin haluan olla siellä. Tulee ihan semmonen olo. Mä oonki varmaan ollu siellä, ku mä näen kaiken niin hyvin. Pitää alkaa harjotteleen näitä samoja. On hetken hiljaista. Leena kertoo kokemuksistaan kurssilla, johon hän ja Antero yhdessä osallistuivat. Hän arvioi näiden

kokemusten liittyvän juuri läpikäytyyn elämään. Parantaja nousee tuolista ja kävelee potilaan pään puolelle. Kokeilee kädellä pään vierestä. Hän avaa ikkunan ja menee sitten potilaan vasemmalle puolelle seisomaan. Kokeilee kädellä ilmaa. (Ibid, 9-12.)

Sinne Tiibetin vuoristoon on piilotettu pyhiä kirjoituksia. Ne on niin hyvässä piilossa, ettei niitä löydy. Leena kertoo. Hän siirtyy oikealle puolelle hoitopöytää, ja jatkaa: Parantaminen on gundaliinivoiman hallintaa. Se on pitänyt oppia jossakin aiemmassa elämässä, että voi parantaa niin ettei kuluta omia voimiaan. Leena kertoo, että hänellä ja asiakkaalla on useampi yhteinen elämä. Sitten hän pyytää Anteroa kääntymään takaisin selälleen. Parantaja siirtyy pöydän vasemmalle puolelle. Niskassa tuntuu, että on tapahtunut paljon. Se pääsee läpi, Antero kuvailee tuntemuksiaan. Leena myöntää: Joo, se avautu äsken. Nyt tähän eteen on keräytyä paljon. Parantaja kokeilee kädellä läheltä asiakkaan kehon yläpuolelta ja istuu sitten tuoliin tämän pään puolelle. Hän pitää käsiään ilmassa, kämmenet potilaaseen päin. Silmät ovat kiinni. On pitkään hiljaista. Sitten Antero kertoo tunnelmistaan: Mull' on tajunnassa saman tyylistä tilaa, ku siellä tiibetiläisessä näyttelyssä ku mä katsoin niitä esineitä. Hyvin läheinen tunne, mikä nyt on tajunnassa. Leena myöntää: Joo, se on tässä niin aktiivisena. Antero sanoo, että hänellä on vahva tunne siitä, ettei hänen tarvitse pelätä omia voimiaan. Leena vahvistaa tämän: Se kuuluu sun kehitykseen. Se tiibetiläinen on sun opettaja yhä, toisella tasolla. Sä voit alkaa kehittää tätä samaa. Jotenki se sanoo, että se pitää huolta ettei tapahdu mitään ylilyöntejä. Leena kertoo Anterolle unenaikaisesta yhteydestä näiden yhteisen tuttavaan. (H3, 12-14.)

Antero palaa jälleen edelliseen elämään: se vanha mies näkyy toisaalta erakkona, joka asuu yksin. Leena jatkaa: Joo, joo. Senhän takia se viekin sut sinne. Se menee pieneen majaan. Se viettää iteki uskonnollista elämää. Se on hyvin viisas mies. Lama. Se on vetäytynyt vanhoilla päivillään. Sillä on kyky parantaa ja siirtyä paikasta toiseen. Antero näkee miehen nyt selvästi: Sillä on pitkät hiukset. Ei oo palmikkoa. Leena selittää, ettei mies ole ajanut hiuksiaan kuten munkit. Joogeilla on hänen mukaansa yleensä pitkät hiukset. Molemmat näkevät miehen harmaahiuksisena. Leena kuvaa maisemaa: Ihanat näkymät on siellä. Se on siellä vuoren rinteellä. Se kerää myös linnunmunia, syö kaikenlaisia juuria, hyvin vaatimattomasti se pärjää. Se on ihan suorassa yhteydessä henkivoimiin, kirkkaisiin valovoimiin. Se vaan hymyilee koko ajan. Antero myöntelee. Leena istuu edelleen tuolissa, kädet liikkuvat hitaasti ilmassa.

Silmät ovat edelleen kiinni. Hän kuvailee Anterolle vielä miehen silmiä ja tämän hyvää keskittymiskykyä. *Otsasta tulee kipua*, hän sanoo. Antero on hiljaa. Parantaja nousee ja kävelee potilaan vasemmalle puolelle. Kokeilee toisella kädellään noin puolen metrin päästä Anteron kehon yläpuolelta. Sitten hän siirtyy jalkopäähän, istuu tuoliin ja kysyy: *Miltä tuntuu kehossa? Ei oo aikoihin tuntunu näin hyvältä*, Antero sanoo, *on niinku semmonen sähköinen, intensiivinen, terävä, voimakas läsnäolo*. Leenakin on tyytyväinen: *Se virtaa nyt hyvin läpi*. Parantaja kävelee potilaan jalkopäästä pään puolelle ja vetää kättään kehon yläpuolella. Hän sanoo, ettei tunne sakkautunutta energiaa muualla kuin otsassa. Leena ja Antero puhuvat vielä hetken meditoinnista. *Onpa kevyt olo. Kiitos*, Asiakas sanoo. *Olipa intensiivistä. ei mukuta vaikka oon neljältä tänään heränny*, Leena nauraa. Hoidon päätteeksi asiakas suorittaa maksun ja jää vielä keskustelemaan parantajan kanssa. Tutkielman tekijän lähtiessä hoituhuoneelta kello on noin 19.30. Hoito on kestänyt puolitoista tuntia. (Ibid, 14-18.)